POLIROM

Ludmila Petruşevskaia

Poveşti de dragoste

BIBLIOTECA POLIROM

Ludmila Petruşevskaia

Poveşti de dragoste

A fost odată o fată care a furat inima soţului surorii ei, iar el s-a spânzurat

Traducere din limba rusă
de Antoaneta Olteanu

POLIROM
2014

DESPRE AUTOARE

LUDMILA PETRUŞEVSKAIA s-a născut la Moscova, în 1938. Absolventă a Facultăţii de Jurnalism din cadrul Universităţii de Stat din Moscova, Petruşevskaia a început să scrie la sfîrşitul anilor ’60. Primele piese şi povestiri, publicate între 1971 şi 1974, au fost urmate de o perioadă de tăcere impusă, proza şi dramaturgia autoarei fiind interzise. Cele opt spectacole montate pe scenele Moscovei la începutul anilor ’80, precum şi apariţia volumului de proză *Dragoste nemuritoare* (1988) i-au adus autoarei recunoaştere unanimă atît în rîndul cititorilor, cît şi al criticilor. A scris peste cincizeci de cărţi: romane, culegeri de proză, poezie, piese de teatru şi eseuri. În momentul de faţă, Petruşevskaia este, fără îndoială, o figură-cheie a literaturii ruse contemporane. Operele ei sînt traduse în peste douăzeci de limbi, iar volumele de proză au fost incluse în topul bestsellerurilor din SUA. Este laureată a Premiului de Stat, a Premiului Triumf, a Premiului Internaţional Aleksandr Puşkin, a Premiului Stanislavski. În prezent trăieşte în Moscova.

Zeiţa Parca

Sunt oameni care nu sunt doriţi. Nimeni nu-i vrea. Uite, e o problemă: cum să supravieţuiască unii ca ei?

La drept vorbind, nu se întâmplă aşa, să nu-i vrea nimeni şi nicăieri, pur şi simplu trebuie găsit punctul în care se află un om care nu numai să vrea să aibă de-a face cu tine, dar, în general, să nu aibă deocamdată nici o suspiciune. Să zicem, un om nou. Şi să se dovedească cumva că lângă el poţi să te aciuezi, poţi să construieşti ceva, poţi exista cumva.

Şi dacă e găsit un om aşa de înţelegător, atunci toată treaba e făcută, de dragul lui, şi omul nesuferit va trăi şi o să şi scurme-n pământ, ca să nu-l alunge nimeni.

Uite, s-a aciuat un asemenea om nesuferit, îl chema A.A., apare în povestirea noastră într-un costum ieftin de camuflaj şi este la o vârstă nu foarte tânără, a venit de undeva, l-a adus de undeva soarta, un profesor dintr-o provincie apropiată (un profesor nesuferit).

Unde a venit?

Asta este de fapt povestea, despre cum s-au cunoscut.

A venit să se odihnească în afara oraşului (locuia în apropiere) şi s-a nimerit în satul unde într-o zi a venit şi o tanti moscovită mai răsfăţată.

Adică el, A.A., tocmai închiriase mica verandă a unei căsuţe aparţinând unei rude a acestei tanti, cum să spun, casă de vacanţă, aici ai şi iaz, aici ai şi pădure într-o parte, seara e linişte şi bine, ţânţari, dar el nu aprinde lumina, e un om ce trăieşte liniştit, pleacă dis-de-dimineaţă cu rucsacul şi lipseşte toată ziua, e îmbrăcat în haine de camuflaj, în picioare are nişte bascheţi vechi. În rucsac, Dumnezeu ştie ce are. Pleacă toată ziua, hoinăreşte pe undeva, mănâncă ceva (la el, în mica verandă, nici

plită electrică nu are; de fapt, profesorul nici nu aprinde lumina, a deşurubat becul şi l-a dat gazdei. Se rade cu lama).

Face economie?

Nu cere nimic şi refuză politicos, chiar dacă gazda aduce, pe o farfuriuţă ciobită, o bucăţică de care nu mai are nevoie din plăcinta de ieri (azi o să facă oricum alta): nu, mulţumesc.

— Dar ce mâncaţi dumneavoastră?! exclamă gazda prefăcându-se supărată; iniţial avusese de gând să-i dea şi mâncare profesorului şi să-i ceară bani pentru asta sau, dacă n-avea să izbutească, atunci pentru plita electrică. Dar el chiar a prevenit-o în mod special că nu va folosi plita electrică zile întregi.

Şi zilele lui sunt lungi, n-aţi văzut? În mod special a spus asta, de zgârcenie.

Of, tare nu-l avea la suflet gazda!

La întrebări răspunde nu imediat, şi o face în aşa fel că nu mai ai nici un chef să-i mai pui întrebări: „Dar, de fapt, ce importanţă are?“, la întrebare răspunde cu întrebare.

E chiar nepoliticos.

Dar cum fiecare sac îşi găseşte peticul, a venit tanti asta de la Moscova, nespus de veselă, întreprinzătoare foc, îndepărtată soţie de-a doua a fratelui soţului divorţat al gazdei, aşa se pare.

Dar tanti asta de mult s-a obişnuit să vină aici două săptămâni vara, jumătate din concediu, îi plăcea, vedeţi dumneavoastră, peisajul ăsta rusesc la altitudine medie, făcea dulceaţă, punea la murat, conserva ce-i cădea sub mână, chiar şi agrişele! Pleca cu o camionetă frumoasă, plină de borcane, sacoşe, săculeţe.

Şi nu mai putea, nu mai putea de muncă, în livadă, lângă magazie, la un pic de umbră şi sub un şopron, iar acolo, în magazie, ea trăia gratis, încă de acum trei ani a mai bătut ici, colo nişte scânduri, a mai pus pe

undeva o despărţitură şi odată chiar a venit bucuroasă cu o fostă uşiţă de la grajd, pe care era scris cu var „capră“.

Vecina, care nu era neam cu ei şi care angajase nişte bărbaţi să dărâme vechea gospodărie, se vede că-i dăduse uşiţa dinadins, din răutate, ca moscovita să nu închirieze vreun colţişor în casa celor cu care se duşmănea, să nu le-aducă venituri!

Şi uşiţa avea, aşa cum se cuvine, două balamale, ivăr, avea chiar şi lacăt, şi el vechi.

Şi şi-a făcut moscovita în magazie un fel de cămăruţă, ca să locuiască gratis.

E adevărat, avea lumină, funcţiona şi un mic televizor, avea şi un frigider mic. Şi ea plătea pentru energia electrică după contoarul său pe care îl păstra cu grijă, cu toate celelalte boarfe, în magazia gazdei.

Aşa că gazda-rudă îndepărtată nu avea nici un folos, numai griji.

E adevărat, nepoţii gazdei, Maşenka şi Iura, se duceau totuşi la tanti Alevtina la Moscova, în vacanţa de iarnă, cum să nu, au văzut Kremlinul.

Iar în cămăruţa sa din magazie tanti Alia făcuse o frumuseţe, pusese tapet, pe acoperiş cârpise totul, pusese o perdeluţă peste gaura aia cu sticlă ce ţinea loc de fereastră. Îi făcuseră şi un fel de prici, a pus pe el un sac cu fân, ura! Viaţă de ţară.

Proprietăreasa moşiei, e adevărat, are o mulţime de pretenţii, se tot plânge de sănătate şi sărăcie, ce-i mai turuie gura. Dar asta fără nici un rost, Alevtina nu doreşte să întreţină o asemenea discuţie tristă.

Seara pune samovarul, face focul la el cu conuri de brad, şi gazda, râzând, suflând în apă (are în gură o caramea de la Moscova) bârfeşte către Alevtina:

— Am un chiriaş neînsurat. Tare zgârcit mai e!

— O.

— Da. Un profesor burlac, neînsurat. Treizeci şi cinci de ani.

— U! (râsete)

— Nu vrea să cheltuie nici o copeică, dimineaţa pune sacul la spinare şi pleacă, iar seara apare, se spală din căldare şi la culcare.

— Ei!

— Ce mănâncă? Firimituri de pâine nu sunt pe verandă.

— Se duce la cantină?

— Nu. Ei, nu ştiu. La cantină nu te saturi, autobuzul mereu e plin ochi… şi la noi mai mult nu opreşte, trece.

— Da, se mai întâmplă.

— Şi atunci unde s-o duce el?

Moscovita hohoteşte întrebător.

Da, a venit abia astăzi, abia a despachetat, a aranjat tot, a făcut patul.

Mâine o să rezolvăm toate problemele.

— O să iei coacăze?

— Dar sunt dulci?

— Acuma sunt tare dulci, cântă neliniştită gazda, au fost ploi puţine. Le-am stropit.

— Dar sunt mari?

— Când le vinzi, le lauzi, se enervează gazda, iar când le cumperi, le huleşti.

— Păi când le-am hulit eu? râde tanti Alevtina.

Gazda suspectează că are mari bogăţii acolo, la Moscova (aşa spun copiii) şi îndată începe să se laude, dar imediat laudele acestea se transformă în mod irezistibil în lamentaţii amare – cum a cedat fetelor două apartamente cu trei camere, când casa ei din oraş a fost demolată, iar ea stă iarna într-o garsonieră, şi că soţul celei mari e căpitan de miliţie, iar al celei de-a doua e, de fapt, pompier la uzină, doarme o noapte la serviciu, două doarme acasă.

— Şi ca să facă acoperişul, nici vorbă, se uită la seriale, nu poţi să-l smulgi din faţa televizorului. O să angajez pe cineva. Iar vara trimite

copiii la mine! De trei ori pe zi, bunică, ne e foame! Totul eu, totul eu (ş.a.m.d.).

Discuţiile obişnuite ale gazdelor, eroinelor muncii şi ale comediilor nescrise. Laudă de sine sub forma unei mânii îndreptăţite.

Între timp chiriaşul, o umbră într-un echipament prăfuit de camuflaj cu cocoaşa în spate, deschise fără zgomot portiţa (Tişka începu să schelălăie), o luă pe alee spre casă şi ţuşti pe veranda sa mică şi începu să se agite. A ieşit cu căldările, ceva a zăngănit departe, le-a coborât la apă. S-a întors, s-a spălat la lavoar până la brâu.

Uite ce tablou paşnic.

Cele două Penelope suflă în ceai şi se uită la bărbatul întors din peregrinări, care-şi toarnă singur apă pe spate.

— Alekseici, exclamă cu măreţie gazda, dar nu fără oarecare frică, ia uite câte mere au căzut pe jos, mă dor oasele să le tot adun, ia-ţi şi tu câte vrei.

— Poftim? răspunde chiriaşul fornăind ca un cal în ovăz.

Gazda dă din mână şi îi spune aproape deschis lui tanti Alevtina:

— Tare nesuferit mai este, Valentina (se pare că ea nu poate să rostească cuvântul „nesociabil“. Nici „Alevtina“ nu-i iese).

Noul Ulise se duce în camera sa.

Dar tanti Alevtina hohoteşte din când în când, mulţumită. Şi total nelalocul ei. Are un râset gros, ca de bas. Care pluteşte în direcţia micii terase.

Dar acolo e linişte, întuneric. Nimic nu mişcă.

— Tare frumos mai e Niprul când e vreme frumoasă, spuse hodoronc, tronc tanti Alevtina şi-şi revarsă iar râsul cavernos.

De parcă face aluzie la meseria profesorului.

Gazda, între timp, o ţine pe-a ei:

— Are treizeci şi cinci de ani şi nu are pe nimeni.

— Adică?

— Că omul se trece. Se pierde lucru bun. Dacă stai burlac.

— Care… lucru bun? hohoteşte tanti cea moscovită care medita demult şi intens la această temă.

Tanti Alevtina ştie foarte, foarte multe exemple de fete şi femei care tânjesc în Moscova suprapopulată, dar nu pentru ele, nu pentru fete este ea suprapopulată. Pentru ele, Moscova e un pustiu cu lupi. Dimineaţa la serviciu, seara vin de la serviciu pline de teamă, în zilele libere trebuie să se ducă undeva în vizită sau cu o prietenă, prin magazine, plictiseală.

Iar aici uite-l pe el, sănătos. Cu tot organismul său, nu e strâmb, şchiop, nu e bâlbâit, nu e psihopat, probabil.

Ce abil a răspuns el „poftim“, ca să nu răspundă nimic. Şi a curmat discuţia inutilă.

Iar mere căzute sunt cu nemiluita în satele părăsite din împrejurimi, uite câte grădini sălbăticite mai sunt în jur, stau degeaba, pline cu mure, coacăze mici, prune, pere sălbatice!

— Oare nu se duce la Komarovo? întreabă Alevtina gânditoare.

— Dracu să-l mai ştie, cască gazda.

— Ei, du-te, o să spăl eu ceştile.

— Păi mă duc, Valia. Copiii vin târziu. Am alergie la soare, mă scol la patru, sunt o cucuvea, spune cu importanţă martira şi se târăşte la ea, la căldare.

Prin fereastra întredeschisă se aude sunetul îndepărtat al jetului, ca la găleată.

Au băut ceai, cum se spune. Aşa că gazda îşi ridică fusta sub copaci, considerând asta folositor pentru grădină, dar când aici, seara, e curtea plină de chiriaşi?!

Stele dese răzbesc pe cer, se ivesc ca semnale ale destinului, fac un desen al viitorului.

Tanti Alevtina oftează privind spre apusul ce se stinge.

Nina, uite cine i se potriveşte, şi ea e cam sălbatică, farmacistă, mama ei a murit recent, Nina. Are treizeci şi şapte de ani. Garsonieră la Degunino, foarte departe, la marginea Moscovei. Oare cum s-ar fi împăcat acolo? Mama îi trimisese la plimbare pe rarii pretendenţi. Dar unde să-i fi băgat? E liniştită Nina, ochi apoşi, mari, holbaţi, tace (la serviciu prepară mixturi şi unguente şi, probabil tot aşa, tace).

Mama ei era şi ea tot o rudă îndepărtată a Alevtinei, din partea fostului soţ. Aveau rude câtă frunză şi iarbă. *Forsyte Saga*, mă jur. Toţi au năvălit la Moscova, s-au căsătorit, şi-au măritat fetele. Mirese, mirese. Nunţi, supărări.

Minunat, îşi spune tanti Alevtina, cum ar gândi vechea zeiţă Parca, împletind firele destinelor omeneşti, şi aşa, şi aşa, încrucişându-le şi legându-le prin viitorii copii.

Acel fir subţire al sorţii de care era legată vaca asta cu ochi holbaţi, Nina, începu deodată să tremure, să zbârnâie şi se întinse ca raza aurie a unui proiector mic, de mică putere, scotocind întunericul profund.

Ce să spun, un alt fir al destinului încă mai atârna ca o funie leneşă între barcă şi debarcader.

Dar raza începu să strălucească, scotocind şi străpungând întunericul, apa începu să tremure, barca începu să se întoarcă greoi, pleoscăi în toate părţile, se îndepărtă de promontoriu – şi uite, funia se întinse şi ea şi începu să cânte. Şi imediat fasciculul proiectorului s-a aşternut pe ea, a aprins cu un aur imposibil nearătoasa funie udă. Se aprinse, se înfoie, îşi arătă fiecare firişor, ca într-o fotografie artistică dintr-o revistă lucioasă.

Tanti Alevtina se ascunse şi aşteptă.

Viitorul copil se ascundea şi el acolo, în depărtarea întrezărită.

Era linişte în curte şi în lume, tufele pline de fructe stăteau grămadă, merii bătrâni erau ca un zid. Mirosea dulce a flox şi tutun.

Şi atunci umbra lui A.A. apăru pentru o clipă prin negură în direcţia umblătoarei. Nici un scârţâit, nici o trosnitură nu se auziră. Nu foşniră nici

pantalonii traşi din mers. Oare cum putea să meargă aşa de uşor?

Asta îi plăcu bătrânei Alevtina.

Ea continuă să aştepte şi reacţionă la revenirea umbrei tulburi din infernul closetului rural prin următorul strigăt:

— Bună seara!

(Ca „mâinile sus!“, de altfel.)

— Bună seara, răspunse umbra pierzându-se şi amuţi pentru o clipă.

— De ce te porţi aşa? întrebă sec Alevtina.

— Poftim?

— Ei, ştiam eu. Păi, gândeşte-te şi dumneata! Cam cum o să fie acum? întrebă tanti Alevtina. Şi nu mai spune poftim, că nu te-am poftit. Mai lasă-mă cu „poftimul“ dumitale.

Şi A.A. înţepeni aşa, la jumătatea pasului, aşa cum înţepeneşte un cocoş după ce-şi întinde, trăgându-se brusc înapoi, capul şi ridicând un picior, dar fără să-l mai coboare încă.

— Cât eşti dator? continuă Alevtina sever, chiar ostil.

După siluetă se văzu că înţepenise cocoşul, probabil A.A. şi-a spus că tanti l-a confundat, l-a luat drept altcineva.

— Cine? cârâi acest mascul în floarea vârstei şi înţepeni, pentru că, de fapt, trebuia să dea fuga înapoi pe veranda lui mică, să pună cuiul la uşă şi să se arunce într-o clipă pe pat, într-o clipă! Şi să-şi tragă plapuma peste cap!

Iar el se oprise ca un prost şi întrebase acest „cine“ al lui.

O fi având ceva pe conştiinţă, făcuse el ceva pe unde locuia şi acum se temea de urmărire?

Bărbatul se speriase, se speriase.

Alevtina spuse încet:

— N-o să urlu să audă tot satul.

Cocoşul se gândi puţin, întinse piciorul în pantalon tărcat şi îl puse cu zgomot în faţa sa. Adică făcu primul pas în întâmpinarea destinului. Apoi

ridică al doilea picior vânos şi îl duse deasupra pământului, intenţionând să facă pasul următor. Inima cocoşului bătea tare.

Dar el păşea, păşea hotărât înainte, zornăind din armură, scuturându-şi cerceii şi legănându-şi barba roşie ca o cârpă. Ochii lui, în chenare uscate, portocalii, se iţeau ca nişte nasturi strălucitori. Creasta se umplea de un suc de culoarea merişoarelor şi atârna greu. Un tablou complet!

„În supă, în supă mă cheamă!“, se zbuciuma în capul cocoşului conştiinţa neformată, totuşi ghearele pline de bătături, hârşite în fugă, îşi învârteau articulaţiile ca nişte biele de locomotivă, făceau ture şi A.A. se apropia de măsuţa din scânduri cu samovarul în spatele căruia şedea bătrâna Alevtina, masivă, cu o pieptănătură tip „semibox“, făcută de dragul muncilor de vară.

În amurg îi cam dispăreau trăsăturile feminine, cei doi saci din faţă, sânii şi burta, se contopeau într-un tot monumental cu umerii abrupţi şi Alevtina arăta ca un împărat roman cu un moţ pe frunte. Gura severă, subţire şi nasul impozant se conturau din ce în ce mai clar în penumbră.

Tanti Alevtina se comporta ca un şef.

— Ei, ce poţi spune ca să te justifici?

Cocoşul cârâi chiar şi pe neaşteptate începu să dea în clocot că nu e dator cu nimic, de fapt nu consumă curent electric, căldările sunt ale mele şi uite, apa e de la fântână, cum să rezolve problema? Deşi gazda spune, nu se ştie de ce, că fusese săpată mână de la mână şi că ea personal băgase 350 de ruble de atunci! Dar, cum să spun, numai pentru sine, nu şi pentru chiriaşii săi, lucru pentru care o şi ameninţă, o şi întreabă cumva, cu ce drept, într-o vară secetoasă, seara scoate toată apa din fântână? Şi doar eu nu o iau pentru udat, ci numai 20 de litri pe zi, în timp ce alţii iau câte 200!

— Asta o rezolvăm noi, răspunse tanti Alevtina. E o chestiune care se poate rezolva. Nu se bagă nimeni. Cum îţi zice?

— Adică? spuse tema pentru acasă A.A. El avea câteva. Era antrenat pe elevi să nu răspundă imediat. De fapt, să nu răspundă la întrebări.

— Ei, Andrei?

— Să zicem.

— Andrei Alekseevici, bei ceai fără plic şi zahăr? Oricum arunc apa fiartă.

— Nu, mulţumesc, răspunse cocoşul arţăgos. Sunt Aleksandrovici.

Şi aşa începu să fiarbă caşa asta aiuritoare, de neînchipuit, în care nimerise A.A. şi se înţepeni acolo – un cocoş grijuliu, precaut, călit, luptător şi răutăcios, care nimerea mereu, nestăvilit şi neabătut, în supă.

Iar treaba se întâmpla în vremea cea mai potrivită, chiar în toiul verii, era sfârşitul lui iulie – începutul lui august. Când roadele trebuie deja să se coacă şi să cadă.

În august tanti Alevtina a plecat, închiriind un microbuz, la Moscova, s-a instalat printre borcane, saci şi sacoşe. Toate astea i le-a încărcat A.A., iar şoferul local s-a uitat posac la roata din faţă şi n-a ajutat, fiindcă nu se înţeleseseră pentru încărcarea produselor (bărbaţii din satul ăsta şi din toate aşezările din jur beau ca nişte profesionişti şi nu se angajau să muncească la nici un vilegiaturist, nu făceau nimic, temându-se să nu scadă preţul în comparaţie cu preţurile din Moscova despre care se auzeau zvonuri înnebunitoare, tulburătoare. Bărbaţii şedeau pe zvonurile astea ca nişte cavaleri avari pe sacii cu aur, ştiindu-şi posibilităţile şi nemişcând, în solemnitatea lor, un deget).

Gazda observa pe fereastră evacuarea şi nu mişca nici ea nici un deget. Las' să se descurce singuri.

Apoi ea începu să se tulbure deodată – profesorul a luat de pe terasă două rucsacuri, două genţi serioase din pânză de cort, le trase în maşină, a spus: „Mulţumesc, la revedere“ (gazda, ca răspuns, numai a clipit) şi nici n-a închis uşa la terasă aşa cum trebuie, s-a urcat tot acolo, în microbuz, unde erau sacii.

La drept vorbind, gazda tocmai la un asemenea ginere visa pentru fata ei, decât pompierul ăla.

Alevtina însă, stând pe scaunul din faţă, cu faţa spre A.A., în spaţiul strâmt al microbuzului şi privind cum el şade acolo liniştit, privind grijuliu, la rândul său, spre sacii săi, Alevtina se tot gândea: că un asemenea soţ ar fi fost bun pentru fata ei, dacă ar fi avut-o, avea însă un fiu beţiv şi o scorpie de noră, dar uite, nepoţelul era într-adevăr fiul iubit al Alevtinei, şi în prezent trecea prin greaua criză a vârstei (14 ani), nu accepta nimic, vorbea răguşit, fuma, ochii îi fugeau, sălbatici, în toate părţile, în mod clar era făcut de ruşine de coşuri şi cu bunica nu vorbea nici la telefon, pufnea numai. Nici măcar „bună“ nu auzeai de la el. Numai „Alo“. Pentru el Alevtina făcuse proviziile de dulceaţă şi toate celelalte. Nepotului îi plăcea să mănânce de la bunica. Pentru asta trebuia să dea de mâncare şi norei, pentru că fiul ei, dimpotrivă, nu mânca nimic, ciupea numai o coajă de la plăcintă, dar căuta să bea tot lichiorul. Nora însă mânca şi o tot lăuda, nu-i mai tăcea gura, nora noastră înghite tot, s-o omori, nu alta. Fumează, bea ca un lăcătuş, şi mai şi fură. Cică oricum ne rămâne totul nouă, de ce să mai aşteptăm moartea dumitale! A luat o linguriţă de argint, n-avea cine. În mod clar scormonise prin acte. Făcuse aluzie, „trebuie să vorbim cu dumneata despre viitor“. O vă vorbim după aceea.

Şi aşa A.A., în compania borcanelor, sacilor şi sacoşelor pătrunse în capitala liniştită de august, de concediu, în amurgul unei zile aurii, într-o duminică pustie.

Maşina mergea pe străzile largi, frumoase din suburbia Poduşkino, apoi coti într-o curte, frumoasă şi ea ca un parc, şi toate comorile lor, Alevtinei, prin intermediul liftului, au fost transportate în apartamentul ei frumos de două camere, unde avea un şifonier pe tot peretele, o canapea sub un covor, o lustră de cristal şi tot ce-ţi dorea inima.

Mai târziu, noaptea, el se afla deja în trenul de întoarcere şi visa.

Visa la propriul său apartament spaţios într-un cartier asemănător cu cel al Alevtinei, la o soţie frumoasă ce semăna cu o actriţă de film, la un fiu, un copil liniştit, deştept, căruia să poţi să-i bagi în minte toată suma ideilor părintelui. La faptul că nu va trebui să se mai ducă la serviciu la şcoala asta, unde copiii, în masă, sparg seminţe chiar la lecţie şi au obiceiul să stea cu căştile pe urechi.

(Aşa s-a şi întâmplat, dar peste mulţi ani.)

Cu Nina a făcut cunoştinţă fiind invitat la ziua de naştere a Alevtinei.

Se vede că pe atunci Alevtina se certase definitiv cu nora, pentru că la petrecere nu era nimeni din familie.

A.A. cumpără bilet dus-întors pe banii pe care i-i trimisese Alevtina şi a făcut rost de trei zile libere – a făcut şi el schimb cu cine a putut. A spus că i s-a îmbolnăvit o mătuşă.

Nina nu l-a uimit cu nimic pe A.A.

O fată deloc arătoasă, deloc tânără, ochi apoşi, mari, grasă, tace şi se ruşinează. Îşi mijeşte ochii, dar uneori şi-i holbează.

E adevărat, şi despre A.A. mama lui spunea la fel: „Ce-ai holbat aşa ochii?“.

De aceea de mai multă vreme îşi exersase obiceiul de a miji ochii şi acum o înţelegea pe Nina cum nu se poate mai bine. Vedea prin ea. Chiar zâmbea.

Pe scurt, Nina nu i-a plăcut deloc, totuşi, după felul în care Alevtina i se adresa Ninei, cu un oarecare respect, îşi putea face o impresie despre Nina ca om şi specialist. (La începutul petrecerii Alevtina scosese nişte reţete vechi şi i le dăduse Ninei, Nina le luase fără chef şi indiferent, ca un mare specialist.)

Asta l-a frapat pe A.A.

Data următoare s-au întâlnit la spital, unde Alevtina a murit peste o lună. În tot acest timp Nina avusese grijă de ea, îi adusese sucuri şi supă,

tot felul de chiftele pasate. Asta A.A. a aflat mai târziu, când s-a căsătorit cu Nina.

A.A. a venit pe banii lui într-o duminică, asta a fost pentru el, un om sărac, o mare faptă de eroism. A văzut-o pe draga lui Alevtina, ea a vorbit solemn cu el, deşi cu mare greutate, şi i-a dat bani, destul de mulţi, cu cuvintele „cumpără-ţi ce cărţi vrei“. Şi, curajoasă, nu a mai adăugat ceva de genul „să-ţi aduci aminte de mine“. A.A. nu a plâns, dar în clipa aceasta, probabil, stătea cu ochii holbaţi, pentru că Nina se uita la el cu o bunătate inexprimabilă şi cu compătimire. A.A. şi-a mijit îndată ochii.

Nina i-a trimis o ultimă telegramă şi el a venit direct la morgă, chiar de la tren, trenul mai şi întârziase, blestematul, şi A.A. a gonit prin metrou ca o furtună. Ştia drumul, doar mai fusese o dată la spital. Slavă Domnului, avea o memorie topografică minunată. Dar nu a ieşit pe unde trebuia. Nu a recunoscut nimic. Pe stradă i-a întrebat grăbit pe moscoviţi, i-au arătat drumul.

O femeie cu un câine, într-un loc viran (totuşi se rătăcise), miloasă, i-a arătat în detaliu drumul spre morgă. Se vede că ştia asta nu din auzite, trecuse şi ea suferind pe la adresa asta.

Erau nişte locuri groaznice, pustii.

A găsit spitalul, a găsit morga, acolo stăteau grupuri-grupuri oameni necunoscuţi, a întrebat unde va fi înmormântată cutare, i s-a răspuns cu o curiozitate ciudată. A găsit-o pe Nina, a venit lângă ea, a dat din cap. A dat şi ea din cap. Toţi se uitau fără înconjur la el, se holbau.

În tot acest timp a stat lângă ea. Apoi a fost rugat să ajute la ducerea sicriului. S-au dus la crematoriu cu un autobuz, din nou a fost printre cei patru bărbaţi care au dus sicriul. Devenise parcă de-al lor.

A suportat acolo totul alături de Nina. Nina nu plângea, doar tremura.

Alevtina Nikolaevna avea o faţă foarte tânără şi liniştită, slăbise tare. I s-a pus capacul, au bătut cuiele.

De la crematoriu au plecat iar cu acelaşi autobuz în oraş. Undeva i-a dat jos pe toţi. Pe trotuar se formă un mic grup de rude boţite. Unul, cam beat, a spus: „Poftim la pomenire pe toate rudele şi apropiaţii“ (dar la A.A. nu s-a uitat în mod special. De fapt, îl evitau. Ca toţi, întotdeauna.).

— Dar cine e ăsta, spuse deodată o femeie, beată şi ea.

— Păi trebuie să se dea de băut, uite, se apropie, răspunse o bunicuţă.

Fiul cel gras al Alevtinei, Victor, îşi părăsi soţia slabă, Marina, şi se duse spre Nina.

— Ei, ce mai faci? Adică în sensul vieţii… Nu te-ai căsătorit? (Se lăsă o mică pauză.) Tot singură şi singură? (Hohoti) Să mergem la noi, o să-ţi dăm de mâncare. O să bei cu noi. Să vii la toate sărbătorile. Că altfel o să stai singură ca un câine. Cu surorile nu ţii legătura?

Nina a răspuns:

— Mulţumesc pentru vorbele bune.

— Dar ăsta cine e? (Dădu din cap aşa de neglijent spre A.A., de parcă ar fi fost departe şi nu ar fi auzit).

— Este prietenul nostru, spuse Nina, după ce tăcu puţin.

— Totul e clar, răspunse Victor, nepotrivit de vesel pentru o asemenea situaţie, şi deodată mai spuse, parcă într-o doară: Să treci apartamentul pe numele meu. Că tu eşti singură, deja ai o vârstă… Ştii, sunt tot felul de oameni de prin alte oraşe. O să te omoare.

— Da? se minună Nina. Doar am surori.

— Păi soţul o să fie moştenitor! O să te omoare şi o să te moştenească!

În momentul acesta Victor se uită spre Marina sa cea slabă care îl privea cherchelită şi expresiv, ca pe un idiot.

Deodată A.A. prinse glas (cu o intonaţie de profesor):

— Nina, întârziem.

Nina, nu se ştie de ce, se uită în jur, lăsă capul în jos, întoarse hulubele, la figurat, şi plecă de acolo.

Victor rămase în loc cu cuvintele: „Dar pomenirea?“.

A.A. nu mai avu ce face, dădu fuga după Nina. Trebuia s-o întrebe cum ajunge la metrou. Că ea în mod clar merge cu metroul.

El avea bilet la trenul de noapte.

Cu toate acestea trebuie să spun că A.A. era un bărbat extrem de fricos şi de ruşinos.

De aceea la orele lui era o neobrăzare totală, premilitarii se împroşcau cu hârtii mestecate în gură, era o larmă ca la gară.

Aşadar, A.A. s-a dus după Nina, o să-l scoată ea undeva. Se temea să întrebe ceva.

Silueta plină a viitoarei soţii se mişca mecanic, automat. Dacă ţinea capul plecat, ţi-o puteai imagina foarte bine sub forma unei statui vii a durerii şi obidei, dacă e să faci o sculptură cu articulaţii şi motor.

Până şi o oarecare măreţie se ghicea în fata asta deloc tânără.

Obida îi dă uneori putere omului, aşa cum se întâmplase cu A.A. după discuţiile din biroul directoarei.

Şi aici s-a întâmplat următorul lucru: pe trotuar, în faţa lui A.A., a parcat o camionetă şi i-a barat toată perspectiva. Imediat a început să fie descărcată de nişte oameni.

A.A. s-a repezit s-o ocolească, dar şi alţii din faţa lui au dat buzna, doar sunt moscoviţi, se năpustesc toţi înainte, sunt oameni arţăgoşi, nu l-au lăsat să treacă repede.

Când a ajuns de partea cealaltă a obstacolului, Nina nu mai era.

Nu avea nici adresa, nu-i ştia nici numele de familie. Alevtina gata, coborâse, era jos.

De câte ori povestise ea despre Nina, despre viaţa ei, că Nina e ca o sfântă. N-o contrazicea cu nimic pe mama ei. Celelalte două fiice o părăsiseră pe bătrână, se certaseră cu ea, dar Nina i-a stat până la capăt alături. Şi nu a văzut nici un fel de viaţă. Nici la cinema, nici la cunoştinţe. Abnegaţie.

A.A. zâmbea înţelept în sinea sa ca răspuns la asemenea povestiri. Peţirea maiorului![1]

Şi-şi dădu seama de ce-l chemase la Moscova Alevtina, la ea, la spital. De asta îl chemase.

Întrebă unde e metroul şi porni mecanic într-acolo. Inima îl durea. Îşi simţea trupul cu totul pustiit. De parcă scoseseră ceva dinăuntru. Ceva ce-l umpluse. Mai înainte se împotrivise Ninei, dar acum nu mai avea cui să se împotrivească. Nu-i mai rămânea decât să trăiască fără rost.

Mai sunt zece ore până la tren.

Flămând, îngheţat, cu lacrimi neplânse, în vântul tăios.

Aşa a rămas el singur.

În faţa metroului s-a oprit, s-a uitat în jur.

A luat-o înapoi, a dat fuga în jur.

A ajuns până la chioşcul în care încă mai descărcau marfă din camionetă.

Au trecut câteva minute şi trecea viaţa.

Trebuia să se ducă la metrou.

Şi atunci a văzut-o pe Nina! Venea repede din faţă şi plângea! Se uita la el cu ochii ei mari! Şi ea îl căutase!

Ce s-au mai năpustit unul spre altul!

Era cât pe ce s-o sărute, ca după o lungă despărţire, dar imediat a luat-o cu putere de braţ spunându-i „Ei, unde te duci, ei, cum se poate aşa ceva, linişteşte-te“, şi i-a luat din mâna asta fără simţire geanta, aşa cum fac toţi soţii.

1. Trimitere la tabloul cu acelaşi titlu de A.P. Fedotov (1848) (n.red.).

Mâini neputincioase

Personajele nunţii erau, în primul rând, mirele şi mireasa, amândoi frumoşi şi amândoi cu o preistorie; cu preistorie erau şi ceilalţi: mama miresei, o biografie sfâşietoare, căsătorită a doua oară, trei copii; soţul ei, tatăl vitreg al miresei, avea aceeaşi biografie, dar a patra căsătorie şi cinci copii.

Mai departe, invitaţii: un fost diplomat (soţia era la a doua căsătorie), un cuplu mixt (ea la a treia căsătorie, trei copii, ea e rusoaică, el e localnic, străin, anamneza lui nu e cunoscută, deocamdată toţi ştiu că e pasionat de un anume fel de box, o luptă cu mâinile şi cu picioarele – „Şi în picioare au mănuşi?“, era întrebarea celor prezenţi. „Nu, au ghetuţe“, răspundea soţia în locul mutului, întrebarea era pusă în rusă). Este o nuntă rusească în străinătate, departe.

— Dai cu ghetuţa, oi, ioi, ioi!…

Soţul ei, după înfăţişare, e un localnic tipic: are boticul ca al unui porcuşor, alb la faţă, mic, grăsuţ, iar soţia lui se află mereu în căutarea cuvintelor (unde e bucuria, unde e tinereţea) şi e dezamăgită, adică ea e la vârsta la care omul îşi aduce aminte că are, cum, necum, dreptul la sex zilnic şi suficient.

Fostul diplomat are şi el o înfăţişare stinsă, ochi tulburi, iar soţia e vie, mobilă, cercetătoare, ochii îi strălucesc, e uscată, căruntă, veselă, rasată, deşi de regulă cele rasate tac cu măreţie, dar asta vorbeşte mereu, vorbeşte întruna. Ai impresia că acasă numai a tăcut. Este singurul cuplu de ruşi fără copii din casa lor, au un vecin nou, un bandit rus mereu speriat care s-a ascuns sub un pseudonim străin.

Ei, ce să facem, o să ne împrietenim şi cu el, ca vecinii. Aici toţi au bune relaţii. Rabdă urletele copiilor pe pajişte (fiecare are pajiştea sa) şi uite, şi corul ăsta de acum, tare, beat, de nuntă, al musafirilor.

E adevărat, vecinul invizibil dintr-o parte tot trânteşte obloanele la etajul întâi. Se pune problema – n-ar trebui să-l invităm şi pe el? Totuşi în acest caz va trebui să vorbească în limba locului, la nuntă, în afară de mire, toţi ştiu foarte bine limba asta. Păi altfel, ce rost mai are nunta rusească? De ce s-au mai adunat ei în străinătatea asta îndepărtată? Să vorbească în limba lor.

Pe masă sunt icre roşii şi negre, ieftine şi trimise printr-o ocazie, somon şi carne, la desert – brânzeturi: ospăţul zeilor. Dar deja s-au săturat toţi repede, aici nu se obişnuieşte să se mănânce mult, toţi sunt uscaţi, atletici. Doar nu e America.

Mai departe: la orice nuntă intră în acţiune nişte fire strict de rudenie, de neam, sfori ce se întind de la strămoşi şi care leagă diferite generaţii. Uite şi aici: mirele a venit într-o familie străină şi trebuie să se insereze în şirul de taţi-producători fără de care neamul e de neconceput. „Cum aşa!!“ (exclamă semnificativ soţiile cherchelite, în cor): „Atunci ce rost mai are soţul? La ce mai e el bun?“.

Este cântecul etern al nunţilor, o temă uşor necuviincioasă ce anticipează noaptea nunţii.

La banchet toţi îşi cunosc unii altora istoriile, dau din cap înţelegători unul spre altul, dar nu răscolesc trecutul, nu trebuie. Nu atingeţi trecutul! La toţi s-a rupt legătura timpului (ceea ce înseamnă, se înţelege, un lucru simplu – trădarea foştilor iubiţi). Toţi au preistorii tragice, nu fac excepţie nici minunaţii miri, adică deja avuseseră loc divorţuri, despărţiri, trădări ş.a.m.d.

Apropo (despre miri): divorţul părinţilor este întotdeauna pentru copii o tragedie şi chiar o trădare. Dar trădarea părinţilor se mai poate exprima

şi în mod financiar, adică prin ce le aruncă plozilor în clipele grele, prin faptul că nu-i susţin, nu le dau de mâncare, nu-i compătimesc.

Şi peste asta au trecut. Toţi supravieţuiesc (în afara celor care au murit) şi la masa de nuntă stau, am putea spune, chiar oamenii ce au supravieţuit unei asemenea rupturi. Roadele familiilor dezmembrate.

Chiar se impune să ne gândim că de fapt etapele trebuie să se termine, că asta e trăsătura lor permanentă, mereu totul se termină, se pune capacul!

Lanţul timpului se rupe invariabil şi implacabil, totuşi apar noi şi noi etape, oamenii se căsătoresc din nou, se sărută, pun câte o cărămidă, se caţără, îşi hrănesc copiii, apoi divorţează (lucru pe care copiii îl iau drept trădare) se căsătoresc din nou (încă o trădare, şi mai şi) şi-şi dau afară copiii din prima căsătorie, şi din nou legătura etapelor se ramifică într-un fel sau altul, aşa că aceşti copii se cuibăresc şi ei în alt loc: unul se duce la bunica de la Chişinău, rămâne acolo să înveţe să cânte, alta, solemn, cu blesteme, fuge din casa mamei la tatăl ei îndepărtat şi iubit, într-o altă ţară, iar acolo tăticu ăsta e deja la a treia căsătorie şi la al doilea copil, şi mama vitregă conduce totul, la ea nu te poţi cuibări.

Şi construcţia merge mai departe, trag după ei fire de paie, beţişoare, le leagă cu firele lor de păr, le lipesc cu propria lor salivă sau cu ce se nimereşte, cu spermă, trebuie să se ţină cumva, să se întărească, măcar cu sărutări pe coate, pe degeţele, pe gât, ea, noua soţie, îl sărută, noi suntem la nuntă, ea nu-şi ia privirea de la el, îl pierde în fiecare clipă, el îi spune ei Kunka, ea îi zice lui Muliava, şi invitaţii la nuntă, femeile, cum e obiceiul, se uită cu mare atenţie la faţa lui, caută acolo ceva, ceva necesar, apoi concluzionează unanim: „Şi eu m-aş fi măritat cu el“, o, aceste plăceri lexicale plate, banale, nevinovate, scabrozităţi platonice ale celor care sunt numite trecute (dar ele numai la exterior sunt trecute, femeile de la nuntă, iar în interior nu au vârstă, mintea nu le îmbătrâneşte, mai e până

la ramolisment şi amnezie, prin urmare, conştiinţa e clară, proaspătă, ageră la mărunţişuri, dar nu putem să spunem că e tânără).

Dar uite, conştiinţa tânără, spre deosebire de cea matură a femeilor, nu pricepe nimic care să se vadă din exemplul miresei: pur şi simplu instinctiv, ca o furnică sau ca un fir de iarbă, conştiinţa aceasta se întinde spre hrană, lumină, căldură, spre apărare, agaţă pentru acuplare ce se nimereşte, un pistil, o stamină, o găurică, aşteaptă satisfacţie, se apleacă sub greutatea micului fruct, dar nu are nici o idee despre viitor, prevedere nici un pic, nu cruţă nimic şi pe nimeni, face convorbiri transoceanice incredibile ca preţ, îi plânge mamei la telefon, dar îi cere repede s-o sune ea înapoi, se plânge că nu are bani, dar chiar ea se jură, acuză, cere, nu pune jos receptorul, aşa că mai apoi mama nu mai e în stare să plătească facturile şi fata începe să plângă când aude foarte curând vocea indiferentă a robotului şi nimeni nu ridică receptorul…

Dar uite acum istoria tinerilor: amândoi au trecut prin prăbuşirea timpului, ea l-a iubit pe altul, ăla pe alta, aceşti alţii au părăsit cuibul, lăsându-i pe ceilalţi singuri. Şi ea a plâns în hohote, a rugat, s-a lamentat, dar el nu a plâns, nu a rugat, nu a spus nimic cu voce tare, dar a rămas şi el cu buza umflată. Au fost părăsiţi.

Şi deodată ei s-au uitat, părăsiţii, unul la altul şi au zburat, au zburat unul spre altul, s-au unit, şi-au găsit o oarecare alinare, doi renegaţi, două rebuturi minunate aruncate de iubiţii lor ca nişte mortăciuni, părăsiţi.

Corul nupţial observă tot, cum se sărută unul pe altul („Ia priviţi! Ia priviţi numai!“), dar tânărul soţ e cumva trist, în mod clar se îndepărtează de oaspeţi, se eschivează (s-o cam fi săturat de ei?) şi tânăra soţie îl caută prin toată casa, îl scoate, ca pe o dovadă, din nou şi din nou pe pajişte, în faţa corului celor adunaţi, îi sărută mâna, cotul, aşa cum am spus deja, acoperă cu mici sărutări materne faţa soţului, care acum îi aparţine de drept. El e de acord, da. El o strigă tandru, Kun’ka, sunt singuri în această tabără de trenţe vechi, cândva aruncate şi ele din cuib; dar, să remarcăm,

numai unii ca ei cuceresc spaţiul, pribegii alungaţi; se agaţă de o discuţie în avion, de o invitaţie, de o canapeluţă, de o noapte petrecută undeva, de o himeră şi, ce să vezi, au dat lăstari, au făcut copii.

O întrebare pentru soţii, despre copilaşi, şi atunci corul nupţial se sparge în cântăreţe de sine stătătoare, urmează un şir de solouri: prosperă undeva în Japonia sau în Australia menţionatul, cu lacrimi în ochi, copil al soţiei diplomatului; cântă undeva la operă, ciripeşte la bunica de la Chişinău primul copil al soţiei porcuşorului local cu boxul lui chinezesc, a treia invitată are şi ea un copil mare din prima căsătorie, ăsta, de fapt, locuieşte departe, demult alungat de tatăl vitreg cu ajutorul unui taburet ridicat spre tavan, o poveste tipică.

Neamul, neamul omenesc! E suficientă o acuplare şi o întreagă caşă începe să fiarbă pentru multe generaţii de-acum încolo, rodul născut va rodi la rândul lui vlăstare asemenea şi aşa mai departe.

Cercul femeilor a stabilit că şi mirii de azi sunt primii copii din prima căsătorie a părinţilor lor, părăsind acoperişul matern (mulţi ani după ce taţii lor părăsiseră acelaşi acoperiş).

Încurcătură, neîncurcătură, un fapt e clar: înaintea celor adunaţi se desfăşoară nunta copiilor din primele căsătorii greşite, din ameţeala mamelor care (mamele), după aceea s-au căsătorit în fine foarte bine şi au dat naştere altor copii. Uite, acum totul este clar.

Nuntă a unor copii de pripas, copii ai lacrimilor, copii ai groazei şi ai durerii, copii ai iubirii fără speranţă, copii ai unor soţii părăsite – uite asta e. Da, singurătatea şi obida au stat la creştetul lor, cum se vede.

Dar asta nu e tot, ia uitaţi-o pe mireasă. Oare nu e un mister? De o frumuseţe minunată, silueta ideală, nici un gram de machiaj, ochişori trişti sub dantela genelor ca sub un văl, un nas delicat şi micuţ şi o gură proaspătă foarte moale, roz, care păstra în ea parcă un şir egal de migdale curăţate, adică dinţii strălucitori ce arătau aproape translucizi, ca un

porţelan chinezesc scump, ca o sticlă lăptoasă. Puţine comparaţii pentru a o descrie, ce să mai spunem. Şi ea a fost părăsită?

Ochii adulţilor stau nemişcaţi, oamenii încremenesc, nu sunt capabili să creadă în asemenea perfecţiune şi în asemenea destin.

Uite, ea stă – un zâmbet delicat, luminos, face gropiţe în obraji – şi însăşi perfecţiunea asta întreabă: „Man'tia (adică mama), unde e Muliava?".

Mătuşile strigă la unison că nici o frumuseţe din filme nu se poate compara cu Kun'ka.

Acum cel căruia ea îi spune „Muliava".

Muliava bântuie prin casă. Muliava nu are chef de nimic, face mari eforturi să se învingă. Ochii nu-i strălucesc, nu. O culoare tulbure, o privire aproape moartă. O înfăţişare veştejită, un nas deloc proaspăt, nişte obraji uşor flasci. Parcă se ruşinează de sine. Iar el, de fapt, e un mare violonist tânăr, cinci premii internaţionale, copil minune şi, la rândul lui, fiu de copil minune.

Acum povestea tatălui: din copilărie, tatăl lui nu a cunoscut greutăţile, cânta un concert celebru al lui Paganini liniştit, a crescut ca un zeu frumos şi viclean al iubirii, a intrat la conservator, iar acolo, gluma obişnuită: dar cine nu trăieşte cu băieţii la conservator (întrebare), numai femeile (răspuns), dar s-a găsit una: nu era nici mama, nici soţia lui, dar l-a salvat din mâinile unui alt virtuoz, l-a luat şi a făcut din copilul minune un bărbat-violonist, o celebritate, deşi nu de talie aşa de mare (cum era acela, marele, care voia să-l ia în pat şi să-l facă elevul lui). Acel mare era, în acelaşi timp, şi mare păcătos şi se ruga pentru iertare lui Dumnezeu, cântând rugăciuni cu arcuşul, de fiecare dată parcă îl blestema pe ispititor, căuta mântuirea, povestea cu mâinile sale mici despre durerea şi adâncimea căderii, despre lipsa de soluţie a problemei. Tu m-ai făcut aşa şi m-ai părăsit, Tu?

Acesta, tânărul zeu al iubirii, păcătuia cu femeile, căutător de noi şi noi senzaţii. Şi în îmbrăţişările lor ţinea uşor vioara – spre deosebire de cel căruia îi căzuse cu tronc şi care îl întreba neobosit pe Creator chiar şi în lucrurile cele mai simple şi nu găsea răspuns, tare greu îl mai întreba, întârzia înălţându-se şi cădea mai jos cu fiecare mişcare a arcuşului. Dar ăstălalt, bobocul, uita toate şi era purtat în sus de o mică arteziană de bucurie uşoară, din care cauză n-a prea avut succes.

Însă uite, a ieşit un profesor extraordinar din tânărul mic zeu, a făcut instrucţie cu copilul său cu ochi senini aproape din faşă (când avea timp între turnee) şi l-a învăţat, a scos din el aproape un geniu nou şi trist. Muliava, fiul copilului minune, cânta cu mari eforturi. Cel mai simplu lucru îi sfâşia plămânii. Mâinile îi erau cuprinse de crampe, uneori se răceau până la înţepenire, până la adevărate spasme, care puteau fi anihilate numai cu injecţii.

Fie pentru că tatăl lui pleca tot timpul, până când nu s-a mai întors deloc, fie pentru că umbra ameninţătoare a geniului, soţului şi amantului ratat al tatălui s-a întins totuşi peste copil dinspre o fată străină, ce era de întâmplat s-a întâmplat.

După ce a primit toate premiile posibile în copilărie şi la adolescenţă, băiatul a încetat să mai cânte chiar în culmea gloriei.

Şi acum mireasa fără loc, chipurile absolventă a universităţii (mai are în faţă încă trei ani, dacă s-ar plăti), şi mirele la fel de lipsit de bani, care apucase pe calea profesoratului (este o cale cu nimic mai prejos decât altele), după ce şi-au unit destinele, cum o să răzbată?

Întrebarea corului către soartă s-a întrerupt – deodată mireasa, luând receptorul când a sunat telefonul, s-a pierdut, a mulţumit repede şi a încheiat conversaţia.

Corului i s-a spus: a sunat fostul ei iubit.

Rezultatul: brusc, mirele a plecat din nou, a dispărut. De ce: dacă musafirii ar fi avut chef deodată ca muzicantul să le cânte. Că doar

Kun’ka nu s-a lăudat degeaba că el şi la pian poate să cânte ca un profesionist.

În salon chiar se află un pian, dar Muliava l-a ocolit cu dispreţ pe un perimetru de un metru şi jumătate şi dus a fost.

Replica dinspre mătuşile nuntaşe: acum o să vină, dansaţi! Trăiţi în cercul vostru!

Stăpânul casei, tatăl vitreg al Kun’kăi, declară deodată, anunţă literalmente: „Cortina cade, spectatorilor li se face silă!“.

E traducător şi tocmai a tradus piesa asta pe care n-o să i-o plătească nimeni, nici un spectator n-o s-o suporte. El a tradus ca să nu stea degeaba. Că ei toţi trăiesc din ajutorul de şomaj.

Acum însă spectatorii se uită avizi ce trişti sunt mirele şi mireasa reveniţi la ei, ce singuri sunt în acest cerc de oameni trecuţi, dar un alt cerc părinţii n-au de unde să-l adune.

Tinerii în mod clar se sperie, se holbează, sunt supăraţi de această adunătură de bătrâni ruşi care, nu se ştie de ce, a apărut la nunta lor, dar dacă stai să te gândeşti, cine ar fi venit dacă ar fi invitat ei, tinerii căsătoriţi?

O, asta ar fi fost ceva, casa asta n-ar fi suportat un aşa lucru.

Păi care sunt prietenii adevăraţi ai tinerilor căsătoriţi, care este adevăratul lor cerc? Sunt nişte copilandri, proaspeţi şi apropiaţi ca spirit de mire şi mai ales de mireasă, cei cu care au fost la grădiniţă, în patria îndepărtată. Bilingvi. Virtuozi ai multor limbi străine, crescuţi cu îngrăşăminte, cum au fost venind în străinătatea părinţilor lor. Acum aceşti copii, a doua generaţie, s-au împrăştiat prin toată lumea, dar ei sunt mereu la curent, ştiu tot despre toţi şi sunt plini de bănuieli, de supoziţii ironice, de replici amuzante referitoare la această nuntă, de pronosticuri îngrozitoare la telefon, şi dacă ar fi să presupui prezenţa lor, ar fi una batjocoritoare şi beată, camaraderească şi dezmăţată, demult ar fi vomat

prin toate paturile, demult ar fi fost aici poliţia! Ironia ar fi domnit peste aceste nunţi şi multe cuvinte mizerabile ar fi auzit cei doi miri. Dar prin ce se deosebesc aceşti aşa-numiţi prieteni şi prietene?

Păi uite prin ce (ştiu foarte bine mătuşile nuntaşe): distrug fără milă şi fură fericirea altora, prind în nada păcatului rapid, te iau cu ei, fac copii şi-şi părăsesc soţiile (ca pe noi), ştiu tot, cine cu cine trăieşte, greşelile, toate păcatele, slăbiciunile, ponoasele pe care le au sau o să le aibă Kun'ka şi Muliava, dar aceşti tineri musafiri imaginari ar fi spus nunţii pe nume.

Pieire, uite asta e. Nunta Annei Karenina şi a locomotivei, uite asta e. Şi cine ce rol joacă, nu e clar.

De aceea se agită aşa de tare Kun'ka, îl caută aşa de tare pe Muliava al ei, îl sărută uşor, îl cainã şi îl lipeşte de trupul ei, căci deja s-a născut în ea sentimentul maternităţii şi deocamdată se roteşte deasupra sufletului pierdut al lui Muliava. Iar Muliava e neconsolat, se strânge, caută salvarea, încearcă să se bucure, faţa lui nobilă păleşte, se stinge, se evaporă în amurg (musafirii dansează pe pajişte), ard lumânările, iar alături, nemaivăzuta frumuseţe, într-o rochiţă simplă roz, fără podoabe, e ca o prinţesă, are flori albe în păr, un văl deasupra umerilor, ca nişte aripi, şi-i sărută lui Muliava mâinile neputincioase, rugându-l să înceapă să trăiască.

Avertismentul lui Anik

Micul grup trăia într-un loc îndepărtat, tovarăşi întâmplători de pensiune. Erau vreo douăzeci de oameni, nu mai mult, şi nu mai veniseră alţii noi: directoarea purtase aşa de abil corespondenţă, că adunase clienţi exact pentru o lună, pentru ca toţi să apuce să facă cunoştinţă, să se împrietenească, să facă bisericuţe, ei îi plăcea asta.

Casa, mai bine zis vechiul conac-muzeu, aparţinea Ministerului Culturii şi acolo, sus, nimeni nu se amesteca în activitatea directoarei. Erau importante contabilitatea corectă şi lipsa scandalurilor.

La muzeu, într-un asemenea capăt de lume, veneau numai vizitatori înstăriţi, culţi, în zilele libere, iar ţăranii din partea locului, şcoliţi de câteva secole, lucrau cu familiile în parc, în casă, în ateliere şi în sere, ţineau la locul lor de muncă şi se comportau destul de liniştit în satul lor îndepărtat. Deşi, desigur, se întâmplau tot felul de lucruri, monologuri bete la asfinţit, lângă lăcătuşerie, şi o muzică asurzitoare, în tot satul, lăsată cu bătaie în noaptea de sâmbătă spre duminică. Şi copiii se căţărau enervant pe gard ca să joace puţin ping-pong. Şi surorile medicale dădeau naştere cu regularitate unor copii cu înfăţişare urbană.

Dar directoarea era aici principalul actor. De ea depindea tot. Oamenii din sat se temeau de directoare.

Mai e de spus că în perioada concediului de vară, în perioada cea mai bună de timp, aduna aici pictori, scriitori, compozitori – ca să se lege relaţii şi pentru viitor, în folosul tuturor.

Veneau şi familişti, şi oameni singuri. Se organizau plimbări, discuţii, expoziţii, concerte, seri de lectură, lucru care, în cele din urmă, ducea la o comunicare strânsă ş.a.m.d.

Ca să nu mai spunem că se legau şi poveşti de dragoste.

Şi neapărat, de fiecare dată, era invitat un fotograf, în cazul acesta o tânără roşcată, frumoasă, Rina, cu nişte buze incredibil de vişinii, cu gene aurii, pleoape roz şi ochi absolut senini, strălucind ca nişte picături de mercur. Şi în plus, ceva ce atrăgea atenţia tuturor pictorilor – avea nişte tălpi de o formă perfectă. Mergea adesea desculţă. Dar uneori îşi punea nişte sandale grosolane cu care îşi urâţea parcă special picioarele fine cu călcâie zmeurii.

Aşa se manifestă tinereţea adevărată – ascunde, urâţeşte, nu-şi lasă văzute minunile, deşi ştie care e valoarea lor şi, probabil, se priveşte în oglinzile care-i ies în cale cu mare uimire.

Frumoasa era tare liniştită, se îmbrăca simplu, aşa cum se cuvine în cercurile boeme, şi ţinea sârguincioasă un jurnal al evenimentelor, imprimându-le pe peliculă, apoi fotografia creaţiile făcute de pictori în ateliere, iar pe baza diapozitivelor ei se făceau machete ale pliantelor şi cataloagelor acelor prostii aşa de la modă, recunoscute după aceea cu chiu cu vai ca un nou cuvânt în artă.

Nici unul dintre pictori nu mai ştia meşteşugul lor şi nu putea să picteze, de exemplu, faţa ei minunată sau trupul ei gol. Ca să nu mai vorbim de tălpile parcă modelate din alabastru. Pentru asta existau aparatele foto.

Rina chiar avea un model extraordinar de aparat foto, o cameră japoneză, pentru că fotografiile operelor de artă din această pensiune trebuia să fie profesioniste. De aceea ea fusese aleasă dintre mulţi solicitanţi (pentru a ajunge la pensiune, trebuise să facă o cerere scrisă şi aproape să susţină un concurs).

Rina nu fotografiase nuduri şi pe prietenele şi prietenii săi frumoşi – era interesată numai de mobila veche de şcoală şi de birou din anii cincizeci ai secolului al douăzecilea. Aceste orori jalnice din placaj pe

picioare de metal create pentru oamenii sărmani din trecutul comunist, nu se ştie de ce, o preocupau pe frumoasa Rina. Ea căuta mobila asta pe la oficiile poştale, prin şcoli, chiar la gropile de gunoi, prin provincii uitate de lume. Făcea compoziţii din mobilele astea, le punea în toate felurile, iar mai apoi fotografia iubitele ei obiecte din placaj, şchioape şi strâmbe, ca pe nişte fiinţe vii.

O fotografie a unor scaune de-a lungul unei mese, o fotografie uriaşă de trei metri pe un metru, tip frescă – model al creaţiei ei –, era pusă în atelier, şi arăta ca o capodoperă adevărată. Scaunele numai că nu vorbeau.

Era un artist modern adevărat.

Fiecare dintre aceşti creatori trebuie să aibă propria descoperire a lumii într-un mod propriu, original, şi Rina reuşise să facă asta.

Dar uite, de la o vreme fata-fotograf a început să remarce în peliculele sale o siluetă feminină – aproape mereu era cu spatele la obiectiv, uneori în semiprofil. Se vedea că e o femeie frumoasă, tânără. De regulă stătea în picioare, privind acolo unde priveau toţi – la tablouri, iar uneori la muzicieni, la lectori.

Dar în casă nu era, nu era femeia asta!

Chiar şi de la distanţă nu semăna cu nimeni.

Rina ar fi putut să creadă că e o halucinaţie a ei, mai bine zis, a aparatului ei.

Dar odată, surprinzând a nu ştiu câta oară pe monitorul computerului silueta aceasta întunecată, artista foto a chemat-o în atelierul său pe directoare, pe Dana, şi a întrebat-o cine este tânăra aceea.

Dana a ridicat din umeri şi a spus ciudat de indiferentă:

— Probabil a intrat cineva din întâmplare.

— Nu, a mai apărut, răspunse Rina.

Dana nu era dispusă să dea explicaţii lungi, se grăbea şi, după cum se vede, discuţia a fost amânată. Fiindcă Rina voia să-i arate şi celelalte fotografii. Dar Dana a dat din cap şi a dispărut. Era şi ea de înţeles: fiecare

oaspete are viaţa lui şi toţi au dreptul la micile lor secrete. Probabil că vine la cineva şi a nimerit din întâmplare în obiectiv.

Data următoare silueta întunecată a apărut în fotografiile de la concertul unui compozitor finlandez, Harri. Harri a arătat seara târziu înregistrarea video a unui film despre prietenul său, un neamţ smintit, cântăreţ şi poet, Hans, pe jumătate femeie. În sală erau vreo zece oameni.

Şi din nou silueta străină, neagră, stătea cu spatele la obiectiv, lângă fereastră, parcă privind pe geamul întunecat. Totuşi în geam nu se reflecta nimic!

Acest cadru uimitor, incredibil, nu putea fi arătat la expoziţie, nimeni nu ar fi crezut, ar fi spus că e un montaj ieftin la computer cu un subtext intenţionat filosofic.

A fost din nou chemată Dana.

Dana, o demoazelă grăsuţă la cincizeci de ani, care în toate deplasările îşi alegea iubiţi fără să se jeneze şi de aceea respecta desfrâul altuia, se împotrivi din nou:

— Doar ştiţi, nu e treaba noastră. La cei veniţi la odihnă poate să apară oricine…

Rina nu i-a mai arătat şi faptul că silueta feminină nu s-a reflectat în sticla ferestrei.

— Este treaba fiecărui om în parte, continuă capricioasă directoarea. Ce importanţă are?

Rina, în loc să curme discuţia după o declaraţie aşa de fermă, de genul „nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala“, a spus:

— Dar ea nu vine, pur şi simplu locuieşte aici. De fiecare dată vine la toate seratele. Pot să vă arăt!

Dana răspunse încăpăţânată:

— Şi eu de ce n-o văd?

— Dumneavoastră staţi mereu în faţă, iar eu destul de des stau cu camera în spate.

— Ei, bine, am luat la cunoştinţă, dădu în fine din cap Dana. E adevărat, nu ştiu ce mă priveşte pe mine asta. Şi nici pe dumneavoastră!

S-au înţeles ca Rina să se uite cu atenţie pe ecranul camerei sale foto şi, imediat ce o s-o vadă pe necunoscută, să o strige, ca să se întoarcă.

— Şi cum s-o strig? „Alo“ sau cum?

Dana tăcu puţin, apoi se uită într-o parte şi spuse:

— Spuneţi „Anik“. Pur şi simplu „Anik“.

Erau nişte cuvinte ciudate.

Când i-a fotografiat data următoare pe locatarii pensiunii, aranjaţi artistic în biblioteca muzeului (era o prelegere despre foştii proprietari, nişte personaje care dispăruseră demult, celebre prin faptul că în casa lor veniseră în vizită mari oameni), roşcata Rina a observat deodată o umbră mică, neagră, pe micul ecran al aparatului său foto.

Rina a lăsat imaginea şi a început să se uite în direcţia ferestrei până i-au dat lacrimile. Nu era nimeni acolo!

S-a uitat din nou pe ecran. Umbra se vedea ca o tuşă uşoară făcută cu pensula – mica siluetă stătea în picioare cu spatele la cameră, departe, lateral, tot lângă fereastră, dar puţin mai la stânga.

Rina îşi înghiţi nodul din gât şi strigă tare:

— Anik! Anik!

Toţi s-au întors miraţi.

Numai Dana stătea fără să se mişte, parcă era împietrită.

Rina le-a zâmbit tuturor, ridicându-şi privirea de pe aparat.

Când şi-a întors privirea spre micul său ecran, umbra nu mai era acolo.

Şi, de fapt, n-a mai apărut.

Rina a printat fotografia, dar în ea nu mai era prezentă silueta, ci un fel de aluzie vagă la un fel de concentrare, umbra unei mişcări bruşte spre perete…

Ea s-a dus la Dana în birou şi i-a arătat ultimele zece imagini.

Dana s-a uitat gânditoare la fotografii, ţinându-le cu degetele ei grăsuţe, ascuţite spre vârfuri. Mâinile ei semănau cu membrele unei şopârle: scurte, veşnic umflate la coate.

— Ei, şi ce-i cu asta? întrebă Dana cu o voce apăsată, neplăcută.

— Cine este?

— Nu ştiu.

— Păi dumneavoastră i-aţi spus numele, „Anik“.

— Pur şi simplu m-am gândit că femeia asta seamănă din spate cu o fată pe care o chema Anik. A stat aici acum doi ani. Am o memorie bună, spuse tăios Dana. Pe scurt, Anik asta a avut aici o aventură cu un bărbat de două ori mai mare ca ea, un belgian, Paul, pictor. Ea e compozitoare. El o iubea foarte tare. Când s-au despărţit, amândoi au plâns, dar pe el îl aştepta acasă o soţie tânără şi un fiu de zece ani. S-a întors acasă în micul lui orăşel şi peste două săptămâni a murit. Anik m-a sunat şi tare mai voia să vină aici, se plângea că e tristă, că nu mai poate trăi ca înainte. Dar ştiţi şi dumneavoastră, a doua oară nu se mai dau bilete aici. Mai bine zis, costă foarte mult. Şi apoi (Dana zâmbi urât), doar nu te întorci în aceeaşi viaţă! Înţelegeţi? De fiecare dată despărţirea e pentru totdeauna. Numai eu, ca o pisică, am şapte vieţi…

— Dar ea trăieşte? întrebă roşcata Rina.

— Anik? probabil, răspunse evaziv Dana. M-a sunat de vreo două ori şi gata. I-am răspuns destul de direct cât costă asta. Nu a mai sunat.

— Am impresia că a murit, spuse încet Rina.

Dana ridică din umeri şi imediat, fără să se scuze, formă numărul cuiva şi începu să vorbească în mod clar cu un şef. Tonul ei se schimbă brusc, în el apărură note servile. Rina ieşi.

Imediat s-a apucat de lucru, a făcut o serie de fotografii ale umbrei fetei ce semăna cu Anik. Rina a adunat toate momentele în care era prezentă umbra tinerei femei în negru, tunsă scurt, mereu cu o eşarfă

subţire înfăşurată în jurul gâtului, cu un capăt atârnând de-a lungul trupului.

Peste două zile Rina s-a gândit şi a mărit cea mai clară dintre fotografii. Aparatul ei minunat îi permitea să facă asta. Din tulbureală, aproape din nimic, a apărut imaginea gâtului cu eşarfa, a gâtului de care era prins un laţ…

Rina nu i-a spus nimic Danei şi a plecat destul de repede, lăsând baltă chiar în toi aventura ei pasională cu un scriitor deloc tânăr, mai mare de două ori ca ea, pe care îl iubea aşa de tare, aşa cum nu mai iubise niciodată pe cineva în viaţă. Şi nimeni nu o iubise aşa de tare, cu o tandreţe aşa de incredibilă şi cu tristeţe, cu o asemenea adoraţie, cu o asemenea înţelepciune. Ce cuvinte îi spunea el!

Rina plecă pe ascuns, dis-de-dimineaţă, cu o săptămână înainte de termen. Toată ziua nu apăruse la cantină. Nu venise la telefon. Nu răspunsese la ciocănitul convenţional în uşă, la întrebările încete. Noaptea s-a dus în atelier, şi-a strâns lucrurile până dimineaţă, a plâns. La ora şase dimineaţa s-a urcat în maşină şi a plecat.

O avertizare, asta a fost.

O ultimă iubire periculoasă, mortal de periculoasă pentru ambele părţi. El putea să moară. Şi Rina ar fi putut să moară.

Anik a avertizat-o.

Ora şapte

A fost odată o pictoriţă mică, săracă. Nu vă miraţi, aproape toţi pictorii sunt săraci. Asta e profesia!

Mica noastră pictoriţă făcea de aceea uneori decoruri la teatru, alteori făcea ilustraţii la cărţi. Sau împletea brăţări ori înşira mărgele. De fapt, din când în când putea să se întreţină.

Dar nu despre asta e povestirea noastră.

Cândva, în fragedă tinereţe, pictoriţa aceasta a ajuns împreună cu părinţii la odihnă într-un orăşel minuscul de la malul mării, care se cuibărise chiar pe ţărm, lipindu-se de o stâncă asemeni unui cârlionţ, unei scoici. De aceea străduţele lui se încolăceau în spirală şi duceau în sus, spre vârf. Erau pavate cu plăci de piatră care, de secole, erau netede şi uneori străluceau de parcă erau de sticlă.

Milioane de tălpi îşi lăsaseră urmele pe ele, iar asta nu se întâmplă degeaba!

Este un semn al faptului că acolo, sus, este ceva foarte important.

Şi într-adevăr, toate străduţele duceau la o biserică uriaşă.

Biserica aceasta era deosebită: acolo se păstra sarcofagul vechi al unei fetiţe creştine, care nu renunţase la credinţa sa şi fusese torturată. Oamenii spuneau că miresele rătăcite care atingeau acest sarcofag îşi găseau ursitul.

Aşa că de multe secole palmele sărmanelor fete mângâiau toate colţişoarele uriaşului sarcofag de piatră.

Pentru că oraşul N. era oraşul iubirii unice, aşa se spunea în cronicile vechi. Al acelei iubiri care rămâne pentru toată viaţa unor fete şi băieţi nefericiţi.

Dar despre asta ştiau puţini dintre cei veniţi aici. Era o poveste locală.

Pictoriţa noastră, ai ei îi spuneau Aia, atinsese şi ea în cele din urmă sicriul sfânt, dar nu avusese nici un efect, iubitul ei tot n-o găsea.

Ei se pierduseră de mult unul de altul.

Istoria a început în anul în care părinţii au adus-o pentru prima oară în locurile acestea.

A doua zi Aia mergea seara târziu pe stradă, în sus, urca spre casă, pentru că fusese singură la cinema: tata şi mama îi dăduseră voie să facă ce-i trecea prin minte. Şi nici ea nu ar fi permis nimănui să dispună de soarta ei.

Nimănui, cu excepţia unui singur om.

L-a întâlnit în acea seară târzie pe stradă. Mergea şi el absolut singur, parcă se pierduse şi căuta parcă pe cineva, un trecător pierdut: aşa arăta el.

Acest tânăr purta un costum alb, uşor.

Tânărul mergea cu mâinile la spate, un călător groaznic de singur.

Aiei i se făcu deodată milă până la lacrimi de acest necunoscut nocturn, atât de diferit de tinerii din jur care mergeau alene prin orăşel în tricouri, şorturi şi şlapi sau pârâiau gălăgios, învăluiţi în fum, pe lângă ea, pe scutere.

Aia s-a oprit după colţ, pentru ca acest trecător ciudat să nu creadă că-l studiază, şi a aşteptat cu inima bătându-i ca paşii lui să se stingă.

Apoi şi-a continuat drumul în sus şi uite, atunci, pe una dintre stradelele şerpuitoare, pe o scară ce ducea înspre mare, l-a văzut din nou pe omul în costum alb de vară. Stătea în picioare, lipit cu capul de un zid şi se uita de sus, ţintă, la Aia.

De surprindere ea l-a salutat. A salutat şi el. Apoi el a întrebat cât e ceasul. Ea a spus.

Iar mai apoi ea l-a întrebat de ce nu se uită la ceasul lui, de la mâna lui.

El a răspuns că ceasul ăsta a stat de mult.

Şi aşa a început conversaţia lor.

Între timp mergeau împreună, căţărându-se pe plăcile de pavaj netede, strălucitoare sub lumina felinarelor. Au ajuns la biserică, apoi au început să coboare pe serpentina străzilor, jos, jos, jos.

Pe Aia o luase ameţeala de fericire. Avea numai şaisprezece ani.

Şi acum în fiecare noapte se plimbau singuri, şi au fost numai patru astfel de nopţi.

În a cincea Aia a fost deja luată de acolo.

Dar au luat-o nu singură. Primăvara Aia dădu naştere unei fetiţe, liniştite şi triste, cu ochişori uriaşi, care semăna foarte mult cu tatăl ei, acel om în alb.

Şi toată problema e că Aia nu a apucat să-i spună adresa ei, ea nu ştiuse că părinţii, neliniştiţi de lipsa ei în fiecare noapte, au schimbat biletele de avion cu mari cheltuieli, pentru a-şi salva fata de această iubire nebunească.

Au salvat-o, au dus-o de acolo, plângeau, spuneau că moare bunicul şi o roagă să vină, el strigă, doar n-o s-o păzesc eu cu puşca! El bănuise ceva şi suna mai din jumătate în jumătate de oră.

Când au luat-o pe Aia, părinţii au spus ne întoarcem pe urmă, repede, foarte repede. Numai să-l liniştim pe bunicul, doar e aşa de bătrân, îşi face griji.

E adevărat şi faptul că bunicul striga aceste cuvinte despre puşcă de mulţi ani, mai întâi referindu-se la soţie, apoi la fiică şi uite, acum referitor la nepoţică. Pentru că ele toate erau, în opinia lui, nişte mari frumuseţi şi trebuia să fie păzite chiar cu arma în mână.

Dar bunicul chiar se simţea rău (uite, deja de zece ani) şi nu-i plăcea să rămână singur acasă.

Desigur, nu s-au mai întors în acel orăşel de la malul mării.

Chipurile familia n-a mai avut bani să se ducă din nou acolo, şi era şi imposibil să mai închirieze ceva – acel mic apartament fusese închiriat cu o jumătate de an înainte.

Aşa i-au explicat şi credeau că fetiţa o să se liniştească, o să-şi găsească soţul şi totul o să fie cum se cuvine.

Lucrul cel mai important era că ea nici nu ştia numele complet al soţului său – Aia chiar aşa îi spunea, soţul meu. Parcă i se spunea Micky, Mick.

În iarna aceea ea plecă de acasă, se duse special singură în acel orăşel, împrumută bani de la o mătuşă îndepărtată şi plecă pe ascuns.

Şi merse, merse pe pietrele alunecoase, ude de ploaie, mai ales la şapte seara şi şapte dimineaţa. Şi atinse sarcofagul sfintei fete Eufimia, cea de-o vârstă cu ea, care murise cândva.

Se gândea şi Aia dacă n-ar trebui să moară – aici asta s-ar întâmpla foarte repede, malul e înalt, noapte, stânci, mare.

Dar apoi se întoarse acasă la părinţii săi îndureraţi şi la bunicul năzdrăvan care plânseseră o săptămână întreagă, neştiind nimic despre fetiţa lor.

Bunicul, apropo, a încetat să mai vorbească cu nepoţica – două ore întregi.

Şi ea nici măcar nu reţinuse chipul iubitului, îl uitase cu totul!

Treaba e că Aia se ruşina atunci să-l privească, mai bine zis, chiar se temea să n-o lovească fulgerul dacă s-ar fi uitat la faţa lui.

Singurul lucru pe care îl reţinuse Aia era ceasul lui Micky. Se deosebea printr-o frumuseţe severă, limbile lui erau clare, vechi, de aur, aveau ceva ciudat. Era ceva magic, care-ţi atrăgea privirea. Poate că ceasul nu mergea, îngheţase o dată pentru totdeauna la cifra şapte.

Aia întrebase o dată de ce nu-l întoarce şi Micky a răspuns că la ora şapte i s-a prezis o întâlnire foarte importantă, una pentru toată viaţa. Şi de atunci aşteaptă.

În mod clar nu era întâlnirea lor, ei se ciocniseră la ora unsprezece noaptea. De aceea Micky nu acorda întâlnirii lor o prea mare atenţie, îşi aştepta mereu ora, şapte dimineaţa, şi nu se culca înainte de ora aceasta. Iar Aia fugea de la el încă pe întuneric, nu aştepta ora şapte şi spera că părinţii încă mai dorm.

Dar totul a fost şi s-a dus, şi ceea ce pentru familia Aiei a fost o tragedie, pentru ea a fost fericire.

Ea a terminat totuşi şcoala, apoi liceul de artă, a devenit pictoriţă, fetiţa ei crescuse şi era un copil extrem de liniştit, singurul lucru era că ea parcă aştepta ceva, ochii ei imenşi, luminoşi, erau luminaţi de speranţă, deşi avea numai zece ani.

Aveţi în vedere că ea împlinise zece ani în acea primăvară, timpul trecea după cum îi era felul, repede.

Şi mama a hotărât s-o ducă în orăşelul de la malul mării, în acel orăşel lipit de stâncă şi încununat de biserica în care îşi dormea somnul cel veşnic sfânta Eufimia, protectoarea tuturor logodnicelor pierdute din lume.

Aia închiriase din vreme un mic apartament pe o străduţă îngustă, într-o casă foarte veche, la parter, acolo nu aveai nici unde să te învârţi, dar ea lucra chiar pe trotuar, pe un taburet împletit, şi mai apoi îşi agăţa creaţiile pe zidul de piatră ale casei de vizavi, la doi metri de uşă.

Era parcă vitrina ei permanentă de pe stradă.

Aia nu aştepta nimic, nici un profit, le zâmbea plăcut tuturor oamenilor ce treceau pe acolo, ca şi cum ar fi fost vizitatorii expoziţiei ei personale şi ea îşi lăsa lucrările liniştită, fără a le păzi, când se ducea cu fetiţa în pizzeria cea mai apropiată sau se plimba înainte de culcare.

Singurul lucru pe care nu-l făcuse era că n-o dusese niciodată pe fetiţa sa de zece ani sus, la sfânta Eufimia.

Poate că, maturizându-se, acum se temea pentru fetiţă, să nu aibă aceeaşi soartă de logodnică ce tot aşteaptă, deşi soarta aceasta nu era chiar

aşa de rea, doar nimeni nu părăsise pe nimeni, nu înşelase, nu trădase.

Aia avea totuşi încredere în viaţă. Şi de aceea îşi lăsa aşa de liniştită lucrările în stradă, mai ales că nimeni nu cumpărase niciodată nimic.

Când ajunsese în orăşelul ei iubit, Aia aruncase pensulele şi vopselurile, aduna de pe plajă bucăţele de lemn aruncate de mare, fragmente de năvoade, sticluţe şi cârpe şi toate astea le lipea, uneori le fixa cu cuie unele de altele, pentru a obţine un tablou pestriţ, o amintire despre mare.

Particularitatea vieţii ei era că se ducea pe plajă fix la ora şapte dimineaţa, când orăşelul încă mai dormea după furtunoasa viaţă nocturnă de staţiune.

În fiecare zi la şapte dimineaţa se afla deja pe mal şi se bucura de cer şi de valuri, iar mai apoi începea să umble, se tot lăsa pe vine, căuta printre pietre, aduna darurile nocturne ale mării.

Şi pe neaşteptate, odată, a observat cu coada ochiului, printre pietre, o strălucire intensă.

O bucăţică de sticlă?

Dar bucăţelele de sticlă din mare nu strălucesc aşa, ele sunt roase de valuri până devin mătăsoase, parcă sunt tocite, şi nu sunt periculoase. Dar aici e vorba de o sticlă strălucitoare! Cineva poate să se taie în ea!

Aia se apropie şi se aplecă deasupra ei.

Mica bucată de sticlă era aproape îngropată în resturile mărunte de scoici şi strălucea cu disperare.

Aia o scoase cu grijă. Sticla era rotundă perfect şi convexă. Marginile ei se dovediră a fi prelucrate neted.

Aia se gândi că sticla asta seamănă cu ceva, cu ceva foarte de demult… Şi că o să facă cu ea un tablou foarte frumos…

Poate portretul unui ceas?

Mai trebuie să caute, poate (îi veni ei deodată în minte) o să dea şi de limbile lui?

Le-a găsit, nişte limbi de aur, ambele, chiar acelea, cea mare şi cea mică (se aflau chiar sub geam, îngropate în nisip). Aia începu să scormonească printre pietrele mărunte, căutând restul, se zgârie, dar nu mai descoperi nimic. Soarele deja ardea tare, probabil fetiţa se trezise. Trebuia să se întoarcă.

Dar Aia rămase la mare până seara.

Ea căuta o urmă măcar – doar acolo era cadranul, acolo trebuiau să fie şi arcurile şi rotiţele…

Brăzdă plaja ca un buldozer şi totul fu degeaba.

Marea îi redase amintirea lui Micky, el era undeva acolo, în valuri, foarte aproape, valurile nu apucaseră să roadă sticla ceasului, limbile nu-şi pierduseră strălucirea. Poate că se înecase în noaptea aceea…

Ea nu a plâns, numai că în ziua aceea a slăbit foarte tare.

Totuşi, când s-a întors acasă, la fetiţa supărată (şi rămasă nemâncată), Aia făcu imediat cea mai bună lucrare a sa – ca de obicei, lipi de o scândurică de lemn câteva pietricele simple, o şuviţă de alge uscate – şi, cu un cuişor mic, fixă între ele cele două limbi ce arătau, pe cadranul care lipsea, cifra şapte, iar sus, tot cu ajutorul celui mai puternic clei, puse sticla ceasului, strălucitoare, ca o lacrimă uriaşă…

Ei, ce să spunem, lăsă lucrarea aceasta împreună cu celelalte pe stradă, lângă peretele opus, şi se duse să mănânce de cină cu micuţa ei fiică (de ce, nu se ştie, fetiţa mâncase toată ziua chipsuri, îngheţată şi Coca-Cola, iar Aia nu vru să mănânce nimic).

Când s-au întors, ultima lucrare nu se mai afla acolo. Îi plăcuse cuiva. În locul ei, sub o pietricică, se afla o bucăţică de hârtie cu un număr de telefon.

Aia nu sună. Omul cinstit care-i luase lucrarea voia, se vede, să plătească personal pentru acest flecuşteţ.

Într-adevăr, doar nu era să lase banii pe pietre, pe străduţă! Doar tot aleargă copii în jur.

(În acest orăşel numai copiii furau, şi numai biciclete. După ce se plimbau cu ele, le aruncau în mare. Un pescar care prinsese în cârlig ceva imposibil de ridicat se tulbură, dădu fuga după mască, plonjă în apă de pe mal şi în fine văzu pe fundul apei un monstru cu coarne şi cu două roţi! Şi începu să se specializeze în pescuitul bicicletelor şi, de-a lungul anilor, a adunat o colecţie serioasă, vreo douăzeci de bucăţi.)

Dar să revenim la Aia.

Când, în dimineaţa viitoare, fix la ora şapte, ea se duse la mare, Micky era deja acolo.

Ea nu-l recunoscu deloc.

Dar el se uită la ea cu ochii lui imenşi, luminoşi, aşa cum o privea de regulă fiica ei.

Deci iată, în fine, cum era faţa lui!

Ea-şi miji ochii. De parcă o lumină strălucitoare o lovise drept în pupile. Inima i se scurse în picioare.

Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, el o îmbrăţişă pe Aia, îşi băgă nasul în coada ei ciufulită şi-i spuse la ureche:

— Spune-mi, acum e şapte dimineaţa?

Ea îşi veni în fire, începu să râdă şi răspunse:

— Da. Iar nu ai ceas? Care să arate mereu ora şapte?

— Ei, uite, a venit ora asta. Cum mi s-a prezis. Nu degeaba mi-am lăsat eu aici ceasul.

Iar ea i-a spus:

— Mereu am crezut că eşti o fantasmă, că eşti un zeu al mării. Că la chipul tău nu te poţi uita.

Se înţelege, când zicea asta ea se uita, peste umărul lui, la mare.

— Ei, lucrurile nu sunt aşa de simple, răspunse el. Doar mi s-a ghicit că o să te întâlnesc la ora şapte dimineaţa, iar atunci noi ne-am întâlnit la unsprezece! Şi nu am crezut.

— Ceasul tău arăta mereu şapte, remarcă Aia.

— Păi nu m-am gândit! răspunse el bucuros. Am fost un tânăr prost. Ei, asta e. Acum, uite, profeţia s-a îndeplinit!

— Dar nu ţi s-a prezis că fiica noastră a împlinit deja zece ani?

Şi atunci el parcă a împietrit, un bărbat în toată firea. Bine că nu a început să plângă. Aia ştia că mulţi burlaci se tem de copii.

El chiar se îndepărtă puţin.

— O să ne faci cunoştinţă? întrebă el într-un sfârşit.

— Se prea poate, răspunse cu demnitate Aia. Dar acum o să fiu ocupată. Am de lucru.

Şi el şezu pe pietre, aşteptând ca ea să-şi adune beţişoarele, scândurelele şi sticlele roase de apa mării.

— Te urmăresc deja de câteva zile, spuse el deodată. Şi mă gândeam cât de păcat e că fata ta nu e fata mea. Mă temeam să-l întâlnesc pe soţul tău. Mi-am demontat ceasul cel vechi şi am pus geamul şi limbile la locul tău permanent de pe plajă. Şi pentru prima dată în unsprezece ani am venit la mare la şapte dimineaţa. Doar de mult nu mai cred în nimic, din tinereţe, de când ai dispărut. Soţul tău…

— Soţul meu! răspunse emfatic mica Aia. Soţul meu şade pe piatră cât timp eu robotesc aici. Mai bine m-ai ajuta. Uite, ia tu ciotul ăla!

În aceeaşi seară ea şi-a dus fetiţa sus, la Sfânta Eufimia. Fetiţa mergea între mamă şi tată, ţinându-i strâns de mâini. Ea mergea între mamă şi tată pentru prima oară în viaţă şi aproape nu se împiedica.

Sus, în biserică, se apropie imediat de sarcofag şi deodată făcu ceea ce făcuseră înainte şirurile de logodnice, timp de multe secole – mângâie piatra uriaşă cu mânuţa ei. Ştia de undeva tot.

— Nu e cam devreme? întrebă Micky.

Acum se temea groaznic pentru fiica lui.

— Tată, răspunse ea, tată, tu nu ştii, mama ştie, tată, încă din clasa întâi, tată, se ţine după mine un băiat.

— Ei, ca să vezi, spuse Micky. Şi acum ce să fac, să merg cu puşca în jurul casei noastre?

La care mama şi fiica, surprinse, începură să râdă.

Copilul Tamarei

De ce nu vrea nimeni să-l invite?

Păi cine are chef să audă aşa ceva la interfon: „După ce veţi renunţa la buna-cuviinţă elementară, restul o să meargă uşor, alo!“.

Atâta pătimise, aşa de rău se uscase în singurătate şi urâţenie (îi căzuseră toţi dinţii, rămăsese numai unul, ca la Muma-Pădurii), încât în orice casă, uitând de orice şi cu acest ultim dinte în gură (jos) licărind, literalmente urlă şi proclamă, vorbeşte întruna, mâncarea îi sare din gură şi chiar îi cad bucăţele.

Spune lucruri extrem de importante, inteligente şi interesante, luate din discuţiile cotidiene (tăcute) cu autori bătrâni, stând prin biblioteci, dar toţi ascultătorii, oriunde s-ar afla în vizită, se tulbură cumva şi îşi abat privirea.

Ia seama, să nu te scuipe cumva în faţă, involuntar, fireşte! Căci vrea la fel de tare să mănânce şi să vorbească.

Se exprimă aşa:

— Să înfulecăm şi noi o dată la un veac o fiertură!

El se grăbeşte. Roadele reflecţiilor sar la ascultători.

— Pentru voi sunt închise uşile adăpostului dorit, am încheiat citatul! rosteşte el fără nici o legătură. Ca pentru mine, de exemplu.

Adică e plin de idei, nu mereu deschise pentru ceilalţi, şi se grăbeşte aşa de tare, că nici nu explică, nu are când!

Vitei ăsteia reduse care stă în confort.

Păi da, el are drepturi, el e erudit, an după an bate sălile de lectură-fumoare, cercetează materiale cu drepturi depline, ca toţi ceilalţi (când

omul nu are bani, are timp!), îşi răstoarnă volumele pe masă, caută, scormoneşte.

De fapt, nu scormoneşte aşa pur şi simplu. El alcătuieşte ceva, un fel de bibliografie a unui semiautor aproape uitat, un fel de listă a lucrărilor lui publicate. (Păcat că nu are un computer să ţăcăne la el.). Eroul lui are puţine lucrări şi, mai fiind şi nou descoperite, au greutatea în aur. Între timp scormoneşte şi toată istoria relaţiilor reciproce ale creatorului neştiut cu contemporanii săi, reconstituie ş.a.m.d.

Ca să nu mai zicem de polemică, de disputele de o prospeţime seculară, de fapte şi foiletoane de răspuns – astea sunt, de fapt, romane întregi cu participarea (între altele) unor desfrânate renumite în istorie şi a unor satiri ce fac pereche unul cu altul.

Cu asta în mod clar va avea succes! Vreo două nume cunoscute şi gata, ascultătorii o să-şi atârne urechile în cuiele atenţiei!

Se bazează pe ajutorul unor fonduri străine de la universităţi. Asta e o legendă generală, fondurile astea. Ca un fel de divinităţi din ceruri, deus ex machina.

El, totuşi, se produce deocamdată prin fumoarele bibliotecilor, dar există un oarecare disconfort – nu are nimic al lui, vine cu buzele goale, fără nici o ţigară, şi de aici chicotitul, optimismul în comunicare, de parcă, prin toate cuvintele sale, prevesteşte pur şi simplu viitoarea rugăminte, ca într-o doară. Pot să împrumut o ţigară de la dumneavoastră ca să trag un fum, că îmi lipsesc aşa de multe, că literalmente am rămas fără un acoperiş deasupra capului!

Şi spune el nişte paradoxuri extrem de cunoscute – de simulanţi, face el cunoscut, sunt pline cimitirele şi Dumnezeu nu are nici o legătură cu religia, şi singurul lucru către care tind toţi politicienii este realegerea, pot să vă cer o ţigară?

Asemenea discursuri ţine şi în vizită, în vizitele extrem de rare (nu e chemat, vine singur, literalmente stă la intrare şi, fără dinţi, cere umil

permisiunea la interfon de a intra, tocmai sunt în zbor pe teritoriul dumneavoastră, pot să intru?).

Iar secretul constă în faptul că oamenii se tem de el, să nu înceapă deodată să rămână (fraza preferată a femeilor: „Simt că începe să rămână“).

Mai ales că e bătrân. Lucru care nu-l împiedică să apară pe nepusă masă şi să anunţe jalnic la acelaşi interfon: „Dă-i drumul, apasă, uite, nu se clinteşte!“ şi, după o pauză, strigă din nou: „Viaţa este scurtă, dar aşteptarea răspunsului e infinită, alo!“.

Şi cine să-i deschidă de dragul unor asemenea argumente?

Şi mai ales dacă înnoptează aici trebuie să speli totul şi să refaci canapeaua până la arcuri, dacă e să vorbim cinstit.

De fapt, el are un fel de coşmelie, dar e inundată, pe jos e apă, nu are acoperiş, o dărâmătură. Closetul e terminat. Pute! Pe perete curge. Iar proprietarul, după divorţ şi separarea de familie (ce locuinţă i-au repartizat, ticăloşii!) n-are altă posibilitate decât să citească, şi-a găsit adăpost în biblioteci. Îşi ia la el pâine, bea de la robinet, la bufetul bibliotecii poate lichida ce rămâne de la alţii. E un linge-blide, după cum binevoiţi să vedeţi. Părăsit, părăsit de soţie şi certat cu copiii. Duce dorul mâncării gătite şi, după ce primeşte pensia, cumpără imediat ceva cald – un crenvurşt sau (visul vieţii) doi, iar uneori chiar trei hamburgeri. Nu ştie să gospodărească banii!

Din pensie el (asta este victoria conştiinţei!) dă imediat înapoi datoriile, rămânând fără nici un ban, dar ăsta este încă un şperaclu, o înapoiere de paradă a datoriei – nici mai mult, nici mai puţin decât un motiv direct pentru „tocmai sunt în zbor pe teritoriul dumneavoastră“. Trec pe la dumneavoastră să vă dau bănuţii – adică să mănânc ceva.

Iar mai apoi ciupeşte din munca altuia: „Nu am de medicamentul pentru ochi, o să orbesc! O să-i dau la pensie, ei, doar ştii!“.

Aşa mergea totul, şi uite, la un moment dat, un eveniment: cererea sa scrisă, adresată unui for, pentru un bilet gratuit la staţiune (în acelaşi fumoar al bibliotecii i-au deschis capul nişte colegi, promotori pricepuţi ai drepturilor omului, unde şi cum să scrie, l-au ajutat în cauza sa, chiar i-au dictat), aşa că uite, cererea lui depusă încă de vara trecută şi scrisă cu pixul statului la poştă, a tot stat acolo până la următoarea lui vizită.

Altcineva, tot de la bibliotecă (el îi spune scurt, „bib-că“), s-a lăudat cu un sanatoriu gratuit. Negru la faţă că i s-au încălcat drepturile, invidiind ofensat, renegatul s-a pus în mişcare, a luat iar drumul oficiului, şi piuitor, implorator, a început să întrebe dacă îi dau biletul, a trecut mai mult de un an.

I-au scos cererea, iar pe ea, poftim, fusese deja pusă o rezoluţie: „Păi unde aţi fost? Vi se dă bilet gratuit, poftim, poftim, e fierbinte, dar e de alaltăieri! Unde sunt actele? Buletinul?“. Ochişorii vicleni ai funcţionarei. Îi coace ceva urât. Ah, tu… A izbucnit.

A spus în acelaşi fumoar vreo câteva cuvinte aprinse. I s-a replicat că asta e încă bine. Alţii primesc şi în noiembrie.

A ieşit afară, şi-a venit în fire. Mirosea uşor a fum, a frunze căzute.

Vreme puşkiniană, încântare a ochilor, octombrie. Crângul îşi scutură frunzişul, într-adevăr.

Pe o vreme ca asta casă de odihnă! Păi este un vis, dacă stai să te gândeşti. Prânzuri, cine, mic-dejunuri! Să ia cu el pâine pentru noapte, îşi spune el practic imediat. Începu să saliveze puternic, încă nu mâncase nimic. S-a întors, a dat fuga la bufet. Pe o farfuriuţă de carton se afla o bucată de pâine neterminată. Apă caldă în fierbător, salvare. A pus în paharul cuiva.

A început să acţioneze.

În cunoscutul punct de înnoptat, unde nu dorea să se mai ducă după conflictele trecute, şi-a dat jos tot ce era al său şi, implorând că, uite, acum, acum o să primească un serviciu, a fost îmbrăcat în haine decente

second-hand şi a înnoptat acolo, după ce făcu din nou scandal cu vecinii. După aceea a început să umble pe la tomberoane, a scormonit, şi-a căutat o geantă, ferindu-se cu grijă de murdărie. Şi a găsit un geamantan din înlocuitor din piele!

Bereta groasă de iarnă era a sa, veche, în buzunar.

Cu fularul a încercat pur şi simplu la plesneală de la garderobiera bibliotecii: „L-am lăsat aici… Nu mai ştiu când. În pat mi-am dat seama, că dorm singur… E frig! Mare nevoie are un bărbat singur de o mână de femeie! Unde-o fi fularul? Am început să-mi scotocesc mintea… Cel mai probabil e la dumneavoastră. Singura speranţă e în dumneavoastră…“.

— (Cu dispreţ.) Ăsta e al dumneavoastră? Nu l-am aruncat, e o cârpă.

— Vă mulţumesc foarte mult!

Era cât pe ce să lăcrimeze!

Nu a riscat să-şi pună imediat fularul străin. S-a strecurat de acolo. Cu scurta de culoare închisă şi cu bereta, fularul verde (a intrat într-un magazin universal şi s-a privit din toate părţile) era taman ce trebuia.

Băieţii de la fumoarul bibliotecii i-au mai sugerat şi unde să caute încălţăminte – lângă pavilioanele de la piaţă, acolo cumpără lumea. A găsit spre seară! Nişte pantofi puţin mai mari, şi asta a fost bine!

Totuşi i-au dat biletul, era pe 12 zile, scăzând patru zile era mai mult de o săptămână.

Şi-a pus în geamantan nişte hârtii şi pixul furat (totuşi) de la poştă.

Temându-se groaznic şi tremurând de frig, se strecură din bârlogul său la cinci dimineaţă şi plecă pe întuneric cu personalul, fără bilet, stând pe platformă, lângă uşă.

Până la pensie mai era o groază, peste o jumătate de lună.

La sosire, negăsind pe nimeni, a dormit în holul casei de odihnă aşa cum se cuvine, nu cu picioarele pe canapea, ci picotind – şi imediat după micul dejun (a ras o farfurie de pâine cu caşa lor şi cu o omletă, a băut de trei ori ceai fierbinte cu zahăr), a pătruns în biblioteca lor, puternic,

frumos! Puţin boţit. Fularul verde peste umăr, bereta neagră pe o sprânceană! Cu hârtiile şi pixul!

Şi, după ce se uită în treacăt, fără să găsească nimic pentru sine (se înţelege, oare găseşti ceva pentru tema mea?), ţinu acolo discursuri despre sărăcia lor şi despre relaţiile lui cu oamenii de carte de la depozitele de marfă nevândută, acolo vor să scape de ceea ce nu se vinde, ediţii nevândute, şi nu sunt nişte fleacuri de romane poliţiste, ci lucruri serioase pentru autoeducaţie, şi dacă se găseşte o maşină, azi, mâine o să aducă sute de exemplare! El o să-i ajute! Cărţi de istorie, broşuri de popularizare în domeniul medicinei!

Şi o femeie în vârstă a fost extrem de interesată, dar bibliotecara e cam moale – păi de unde să ia un mijloc de transport şi cum să le înregistreze, că ce mai tura, vura, cică-i interesează, dar nu citesc nimic, că nu le trebuie la casa de odihnă decât romane poliţiste.

— Dar dumneavoastră de unde sunteţi? (El, amabil.) Sunteţi din sud!

Da, ea e chiar din Melitopol.

Ea le are pe toate cum trebuie. Îşi abate privirea. Cam prea plinuţă.

Şi-a aranjat bereta, şi-a aruncat fularul peste umăr. S-a uitat la cărţile de pe birou.

— A, uite, basme! Dar dumneavoastră ştiaţi că într-unul din basmele lui Afanasiev se poate citi „Omul i-a ridicat poalele şi a început s-o facă“? Chiar aşa!

Bibliotecara e în mod clar sceptică. Ştie să pareze:

— Omule, ce vorbe-s astea? Păi, unde te afli?

— Staţi un pic! Asta n-o s-o aflaţi de nicăieri! Adică dacă faci pe prostul – are alt sens! Falusul în rusă se numea chiar „prostul“! Şi peripeţiile lui Ivan cel prost pot fi interpretate în două feluri!

— Ce vreţi să luaţi?

(De fapt e o bibliotecară! Nu pricepe nimic!)

— Aveţi Kierkegaard? rosteşte el acru, cu durere. Spengler?

— A, căutaţi acolo. Acolo sunt romanele poliţiste.

— Du-du-ie! Nu sunt romane poli-ţis-te!

Femeia în vârstă e foarte montată, se implică în contactul incipient, ea, pardon, dimpotrivă, pe ea o interesează adresa acelui depozit de carte, câte mituri despre el n-a auzit ea! Protestează aşa de tare faţă de bibliotecară, că este nevoie, e nevoie de un anumit contingent – Kierkegaard şi Spengler, şi, se dovedeşte, nici ea nu are absolut nimic de citit aici, ca şi acest profesor (dă din cap în direcţia fularului verde), şi ea e doctor în ştiinţe! Aproape. Acum aceste susţineri nu mai aduc deja nimic nimănui. Disertaţia stă pe birou.

— Şi eu! Chiar aşa! Diser! Şi eu o am pe birou! Ce mai înseamnă asta! Nimănui! declară el.

Deşi nu are nici un birou.

Ei discută tare în bibliotecă, fără să mai acorde deja atenţie blegii de bibliotecare, ies împreună (femeia în vârstă aproape doctor este lăsată să treacă prima, asta îi produce o impresie foarte puternică), vorbesc tare în timp ce merg, dezbătând şi cu coatele, se aşează pe o băncuţă, el, pentru a fi şi mai convingător, o apucă de mânecă pe femeia în vârstă, apoi sar în sus şi merg pe aleea vechiului parc acoperit de muşchi, şi octombrie miroase a fumul dulce al patriei.

Adică ceaţă, copaci umezi, frunze care cad, urne de beton…

— … ca să ai dreptul de a merge pe acest drum, trebuie să-ţi dai toată averea! Şi dacă nu ai nimic? Îţi sunt închise uşile lăcaşului dorit?

— Daaa?! strigă ea încetişor.

— Sau ai o bogăţie, dar este numai comoara minţii!

— Daaaa!

— Şi atunci, o, înveşmântează-te mental în rasa de călugăr! Dacă vrei să apuci pe drumul ăsta!

Într-adevăr, el avusese de gând să trăiască la mănăstire acum un an.

El era cât pe ce să izbucnească în lacrimi când îşi aminti rezultatul.

Cum au început călugării să se ia imediat la harţă cu el.

(Nici mai sus nu e dreptate.)

În continuare ea se uită la ceasul ei mic (are de toate, poşetuţă, ceas, mănuşi, ghete de nădejde, umbrelă cu şnur, are şi ea fular, şi o beretă la fel, neagră!) şi spune: „Prânzul! Am întârziat“.

Se strecoară într-un suflet.

După ce s-au uitat în jur, le roagă pătimaş pe chelneriţe să-l mute la masa Tamarei Leonardovna. Dar masa ei, la care deja se servise masa, se dovedeşte a fi ocupată toată.

Despărţit, devoră din nou masa de prânz cu o farfurie plină de pâine şi după compot termină şi restul de supă din castronul comun. Nu se poate sătura deloc.

Vine ca un voinic la masa ei: Unde mergem?

Dar se despart în corpul cu dormitoarele, fiecare în salonul lui, Tamara, pardon, se odihneşte după masa de prânz, aşa e obiceiul.

Se întinde şi el pe cearşafurile curate şi, cu un geamăt de fericire, adoarme.

Ea bate la uşa lui:

— Aleksandr Antonovici! Cina!

A aflat numărul camerei lui. A avut grijă.

Un sentiment cald de fericire de orfan îi cuprinde sufletul.

Se îndoapă pentru a treia oară şi ia cu el pâine albă în buzunar, pentru noapte. După ce se mai gândeşte puţin, ia şi vreo două bucăţi de pâine neagră.

În amurg merg din nou prin parc, pe aleea lor, luna timpurie străluceşte în întinderile luminoase şi ajung la un pârâu.

Tamara ascultă, iar el cântă ca o privighetoare despre Francisc din Assisi, spune că acest călugăr primea orice ofensă ca pe o binecuvântare divină.

— Da? întreabă tulburată T.L, iar A.A. răspunde:

— Da!

— Da? (Tot timpul întrebările ei.)

— Da! Da! (Răspunsul lui.)

— Aşa ar fi trebuit să fiu şi eu, exclamă T.L. Dar cum!

— Da, îi ţinea el isonul. Noi toţi! Suntem jigniţi gratuit.

Au stat puţin în umezeală pe un buştean, pe mal, au luat-o agale înapoi prin întuneric şi la lumina lunii. Pâinea neagră emana un miros tulburător din buzunar. Ciupi o bucăţică, nu se putu abţine.

— Să te lupţi şi să cauţi, să găseşti şi să ascunzi, bolboroseşte el rumegând.

— Ce spuneţi? întreabă Tamara neliniştită.

— Aşa spuneam la universitate, când stăteam la pateuri…

— O! Pateurile! râde ea. La uni! La fac!

Când a venit în cameră, a înfulecat pâinea strivită, fărâmiţată în buzunar şi a bătut nişte apă, se afla acolo o carafă cu apă în mod clar fiartă! Chiar din carafă a băut şi a vărsat pe el. A tuşit o groază. Mereu graba noastră!

Şi atunci a venit vecinul. S-a uitat în jur, peste tot numai firimituri şi o baltă de apă. Stătuse singur până acum, şi acum salutare, un locatar.

Pufni posac când îl salută.

Totuşi nu se lăsă cu scandal, A.A. ieşi repede, fără să se uite la baltă, şi înţepeni în hol, în faţa televizorului. Se uita fermecat la tot, la rând, scoţând exclamaţii vii. Numai el striga. Râdea furtunos în hohote. Făcea critici veninoase. Îl priveau chiorâş.

Şi apoi a venit şirul zilelor rămase, fiecare mai apoi i se contura separat în minte.

T.L. şi A.A. vorbeau şi vorbeau ca nişte nebuni, se plimbau şi se tot plimbau sub privirile tuturor, în pofida faptului că celelalte femei aflate la

odihnă aici râdeau parcă intenţionat tare, dar asta nu dădea nici un rezultat.

A.A. chiar insistă să fie mutat la măsuţa lui T.L., îşi părăsi compania feminină şi se aşeză al cincilea la masa ei, înghesuindu-i pe toţi, încălcând regulile.

Asta i-a enervat peste măsură pe ceilalţi, o femeie a plecat singură, în semn de protest, a părăsit masa lui T.L., s-a mutat mai departe.

Esenţa acestei pretenţii consta în faptul că Tamara avea 75 de ani! (Au aflat de la secretara directorului.) O aventură, deci! S-au legat dracul cu pruncul! Ea e mai mare ca el cu 14 anişori!

Apoi gura lumii a tras această concluzie: Saşka ăsta caută la cine să se oploşească! Şi nici o femeie n-o să-l ia, cine să se lege la cap cu aşa unul! Nici dinţi, nici păr, nici acoperiş deasupra capului.

De undeva ştiau tot. Poate că au ghicit. Au adunat din frazele aruncate de el la înflăcărare. Bărbatul este descoperit imediat de o minte inteligentă, aşa cum este fiecare minte de femeie care ascultă. A.A. trăncănea mult.

Ea nu ştia nimic şi nu voia să ştie. Plutea în preerii înalte, cum se exprimase deschis una dintre vecinele ei de masă.

Această vecină, Ninocika, chiar îi luase lui T.L. numărul de telefon şi literalmente peste o săptămână de la întoarcerea de la casa de odihnă a sunat-o, ce şi cum.

Saşka a răspuns la telefon! Ea a întrebat aşa de curioasă: „Aleksandr Antonovici?“, că el s-a pierdut şi a îngăimat: „Dar ce importanţă are?“.

Ei nu se puteau despărţi, ei, chiar că erau ca nişte copii.

Ei, aceştia doi, dracul şi cu pruncul, într-adevăr trăiesc împreună, departe de ochii primilor martori, de fapt, departe de lume.

A.A. mănâncă acum dimineaţa, înainte de a merge la bibliotecă, şi seara, după bibliotecă.

T. cade din picioare, se plânge lui A.A, dar el nu o susţine, calea călugărului e presărată cu spini!

Sapă, tot scormoneşte în bucăţelele lui de hârtie, tot nu găseşte ceva. În fine, după două ore de strigăte că tu le-ai făcut pierdute cu capacitatea ta de a le zăpăci, ura! Bucăţica preferată de hârtie e găsită!

Tamara îl aduce la realitate:

— Păi spuneai că am aruncat-o eu! Aşa faci mereu!

El cotcodăceşte paşnic:

— Cum spune Murphy, materia nici nu se poate face, nici nu se poate distruge. Dar se poate pierde.

Acum are două caiete în pătrăţele. Visul i s-a împlinit. Tamarocika i le-a cumpărat la rugămintea lui. Şi tot ea a început să se agite pentru recalcularea pensiei lui A.A. Tare activă mai e! S-a dus şi a adunat adeverinţe.

Acum el o să meargă cu metroul ca toţi ceilalţi! De drept!

(Trebuia să se umilească şi să se prefacă bătrân, să se cocoşeze, să zâmbească patetic ca să i se dea drumul.)

Toţi, absolut toţi sunt împotriva acestei coabitări, de exemplu, rudele Tamarei, nepoţii ei mai ales. Mai ştii, să nu se căsătorească bătrânii tineri!

Totuşi ea în mod clar a început să fie mai vioaie, într-adevăr ia de la depozitul indicat de Saşa cărţi nedorite de nimeni, fără căpătâi, le dăruieşte spitalelor, le duce la aziluri de bătrâni unde sunt oameni care au nevoie de lectură, dar nu au posibilităţi.

Ea chiar visează să devină bibliotecară la o bibliotecă mică, ca oamenii să aducă acolo cărţile citite de care nu mai au nevoie ş.a.m.d. şi să ia altele noi – vrea să aducă alinare măcar în forma asta, a unor broşuri de popularizare a istoriei, de exemplu.

E adevărat, oamenii doresc uitare şi droguri uşoare sub forma unor romane poliţiste stupide şi Tamarocika tot întreabă printre cunoştinţe cine ce donează pentru sărmanii bolnavi.

Şi cară şi astea prin spitale, precum Francisc din Assisi, pentru care orice ofensă este o binecuvântare divină, cum o învaţă Saşka.

Seara stă cu acest Aleksandr Antonovici, trăncănesc, întrerupându-se unul pe altul, el o ocărăşte după fiecare enunţ, punându-se parcă special de partea celor care au jignit-o pe Tamara („Au absolută dreptate, tu eşti proastă că te-ai băgat când nu trebuia, bine au făcut la poartă că nu te-au lăsat să treci! Doar trebuie să te gândeşti cu mintea! Dar dacă ţi-ar fi dat şi o scatoalcă?“), adică se comportă ca un soţ normal şi ea, ca orice soţie, fierbe când spală vasele.

Ea are mâinile deformate, pline de noduri, ca pe un trunchi de brad, picioarele umflate, dar nici el nu pică de frumos.

Apoi se duc la paturile lor de fier, citesc noaptea făcând schimb de impresii, exclamând şi citând, apoi dorm. Dimineaţa, din nou aceeaşi zăpăceală, totul se repetă, micul dejun, pregătitul, dispute până la ţipete şi, cine ştie, poate că bătrânul Saşka e îngrozit că Tamarocika o să-l lase cândva din nou singur…

Ea nu se căsătoreşte cu el, se eschivează. Nu explică de ce.

El pe tema asta a tăcut o dată pentru totdeauna.

Deşi o dată ea i-a sărutat mâna, când el s-a îmbolnăvit.

El urlă în somn de durere, plânge, dar dimineaţa mârâie şi o face pe şeful, iar Tamarocika, în halat, cu papuci, îi face omletă, nemaiapucând să se pieptene şi să-şi pună dinţii de sus…

Acum, în noua sa situaţie, el merge, da, merge din nou în vizită, înapoindu-şi ca şi înainte micile datorii, mănâncă fără măsură, vorbeşte cu aceeaşi patimă în faţa damelor (păi ce, fiecare are dreptul să calce pe alături!), dar are mai mult aplomb, nici una nici două aduce exemple vii: „Nevastă-mea m-a cărat după ea la teatru, i s-au dat nişte bilete gratuite şi asta, vă spun, e o tortură, un fel de seară a execuţiei streliţilor!“ sau „Păi nevastă-mea, aşa-numita Tamarocika, are o disertaţie, stă de un an, despre Dickens!“.

E adevărat, el şi Tamara au omletă numai în primele trei zile de la primirea fiecărei pensii, dar Saşa e ras, are costumaşul curat, până şi ghetele sunt întregi şi curate, iar pentru Tamarocika Aleksandr a găsit la aceeaşi piaţă nişte cizme mari bărbăteşti îmblănite! Aruncate acolo! Se dusese după cizme pentru el, dar a adus pentru ea, urla că-i sunt mici, a obligat-o să le pună şi a hotărât: n-o să spună nimeni că sunt bărbăteşti.

Ea a refuzat, a tot dat înapoi. Se ruşina.

El a spus veninos:

— Şi Cehov, într-o scrisoare către fratele lui, a spus: ei nu se distrug în acel scop! În scopul acela, înţelegi, pentru a stârni la alţii compasiune! Cu ce mergi tu? Cu nişte cizme căcăcioase în care intră apă!

Când ea iese în cizmele astea, el nu mai oboseşte să-i admire noile picioare. În general, e sever când e vorba de înfăţişarea ei.

— Mai piaptănă-te şi tu, aşa-numită Tamarocika! comandă el şi pleacă.

Doar ea e înceată, abia, abia se târăşte prin micul apartament, deretică, se gândeşte unde ce să găsească, dacă să cumpere oase (se vând pentru câini) şi să facă din ele o supă groasă, pentru ăsta care i-a căzut pe grumaz nu se ştie de unde, neajutorat ca toţi paraziţii, şi parazit ca toţi neajutoraţii, şi mai şi critică şi dă indicaţii, şi nu mai are putere să se ducă până la piaţă, acolo, la ora închiderii, poate să găsească legume strivite, aruncate, sau mere lovite, trebuie să-i facă ceva de mâncare.

Îi e ruşine în faţa unor duşmani imaginari care râd pe ascuns, dar ea are o taină mistică şi o justificare!

O fotografie veche.

El vine seara, Tamara lui va fi aranjată ca la paradă, totul e curat, cina e pusă, în cană e o supă, la felul doi ragut din nişte legume bine asezonate (de la piaţă, de pe jos), dar Saşa o să radă toate astea fără să observe şi o să urle că F. s-a dovedit a fi chiar f, o ficţiune, şi teoria lui s-a dovedit a fi tot o ficţiune, aşa consideră toţi, şi el primul a priceput asta demult!

— Ţin minte cum l-ai mai ridicat în slăvi, răspunde cu venin Tamara, pur şi simplu clocoteai! Strigai la mine!

— Când?! Eu clocoteam? (Încet.) Ai înnebunit!

— (Cu venin.) Dar cine a spus că teoria lui face o epocă?

El, împăciuitor:

— Ei, aşa a fost, la început am crezut ca mulţi alţii…

— Da! (Solemn.) Dacă un milion de oameni crede într-o prostie, oricum prostie rămâne.

— N-are rost să mă mai citezi… (Apăsat.) Deocamdată nu sunt un clasic.

— ?

— Deocamdată sunt viu (pauză, dă drumul la televizorul cam rablagit). O! O! Fugirăm! Fuga de la infarct… spre comoţie. (Mârâind, păcăneşte din telecomandă.) Care e sarcina noastră, Tamara? Să ajungem până la capăt în formă sportivă!

Ea:

— Pe picioarele tale şi în toate minţile!

Ş.a.m.d.

Noaptea el are iar un coşmar, ţipă, iar Tamara Leonardovna se scoală şi suflă pe fruntea lui cheală, îi îndreaptă plapuma alunecată de parcă ar fi fost copilul ei care murise la naştere în timpuri imemoriale.

Aici e marele ei secret: nu a crezut niciodată asta, nu-i mai arătaseră copilul şi gata. Acum el s-a întors. Seamănă! (Cu Acela.) I-au schimbat data naşterii, e foarte simplu.

Uite, aici e mistica: ciudat, a luat la mână hârtiile şi a găsit fotografia Aceluia, pe care ea ştia foarte bine că o rupsese şi o aruncase. Fotografia ieşi la suprafaţă, se afla în dosarul cu disertaţia, într-un plic îngălbenit. De ce a trebuit să deschidă dosarul ăsta? A, voia să i-l dea lui să se uite.

El refuză această lectură cu de-a sila:

— Aşa-numită Tamara! Vrei să-mi arăţi pe această cale că eşti tare deşteaptă?

Dar fotografia!? Literalmente e aceeaşi faţă, numai că imaginea din fotografie e mult mai tânără.

A întrebat, întinzându-i plicul:

— Tu eşti? Uite, uite!

A negat multă vreme, chiar se întorcea cu spatele:

— Of, nu-mi mai băga asta sub nas!

Până la urmă a aruncat o privire la fotografia din mâna ei tremurândă.

— Uite, eşti tu leit!

— Aici e o dată, proasto. Kislovodsk narzan[1] galerie cu doi „l“, ce spui? Şi scrie salutări din Caucaz! Eu nu am fost acolo, Tamarocika. De fapt, nici nu eram născut!

Şi imediat el a pornit-o spre bucătărie, după aceea s-a aşezat în faţa micului televizor cu o ceaşcă de ceai şi o bucată de pâine albă.

Iar ea ascunde plicul, pune la loc dosarul vechi şi tare ar vrea să spună solemn, cu voce tare, „micuţul meu“.

1. Apă minerală din Caucaz (n.red.).

Impulsul

Luptătoare mândră, mândră, chinuită pentru iubirea sa, dar ce nu făcuse ea!

(Având dreptul la orice, cum credea ea.)

Şi prin câte nu trecuse iubirea asta, chiar propriul soţ, la despărţire, îi clintise un dinte din faţă cu o lovitură de pumn (a fost nevoie să tragă dintele înapoi).

Copiii! Copiii mai că nu fugiseră de ea, fata nu voia s-o vadă, nu răspundea la telefon când auzea vocea plângăreaţă a mamei.

Fiul, ce să spunem, fiul rămăsese cu mama, ea îl dusese la casa de vacanţă, unde acum îngheţa ea, o căsuţă de vacanţă de iarnă, pe jumătate putrezită, cu sobă, şcoală în sat şi magazin alimentar, unde sunt chipsuri, îngheţată, pizza, ciocolată, ulei de post, pâine şi săpun, iar caşcaval nu este mereu.

Uite acolo, cu fiul ăsta micuţ a şi petrecut tot timpul, când nu-l vâna pe iubitul ei, lumina întregii sale vieţi, iar acesta era cel mai obişnuit om, aşa cum sunt cu miile, nu foarte tânăr, comun ca înfăţişare, moderat ca dărnicie, cu toate astea agaţă, te ia repede şi nu ştii ce să faci.

Are foc în sânge, cum se spune, un lanţ de reacţii chimice, literalmente e în anticamera exploziei atomice!

Şi s-a mai şi ras ca-n palmă.

Dar oricum îi vine bine, şi epuizarea asta, şi aceste briliante uriaşe strălucitoare sub formă de ochi, şi gura mare arsă, tot.

Aici sărmanul obiectiv nu ştia ce să facă, el avea deja o soţie străină la locul ei şi un fiu student, un apartament frumos, totul aranjat, mod de viaţă european, uneori aventuri uşoare fără obligaţii, casă de vacanţă (un

fost cătun) în Lituania, sex întâmplător în deplasări (apropo, ăsta a şi fost începutul acestei poveşti, sex într-un oraş străin, la hotel, pentru că şi el, şi cea despre care este vorba erau locuitori ai unor ţări diferite.)

Apoi treaba s-a întors aşa, că el a venit special pentru o şedere îndelungată la Moscova, a aranjat totul inteligent, şi firma lui chiar i-a închiriat un apartament.

Şi Daşa asta despre care este vorba a fost la el de câteva ori venind de la casa de vacanţă – treaba se întâmplase deja vara, fiul era slobod, avea nişte prietene bune în sat, iar mâncare – în ceea ce priveşte mâncarea, era liniştit, îşi cumpăra de la micul magazin îngheţată, chipsuri, Coca-Cola şi pizza congelată, şi chefuia cu prietenii, chiar făcuseră foc cu mangalul abandonat care încă demult, de anul trecut, fusese procurat de tatăl acum părăsit.

Daşei îi convenea asta, fiul este un mic om independent – bine s-a mai gândit, bravo, uite, aveţi şi cartofi, coaceţi!

Şi aşa ea putea să plece în oraş unde iubitul îi făcuse un cuibuşor şi unde îi aştepta patul.

Când se făcea noapte, Daria, sărind ca un tsunami din pat la pielea goală, o ştergea la fiu, uneori cu ultimul tren electric, ce să facă?

Le gemea sufletul îndrăgostiţilor la plecare, bocete de despărţire în fiecare noapte.

Dar asta doar încingea atracţia reciprocă, aceste veşnice „nu se poate“ şi „trebuie“.

E adevărat, ceva se contura în viitorul apropiat, Daşa îşi aranjă fiul într-o tabără pentru tineri, totul se îndrepta spre rezultatul dorit şi, după ce a cumpărat biletul, Daria, triumfătoare, o şterse la soţul ei civil.

Ea, neplanificat, fără să sune, a dat fuga să-i spună că pentru următoarele douăzeci şi patru de zile sunt liberi. Pentru că el nu răspundea la telefon nici acolo, nici aici.

Poate că au şedinţă. Doar afară e ziuă!

Foarte repede, după ce a luat maşina, a ajuns la blocul ştiut.

Aşa, se gândea ea, o să pregătesc totul repede, o să-l aştept pe omul iubit, ura!

Dar, după ce scotoci în geantă în faţa uşii, descoperi că nu are cheia! Dispăruse undeva. A pierdut-o? Dar cum? Doar era pe inel!

Buimacă de această descoperire, Daşa a coborât şi a rămas lângă scară, privind în sus.

Apartamentul iubitului se afla la etajul întâi, chiar deasupra balconului de la parter, iar la acest balcon era un grilaj, un grilaj sudat frumos, ca de închisoare, şi ea şi Alioşa se tot întrebau, chiar veseli, cum pot trăi oamenii ăştia ca într-o celulă, cerul printre gratii!

Mai apoi s-au gândit că grilajul ăsta poate fi folosit foarte bine ca scară: un, doi şi ai şi urcat în balconul de la unu!

Adică protecţia împotriva hoţilor, de la parter, este, pentru vecinii de la etaj, chiar calea pentru hoţi!

Şi trebuie să-şi închidă şi el balconul, şi asta va fi o reacţie în lanţ, răspândirea gratiilor de închisoare în sus.

Şi aşa meditau ei veseli când se întorceau acasă, proprietari fără grijă ai unei proprietăţi care nu era a lor, ei, care nu aveau nimic, nimic în acest oraş, în afară de o casă de vacanţă putrezită cu sobă (e adevărat, într-un sat foarte bun).

Aici trebuie să spunem că Daria nu era aşa, pur şi simplu, o femeie sărmană, o fugară cu un copil, la vremea cu pricina câştiga foarte bine din meseria ei, mult mai bine, să spunem, decât soţul ei părăsit sau decât acest nou candidat, Alioşenka.

O, Daria numai la exterior arăta aşa sărmană, de fapt, ea începuse deja să-şi facă un cuib nou, comandase unui arhitect un proiect de casă în afara oraşului, cu etaj, şi chiar făcuse un prim pas mare, turnase un drum din pietriş pentru utilajele de construcţie, de la şosea direct spre căsuţă, adică pusese temelia noii vieţi.

Aşa! Totuşi acum ea stătea sub fereastra apartamentului inaccesibil, Alioşenka încă nu venise, iar ea nu putea să-l aştepte pe bancă pe acest copil al impulsului.

Repede şi cu grijă, fără să se uite în jur, ţop-ţop se căţără pe grilajul balconului de la parter până la balconul de la etajul unu – drept la obiectivul de taină, sări foarte vioi peste balustradă, bucuroasă, şi se trezi lângă intrarea în apartament, lângă uşa de sticlă, întredeschisă, a balconului.

Ea intră, entuziasmată de sine şi pregătindu-se (mai apoi, când o să apară Alioşenka) de o povestire veselă despre fapta sa de eroism, vru să se ducă la bucătărie să bea nişte apă, dar din uşă aruncă o privire şi împietri.

Era un geamantan străin, întredeschis, pe noptieră se afla o poşetă de damă, dar patul! Patul arăta ca un câmp de luptă aproape răcit, da. Urmele luptei sexuale erau evidente, mai mult, era şi un mic prosop cam murdar…

Aşa deci, la Alioşenka tocmai fusese o femeie. Şi el e acasă.

De la bucătărie, în plus, se auzea un păcănit, ca un ţăcănit de cuţit pe fundul de porţelan pe care Daşa îl cumpărase acum o lună! În mod clar se pregătea o mâncare, se auzea vocea unei femei cu intonaţii interogative intime, adică o muiere străină se comporta ca la ea acasă!

Alioşenka îngăimă ceva aprobator ca răspuns. Fusese de acord. Vocea lui!

Nu sunt prima oară aici!

Înnebunită de furie, plină de dezgust şi suferinţă, Daria noastră, uitând de toate, se năpusti în bucătăria asta şi-i trânti lui Alioşenka o criză de isterie, nici mai mult, nici mai puţin.

Ea ţipa, se îneca în lacrimi şi muci, era cât pe ce să se sufoce. Nu se ştie de ce, ea cerea alinare de la soţul său iubit care tocmai o înşelase cu alta!

Ea nu vedea nimic în jur, n-o interesa tanti asta politicoasă, împietrită, care îngheţase cu cuţitaşul ridicat, până şi Alioşenka, zâmbind palid, stând într-un colţ, trecuse acum în plan secund şi se profila acolo nedistinct, ca o pată albă.

Daşa întindea mâinile spre el şi tot bolborosea, plângând.

Totuşi, după cum s-a dovedit, Daşa a produs în acest moment cea mai genială operă a sa. Nici mai înainte, nici după aceea sufletul ei zbuciumat nu a produs un text de o asemenea forţă.

După aceea ea se întoarse, începu să geamă şi se năpusti afară. Fugea mâncând pământul, fără să vadă treptele printre lacrimi, sări în şosea, cât pe ce să nimerească sub roţile unui autobuz, se auzi scrâşnetul frânelor, dar ea goni mai departe ca o vijelie, salvându-se, se năpusti printre blocuri drept înainte, ieşi în goană pe magistrală şi încercă să oprească o maşină, dând din mână şi ţopăind.

Acolo, înţepenită în impulsul ei, o găsi Alioşenka, o îmbrăţişă, opri o maşină şi se duse cu ea în căsuţa ei de vacanţă, pentru totdeauna.

I-a spus imediat că-i venise pe neaşteptate soţia.

Un bonus al acestei tragedii a fost nu numai faptul că-şi închisese telefoanele, dar şi faptul că uşa de la intrare fusese închisă cu un buton suplimentar, despre care ei glumiseră tot timpul că un hoţ nu se strecoară fără să ştie secretul.

Butonaşul acesta bloca posibilitatea de a intra şi a ieşi, era un butonaş aiurit, dar Daşa, ieşind în fugă din apartament când se lumina de ziuă, chiar începea să râdă, în hohote şi, cu o apăsare uşoară, debloca butonaşul.

Ea îşi dădu seama că Alioşenka încuiase preventiv uşa pe dinăuntru, soţia lui nu putea să ştie acest mic secret! Alioşenka a închis uşa, temându-se că va veni ea, Daria!

Da: şi unde a dispărut cheia, cine a scos-o din inel? Când?

Dar despre asta nu-l va întreba niciodată pe soţul ei, niciodată.

Sa şi So

Asta s-a întâmplat într-o tabără de vară, şi anume în detaşamentul celor mari, şi rolurile erau împărţite astfel: era un băiat, Vladik, care umbla cu o fetiţă, Ira, de parcă era proprietatea lui, şi erau şi două verişoare, Sa şi So, Sania şi Sonia. Acum Ira: la cei cincisprezece ani ai săi parcă are optsprezece şi e îmbrăcată în ţoale simple, dar mereu noi, care atârnă în general pe ea ca pe un umeraş, dar corecte la a doua vedere. Pe scurt, e o pocitanie, gura groasă, ochişori mici, dar asta n-o tulbură. Nu are siluetă, păr puţin pe cap, aşa, ca un arici, cu un batic pe frunte, dar îşi dă bine seama, cum să spun, de valoarea sa interioară.

Toate fetele din detaşamentul celor mari au început imediat s-o urască, mai ales că în preajma ei se afla acest Vladik, cu care ea a început îndată să-şi facă apariţia peste tot, iar el era un băiat teribil de frumos, semăna cu un actor de film american. Dar era încăpăţânat ca un catâr, necomunicativ, nu răspundea la nici un cuvânt şi la nici o glumă şi tot timpul se ţinea după Ira asta. Sau veniseră împreună, dar se dovedise că nu, fetele o întrebaseră direct pe Ira în a doua seară: „Ai venit împreună cu Vladik?“, iar ea răspunsese: „Păi ce importanţă are?“, adică nu împreună. La cantină stau la aceeaşi masă, la film, alături, dansează inseparabili şi aşa mai departe din prima zi.

Şi acum Sa şi So.

Sa nu e luată în calcul, e aşa, un peşte, nu are talie, ochii albi, e zdravănă şi e ca un bodyguard pe lângă sora lui, le-au adus pe amândouă mamele – de genul să fiţi alături în faţa destinului. Să paraţi loviturile.

Pe urmă So, Sonia, mică, nu e slabă, părul negru, buclat, până la umeri, tot timpul râde. Şi ea, aşa şi aşa.

Şi uite, în dormitorul fetelor (trecuse o săptămână) începe să se întrebe lumea de ce Vladik ăsta umblă cu Ira. Toate sunt nemulţumite: Cine e Ira asta? Ea nu vorbeşte cu nimeni, e chiar aşa de mândră, sau ce? Una dintre ele, Olia, a vrut să se împrietenească cu ea (cu un scop îndepărtat, desigur, Vladik) şi Ira i-a răspuns că nu, fustele astea nu sunt italieneşti, că şi le-ar coase singură după nişte tipare, iar mai apoi din discuţie a reieşit că Ira trăieşte fără mamă, mama are un nou soţ, ha, ha, Ira a fost trimisă la bunica, iar aceea e bolnavă, şi Ira face totul, face de mâncare, spală. Cenuşăreasa! De vorbit englezeşte, vorbeşte, şi ce-o să fie – o să fie designer, nu altceva. Nici un copil nu ştie sigur unde se va duce după şcoală, totuşi mai este timp destul, dar asta a stabilit deja tot. Face lecţii cu pedagogii. Dar cine e soţul mamei, la asta a spus: „Dar care e problema?“. Cu asemenea informaţii s-a întors Olia din recunoaştere.

Acum: ce a găsit la ea Vladik? Nu e frumoasă, o tunsoare ca vai de ea, dacă ar fi cheală, ar mai fi ceva. Fustele şi şorturile sunt marfă. Minte că le-a cusut singură. Restul fetelor sunt în stadii diferite de vârstă, unele sunt pline de coşuri, altele deja s-au îndreptat, toate râd nervos, multe îşi epilează picioarele la duş, folosesc cosmetice cu toptanul, se ung până la micul dejun! Ira, ce să zicem – îşi dă uşor cu ruj pe gura groasă. Nu-şi machiază ochii mici. Şi merge dreaptă ca un băţ.

Pe scurt, Sa şi So sunt tot timpul alături ca nişte siameze, vorbesc încet, şi ele au rămas pe dinafara vieţii comune a detaşamentului. Nu bagă pe nimeni în seamă, îşi sunt suficiente una alteia.

Dar discuţiile despre Vladik şi Ira ajung şi la ele. Ele, Sa şi So, râd încet şi sigure pe ele. Sa cea înaltă şi grasă ca un peşte şi So cea mică chicotesc, dar ele sunt de două parale.

Şi deodată, după ce a vorbit şi a râs cu Sa, So spune în treacă că poate să i-l ia Irei pe Vladik.

Toate râd în hohote, chiar veninos. Totul se petrece pe malul unui iaz uriaş. Fetele stau pe prosoape, se bronzează. Este prima zi călduroasă de

la sosire. Toate ştiu deja că Sa şi So n-au avut cu cine să stea la vilă şi au fost trimise în tabăra asta. Ca la ocnă, normal, nu?

Iar Ira şi Vladik s-au dezbrăcat deja, se duc în apă, priviţi, ca un cuplu, el o sprijină. Ira are un trup obişnuit, slab, nici un fel de curbe deosebite, pielea e palidă, talia cam lungă, capul e înfăşurat cu un baticuţ. Picioarele normale. Vladik deja s-a bronzat pe undeva, e puternic ca un tăuraş, are picioarele frumoase, umeri – nimic de zis. E frumos.

Şi atunci So spune propoziţia asta, că poate să i-l ia pe Vladik acestei Ira. Şi ea se dezbracă şi se duce în apă cu Sa. Sa are o burtă albă de copil, picioare lungi, puternice ca nişte coloane, braţe lungi. În ceea ce o priveşte pe So, ea are un costum de baie strâmt, e aşa de mică, buclele negre pe umeri şi râde tot timpul. Sa şi So se stropesc, râd în hohote, uite, s-au trântit amândouă în apă ca nişte peşti şi au început să înoate repede într-un crawl frumos, sunt fete instruite.

Salvamarul din barcă le-a văzut şi le-a tăiat calea, prea porniseră şi ele ostentativ.

Celelalte fete au ridicat din umeri şi s-au înmuiat un pic, ţipând exagerat şi ferindu-şi genele vopsite. Au pornit şi ele înot, ridicând sus capetele din apă şi privind, se înţelege, unde – după Vladik, ce să mai întrebi.

Ira, uite-o, taie apa fără să se grăbească, are capul înfăşurat, nu-şi bagă capul în apă. Vladik a sărit mult mai departe şi acolo, aproape de barca salvamarilor, toţi cei trei înotători au pornit înapoi – Sa, So şi Vladik, şi au pornit înapoi în forţă, iar mai apoi, ca delfinii, la ordin, s-au aruncat din nou înainte.

Era amuzant să-i priveşti, toţi intraseră în joc, cine se va da bătut primul? Şi de unde are Sa burta asta aşa de nesportivă? Şi de ce s-a cocoşat aşa? Dar So, ia priviţi, uite cum zboară So! Deja face eforturi.

Desigur, Vladik le-a depăşit şi deja goneşte înapoi spre ele, le taie calea. Nu e nici vorbă golănia măruntă din apă pe care o făceau ceilalţi,

ţărănoii din detaşament – să te scufunde, să te bage la fund hohotind, să te tragă de elasticul chiloţilor, să iasă la suprafaţă cu o mână de mâl şi să-l arunce în mutra colegului, apoi li se zvârle o minge, aruncă cu elan mingea în fete, fetele ţipă, înoată panicate spre mal, acum o să le curgă rimelul de pe gene, dar Vladik brăzdează concentrat iazul, e frumos, sportiv.

E adevărat, pe prosoape încep să şuşotească că Vladik e de fapt mic, are numai paisprezece ani, iar Ira cincisprezece! Şi Sa are cincisprezece, dar uite, So are paisprezece ani şi jumătate.

Uite, ies pe mal, lungana de Sa şi micuţa So, capetele au părul lins, ochii li se lipesc, dar băieţii îşi dublează activitatea huliganică din apă, sărituri, hohote, strigăte agitate, scufundări, muci pe feţe. Se ivesc călcâie albe. Ţărani.

Sa şi So se usucă. So are buclele ude ca o actriţă italiană, parcă sunt un talaş mare, ochii negri ard. Ea şi So stau în picioare cu spatele la iaz, Olia le fotografiază cu savoniera. Imediat apare o mulţime de fete, ca şi cum fac coadă la fotografiat, le studiază. So are talia neaşteptat de subţire, dar sânii par a fi zdraveni, mărimea doi, probabil.

Apoi So stă jos cu faţa spre iaz şi se uită distrată în jur, îşi mişcă ochişorii negri, se dovedeşte a avea nişte gene stufoase, uite ce lucru neaşteptat. Ce înseamnă că s-a descoperit fata! Băieţii din apă gâgâie ca nişte gâşte, nu se ştie de ce s-au neliniştit. So râde încet, dar destul de veninos (Sa îi spune ceva).

La acest râs susurător, Vladik, care iese din apă, ridică deodată capul şi caută sursa sunetului. Parcă l-ar fi chemat!

Râsul lui So este semnul ei de firmă, ea râde mereu, dar aici, lângă iaz, lângă suprafaţa verde şi albastră ce străluceşte ca o mulţime de bucăţele de sticlă, în mirosul de apă şi de iarbă strivită râsul lui So se deosebeşte de toate celelalte sunete, strigăte, hohote grosolane şi urlete: e un sunet clar de izvor, uite ce este.

Apoi se duc toţi la masă. Vladik la aceeaşi masă cu Ira, totul e normal.

Dar atunci So a început din nou să râdă, s-a întâmplat ceva acolo la ele, două mese mai la dreapta.

Vladik îşi întoarce involuntar capul tuns, de tăuraş încăpăţânat.

So nu poate fi văzută, se ascunde în spatele umerilor laţi ai lui Sa. Doi băieţi, vecinii lor, fornăie la unison.

De ce se hlizesc ei, caii ăştia? Vladik e tulburat şi-i răspunde aiurea Irei, bându-şi mecanic sucul.

Acolo, la masa aceea din dreapta, au izbucnit din nou în râs.

În văzul tuturor se formează în mod clar un nou grup, aceştia patru de-acum merg peste tot împreună, toţi trei în jurul micuţei So.

Dansează împreună, se duc împreună la film, se plimbă, aproape ţipă de tare ce hohotesc.

Sa e în mod clar mulţumită, cei doi băieţi la fel, iar So e drăguţă, modestă şi se ascunde în centrul suitei sale, nu mai poţi ajunge la ea.

Acum înoată împreună, iar Vladik goneşte separat, puternic şi cu viteză, iar aceia pleoscăie acum discutând şi râzând şi fac năzbâtii.

Din când în când Vladik se iveşte din apă chiar în faţa lui So, îi ghiceşte cumva mişcările. So îşi mijeşte acele lipite ale genelor şi râde – chiar în faţa lui, ăsta e obiceiul ei. De el râde?

Vladik se scufundă panicat, se salvează în adâncul apei.

Da, acum Vladik e abătut, se vede că e marcat, cumva rănit, a devenit trist, la masă e distrat şi se tot uită mâhnit în dreapta, are privirea cam pierdută, iar sprâncenele dese i se unesc pe şaua nasului.

Nu pricepe ce i se întâmplă, se vede.

O urmăreşte involuntar cu privirea pe vicleana So, care se ascunde în centrul cercului său.

Cercul ăsta a crescut, a mai apărut un băiat.

Cea mai mulţumită e Sa cea înaltă şi grasă. Ea se dovedeşte o fată liberă extrem de spirituală şi îi amuză teribil pe So şi pe băieţi.

Voia să arate că puţin îi pasă de cum arată, e adevărat, în ultimul timp Sa devenise vădit mai frumoasă, se bronzase, deasupra obrajilor purpurii (şi nasul e purpuriu) ard cu un foc diavolesc ochii deschişi la culoare, buclele mici atârnă deasupra frunţii, ascunzând coşurile şi cuvintele zboară ca nişte săgeţi!

So râde încetişor.

Băieţii nechează şi-şi plasează şi ei replicile. Ce bine se simt ei, ce interesant e totul! Şi oare de cine râd aşa de tare?

Alţii se simt deodată singuri, vor să fie cât mai aproape de compania asta, cei mai curajoşi se mai lipsesc încet-încet de ei.

Chiar Olia aceea şi-a cucerit un loc alături.

Acum acesta e nucleul cel mai vesel al detaşamentului, ei (toţi ştiu asta) imaginează o piesă, *Curul*, se aşază peste tot alături, se plimbă în ceată ş.a.m.d.

În fine, un foc de tabără cumva tradiţional. Vreascurile trosnesc, flăcările zboară în întuneric, în noapte, feţele sunt luminate de focul tremurător, toţi se uită numai la rug, ca nişte mici animale primitive, şi uite, a izbucnit muzica, oamenii au sărit în sus, au început să ţopăie sălbatic, să danseze, iar So, fetiţa liniştită şi vicleană, şade pe scurta cuiva, lângă foc. Ochii ei strălucesc printre gene, faţa e de un roz strălucitor, buclele sunt ca nişte şerpi negri, buzele închise la culoare, nu se ştie de ce, zâmbesc, a rămas temporar singură, Sa dansează în mulţimea de băieţi, dar uite-l şi pe Vladik, s-a apropiat de So şi s-a aşezat într-un genunchi în faţa ei, a întins mâna şi deodată a mângâiat-o pe So pe cap! I-a spus ceva. Ea a răspuns. S-au ridicat şi au plecat de lângă foc. Asta e tot.

Apoi Vladik nu s-a mai depărtat nici cu un pas de So, numai la cantină stătea la altă masă, dar îşi îndrepta mereu ochii în dreapta.

Avea, ca mai înainte, o înfăţişare hăituită, zburlită, mânca neatent şi-şi tot întorcea ochii într-o parte, ca un taur tânăr, fără să-şi mişte gâtul.

Ira, liniştită şi simplă, rămăsese de fapt singură, se ducea singură peste tot, fără să se tulbure deloc, pentru că apăruse deodată lângă ea instructorul de educaţie fizică, student. Ziua era ocupat, se vede.

Detaşamentul nu mai era de-acum interesat de ea.

Dar şi So rămăsese fără compania ei, Vladik o luase de lângă băieţi, acum Sa era centrul acolo şi se distra la fel, apăruseră şi alte fete, se formaseră perechi, oamenii beau, fumau, fugeau noaptea la iaz să se scalde în pielea goală.

Şi So dispărea la miezul nopţii din dormitor şi venea în zori. Nici ea nu arăta prea bine, cu gura arsă, ochii căzuţi în orbite.

Au plecat din tabără cu autobuzele, So şi Vladik stând în spate, amândoi serioşi, slăbiţi, maturi, se ţin de mână.

Vladik o tot sărută pe So pe obraz, îşi bagă buzele în gura ei.

Mica So e speriată de tot. De fapt, nici Vladik parcă nu e în apele lui.

Autobuzele sunt deja în oraş, zboară repede aceste ultime clipe, uite, vine despărţirea!

Fetele ştiu că So se duce în străinătate cu părinţii, iar Vladik trebuie să se ducă undeva, la o casă de vacanţă, parcă la ţară, unde îl aşteaptă bunica cu grădina ei, în fiecare vară e acolo, repară casa, mama lui e profesoară, tată nu are.

So e neliniştită, dar Vladik nu se mai gândeşte la nimic, gura lui deschisă caută unde să se lipească de obrazul neted, umed al lui So.

Au ajuns.

Vine momentul despărţirii, Montague şi Capuleţii îşi aşteaptă copiii, o înhaţă pe So, o sărută, o înghesuie împreună cu Sa în maşina lor, Vladik, cu rucsacul, se apleacă spre geamul maşinii unde se află So şi spune ceva, So plânge întruna şi dă din cap. Dar imediat e dusă de acolo.

Vladik pleacă repede la metrou, se duce acasă şi imediat se năpusteşte la telefon şi uite, acum începe ceea ce se cheamă viaţa reală, condiţiile existenţei, prima nenorocire a omului.

Undeva acolo plânge So şi, aşa cum s-au înţeles, refuză să plece cu părinţii în Spania.

În curând e august, nu e nimic, trebuie să fim tari şi să aşteptăm luna septembrie…

Cântec de leagăn pentru Patria Păsărilor

Fetele tinere au acest obicei – să se îndrăgostească de la distanţă, să găsească în mulţime un chip şi o înfăţişare şi să privească, să privească. Şi, să zicem, totul se petrece la o serată la facultate, cam în preajma Anului Nou, şi toţi studenţii din anii mari sunt şi ei aici. Larmă, întuneric, muzică şi, de exemplu, deodată un jazz vechi, aproape un număr de circ, muzicienii au dat-o pe lirică: cântec de leagăn pentru patria păsărilor, Lullaby of Birdland, lullaby, lullaby.

Obiectul ales are înfăţişare de prinţ, păr de culoare deschisă, demult este remarcat pe coridoarele facultăţii unde se furişează tânăra fecioară, el este erou, star, puţin playboy.

Ei, aceşti frumoşi vicioşi sunt cam unul pe an la facultate. În anul al cincilea un oarecare Igor, în anul al patrulea e acesta, iar în al nostru e Oleg, apropo, care nu e deloc frumos, dar are o trăsătură caracteristică: e prieten cu primele fete din an, Lina, Alka şi Tania. El e prieten cu ele, dar umblă după Ninocika, o oiţă albă, care e uimitor de proastă. O proastă adevărată, fără nici o exagerare, ca de clasa a treia, şi le povesteşte tuturor despre soţul ei, Izia, Izium[1]. Mama a căsătorit-o cu Izium, în paranteze Isaak, e ginecologul mamei, un bătrân chel, pfui, are treizeci şi şase de ani. Ninka le mai povestea prietenelor (iar ele, tuturor celor din an) că ea a avut un spasm! Izium nu ştia ce să facă! S-a sculat şi a început să se agite. El explica asta prin faptul (iar Ninocika explica celor din an) că nu demult a murit tatăl Ninkăi din cauza unui cancer îndelungat la plămâni, mama Ninkăi l-a luat la ea, deşi erau divorţaţi demult. Mama l-a luat la ea ca să nu moară în spital, singur, şi el, pe nişte perne înalte, ţipa, culcat pe pat. Iar Izium insista să se căsătorească şi uite, când Ninocika s-a căsătorit cu

el imediat după tata, abia îl îngropaseră, nu s-a întâmplat nimic, a avut un spasm! Un şoc nervos, explica Izium celor din an. Şi Izium fu nevoit să-şi ducă tânăra soţie la un alt medic ginecolog, la un coleg, să facă o mică incizie, ca pe Ninka să n-o mai doară aşa de tare în actul deflorării. Toţi oamenii din an dezbăteau asta pe scară largă. Ninocika era o prostuţă, are numai şaptesprezece ani, nu e foarte frumoasă, nu e Linka sau Alka, dar toţi bărbaţii erau morţi după ea. Ce găseau la ea? A fost adus în facultate un alt lector, un scriitor cu două femei (soţii?), aşadar el punea întrebări, şi numai Ninkăi: uite dumneata, tânăra. Răspunde dumneata, uite, dumneata. Eu? Dumneata, dumneata, da. Soţiile sunt bătrâne, fiecare are câte treizeci şi cinci de ani, stăteau de o parte şi de alta a lui şi se uitau şi ele aiurite la Ninocika. Ea literalmente strălucea cu buclele sale luminoase în mijlocul amfiteatrului, ca un înger, asupra ei cădea lumina soarelui prin fereastra de deasupra. Toţi erau îndrăgostiţi de ea, lectorii, studenţii, trecătorii. Iar Lina, Alka şi Tania, cele trei frumoase uriaşe, late în umeri, studiau la secţia de înot şi dictau moda în facultate: fumau la galerie în amfiteatru, jucau îndrăcit cărţi şi fornăiau, şi în curând toate divorţaseră de soţii lor, la începutul anului al doilea. Iar pentru ele era o ruşine să fii fecioară. Prin anul al treilea Oleg umbla după Nina încăpăţânat, ca un bolnav, deşi nu putea să obţină nimic, Ninocika, de fapt, nu pricepea de ce el e tot timpul alături, ca un geamăn siamez, tot caută să-i atingă braţele şi umerii. A tot răbdat, asta e, ca un cal care îşi rabdă jocheul. Şi le şi povestea prietenelor (adică tuturor) că fusese nevoită să facă un avort. Izium adusese sperma cu mâna, uite! (Izium, justificându-se, îi tot explica în tot felul, după cum se vede, toate acţiunile sale. Face şi explică. Izium ei, iar ea tuturor.)

Şi el nesănătos la cap, Isaak cel chel o aştepta în fiecare zi după cursuri pe Ninocika cu maşina. Iar în amfiteatru nu avea dreptul să intre, şi acolo domneau Oleg şi ei, Igor şi Vladik, din anii patru şi cinci, tot umblau pe coridoare cu alaiurile lor, domneau, vioi şi periculoşi, simţeai că te lasă inima. Cel mai frumos era chiar Vladik. Chiar acel prinţ, şi

fecioara noastră nici nu-şi putea imagina măcar că ar putea să se apropie cumva de el vreodată, dar în acea seară de la facultate, din preajma Anului Nou, era aşa de mare gălăgie, de frumos, de semiobscur, şi atunci acest jazz vechi, „dormi, ţară a păsărilor“. Toţi începură să bată din picioare, să facă gălăgie, bucuria şi tristeţea străpunseră sărmanul suflet al fetei, ea parcă văzu un prinţ străin, e el – nu e el, mai degrabă simţea din înfăţişarea generală că este chiar Vladik, el stătea la vreo cinci metri, se remarca în penumbră datorită părului său deschis la culoare. Fata începu să se uite la el cu ochii mari (o să încerc, îşi spuse ea). Se uita în ceaţă, fără să vadă nimic, o pată deschisă la culoare, asta e tot, mereu se ruşina să pună ochelarii. Holba ochii, privind chiar în centrul acestei pete. Îşi alesese obiectivul potrivit şi dă-i şi uită-te cu naivitate, pur şi simplu aşa, e Vladik, nu e Vladik, dar parcă ar fi el. Miopia dăduse la o parte toate piedicile, fata nu ştia nici ea că aşa de direct se uita în ochii omului, se zgâia cu atâta sinceritate, fără să se jeneze de nimic. Se uita la pata aia! Şi ce înfăţişare avea fata asta atunci, zâmbea ea oare sau pur şi simplu îşi căsca ochii mari, negri sub bretonul negru – ea nu se gândea la asta, la ochii săi uriaşi negri, care se vedeau negri pur şi simplu ca două pete de cerneală! (Probabil.) Mulţi îi spuseseră că are ochii literalmente ca nişte fântâni fără fund, dar nu aceia spuneau, nu are importanţă cine. Proştii din anul întâi.

Adică ea se uita ca viţelul la poarta nouă la acest Vladik care abia se vedea şi deodată ea, pata asta, parcă supunându-se privirii ce nu clipea, tresări, îşi lăsă capul într-o parte (pata se întinse) şi porni ca pe aţă pe această rază neagră.

Ea (Maşa) nu-şi lua privirea de la faţa albă ce se apropia, e Vladik sau nu? Sau, Doamne fereşte, să nu fie vreun popândău din anul întâi. (Idioţii.) „Lullaby of Birdland“ se rostogolea înainte ca o locomotivă bine unsă, jazzul se învârtea greu, prinzând viteză.

Faţa se apropie, se dovedi a fi Vladik şi o cuprinse pe Maşa într-una din îmbrăţişările sale absolut obişnuite în acel moment, numai că simţi că o înţeapă puţin în gât şi că tot trupul i-a amorţit.

Cu toate acestea muzica începu să o legene pe Maşa, să o ducă, să o învârtă, o aduse în braţele lui Vladik, el îşi apropie faţa (absolut nouă şi sinceră) de cea a Maşei, obraz lângă obraz, aşa se dansează blues, swing, Maşa era însă o fetiţă, iar Vladik era un prinţ înalt cu picioare lungi, dar îşi coborî obrazul său ca să atingă obrazul palid al Maşei, bretonul ei şi ochii uriaşi negri care erau nemişcaţi, ca de păpuşă, literalmente holbaţi (Maşa nu putea să facă nimic) şi pe Vladik, probabil, tocmai asta îl interesa şi o privi pe Maşa drept în ochi, aşa cum se răsucea uneori şi se uita la Maşa, stându-i pe genunchi, motanul ei, se întoarce şi se uită, parcă neputându-şi crede ochilor.

Vladik, cât dură examinarea, chiar se îndepărtă puţin, o privi de la distanţă în ochi şi văzu probabil ceva, după care tot ce trebuia era să fugi, cum se vede, sau să rămâi alături pentru totdeauna de aceşti ochi.

Vladik a ales prima variantă, nedorind nimic veşnic, serios, el, probabil, voia să plutească prin viaţă uşor, rupând florile crinilor şi nuferilor pe care-i întâlnea peste tot. Să alunece veşnic prin ţara viselor păsărilor. Doar are totul în faţă! Adică Vladik se îndepărtă imediat ce se încheie acest blues, celebra „ţară a păsărilor“, şi trecu iute mai departe cu ceafa sa puternică, cârlionţată, cu umerii extrem de laţi, cu mutrişoara sa de copil, undeva, acolo, în ţara viselor, printre pajiştile pline de flori, cât mai departe.

Maşa îi petrecu cu privirea toate permutările, fiecare dans, dar deja în linişte, nu mai lumină cu razele sale, nu se mai încordă, nu-l mai conduse. Mai mult, era şi nedumerită: cum aşa, când dansaseră nu fusese nici pic de fericire.

Mâini obişnuite, un sacou cenuşiu cu un miros persistent de lână încălzită, asudată, mărul-lui-Adam deasupra gulerului făcut, obrazul

lucios, rumen, ochişorii strălucitori. Când se apropiase de ea, minunea devenise un simplu om necunoscut, asta e tot. A plecat – s-a transformat din nou în iubire.

Era, probabil, un model care mai apoi se va repeta în viaţă nu o dată – ceea ce se duce în ţara viselor păsărilor, ceea ce părăseşte, nu e accesibil, devine o vrajă. Dar imediat ce din ceaţa uşoară se strecoară o mutră simplă, puternică, apar mărul lui Adam, sacoul, gulerul, se apropie proza asta, cucuiele vieţii, visul acesta se evaporă destul de uşor, adio, ţară a păsărilor. Şi (se gândea Maşa) dacă visul acesta e păstrat la distanţă, câte lacrimi vor fi, ce sentimente, fiecare mişcare a lui Vladik va deveni un eveniment, o, iubire (îşi spunea Maşa, cu mintea limpede.). Dar uite, e foarte greu să îndrăgeşti o faţă vie, tânăra fată avea deja la activ câteva asemenea poveşti, când apăruseră nişte băieţi simpatici căzuţi în plasa ochilor negri, iar mai apoi spuseseră nişte prostii, se dovediseră a fi proşti, în cele din urmă. Iar ca să sape mai departe, să caute dincolo de banalităţi şi de prostii sufletul cuiva, bunătatea, generozitatea, fidelitatea, asta mai avea încă de făcut, dar asemenea lucruri nici nu găseşti prea des în viaţă. Bunătatea! Trebuie s-o cauţi.

Uite, Oleg cel iute de picior tot alerga după cele trei înotătoare frumoase, dar Ninocika nu se duce la asemenea serate, Izium n-o lasă. Ea cu Izium cel chel merg în vizită la nişte frumuseţi cu sprâncene negre de genul lui Izi, unde sunt medicii ăştia şi soţiile lor şi tot întreabă!

Maşa deja nu mai consumă focul ochilor săi, şi aşa umblă în jurul ei cercetaşii care doresc să devină gemeni siamezi, dar ea îşi trimite uşor privirea, ca o floarea-soarelui după soare, după Vladik, pentru că din nou a ajuns în ţara viselor păsărilor, din nou leagănul o leagănă, Vladik e departe şi intenţionează să rămână acolo, departe, nu se va mai apropia niciodată, iar Maşa, peste doi ani, se va aranja la acelaşi institut unde el deja lucrează şi peste câţiva ani va veni lovitura de trăsnet: Vladik va fi declarat nebun. El şi-a însuşit cumva (cică) nişte informaţii importante şi

l-a amenințat pe șeful său între patru ochi că dacă nu va fi făcut conducător de grupă, o să distrugă aceste date! Dar s-au purtat cu el cum se cuvine, au promis, au început să facă formele, dar mai apoi l-au pândit.

Și au apărut zvonuri, au aflat toți, ca în cazul lui Izium al Ninocikăi, omul a devenit transparent și insignifiant (ăsta e rolul zvonurilor), și cele două luni de la spitalul de nebuni i-au dat lui Vladik șansa de a evita un proces pentru șantaj. Apoi și-a dat demisia, prințul cu visele sale nebunești, bărbătești.

Sunt lucruri serioase, iar aici e vorba de vise din ținutul păsărilor, despre un dans nou în doi, într-o sală înăbușitoare și întunecoasă în mijlocul unei mulțimi sărbătorești, când, obraz lângă obraz, inimă lângă inimă, unul se apleacă, celălalt se ridică pe vârfuri, și ochii luminoși se înecă în cei negri, buzele spun ceva extrem de aproape… Cântecul de leagăn presupune un prunc, dar deasupra visului de copil păsările au venit deja, dormi, ținut al păsărilor, dormi, nu există acea pajiște selenară pentru copiii frumoși ai Mașei și ai lui Vladik, copiii nu s-au născut, gata, nani, nani.

1. În limba rusă, stafidă (n.tr.).

Volfgangovna şi Serghei Ivanovici

La drept vorbind, Tatiana Volfgangovna nu avea nici o speranţă de căsătorie. Era deja anul o mie nouă sute şaizeci şi cinci. Avea să împlinească treizeci de ani!

Să începem cu exteriorul (Tatiana semăna cu Goethe, în onoarea căruia, apropo, bunica ei pusese, lipsită de precauţie, numele unicului său fiu.)

Tatiana Volfgangovna ieşise – în urma încrucişării liniei germane cu cea rusă – o fată înaltă, credincioasă, năsoasă, cu nişte ochişori sinceri, lucra la o fabrică de jucării într-un colectiv format exclusiv din femei şi ca avere avea numai o canapeluţă în camera bunicii, o parte a şifonierului, rafturi de cărţi şi un birouaş plin cu măciulii de cuie (Făcuse asta frăţiorul ei, când avea şapte ani, era o legendă de familie, cum fusese lăsat singur cu mobila proaspăt cumpărată. Mama plânsese foarte tare după biroul stricat.).

În cealaltă cameră locuiau părinţii şi un nepoţel mic, dar deja năsos şi el, adică unitatea de atac.

Fratele mai mare cu soţia aveau un divan la bucătărie, şi cu asta enumerarea circumstanţelor de viaţă poate lua sfârşit.

Familia aceasta avea totul în trecut, vapoarele sale pe Volga, fabrici de ţesături, veri miniştri, conace şi edituri proprii.

S-au păstrat totuşi o mulţime de rude în emigraţie, la Paris, care erau ascunse cu grijă şi de ale căror scrisori se temeau ca de foc.

Bunicul însă rămăsese în îngheţul veşnic la o sută cincizeci de kilometri de portul Vanino, trecătoarea Podumai, statul rus Kolîma.

Familia îşi negase cu încăpăţânare rădăcinile, în fotografii fuseseră şterse cu brutalitate mai ales portretele lui Nicolae al II-lea, care atârnau nevinovate în spatele, să zicem, absolvenţilor gimnaziului.

Era o legendă care spunea că străbunicul Mitia, în ajunul Anului Nou 1919, se întorcea acasă pe un ger cumplit. I-a ieşit în cale un soldat beat. Soldatul i-a poruncit străbunicului să-şi dea jos haina de blană şi căciula, apoi l-a rugat să ţină carabina şi, clătinându-se, şi-a pus pe el haina străbunicului, iar mantaua, fie, i-a lăsat-o jefuitului. Când străbunicul Mitia a apărut acasă, la bradul de Crăciun, în chip de soldat al Armatei Roşii, bucătăreasa era cât pe ce să-l dea afară. A dat fuga familia, au dat repede jos de pe Mitia mantaua şi căciula ascuţită, suspectând nişte insecte rele. Mantaua au vrut s-o arunce. Dar ea i se păru mult prea grea bătrânei bucătărese. Şi au scos din buzunare două grămezi de pietre preţioase de diferite culori („bijou“, cum le spusese bătrâna doamnă).

Apoi bucătăreasa, legendara Katerina, s-a dus să le schimbe pe untură şi saci de făină, neavând încredere în delicatele ei stăpâne.

Tatiana ştia toate aceste poveşti şi tăcea, aşa fusese educată. În familie era un singur lucru de valoare, cerceii bunicii, de aur, cu email de Rostov, adică nişte pandantive de porţelan cu un desen pe ele. Bunica îşi ţinea cerceii într-o comodă, într-o casetă încuiată.

Prea departe nu se mişcase Tatiana Volfgangovna, nu se dusese la facultate, deşi bunica Vava o învăţase franceză şi germană. Tania termină nişte cursuri simple şi începu să picteze faţa la păpuşi.

Singurul talent pe care îl avea era la gimnastică. Dar nici aici nu se remarcase nicicum, plafonul ei era nivelul al doilea: era mult prea înaltă.

La momentul de care vorbim, Tatiana Volfgangovna ţinea sâmbăta şi duminica la clubul fabricii cursuri de aşa-numită „mişcare“.

Bunica Vava mersese în copilărie la un studio, Maiak, drept care moştenise principiile Isadorei Duncan şi păstrase postura, metoda şi notele

şi multă vreme chiar ea predase chestia asta, până căzuse la pat. Tania o primise moştenire.

Fetiţele, desculţe, cu tunici albe, interpretau nişte dansuri bahice şi Tatiana dansa împreună cu ele, ridicându-şi spre tavan braţele suple.

Copiii nu-i puteau spune cu nici un chip patronimicul, ieşea ceva ca un scheunat şi nu prea cuviincios. Ea se prezenta pur şi simplu tanti Tania.

Acum cel de-al doilea personaj al acestei istorii, un ins mic, îndesat ce semăna cu un viţel fără coarne, Serghei Ivanovici.

Iar el, la rândul lui, preda la acel club desenul.

Luptase pe front şi era un pictor fără loc de muncă, terminase liceul, picta tablouri pe care le păstra sub pat, iar paralele şi le câştiga taman prin cluburi.

Copiii îl iubeau şi se temeau de el. Literalmente tremurau. Era fără îndoială un pedagog talentat.

Doar că Serghei Ivanovici aproape că nu avea timp să picteze pentru artă şi de aceea căra mereu după sine un album.

În orice clipă liberă se aşeza şi făcea schiţe.

Avea o idee, să facă un tablou mare, pentru o expoziţie.

Dar tema nu era deloc potrivitoare (după expresia lui) pentru acele vremuri: îi adora pe Borisov-Musatov[1], Pavel Kuzneţov[2], asociaţia „Golubaia roza“[3] şi, de fapt, o altă epocă. Avea un profesor preferat care terminase VHUTEMAS[4] şi pe ascuns le insufla elevilor săi idei prerevoluţionare.

E adevărat, Serghei Ivanovici îşi ascundea aceste preferinţe, l-ar fi dat repejor afară din toate cluburile.

Tabloul lui trebuia să înfăţişeze un iaz şi nişte fete delicate, cu cununi, pe mal. Şi un conac vechi în depărtare, pe deal: coloane, liliac, cerul turcoaz în lumina amurgului, reflexul roz al înserării, ah.

Serghei Ivanovici însuşi, chiar dacă era mic de statură, provenea dintr-o veche familie aristocratică, chiar dacă tăticul său îşi făcuse apariţia din

flămânda regiune Nikolaevskaia, în anii ’20, ca să înveţe şi să se căsătorească cu mămica, care era fata unor „lişeneţi“[5], familia ei pe atunci fusese comasată serios, după ce fusese dată afară din apartamentul său şi mutată în aşa-numitul „balcon întâi“, într-o cameră, în propria lor casă de raport cu cinci etaje, dar la cucurigu, sub pod.

Locuiau pe Precistenka.

În acelaşi apartament, într-un colţişor în holul de intrare, apăruse un locatar pentru intrare în spaţiu, cum se spunea atunci. El îşi separase spaţiul triunghiular cu o cârpă agăţată pe o sfoară. Imediat începuse să se judece cu el un alt locatar, a cărui uşă era acum greu de deschis. El era scriitor comsomolist şi invalid. Scandalurile se îndesiseră.

Cel care venise era viitorul tată al lui Serghei Ivanovici, Ivan; el afirma peste tot că provine din sărăcimea sătească, adică e curat în sensul originii, lucru care nu era adevărat. Apoi tot prin înşelătorie se însură (fusese însurat înainte) şi intră în camera viitoarei mame a lui Serghei Ivanovici, unde locuiau timoraţi ceilalţi membri ai familiei, la grămadă. S-a născut un copil.

Mai departe s-a văzut că după divorţul de mămica tăticul a urcat repede pe scara profesională, a primit o cameră proprie şi a luat-o în sus, a devenit profesor de marxism-leninism, secretar de partid ş.a.m.d., adică fie era un talent înnăscut, fie avea totuşi altă origine.

Mămica i-a spus odată lui Serioja că Ivan Fomici (ea îi spunea soţului pe numele patronimic) nu e cel drept care se dă. Erau acolo nişte chestii obscure, poate chiar un ofiţer alb ce fugise spre sud cu soţia însărcinată. Pe ofiţerul ăsta roşii îl căpăciseră pe drum, soţia fusese luată într-o căruţă, unde a şi născut în scurt timp. De fapt uite aşa venise pe lume Ivan, după tată Fomici, pentru că detaşamentul era condus de un oarecare Foma, mai târziu soţ al celei luate de pe drum. Conform legendei, Foma l-a educat pe Ivan cu o mână revoluţionară.

Iar Serioja, fiul unor părinţi aşa de diferiţi, deşi, la o verificare mai atentă, nobili, crescuse astfel într-o cămăruţă de 12 metri, într-un apartament la comun cu douăzeci şi cinci de persoane, unde vecinul lui, după război, se dovedise a fi un violonist cu şcoala conservatorului, un tânăr evreu ingenios: îşi înzestrase patul de fier cu nişte castroane de fier pline cu apă. În ele băgase picioarele patului, pentru ca ploşniţele să nu urce sus la el şi să se înece pe capete în castroane. Invenţia sa o arăta cu plăcere. Dar ploşniţele, de cum descoperiseră vasele cu apă, trecuseră, după cum s-a putut vedea, la atac, se căţărau pe tavan şi se prăbuşeau de acolo pe inteligentul violonist mic, de la o înălţime de patru metri şi jumătate, şi mai apoi îşi petreceau ziua şi noaptea în saltea.

Dodia a ajuns în cele din urmă stea a Filarmonicii din Berlin, solist şi dirijor, dar asta nu s-a întâmplat prea curând.

Serioja trăia în felul acesta în acordul sunetelor micii viori din spatele peretelui.

Din an în an sunetele deveneau de o calitate din ce în ce mai bună. Dar Serioja nu i-a spus niciodată micului Dodik că acum cânta mai bine decât Oistrach la radio.

Serioja era un băiat tăcut, venit de pe front.

Şi mama lui vorbea puţin, fie aşa era firea ei, fie aşa îi învăţase la toate puterea sovietică, în particular în persoana maiorului KGB Kalinov, care, instalat într-o cameră vecină (înainte de război luaseră de acolo un soţ şi pe soţia lui), îşi curăţa mereu cizmele, punându-şi piciorul pe o măsuţă de lângă uşa lor, a ei şi a lui Serioja.

Mama lui Serioja se cocoşase ca dactilografă, rude nu mai avea.

Serioja, înainte de război, pe la treisprezece ani, mersese la casa raională a pionierilor, la cercul de desen, unde a întâlnit un titan al Veacului de argint, profesorul său.

Pentru viitorul său tablou, Serghei Ivanovici tot aduna şi aduna material, până când o dată, în decembrie, a fost chemat de Savva,

directorul clubului:

— O să le ajuţi acolo pe fetele de la cercul de mişcare, ele cer nu ştiu ce decor pentru concertul lor de Anul Nou. Le-am făcut rost de nişte pânză de bumbac de vreo douăzeci de metri. Nu mai pot! exclamă deodată acest grăsun temperamental. Am făcut o faptă bună, pune şaua pe cal! Cum se spune. M-au ameţit de cap! Dă-le acum un covor nou, iute, iute! Un acordor de piane! Totul până la Anul Nou! Voblă[6] uscată!

— Voblă?

— Tatiana Volfgangovna, bâigui Savva poticnindu-se. Din aia, lungă.

— Aha, răspunse Serghei Ivanovici şi se duse în săliţa în care se ocupau cu mişcarea.

Încă de departe, prin muzică, se auzea tropăitul uşor al mulţimii de picioare. Aşa de uşor şi imponderabil, de parcă erau nişte şiruri de pisici dansatoare.

Pianistul cânta ceva cunoscut, din copilărie – „În pădure s-a născut brăduţul“.

Inima lui Serioja se strânse. Dodik plecase în aprilie. Mama murise acum o jumătate de an. Anul Nou va fi fără ei…

Mamei îi plăcea aşa de mult să facă plăcintă cu varză, îi ieşea extrem de uşoară. Dodik era nebun după plăcintele ei.

Serghei Ivanovici intră în starea aceasta în sala de repetiţii. În întâmpinarea lui, pe covorul roşu, ros aproape de tot, dansând în vârful picioarelor şi întorcându-se în acelaşi timp spre pianină, veni în zbor cu braţele subţiri ridicate, o fată în alb.

— La cine aţi venit? spuse fata când îl văzu şi se opri. Pe cine căutaţi? Nu se poate să intraţi aici!

Lângă pianină se înghesuiau nişte fetiţe slăbuţe ca nişte pui de găină, toate în alb şi tot desculţe.

Da. Şi iazul cu tufele reflectate în el, şi liliacul mov, şi coloanele roz în amurg, şi cerul verde al înserării…

— Fiţi bun, părăsiţi sala, spunea între timp fata minunată, apropiindu-se.

Avea nişte obraji palizi şi un căpşor uşor ciufulit, creţ. Picioarele goale de o formă ideală se conturau pe covorul de un roşu închis, strălucind ca nişte mulaje de marmură.

Ea stătea în faţa lui, înălţându-se ca o zeiţă.

— Savva, spuse Serghei Ivanovici după o pauză.

— La direcţie, trebuie să vă duceţi la parter.

— Savva, decoruri, rosti Serghei Ivanovici cu greutate.

— Ce Savva decoruri?

— A dat ordin.

Ea se uită în spate, la pianist.

Tânărul cu o cuşmă de păr creţ (leit Dodik) dădu din mână:

— Ei, păi noi i-am spus lui Savva că avem nevoie de un acordor, de un covor şi un pictor. Deci dumneavoastră cine sunteţi?

— Asta, spuse Serioja.

— A, oftă fata care deodată, nu se ştie de ce, începu să se tulbure. Dumneavoastră decoruri?

Seriojka dădu din cap.

I s-a poruncit să-şi dea jos cizmele.

De la război încoace Serghei Ivanovici umbla numai în cizme.

Bine că avea ciorapii întregi şi curaţi.

I s-a explicat ce anume le trebuia.

I s-au arătat cei douăzeci de metri de pânză soldăţească de bumbac cusută pe dimensiunile fundului scenei.

Toată noaptea s-a răsucit în patul lui de scânduri.

Apoi directorul Savva a fost obligat să-i repartizeze vopsea lui Serghei Ivanovici. La magazie era galbenă, verde tare şi un albastru intens, aşa cum se vopseau de regulă bucătăriile, mai adăugându-se în ea alb de zinc. Uite, alb de zinc chiar că nu era. Nu era nici lac de întărire.

Serghei Ivanovici cumpără de ultimii săi bani ceea ce lipsea.

Cinci nopţi, până sâmbătă, Serghei Ivanovici a pictat la decor.

A mai fost nevoie de o noapte ca să se usuce.

Spre dimineaţă l-a agăţat ca fundal pe scena clubului şi nu a mai plecat nicăieri – oricum azi ţine lecţii de desen şi seara trebuie să fie concertul lor.

EA a venit la ora trei după amiază. S-a deschis uşa şi, odată cu bătaia ceasului din turnul Spasski (aşa i se păru, dar, de fapt, inima lui bătea aşa) a apărut silueta fină, faţa palidă.

Ochii cenuşii se aprinseră deodată:

— Doamne! Ce minunăţie! Un conac! Un iaz! Liliac!

Şi nici un cuvânt despre faptul că nu erau nici un Moş Gerilă şi nici o pădure.

Ea îşi scoase mănuşile cu un deget, paltonul şi se tot uita la decorul lui Serioja, fără să poată să-şi ia de la el ochii mici, strălucitori.

Semăna acum cu unul din portretele lui Turner – o faţă delicată, alungită, nasul uşor acvilin, o privire ceţoasă…

— O să vă pictez, spuse el deodată chiar acele cuvinte care-i vin în minte fiecărui pictor când vrea să curteze o fată.

Ea răspunse ceva bucuroasă.

În aceeaşi seară, el îşi aduse la concert puişorii – zece băieţei cu mape.

Când a găsit-o pe Tatiana în culise, i-a explicat ca vai de lume că elevii lui trebuie să deseneze natură vie în mişcare.

Apoi a coborât în sală, la mămicile şi bunicile interpreţilor, şi s-a aşezat în primul rând, ţinând pe genunchi albumul gros, de taină.

Serghei Ivanovici o urmărea literalmente cu ochii pe Tatiana Volfgangovna care dansa. Ochii îi alergau ca nişte mingiuţe de ping pong, de colo, colo: când în album, când pe scenă.

Consumase aproape toată hârtia.

Acasă, noaptea, Serghei Ivanovici întinse în fine pânza pe cadru şi începu să picteze portretul Tatianei Volfgangovna.

Mai trebuie să spunem că, înainte de asta, a aşteptat să se termine concertul, să plece toţi (pianistul mai ales s-a frichinit o groază) şi Tatiana să încuie sala şi apoi a condus-o pe fată chiar până la scara blocului ei.

Amândoi au tăcut tot drumul. La uşă Serghei Ivanovici a luat-o de mănuşă şi a lipit mănuşa asta de pieptul său cu ambele mâini.

Peste o săptămână, de Anul Nou, treaba era deja făcută, Serghei Ivanovici se afla la iubita sa, în cămăruţa mică şi discuta ciuntit cu bunica ei, Vera Antonovna.

Deodată ieşi la iveală că bunica aceasta cunoscuse familia bunicii lui, se găsiră chiar nişte rude comune (a cincea spiţă), Sinţovii, apropo, un lucru deloc bun.

— Moscova e un oraş aşa de mic, spunea mulţumită bunica imobilă, stând în pat. Am avut manufactură şi vapoare, asta la neamurile bunicului, de la Nijni, iar bunica avea o moşie în Tver, pământuri în Taurida. Casa de vacanţă din Crimeea a ars. Bunicul a fost subsecretar de stat, avocat… Iar noi am avut un guvernator general, din partea străbunicului… De la Cernigov, mi se pare… Desigur, am ascuns asta, dar noi ştiam! Iar din partea bunicii dumitale, bunica ei era din oraşul Nassau, o baroană măruntă… Păi în neamul dumneavoastră jumătate sunt nemţi, rosti cu mândrie bunica. Chiar eu am predat germană.

Pe neaşteptate chiar şi pentru sine, Serghei Ivanovici a rostit în limba germană o frază care i-a ţâşnit deodată din minte.

Mai patruzeci şi cinci, Potsdam. Serghei Ivanovici tocmai împlinise în ajun nouăsprezece ani…

Din camera vecină începu să miroasă aşa de minunat, că pe Serghei Ivanovici începu să-l doară sub obraji şi-i dădură lacrimile.

— Iar au ars plăcinta cu varză! dădu din cap bunica.

— Donnerwetter[7], replică Serghei Ivanovici.

— Ja, Ja, confirmă bunica şi tăcu puţin. Ştiţi, spuse ea deodată. Am avut o întâmplare aşa de ridicolă. Tatăl meu, Mitia, Dmitri Nikolaevici, venea odată de la biroul său de avocatură… era ca acum, în apropiere de Anul Nou… O mie nouă sute nouăsprezece, parcă. Deja în noul regim. Tata Mitia a murit după asta la Butîghiceag, fie-i ţărâna uşoară…

Şi bunica i-a povestit lui Serghei Ivanovici toată istoria cu haina de blană, dar noi o ştim deja.

Apoi bunica i-a poruncit să scoată din comodă o casetă, a deschis-o cu o cheiţă scoasă din adâncurile halatului, cheiţa era prinsă printr-un şireţel alb cam murdar (fără îndoială de la o pereche de pantofiori din pânză de doc, de dinainte de război) de halat, cu un ac de siguranţă prins de spatele buzunarului.

Serghei Ivanovici îşi aminti viu de mama lui bătrână care-şi prindea toate buzunarele cu ace de siguranţă, păstra cu sfinţenie chei vechi şi venera pungile de carton de la lapte, le spăla până le făcea lună şi le folosea drept seifuri…

Apoi apărură la lumină doi cerceluşi de un albastru tulbure bătând în cenuşiu, cu tortiţe din aur.

— Pentru Tania şi dumneata, de apartament. I-am păstrat. Cine s-o ajute în privinţa asta, dacă nu eu. Să vă asociaţi la o casă. Eu în curând mă duc, camera o să se elibereze, ăia n-au decât să locuiască în bucătărie.

Serghei Ivanovici îşi mută privirea. Cerceii făceau exact trei ruble la târg. La liceu li se predase şi arta bijuteriei.

Bunica spuse:

— Să-ţi spun repede, că Dumnezeu ştie. Coca asta cu vopsea în ulei s-o speli cu gaz. Acolo, înăuntru, sunt briliante. Ai înţeles? Numai tu să ştii secretul ăsta. Tania l-ar spune imediat. Ai cerut-o deja în căsătorie?

— Da, ieri.

— Ea mi-a spus. Văd şi eu ce se întâmplă cu ea. Nu doarme. Aşa că asta e zestrea ei.

Ochii bunicii ardeau. Deodată începu să strige cât o ţinea gura:

— Gata mâncarea?! Cât poţi să aştepţi? Vreau şampanie şi tare mai vreau nişte vinegretă!

Şi cu lăbuţele ei reci puse cutiuţa în mâinile lui Serioja. Şi le strânse.

P.S. Nu demult am scris oarece dedicaţii pe nişte cărţi de basme celor doi nepoţi ai Tatianei Volfgangovna şi ai lui Serghei Ivanovici. Nepoţii, Vava şi Mitia, agitau ca nişte nebuni o armă nouă: din casă abia plecaseră rudele lor franceze gălăgioase…

1. Victor Borisov-Musatov (1870-1905) – pictor rus postimpresionist, care a combinat simbolismul, stilul decorativ şi realismul (n.red.).
2. Pavel Vartolomeevici Kuzneţov (1878-1968) – pictor şi grafician rus, continuator al lui Borisov-Musatov, reprezentant al grupului artistic simbolist „Roze albastre“ de la începutul sec. XX (n.red.).
3. „Roza albastră“ (n.red.).
4. Atelierele superioare de artă şi tehnică, facultate de arte creată la Moscova în anii 1920 (n.tr.).
5. Oameni privaţi de drepturi civile din cauza apartenenţei la clasele exploatatoare (în URSS, până în anul 1936) (n.red.).
6. Peşte din Marea Caspică (n.red.).
7. O, Doamne! (în germană, în original) (n.tr.)

Ce multe ştiu femeile

Uite o poveste despre o fată ideală, educată de o mamă ideală şi şlefuită de o bunică ideală pianistă. Intelectualitate, şi mai ales intelectualitate evreiască.

Toate trei sunt frumoase. Uneori există nişte chipuri fără naţionalitate, şi ele aveau chiar asemenea chipuri, şi cu anii frumuseţea lor nu se stingea.

Bunica era dintre acele bătrâne minunate în faţa cărora încep să zâmbească chiar cei mai răi trecători, pasagerii din transportul în comun şi vânzătoarele. Era ca un prunc reuşit, bun şi frumos, şi în plus şi emoţionant. Îşi ascunsese cu succes mintea. Îşi ferea mâinile, până şi vara purta nişte mitene de lână, accentul pe primul e, aşa, nişte mici mănuşi cu vârfurile degetelor tăiate. Fostă frumuseţe celebră la conservator.

Mama reuşise mai puţin, la bătrâneţe se îngrăşase, lucra ca medic într-o clinică, într-o clinică serioasă, înfricoşătoare, printre tragedii implacabile, în lumea celor nebuni.

Ei, bolnavii, o iubeau. În prezenţa ei deveneau sănătoşi, nu pomeneau nici de persecuţii, nici de duşmani, nici de ordine auzite clar în spaţiul urechilor, nici de radiaţii din tavan, împotriva cărora aveau un singur mod de a se proteja – să-şi lege pe creştetul capului o buiotă de cauciuc.

E greu de spus că ea îi iubea. Ea îi ajuta să trăiască în condiţiile clinicii, avea în secţie medici la fel de buni ca ea şi un personal medical incontestabil eroic, atât oameni în vârstă, cât şi tineri devotaţi. Până şi infirmierele beţive o divinizau.

Printre pacienţii săi secreţi se aflau şi mari muzicieni, şi poeţi şi scriitori extrem de cunoscuţi, pictori, tot ce dădea Domnul, şi rebuturi ale

rasei umane, şchiopi ca nişte demoni, strâmbi, epileptici, insomniaci cu patimă pentru droguri şi jocuri de noroc, pentru sinucidere ca rezultat. Perverşi geloşi patologici, criminali ce sufereau ca simpli invalizi, scandalagii agitaţi, insuportabili pentru soţiile, copiii şi amantele lor de ambele sexe.

Niciodată nu le rostea numele, dar pe rafturile de sus se aflau probe, cărţi semnate şi discuri.

Ea, la rândul ei, avea o slăbiciune, aşa cum au multe mari femei (ea era un mare medic). Maria Iosifovna o iubea pe fata sa, în tăcere şi fără s-o sâcâie. Ştergea după fata ei cea mare pe jos în baie, îi aducea cana de ceai dimineaţa la pat, nu-i făcea niciodată observaţii, niciodată.

Fata avea oricum multe probleme la şcoală, profesorii nu voiau să-i accepte sentimentul înnăscut de superioritate care se manifesta printr-o smerenie desăvârşită şi o nemărginită politeţe.

Profele luau toate astea ca pe o bătaie de joc şi nu erau departe de adevăr. Începeau să ţipe.

Copiii o admirau, fetiţele roiau tot timpul în jurul Katiei, băieţii o priveau fix, holbându-se, din toate colţurile clasei.

Erau probleme, cum se obişnuieşte, cu educaţia fizică.

A venit un nou profesor, sever, a băgat frica în ei că o să le pună patru.

Katia era un copil ce stătea mereu pe canapea, leneş şi graţios, nu se cuvenea să alerge în cerc, cu limba scoasă, sau să sară peste capră, cu picioarele desfăcute. Era altă fire. Mai ales să se caţere pe funie, ca o maimuţă, sau să arunce mitocăneşte discurile unde se nimereşte – iar aceste sporturi intrau în setul obligatoriu de exerciţii, pe care se puneau notele.

Era imposibil până şi să-ţi imaginezi aşa ceva: Katia fugea ca arsă.

E adevărat, încercase şi mai apoi prietenele au râs tandru pe înfundate pe seama ei, imitând acest mers cu paşi mărunţi şi privirea îngrijorată.

Katia intră în grevă, nu se mai duse la şcoală, fără să-i explice nimic mamei.

Se înţelege, era vorba de băieţi care îşi dădeau coate şi, pe furiş, ascunzându-se unul în spatele altuia, râdeau gros, făcând semn cu bărbia înspre Katia.

Mama, ca medic, i-a făcut îndată rost de scutire, diagnosticul era complicat şi imposibil de citit, dar era vorba de picioare bolnave.

Lucru care s-a dovedit a fi o profeţie.

Acum la toate orele de educaţie fizică Katia stătea pe o băncuţă joasă în sala de sport şi citea şi toţi băieţii îşi etalau fasonul şi dibăcia. Erau adevărate întreceri sub privirile unei mici şi frumoase doamne! Cu strigăte, icnete, hop! Ca ea să-şi ridice privirile din carte şi să se uite cu minunaţii ei ochi albaştri de sub bretonul de culoarea grâului.

Încă din copilărie semăna cu o fată roz de-a lui Renoir.

Katia a intrat uşor, dar cu mari şovăieli, la o facultate, studiind, nu se ştie de ce, matematica. Apoi s-a mutat la altă facultate, să studieze limbile străine (oricum ştia două).

Adică a luat-o pe linia minimei rezistenţe. Era deja celebra ei inerţie.

Alţii toceau, se străduiau, ocupau mesele din cabinetul fonetic, iar ea trăia gânditoare, fără să se grăbească, fără să iasă în evidenţă. Se ascundea. Se dădea la fund.

Mulţi dintre tinerii de sex masculin, dimpotrivă, erau interesaţi de ea, şi în primul rând cei mai energici, sportivi, prostimea, într-un cuvânt.

Nu era nimeni pe măsura ei, mai ales în facultatea ei, unde băieţii erau deja după armată. Maturi, grosolani, nişte lemne chitite pe un singur lucru. Rasă inferioară.

Katia a terminat facultatea şi s-a dus să lucreze la o bibliotecă, la periodicele străine, o sală foarte frecventată, numai intelectuali unul şi unul, inclusiv boemă.

Şi aici Katia a păţit-o, s-a îndrăgostit de un jucător, mare jucător de cărţi, de preferans (şi mai juca şi bridge, şi biliard) şi un client fidel al curselor de cai.

Ea îl aduse acasă, era mai mare ca ea cu şapte ani buni, în anamneză avusese două congestii cerebrale, cutremure şi ţeste, în jargonul traumatologilor (lucra ca infirmier la un spital).

Bărbatul avea un geamantan.

Maria Iosifovna diagnostică (în tăcere) o psihopatie, epileptoidie şi multe altele. Era un efort inutil să-l rogi să facă testul Wassermann ş.a.m.d. Nu i se cer astfel de lucruri unui logodnic.

Lovitura de trăsnet a venit când Katia s-a îmbolnăvit şi a ascuns mamei simptomele, până ce a fost nevoită să facă avort (în mod clar la indicaţiile anchetatului). A fost un avort, se înţelege, în condiţiile lui, adică nu la spital, ci prin intermediul unor cunoştinţe ale lui Anton, se vede că era bătătorită calea pentru el. Doar nu aducea pentru prima oară fete.

Mama a ghicit tot (de unde greaţa matinală a Katiei!), i-a dat bani fără să cârtească. A fost nevoită să aducă acasă nişte bolnavi, pentru onorariu, lucru pe care înainte nu şi-l îngăduise (cărţi şi discuri, atât!).

Împrăştiata Katia, după obiceiul său de a arunca tot, aruncase o fiolă lângă găleata de gunoi.

Mama mătura, spăla şi făcea curăţenie, se băgase cu capul ei cărunt şi în dulăpiorul pentru această găleată, spăla tot timpul totul ca o simplă infirmieră (bunica pe atunci aproape că nu mai mergea deloc, stătea cu mitenele ei la televizor şi-şi manifesta sfioasă nemulţumirea eternă despre nivelul programelor muzicale).

Mama a ridicat fiola spre ochii ei miopi.

A avut o discuţie numai cu Anton, ea l-a chemat afară. Anton, zâmbind cu zâmbetul său ademenitor, a acuzat-o pe Katia de toate. Aşa

cum se cuvine. Cică ea se îmbolnăvise încă înainte de el, legături de dinainte de căsătorie şi câte nu se întâmplă în biblioteci.

Psihiatrul Maria Iosifovna, diagnostician minunat şi, în plus, cunoscătoare a tuturor tehnicilor care se presupun, a făcut imposibilul – Anton şi-a luat tălpăşiţa pentru totdeauna.

Poate şi din viaţă, cine ştie – Maria Iosifovna avea o putere de convingere remarcabilă.

Se pare că nu avea o locuinţă proprie, lăsase totul unei femei cu un copil, se vântura de la o femeie la alta, avea la dosar chiar trei ani de penitenciar, aşa cum, într-o criză de sinceritate, recunoscuse în faţa Mariei Iosifovna.

— Aţi fost trimis urgent în delegaţie, l-a sfătuit ea.

Katia s-a dus cu chiu cu vai la analize în aceeaşi zi, iar când s-a întors pe masă se afla un bilet de la cel care plecase. Maria Iosifovna nu-l citise din principiu, a stat la bucătărie cât timp Anton şi-a strâns lucrurile şi a încropit, zâmbind ca un jucător, ultimul său „iartă-mă“, a ieşit numai în hol, să ia cheile de la el. El a fugit pe scări, a trecut chiar pe lângă lift. Ea s-a târât după el, aproape moartă. Voia să fie sigură că a plecat.

Katia a citit, s-a întins pe pat. Nu a murit, dar a îngheţat aşa.

Mama a cerut buletinul ei de analize la clinica sa, ce era să facă, numai acolo se dădeau concedii pe mai multe luni. Peste o sută douăzeci de zile trebuia fie să-şi dea demisia de la serviciu, fie să capete invaliditate pe motiv de schizofrenie.

Katia zăcea. Mama a venit, i-a adus cererea de demisie scrisă de mâna ei.

Katia zăcea, nici măcar nu citea. Stătea cu telefonul în braţe. Neauzind vocea cu pricina, închidea. Nu mânca.

Mama începu să-i pună perfuzii cu glucoză şi vitamine. Şi, probabil, îşi epuizase puterile menţinând-o în viaţă pe fată. Se întunecase, deşi

păstrase aceeaşi atitudine binevoitoare faţă de cei din jur, mai ales la ea la clinică.

Treburile mergeau din ce în ce mai rău.

Cu această ocazie învie din cenuşă bunica, Anna Ionovna. Ea stătea ca o infirmieră lângă Katia. O susţinea, când trebuia să iasă. Amândouă erau la fel de lipsite de puteri.

Katia era o fată deşteaptă şi, în cele din urmă, a pus lucrurile cap la cap – sau Anton îi dăduse totuşi un semn din neantul lui. Nu, mai degrabă ea ghicise singură de ce fusese nevoit să dispară.

Şi deodată Katia încetă să mai vorbească cu mama.

După o vreme bunica se duse să ia ziarul din cutia poştală şi-i aduse un plic fără adresa expeditorului.

Era un plic gol, lipit!

Dar scrisul, scrisul era al lui Anton!

Katia învie deodată, chiar începu să se scoale şi să iasă din cameră. Cât pe ce să întreprindă o întreagă expediţie „la aer“. Se pregătea să facă ceva pe ascuns.

Katia nu ştia că scrisul lui Anton fusese copiat de Maria Iosifovna de pe un plic gol vechi, escrocul îl lăsase din grabă pe jos, sub birou. M.I., făcând curăţenie în camera fiicei după plecarea escrocului, găsise acel plic şi-l pusese bine. Scrisoarea fusese trimisă de la puşcărie, avea adresa pe ea, adică pacientul nu minţise. Numai că data de pe ea era proaspătă: abia dacă trecuse o jumătate de an după şederea la zdup, iar băiatul o găsise deja pe Katia.

Scrisoarea îi era adresată tot unei fete, probabil, dar fără adresă: la Telegraful central, post restant, Hudaiberdîevei E.G.

Şi era clar că scrisoarea ajunsese şi îi fusese mai apoi înapoiată autorului când se întâlniseră. Iar întoarcerea scrisorilor demonstrează de regulă o ruptură furioasă şi subliniat demonstrativă. Cei ce se iubesc îşi

păstrează scrisorile adresate lor, asta e clar. Iar cei indiferenţi pur şi simplu le aruncă.

Îi jucase o festă Antoşa, îi jucase o festă acestei E.G. Dar şi ea îl iubea. Venise în mod special să-i arunce scrisoarea în faţă.

Acum: Katia se pregătea să iasă din casă!

Şi bunica Anna Ionovna a văzut cum Katia caută în cartea de telefon, în mod clar caută un număr – ceea ce era în sine un mare progres în comparaţie cu apatia de dinainte. A găsit ce-i trebuia, după aceea a cerut harta Moscovei. A căutat o anumită stradă, i-a spus Anna Ionovna fiicei sale bătrâne şi chinuite.

Maria Iosifovna şi-a dat seama că fata caută acel oficiu poştal în a cărui cutie fusese pusă scrisoarea contrafăcută.

Dar Katia nu avea putere să se ridice şi să se ducă.

Între mamă şi fiică apărură din nou discuţiile. Scurte, strict la obiect. M.I. îi propusese Katiei să-i pună perfuzii, ca să revină la starea de dinainte şi să-şi îndrepte culoarea feţei. A fost chemată o laborantă, i-a luat sânge pentru analize.

Katia era, cum se spune, sănătoasă deja în privinţa venericelor, dar slabă ca un pisicuţ de o săptămână aruncat la gunoi.

Se înţelege, în perfuzie M.I. începuse să pună şi preparatele necesare. Cu foarte mare grijă.

Odată cu trecerea timpului, Katia se fortificase, se scula, dispărea din casă, apoi chiar se ajunsese până acolo că ea, făcând un mare efort, revenise la vechiul loc de muncă (chiar acolo îl întâlnise pentru prima dată pe Anton al său).

Fusese primită în aceeaşi sală, dar acum cu jumătate de normă, în locul unei angajate ce intrase în concediu postnatal.

Se vede, pentru Katia era extrem de important să apară pe acele drumuri pe care presupunea că poate să mai treacă încă o dată Anton.

În locul lui Anton (mare este forţa frumuseţii femeii!) a apărut Gleb, el avea nevoie de reviste de specialitate pentru acasă. Katia îi dăduse aceste reviste. El le returnase recunoscător. Apoi a trebuit să are mult terenul tare, pentru a o ademeni pe Katia la o cafea (toate discuţiile aveau loc la telefon, cei ai casei ascultau).

Şi mai mult, a îndrăznit şi a invitat-o pe Katia să meargă cu el la o vilă, chiar de revelion.

M.I. i-a pus Katiei o perfuzie cu un procent minuscul dintr-un preparat foarte important sub pretextul unei doze de vitamine pentru întreţinerea forţelor şi Katia s-a întors acasă dimineaţă în mod clar după o noapte de iubire, cu dungi vinete sub ochii săi albaştri şi cu buzele vădit umflate. Aşa că lucrul aşteptat avusese loc.

Gleb, mic, insistent, urât, dar semănând leit cu un spermatozoid căpăţânos, învinse împotrivirea Katiei şi acum ea se ducea cu el unde voia, complet aiurită, un sex-simbol ambulant, ochii adormiţi, buzele crăpate ca de ger. Ei, fără să se ruşineze, se încuiau în camera cu clanţă nouă a Katiei, după care urmau scârţâituri, cutremurări furtunoase şi, în cele din urmă, lovituri ritmice iuţi.

Gata! Au făcut nunta.

La petrecere, Katia, parcă venindu-şi deodată în fire, a ieşit pe scară să plângă. Mama Katiei şi bunica au plecat şi ele imediat ce le-a permis buna-cuviinţă.

Părinţii lui Gleb, un locotenent-colonel cu pieptul lat, Ivan Petrovici cutare, şi mama, Emma Iakovlevna cutare, erau oameni simpli, chiar intenţionat cam simpli. Chiar la masă, imediat ce au plecat noua cumătră cu mama ei, literalmente vreo cinci minute s-au certat urât cu fiul şi practic l-au dat afară din casă (iar înainte de asta Gleb planificase cu grijă să-şi aducă soţia în camera sa, raşchetase parchetul şi-l dăduse cu lac ş.a.m.d., şi părinţii nu protestaseră – dar s-au certat cu fiul, ce să-i faci!).

Gleb s-a îmbrăcat, apoi, după spusele lui, a înşfăcat hainele soţiei, a înhăţat-o pe Katia care plângea pe scară, a îmbrăcat-o, a luat o maşină şi a dus-o pe mireasă înapoi, acasă la ea.

Acolo a povestit tot Mariei Iosifovna şi bătrânei Anna (Mariei Iosifovna toţi cei din jur îi povesteau întotdeauna absolut toate dedesubturile, deşi se putea foarte bine ca ea să nu dorească asta) şi a rămas să locuiască, ce să facem, în casă străină.

Bine măcar că nefastul Anton nu se căsătorise la vremea sa cu Katia, ea explica asta prin faptul că dragul de el nu voia să-şi traumatizeze copilul printr-un divorţ.

Katia plânsese până dimineaţă.

Mama nu intra la ea.

Peste opt luni Katia născu o fetiţă pe care Gleb o ţinea în fiecare noapte în braţe ca să nu mai plângă. Copilul avea hernie.

Al doilea copil, un băiat, s-a născut peste doi ani şi era, lucru uimitor, leit Anton!

Lucru pe care i l-a spus imediat feciorului său mămica lui cu multă experienţă, Emma Iakovlevna: „Fiul nu e al tău, nu e al nostru“.

Cu toate acestea, şi pe acest copil îl ţinea nopţile în braţe Gleb.

Iar Katia pălea, se stingea, murea, odată cu ea murea şi bunica ei. Şi a murit.

M.I. se ţinea ca de obicei – binevoitoare, egală în comportament, modestă ca o regină engleză.

Ginerele Gleb o ura groaznic, cu timpul începu să pună la suflet superioritatea ascunsă cu grijă a familiei soacrei faţă de cea a propriei lui familii simpluţe, a mamei şi a tatălui.

Pe mama sa, practică, vorbăreaţă, Emma Iakovlevna o punea mult mai presus.

La timpul ei, tânăra Emma aşa de tare îl prinsese în mreje şi îl ameţise pe Ivan, acest pocal ce clocotea puternic, un inginer militar genial,

autodidact dintr-un sat mordvin, că l-a luat de la soţia şi fiul lui şi nu a mai auzit de ei nimic până când soţia a murit, lăsându-l pe fiul adolescent singur. Al doilea semnal a venit când acel Ivanovici, din cauza tinereţii, a fost băgat la închisoare, şi el i-a trimis tatălui din puşcărie o veste, ca el, vedeţi dumneavoastră, să-i trimită pachete.

Emma a curmat asta într-o clipită.

Acel fiu a mai apărut o dată, a fost alungat şi, conform zvonurilor, a murit.

Emma a fost în trecut profesoară de ceva de genul geografie. Mică, vioaie, fără să-şi ascundă vreo clipă gândurile, brutală ca viaţa. Soţul ei era fermecat de ea.

Ea-şi vedea de treaba ei şi tocea, pilea fundamentele vieţii fiului, îi subţia bunătatea, generozitatea sufletului lui mare, compătimirea faţă de soţia lui veşnic bolnavă, iubirea lui pentru copiii care sufereau amândoi de hernie şi nu aveau voie să plângă, îşi sforţau burticile şi aşa slabe. Mămica aceea nu suporta lazaretul ăsta, era geloasă pe asemenea porniri sufleteşti ale lui Gleb, îl tempera, deschizându-i veninoasă ochii, pentru că aceste sentimente erau îndreptate spre nişte străini! Nu în familie, ci în afara familiei! Nu pentru ea, mama, ci pentru nişte străini!

Ea rostea aceste monologuri chiar în apartamentul Mariei Iosifovna.

Ea o bănuia pe Katia că are o gonoree în ultimul stadiu, fă-i, fă-i analiza!

Se vede că-i povestise Katia lui Gleb, într-un moment de mare încredere în el, aventura sa precedentă, iar el, fără să clipească, tot într-un moment bun îi dezvăluise mamei secretul.

Ea mai afirma că (amândoi) copiii nu sunt ai lui, că el este luat de prost şi folosit! S-a căsătorit cu o curvă!

În cele din urmă, Gleb s-a oprit între mamă şi soţie parcă într-un fel de câmp al iubirii lipsit de aer, gol şi ars. Îşi dispreţuia mama şi o credea, o iubea pe Katia şi o suspecta.

A început să bea.

Cu mama lui se tot certa. Ea o suna pe M.I. şi, cu o voce sonoră, de sticlă, îi spunea nişte mârşăvii de neînchipuit despre fiica ei prostituată şi despre concubinul ei din puşcărie (se vede că ştia şi asta).

Acasă Gleb se năpustea asupra soţiei cu ocări. El mirosea groaznic. Adesea se prăvălea în hol şi adormea acolo, lipit de podea. Disertaţia lui s-a împotmolit.

Şi Maria Iosifovna a murit brusc.

Fusese o moarte ciudată, când era de serviciu la clinică.

Cauza morţii a fost insuficienţă cardiacă, aşa cum se scrie de regulă. Nu se ştie de ce s-a întâmplat asta. Cu totul fără nici o cauză. Pur şi simplu i s-a oprit inima când se afla în cabinetul său, la birou.

Medicii ei, la înmormântare, erau literalmente negri, plini de ură. Suspectau nişte lucruri urâte. De ce, nu se ştie. M.I. nu povestise nimic, absolut nimănui despre ce se întâmpla în casa ei.

Dar nu poţi ascunde nimic de oameni.

Părinţii lui Gleb au fost şi ei prezenţi la înmormântare, arătându-şi gurile ca nişte paranteze cu cuvinte periculoase nerostite.

Cu toate acestea, familia Katiei s-a păstrat.

Gleb a renunţat la băutură după înmormântare, parcă i s-a luat cu mâna.

Nu a băuse nici pentru odihna sufletului. Pe părinţi i-a rugat să nu vină la pomană, mama pur şi simplu nu a fost lăsată în casă când a sunat cu insolenţă la uşă (tatăl se ascundea pe scară).

— Ce, noi nu suntem rude? striga ea.

*

* *

Katia lucrează la bibliotecă, a devenit şefă de sală.

Sufletul mamei parcă s-a instalat în ea.

Liniştită, binevoitoare, aproape că nu poate să meargă şi mereu e înconjurată de un cerc de angajate care o iubesc.

Soţul vine după ea cu maşina şi o coboară în braţe pe scări, o pune jos, iar mai apoi şi acasă o duce pe braţe până la lift.

Totul s-a aranjat, s-a limpezit, a intrat în matca sa, copiii cresc şi vin să-şi facă lecţiile, stau mereu prin biblioteca mamei, iar Emma stă acasă şi proroceşte, îşi dă arama pe faţă, îl sună pe fiu şi-i reproşează că a părăsit-o, şi mai profeţeşte şi despre copii, că în copiii Katiei e un sânge rău, prost, din moment ce bunica lor s-a sinucis.

De unde a scos asta, poate că plutea în aer la înmormântare, cineva o fi aruncat o vorbă, sau ea a prins în aer suspiciunea groaznică a medicilor.

În orice caz, Emma afirmă că Maria şi-a oprit inima de dragul fiicei, fără medicamente, numai prin puterea sa. A simţit că din cauza ei, din cauza mândriei ei stupide, ginerele o să-şi părăsească familia.

— Dar de unde, tu n-o să-i părăseşti, tu nu semeni cu idiotul ăsta, tu semeni cu mine! urlă ea la telefon.

Fiul rabdă şi nu-i închide telefonul mamei, deşi e ceva insuportabil să asculte discursurile astea.

Ce multe ştiu femeile, ce multe!

De pe munte

Este uimitor efectul existenţei în grup, departe de viaţa reală, cotidiană, de casă şi rude. Toată povara cotidianului dispare cumva împreună cu chestiunea banilor: eşti aranjat, eşti aici pentru o perioadă – pentru o săptămână, pe perioada concediului ş.a.m.d.

Aici omul este pândit de iluzia că aşa şi trebuie să fie, de la micul dejun la prânz, de la cină până te culci, şi să ai o singură grijă – să arăţi din ce în ce mai bine, şi deja se găseşte cineva care o să aprecieze, o să se entuziasmeze, iar de aici nu mai e mult până la entuziasmarea de cel care s-a entuziasmat.

O remarcaserăm – noi, cei care locuim vizavi de casa lor mare de odihnă – pe femeia aceasta care arăta respingător de vulgar şi tocmai prin asta îţi sărea în ochi. Râdea mult şi în hohote când pleca, să zicem, cu autobuzul în compania bărbaţilor de la casa lor muncitorească de odihnă undeva la piaţă, după fructe, sau la localnici, după un borcan cu vin de-al lor – aşa cum făceam toţi. Ea era în fruntea cetei sale şi uite cum arăta: tunsă cam scurt, nişte arcuri mici de coafor, un ondulat ieftin, păr mort după chimia proaspăt aplicată, mai departe: sprâncenele mici pensate şi vopsite cu o vopsea de un negru-albăstrui, gura rujată, se înţelege, dar cumva tot ieftin. Toată frumuseţea, cum se spune, e de la farmacie, o rublă douăzeci borcănaşul. O fustă scurtă, sandale cu cel mai ieftin şi mai vulgar aspect, dar încercând să fie la modă, acestea sunt nişte cuvinte din secolul trecut, totuşi destul de precise: cu tentative de a fi ca toţi, nu mai rău decât alţii, de a nu rămâne în urmă cu nimic. Era atentă, sărmana femeiuşcă, la fericire, voia să guste şi ea, să smulgă o bucăţică din

fericirea adevărată, inaccesibilă ei, şi din viaţa aceea pe care toţi o vedeau în serialele de la televizor.

Aşadar, mare, soare, iar ea are sandale la modă, nişte bucle cool, sprâncene subţiri, ochelari negri şi, la doi paşi (atenţie!), o mulţime de masculi entuziasmaţi, ea merge cu ei la piaţă.

Partea bărbătească, aşa cum se întâmplă la nunţile câinilor, are blana în culori diferite, patru indivizi, unul înalt, îmbrăcat şi el de sărbătoare, într-un costum cenuşiu pe o asemenea căldură, adică şi-a pus ce avea el mai bun, mai departe un nene mic din neamul celor burtoşi, cu un tricou simplu, unul tânăr, nici de la ţară, nici de la oraş, cu păr lung şi unul mic de tot (neapărat cel mic în spatele tuturor, cu pantalonii balon), acesta din urmă în mod clar având speranţa de a bea cu ocazia asta.

Ea, această Carmen atotprezentă, râde în hohote, dar nu aşa de vulgar cum am putea presupune, nu un râs în cascade şi cu inflexiuni ascuţite, în maniera unei muieruşti vesele bete care îi cheamă şi-i tot cheamă pe toţi de-a valma, tot raionul, căci râsul ei este un strigăt de recrutare. Carmen însă hohoteşte scurt şi înăbuşit, nu foarte evident, doar n-o să adune patruzeci de oameni, şi aşa sunt deja cam mulţi. Iar bărbatul înalt cu costum gri merge alături de ea, cap lângă cap, e primul în această haită, un mascul serios, flămând, la paradă, cu intenţiile cele mai dure referitor la restul turmei.

Seriozitatea e în general mai importantă şi atârnă mult mai mult la cântar decât dezinvoltura şi libertatea, uşurinţa şi veselia. Seriozitatea conduce balul şi aici, ca pretutindeni; şi de cel în gri se lipeşte porecla Primul nene.

Carmen şi Primul nene apar după aceea peste tot împreună, restul nunţii câineşti a dispărut, parcă a înghiţit-o pământul. Primul nene s-a despărţit în fine de costumul cenuşiu şi umblă într-un şort serios cenuşiu, cu şapcă şi tricou, cumpărate aici, se vede că ea i le-a ales, sunt deja

familişti (aşa sunt numite în penitenciare perechile de acelaşi sex care au gospodărie comună).

Familiştii Carmen şi Primul nene merg de-acum liniştiţi, ea nu mai râde în hohote, el îi duce poşetuţa, se duc la cantină ca la serviciu, sunt serioşi şi la plajă, se duc parcă cu treabă cu autobuzul la piaţă, este un autobuz aglomerat tot timpul, ei stau înghesuiţi, lipiţi unul de altul în aglomeraţie, ea de jos (e mică chiar şi pe tocuri) se uită la el, dar ajunge cu ochii numai la nasul lui (asta se vede), nu-l priveşte în ochi. Primul semn că e îndrăgostită, atenţia. De fapt, el se uită deasupra capetelor, e un nene înalt ce-şi apără femela cea mică în mulţime şi devine cât se poate de limpede că ei doi se iubesc unul pe altul şi s-au separat de toţi ceilalţi; şi mulţimea parcă îi respinge şi ea, nu aprobă asta, se dă la o parte – chiar în înghesuiala comună sunt cumva condamnaţi, nu sunt de-ai lor.

Da, asta s-a întâmplat cu ei, cea mai mare nefericire. În ochii lor se citeşte tristeţea, mai că le dau lacrimile.

Şi în perioada de care este vorba, ea, Carmen, potolindu-se cumva, a căpătat o moliciune şi o anumită aureolă aurie (or fi contribuit la asta sudul, bronzul). Firişoarele ei de păr s-au decolorat, s-au îndreptat uşor, stau acum ca un val alb, asta e una. În al doilea rând, pielea s-a închis la culoare, ochii i s-au luminat şi au început să strălucească. Bine făcută, arătoasă, cu nimic mai prejos decât orice stea de cinema, Carmen a noastră s-a luminat toată de iubire, de părere de rău, parcă e pierdută, rătăcită, iar Primul nene, tocmai, nu se schimbase deloc, deşi se bronzase şi el.

Dar bronzul pe o gloabă de muncitor nu face altceva dintr-un bărbat care mereu duce totul în cârcă, toată lumea, bronzul acesta nu schimbă nimic. Iarna muncitorul se decolorează, vara se înnegreşte, asta e tot.

Totuşi şi el purta această pecete a suferinţei, a despărţirii, a dorului care însoţeşte iubirea.

Ca şi cum, zburând de pe un munte înalt, omul îşi strânge buzele şi împietreşte, cu ochii mijiţi, inima i se lasă în jos, toată voinţa este îndreptată spre ultima izbitură de sol, dar nu ca să rămâi în viaţă, nu, aici nu despre asta e vorba, e vorba despre apropierea a ceva mai înfricoşător, şi acum omul e singur. Alături vâjâie în jos iubirea lui şi ea trebuie să dispară în altă direcţie, acum drumurile se despart. Nu e vorba de moartea personală, nu de asta este vorba, e vorba tocmai de despărţirea pe veci.

Ei încă mai dau din picioare, lipiţi unul de altul, în acordurile unei muzici sălbatice pentru tineret, în mulţimea de dansatori, de cotul lui e atârnată poşetuţa ei, apoi, în ultimele zile, stau întinşi pe malul mării. Dar nu unde sunt toţi oamenii, unde sunt şezlongurile şi umbrelele, ci undeva mai departe, cuplul se duce departe, acolo nu e nimeni şi în curând şi aceşti doi inşi se topesc de tot în lumina aurie orbitoare, o să dispară: vine o nouă serie la casa de odihnă.

Ei nu mai sunt, pe plajă se înghesuie haotic noi trupuri albe, gălăgioase, ale nimănui, singure, nişte porcuşori egoişti, râturi, dar cuplul nostru minunat nu mai este aici, şi Carmen, blonda aurie, şi soţul ei credincios, Primul nene, înalt, vânjos, negru – au dispărut în veşnicie, zboară pe undeva în înălţimea îngheţată, în avioane diferite, la casele lor, în locurile lor, la copiii şi soţii lor, la iarnă, zăpadă şi muncă.

Dar Carmen va da fugă la poştă, la post-restant, cu buletinul, iar Primul nene o va chema printr-o telegramă la o cabină telefonică şi acolo, la un telefon interurban, o să-şi unească din nou sufletele, o să-şi plângă împreună la distanţă de mii de kilometri soarta şi o să verse lacrimi şi o să strige ceva preţ de douăzeci de minute, cât a comandat şi a plătit el – ca atunci, vara, când fuseseră plătite fix douăzeci de zile. O să strige şi o să plângă, înşelaţi de iluzia odihnei, de lumina veşnică a raiului, ispitiţi şi părăsiţi.

Şarpele

Totul s-a întâmplat aşa cum se întâmpla mereu, au ieşit împreună din zăpuşeala sălii, muzica terminase de cântat, balul se sfârşise.

Fata apăruse la acel bal cumva singură, ea era fără doar şi poate o străină aici şi nu explicase nicicum în ce fel apăruse. Dar nimeni n-o întrebase. Cel cu care ieşise afară nu intenţiona, în mod clar, s-o întrebe nimic: fata se legase de el, literalmente se ţinuse după el. Înainte de asta ea ţopăise în mulţime ca toţi, adică flambându-se, parcă îşi frângea mâinile, îşi revărsa părul ca o salcie plângătoare, totul era ca la ceilalţi, numai faţa era cumva strălucitoare. El remarcase această faţă strălucitoare în mulţimea de fete care se comportau mai mult sau mai puţin la fel, ca nişte vestale bete la o străveche orgie, la vreo bacanală unde, sub vălul întunericului, singurul veşmânt rămâne cununa.

Regulile la asemenea sărbători sunt unele şi aceleaşi în toate timpurile, masculi cenuşii şi femele viu colorate, şi fata aceasta deosebită nu era nici ea o excepţie, ea se îmbrăcase într-un fel de piele de şarpe strălucitoare.

În timp ce feţele celorlalţi rămâneau schimonosite de grade diferite de patimă, faţa ei strălucea de o bucurie sinceră. Aveai impresia că celelalte erau nişte gazde indiferente la o sărbătoare, iar ea venise aici cu mari eforturi, ea reuşise să vină şi era fericită.

Cel care ieşise înaintea ei era liniştit, posac. El venise la acest bal de toamnă nu se ştie de ce, dorul lui nu avea nevoie nici de muzică, nici de dansuri. El stătea dispreţuitor lângă perete, bea. Nu se mişca. Era aici ca un fel de etalon al puterii. Ca întruchiparea unui stăpân care se plictiseşte.

Fata în piele de şarpe se opri alături de el, umăr la umăr, şi împietri şi ea, parcă şi-ar fi căpătat liniştea. Şi rămase aşa, în picioare.

Stăpânul propriului său destin nici nu se uită la ea. Nici ea nu se uita la el, numai strălucea liniştită.

Ce nevoie avea el de ea, asta e întrebarea. De bucuria aceasta, de lumina asta fără rost, de supunere, de disponibilitate.

Aşa ceva nu ne interesează! El încerca prin întreaga sa înfăţişare să exprime imediat, dispreţuitor, sentimentul de protest apărut drept răspuns, şi, ca orice persoană urmărită, se întoarse şi ieşi.

Cum se puse în mişcare, ea, se înţelege, porni după el. El îşi puse paltonul, ea – haina de blană.

Au ieşit în ceaţă.

Întinderile cenuşii noptatice s-au deschis în faţa lor, valuri de aer rece i-au înconjurat, i-au apăsat, i-au pocnit în faţă. Chiar bura.

Ea mergea alături, se grăbea ca să ţină pasul, el mergea în voie, ea lângă el.

El exprimă din nou prin toată înfăţişarea sa că merge cu scopul de a se duce acasă, şi anume singur. Mări pasul.

Ea păşea cu paşi mărunţi după el, literalmente ca un căţeluş la plimbare, în mod clar se temea să nu-şi piardă stăpânul.

Uite, cine are nevoie de aşa cineva? El aruncă o privire pe furiş spre ea. Feţişoara e frumuşică, silueta e minunată, picioruşele lungi, totul cum trebuie. Dar faţa! Pur şi simplu iradiază fericire. De parcă fusese lăudată şi ea nu se aşteptase şi se bucura. Şi se agăţase de el!

El spuse fără chef:

— Nu poţi să vii la mine.

Ea alerga tăcută alături, fără să-şi schimbe expresia feţei. Şi mai era şi triumfătoare!

— Ai priceput?

Ea, într-o criză de adoraţie, dădu din cap aprobator.

— Şi atunci unde ai pornit aşa?

Ea îl apucă de cot şi acum mergea parcă la braţ alături de el. Hello!

El se uită la ea fix, ca să-i atragă atenţia. Îşi smulse cotul.

— Ce-i cu tine?

Ea, cu o faţă fericită, alerga alături.

— Îţi spun, nu poţi să vii la mine!

Ea spuse în cele din urmă:

— La mine nici atât.

Are vocea joasă, din piept. Inteligentă.

Cea nedorită de nimeni se grăbeşte nu se ştie unde. La cămin portarul nu o s-o lase să intre. Păi nici nu intenţionam să vin la tine!

El cunoştea specia asta de fiinţe lipicioase, iubitoare, aceste caracatiţe mici, gata să se înfăşoare pe om şi să-l sufoce. Ele se încolăceau, nu te lăsau să scapi, te găseau în orice loc, te urmăreau, erau gata la orice. Găsiseră ele ceva la sărmanul student. Sunau la poartă, la portar, făceau asedii la bibliotecă, la cantină.

— Ei, asta e, eu o iau pe aici, îi spuse el şi dădu din mână în direcţia bulevardului lateral.

Întinderi cenuşii uriaşe, noptatice, străpunse de ceaţa care se revărsa de peste tot, luminate din loc în loc de strălucirea palidă a felinarelor, se deschideau de-o parte şi de alta. Locuri pustii de la periferie! Un frig blestemat, vestitor al iernii. Luminiţe rare ardeau în depărtare, în masivele întunecate ale blocurilor.

Se înţelege, ea coti după el.

Acolo, în părţile acelea, erau nişte cămine noi, nişte sate urbane, de fapt, negură. Acolo se aflau şi nişte cartiere încă neacceptate de oraş, acolo nu locuia aproape nimeni, în fundătura asta aşa de depărtată.

El parcă ridică din umeri, dezicându-se de orice responsabilitate (cum o să se ducă ea acasă, când o să fie oprită la uşă, prin locurile noastre nu găseşti nici un taxi).

El îşi strâmbă gura virilă.

Fata-scai alerga alături radiind. Faţa ei literalmente strălucea în întuneric.

— Cum te cheamă? întrebă ea deodată cu o voce scăzută.

— Anatoli, glumi el.

De fapt, îl chema altfel, dar trebuia să se ascundă. Doar erau destule cazuri când asemenea fete îl găseau după nume.

— Eşti student?

— Da.

— Unde?

— La geografie.

El îşi inventă imediat o legendă.

— În ce an?

— Cinci.

— Atunci nu e deloc clar, spuse ea deodată.

— Ce nu ţi-e clar?

— Nimic nu e clar.

Inima lui începu să bată: uite, acum începe urmărirea!

Ea continua interogatoriul, el continua să inventeze.

Nu se ştie de ce nu-i trecuse prin minte pur şi simplu să tacă.

Se ajunse până acolo că el povesti despre diploma sa (India, state interzise intrării), despre planul său de a primi o bursă şi a se duce acolo, în Nagaland.

Asta nu era viaţa lui, ci nişte visuri îndepărtate. Cândva avusese o iubire cu o indiancă, Ira, o fată matură, o naga din statul Nagaland. Ea chiar avusese o bursă pentru studierea limbii ruse. Apoi bursa s-a terminat şi Ira a plecat.

Vocea lui spunea noi şi noi detalii din viaţa statului interzis – cum sunt vânate acolo capete şi sunt puse pe pari în jurul colibei, cum şerpii se strecoară la vaci seara, la muls, şi-şi cer de la femei porţia lor, cum şerpii

lor le apără copiii de viperele străine şi de vânătorii de capete din satele vecine.

Ira, de fapt, era cu totul altfel, o studentă civilizată de religie creştină, locuia la Delhi într-o căsuţă pe acoperişul plat al unei case vechi cu trei etaje, în cartierul musulman. Îşi vedea liniştită de somn la cinci dimineaţa în chemările asurzitoare ale muezinului din minaretul vecin. Nu ştia să gătească, poate doar *dal* (fasole) şi se tot scuza că nu o fiersese bine. Mânca la cantinele studenţeşti sau pur şi simplu pe stradă. Plecase de pe râul ei natal plin de şerpi de apă la cincisprezece ani, cu o mână de bijuterii ale bunicii. Studia deja la a doua universitate, ştia o mulţime de limbi străine. Dar locuinţa ei de pe acoperiş era jefuită mereu, pentru că locuitorii casei nu se urcau ziua la etajele încinse, se ascundeau în străfundurile unei fântâni subterane şi nu avea cine să facă de pază. Aşa că toţi banii şi bijuteriile bunicii fuseseră furate, iar poliţiştii care veniseră să cerceteze au luat ultimele trei sute de rupii. Şi Ira povestea râzând că a adus de acolo, din locurile ei natale, un şarpe. Căruia îi plăcea să se etaleze într-un loc la vedere, pe pervaz, şi era total inofensiv pentru copii, se hrănea cu păsări mici. Ira le fărâmiţa pâine la intrare şi putea pleca o zi întreagă, lăsând uşa descuiată şi apă pentru şarpe într-un lighenaş. Dar odată şi-a găsit prietenul masacrat, iar căsuţa jefuită de tot: se vede că răufăcătorii aduseseră cu ei o mangustă.

Amintindu-şi povestirile ei amuzante, el mergea grăbit prin ceaţă tot înainte, tot înainte. Şi deodată pe neaşteptate pentru sine, spune:

— Ştii ce sunt mangustele? Vânători de şerpi.

Drept răspuns, nu se ştie de ce, fata-scai începu să râdă.

Odată, când prietenul ei s-a îmbolnăvit de pneumonie, creştina Ira a întrebat de unde poate să cumpere un cocoş viu, nu a acceptat răspunsul uimit şi a fost plecată de acasă toată ziua. Apoi a spus că s-a dus în pădure. Despre asta nu trebuia să vorbească, era aproape o practică voodoo. Atunci el s-a însănătoşit ca prin minune.

Necunoscuta mergea mereu alături, ca un câine, literalmente lângă picioare, şi tot radia, lumina. Se vedea că este purtată pe aripile unei iubiri neaşteptate, că totul coincidea cu speranţele şi visurile ei secrete despre un prinţ.

O prostuţă.

După Ira el nu mai putea iubi pe nimeni. Era o mare maestră în privinţa asta. Chiar în prima zi i-a pus flori la uşă, iar pe urmă s-a aşezat la masă cu el la cantină şi a început să râdă. Avea deja treizeci de ani.

Aşa-zisul Anatoli vorbea surd, inexpresiv, dar detaliat. Ea punea întrebări.

El nu le întreba niciodată nimic pe fete. De regulă, fetele-scai nu vorbeau despre ele, dar literalmente se agăţau, înghiţeau cu aviditate orice informaţie din partea lui. Se jenau şi să întrebe.

Asta, noua, nu punea frâna deloc, era liberă şi fericită, ca Ira în acea primă zi.

Dar nu avem nevoie de fete-scai!

De regulă ele, deja a doua oară, stăteau la pândă în calea lui, stăteau ca nişte pietre de mormânt, zâmbind forţat, nici nu-şi întindeau mâinile ca să-l atingă. Uneori îl atingeau. Era cuprins de un frison de repulsie. Nu se ştie de ce, tocmai gâtul le atrăgea, îl atingeau uşor cu degetelor lor de gheaţă, când stătea la bibliotecă, de exemplu. I se păreau un fel de gardieni, un fel de vampiri invizibili, dar atotprezenţi care îi fură esenţa, sug din el informaţia, vor să-i trăiască viaţa.

— E o nevoie pentru mine, spusese tânguindu-se una, nevoia să te ating.

Ea îi aţinea calea tocmai în acest scop îngrozitor. Brusc, simţi parcă pe gât o muşcătură de gheaţă. Atingerea unei mâini străine.

Asta, cea mai nouă din trupa sa, zbura alături, parcă avea aripi, imponderabilă şi strălucitoare. Ea deja nu se mai baza pe mâneca lui,

apucase să se hrănească cu energia străină, păstra o distanţă de vreo patruzeci de centimetri. Distanţa, oricât de ciudat ar fi, se mărea.

Ira în mod clar era o vrăjitoare, ea legase pentru multă vreme de sine sufletul posacului pseudo-Anatoli, aşa încât el, după mulţi ani, povestea astfel despre viaţa ei. Acum el îndruga poveşti despre faptul că un coleg al lui din India, imediat după ce venise la universitate, a fost furat şi jumătate de an acel coleg a făcut foamea, dar a rămas toată perioada, studiind limba rusă destul de vesel.

Încă de pe atunci bănuia că Ira se duce să mai facă un ban la un bordel pentru studenţi. Multe fete din anul lor se îmbrăcau bine, mergeau cu taxiul şi nu înnoptau în cămin. Ira îi dădea destul de des de mâncare prietenului său.

— Burtica mea face bani, spunea ea.

Iar prietenele ei au spus imediat că Ira copiase de pe perete numerele de telefon a trei bordeluri. Aşa a fost.

— Cum te cheamă? întrebă din nou fata-scai.

— Serghei, ţi-am spus deja, răspunse el, lăsând de înţeles că minte.

Fata reacţionă la asta cu un râs vesel, fără să înceteze să strălucească şi să radieze în întuneric. Şi ea nu spuse din nou, ca răspuns, cum o cheamă. De regulă celelalte, precedentele, îşi spuneau imediat numele, de parcă le întrebase cineva.

— Dar cum o mai duce acum prietenul tău, hindusul?

— Nu ştiu cum o mai duce, rosti repede acest nou-apărut Serghei. Sau a plecat să termine facultatea la Delhi, la el pe acoperiş, sau s-a întors la şerpii lui din Nagaland. Acolo peste tot sunt şerpi. Li se dă de mâncare, de băut. Dacă există un şarpe de casă, el îi sperie pe toţi ceilalţi şerpi. Se ajunge până la încăierare, râse el deodată.

Ea răspunse cu un râset grav, din piept. Ce voce frumoasă are ea, totuşi!

— Până la încăierare?

— Da! Şerpii se luptă! Şarpele casei trebuie să învingă. Dacă stăpânii văd că învinge şarpele străin, îl omoară. Sau cel nou atacă pe neobservate, noaptea, şi apoi devine şarpe al casei. Trebuie să-l accepte, chiar dacă e veninos. Altfel zeii nu-i iartă.

— A! începu ea să râdă. Mi s-a spus o poveste, cum un şarpe s-a îndrăgostit de un soldat. Se târa la el de fiecare dată când făcea el de pază. El îi dădea firimituri de pâine. Când el a murit, a fost trimis acasă într-un sicriu zincat. Rudele au deschis sicriul pentru a-şi lua rămas bun. Şi acolo se afla, alături de el, şarpele mort.

— Astea sunt poveşti, răspunse sec Serghei-Anatoli. Astea sunt toate poveşti, poveşti de groază. De fapt totul e mai simplu.

— Cum te cheamă? întrebă iar ea.

El se uită la fata-scai. Ea radia toată, mergea ca într-o aură, la lumina unui felinar apropiat. Avea nişte ochi fericiţi, foarte strălucitori şi chiar uşor saşii, negri, şi acum i se părea mult mai oacheşă decât înainte, în sală. Dar acolo se învârteau doar nişte felinare speciale, acolo tot ce e alb părea şi mai alb.

— Dar la ce-ţi foloseşte să ştii cum mă cheamă? Doar acum o să ne despărţim pentru totdeauna, la ce? întrebă la rândul lui Serghei-Anatoli.

— Pur şi simplu aşa! Pur şi simplu aşa! Semeni foarte mult cu cineva, foarte mult! răspunse ea ca o prostuţă.

Deci asta era! Totul era mult mai simplu. Adică ea venise nu după el, ci după o nălucire a ei. Nu lui îi erau adresate toate aceste semne de fericire.

Falsul Serghei începu să se simtă singur, îi era frig şi silă. Jocul se terminase. El nu avea absolut nici o treabă cu povestea asta. Totul era obişnuit, plictisitor, insuportabil de dureros. O iubire străină.

Se decise să tacă.

Fata zbura alături de el şi dinspre ea literalmente porneau raze de lumină. Uite, ea a avut noroc! Şi-a întâlnit iubirea, prostuţa.

În fine, avea toată îndreptăţirea să termine totul într-o clipă.

— Gata. Bine. Pleacă de aici. Du-te acasă. Sunt sătul, pricepi? Nu am nevoie de tine. Am o femeie. Mă aşteaptă.

— Te-ai căsătorit? întrebă ea, pălind puţin.

— Aproape.

— Dar cine e soţia ta?

— Soţia mea e un om foarte bun. Şi eu sunt sătul, poţi să pricepi asta?

— Ea locuieşte cu tine? întrebă fata făcând un efort. Povesteşte-mi despre ea.

Pe neaşteptate, el începu să vorbească. Stăteau sub un felinar, ceaţa se lăsa tot mai mult şi mai mult.

— E frumoasă şi deşteaptă. E matură. Ştie unsprezece limbi. Şi e foarte pricepută la amor, e o preoteasă a amorului.

Din gura lui amorţită de frig ieşea un text cam ciudat.

— Dansează prin bordeluri din buric şi nimeni nu îndrăzneşte s-o atingă. Ea se duce acolo sâmbăta şi duminica. IQ-ul ei este 210, mai mare decât al lui Albert Einstein.

— 210? repetă ea uimită. Dar aşa ceva nu există.

— Există. Ea are deja treizeci de ani.

— Dar ce fel de ochi are? întrebă peştişorul pripăşit, deschizându-şi ochii săi saşii, absolut negri şi strălucitori. Are ochi de culoare închisă sau deschisă?

— De culoare deschisă, dar căprui, bâigui fostul Anatoli.

— Dar unde e acum?

— Acum mă aşteaptă, răspunse evaziv Serghei.

— Unde, unde te aşteaptă?

— Ei, uite, asta nu-ţi spun.

— De ce? De ce nu-mi spui? rosti ea cu un accent neaşteptat.

— Nu vreau şi gata.

— Nu ştii? Adică nu ştii unde te aşteaptă acum, nu? continuă insistentă fata-scai.

— Ce, crezi că mint?

— Nu! Nu! Tu nu minţi, ştiu. Spui adevărul! Pentru prima oară în tot acest timp. Spui adevărul că te aşteaptă. Dar nu ştii unde te aşteaptă?

Serghei se întoarse tăcut şi plecă. Nu auzea dacă ea vine după el sau nu. Nu mai voia să se uite la ea. O senzaţie necunoscută îi crescu în stomac. Parcă ar fi căzut, ca în vis, de la o mare înălţime. Semăna cu o nelinişte, cu o spaimă, cum se întâmplă cineva te prinde brusc prins cu o minciună.

— Cum tie chiamă? rosti fata insistent şi cu un accent puternic, din depărtare.

Se pare că rămăsese pe loc. El, uitându-se înapoi, porni şi mai repede mai departe.

Apoi el se opri din nou şi se întoarse.

Ea se afla deja destul de departe, luminând sub felinar ca o bornă rutieră acoperită cu o substanţă fluorescentă. Strălucea toată, din cap până-n picioare, de parcă, în plus, mai cădea asupra ei şi lumina farurilor ce se apropiau.

— Pa! strigă el, înmuindu-se deodată.

Pericolul trecuse.

El se duce la universitate cu microbuzul, şi pe alt drum. Pe aici nu merge niciodată. Ea n-o să-l mai prindă.

Mase reci şi întunecate de aer îl loveau în faţă ca nişte prosoape jilave, aşa că era greu să alerge. Dar era un sportiv călit şi nu reduse ritmul. Gonea ca în vremurile apuse, tare bucuros de ceva (primise libertatea?).

Cândva, în primii ani de facultate, încă mai participa la curse de bicicletă, primise una proprietate de stat. Mergea cu ultimele puteri, pentru că se temea că o să fie exclus (fusese luat la universitate la insistenţele catedrei de sport, pentru prima categorie). Teama permanentă

de înfrângere îl rosese în toţi aceşti ani. Dacă deodată o să-şi dea toţi seama că este un impostor? Primul loc îl luase la el acasă, la întrecerile orăşeneşti, pentru că la finiş se produsese o busculadă, un carambol, toţi îşi agăţaseră roţile. El mergea în spatele plutonului fruntaş, s-a folosit de această ocazie şi a ţâşnit, i-a depăşit pe toţi prin înşelătorie. I s-a dat categoria, dar în spatele lui toţi pufneau. Slavă Domnului, imediat a trebuit să plece să dea la universitate.

S-a oprit din nou, gâfâind. Nu mai are aceeaşi formă.

Liniuţa luminoasă rămăsese în acelaşi loc. Strălucea nemişcată. Ce departe fugise!

Adio.

El a răzbit până la căminul său, a făcut duş, s-a trântit pe pat. Ce bine.

A bătut cineva la uşă: un vecin.

— Nu dormi? Ai fost sunat de la Delhi. Se auzea rău. Acolo a murit cineva. Vira? Pira? Nu ştiu ce *againa*.

— Ira? întrebă el repede. Nagaina?

— Se poate. Se auzea rău, scuză-mă.

Vecinul a plecat.

— Uite, ca să vezi. Uite, ca să vezi, începu el să repete şi începu să plângă.

Începu imediat să se îmbrace, umbla de colo-colo cântând ceva uscat şi, în fine, ieşi în fugă.

Ea îl căutase peste tot şi până la urmă îl găsise!

Se năpusti înainte pe şosea, ca atunci, la finişul cursei de ciclism.

Ea strălucea în depărtare, o liniuţă abia vizibilă.

— Andrei! Mă cheamă Andrei! strigă el cu lacrimi în ochi.

Cum aşa, n-o recunoscuse.

Ajunse în fugă la borna luminoasă.

Imediat trecu o maşină pe lângă ea şi borna se stinse.

Stătu o vreme, respirând greu, mângâie suprafaţa foşnitoare, rece ca gheaţa, de parcă era o piatră de mormânt, şi porni înapoi târându-şi picioarele.

La plecare, ea îi spusese aşa: „N-o să mă mai întorc. Sau o să mă întorc după moarte. N-o să-mi mai dea bani. N-o să mă lase să predau, sunt mult prea mulţi bărbaţi doritori (ea începuse să râdă). Este singura posibilitate. Şi o să încerc să te recunosc“.

Aproape îl recunoscuse.

Ca o floare în zori

Iubirea trecută te leagă de loc mai mult decât de om. Omul e uitat de mult, prima iubire trăieşte pe undeva (într-adevăr trăieşte pe undeva, dar pentru noi asta e indiferent, dacă ar apărea, ar fi neplăcut, mai ales dacă ar mai şi declara iubirea – te-a iubit numai pe tine – şi la telefon, ca de obicei, cu un damf de alcool). Jos cu prima iubire, dar locul: nişte străduţe liniştite, pe înserat, de-a lungul mării, pini, trotuare din plăci de piatră, vile, amurg, felinare printre crengi, aer sărat, plin de iod, nisip în sandale, merg amândoi, el şi ea, oameni maturi, el are douăzeci şi unu de ani, ea optsprezece, el e localnic, ea a venit cu bilet, la casa de odihnă. Ea e studentă, el e pur şi simplu aşa, un vânător de scalpuri, un tânăr de staţiune balneară cu mare practică. Nu lucrează. Ascultaţi, pe cine interesează asta? El a studiat la conservator la clasa de corn francez, la Academia militară, uite ce e important. Din copilărie şcoala de muzică, mama e cântăreaţă de operă, solistă a corului. Urăşte cornul francez, dar când s-a pus problema armată sau conservator, mama l-a sfătuit totuşi să se ducă la facultatea asta militară.

Toate acestea studenta (anul întâi, nu ştie să se machieze, poartă sarafanul mamei, are mereu amigdalită, de aici şi biletul la mare în august), studenta aceasta le ascultă cu răsuflarea tăiată. Şi ea e tot din domeniul muzical, la clasa de canto, o asemenea coincidenţă, dar la liceu. E o mezzo-soprană cu perspectivă (spunea A.E.) de soprană dramatică, pe la treizeci şi cinci de ani asemenea voci abia capătă forţă pentru Wagner! Wagner se cântă pe la patruzeci de ani. Deocamdată avem optsprezece. Azi dimineaţă am cântat în voie după micul dejun, mătuşa vecină a întins-o la mare, iar noi (cu ferestrele larg deschise, la fereastră sunt conifere,

briza mării, nu e foarte cald), cântăm în voie: „Dragă mamă, dragă mamă“. Şi apoi aria Dalilei, nu e nimeni, vocea zboară pe fereastră, spre mare.

Deodată de jos se aude o conversaţie:

— Ciiiine cântă acolo, a? Cine de la noi cântă aici?

O voce blândă de bărbat, bariton.

— Da, cine cântă oare?

A doua voce, mai înaltă (tenor dramatic), îi ţine în glumă isonul.

— Cine cântă?

Ea, ascunzându-se în spatele perdelei de tul, se uită jos. Doi tineri. Inima îi bate. Tace, a amuţit. Jos, din nou conversaţia:

— Da, foarte bine.

— Se potriveşte de minune.

Tăcerea de sus se întâlneşte cu tăcerea de jos, se ciocnesc, se împletesc în aer, se intensifică, cresc. Îi iau graiul. Un minut, două. Se gândeşte: să coboare? Sau nu trebuie. Dacă coboară, înseamnă să-şi schimbe destinul. Destinul o să se schimbe. Dacă nu coboară, destinul rămâne cum a fost: mama, liceul, corul, mi-bemol nota dumneavoastră, amigdalită. A.E. spunea: trebuie să ai grijă de gât, că altfel ce cântăreaţă mai e aia cu amigdalită cronică. Aria Dalilei: „S-a deschis sufletul ca o floare în zoooori… pentru sărutul Aurorei“. Tocmai cântase: „Spune-i Dalilei că tu eşti al meu pentru totdeauna! Că asta e tot, uitate sunt chinurile…“.

Chinurile singurătăţii (tăcerea continuă), optsprezece ani şi, cum îi spune mama la telefon prietenei, da, ea îşi face veacul acasă. Nu are pe nimeni. Adică fiica. Fiica stă acasă. Da, da (la telefon îşi iau la bani mărunţi copiii, ocupaţia preferată a mamei şi a prietenei ei, Maria Filipovna, agent de asigurări). La ziua de naştere a fetei a venit, ca musafir, chiar Maria Filipovna, să bea ceai cu tort şi vin, dar s-a grăbit ca

de obicei, a plecat. Optsprezece ani – şi ziua de naştere cu mama şi prietena ei, apoi M.F. a plecat, asta e tot. Optsprezece ani! Au strâns masa.

— Că toate chinurile sunt uitate!
repetă acele cuvinte!
că am iubit astfel eu…uuuuu…..uuuuu

cânta pentru prima oară cu toată vocea după cea mai grea amigdalită. Amigdalita era ca moartea. Tu eşti palidă ca moartea (cuvintele mamei).

Mai departe cânta (consoanele nu sunt importante):

A… nuu… maiam… puu… teresăndur… des-păr-ţirea
A…..neee… tsi… l-sne… stiii-ira-zlu…
Mâââân… gâie-riletalefier-binţi-le aştept
Kuuuuujgu….ci-ihla….sklasktvo…i-hoji-la-iu.

Cânta cu toată vocea cu ferestrele deschise, dar în siguranţă, la etajul unu, în spatele perdelelor. Ca şi cum din umbră, din ascunzătoare chema pe cineva în chip de Dalilă. Aşa şi trebuie să cânte (spunea A.E.), intrând în pielea personajului, dar linişteşte-te, asta e etapa următoare, deocamdată mai trebuie să studiezi tipul de voce, când piano e în toate tutti. Sunetul zboară, dar flacăra lumânării să nu pâlpâie (!), nu dramatism. Toţi au dramatismul în fire (A.E.), orice aţi cânta, toţi aveţi o dramă, dar uite, respiraţie nu operto. Precum copacul pe rădăcini. Respiră cu toată burta! Unde e limba? Unde ţi-e oglinjoara? Acelaşi Şaliapin avea totul liber în laringe, limba uite aşa (arată palma dreaptă). Gura ca o grotă (!), nu e nici un obstacol. Eliberează spaţiul! Uită-te la limbă!

A strâns limba, nu are oglinjoara. A apărut un ton (?).

Chema pe cineva ca Dalila. Uite, la chemarea ei au şi venit doi, s-au oprit sub fereastră. Numai că de data aceasta serenada o cântă fata de sus

(palidă ca moartea), cântă disperată, cu limba strânsă, sunetul se revarsă liber, respiraţia din nou nu e operto. Acoperă urechea cu palma (spunea A.E.), ascultă şi tu, auzi?

— De fericire mor!
De-fe-ri-ci-re-moooor….
Aaaa…. aaaa-aaaa (şi aşa mai departe).

Să coboare înseamnă să-şi schimbe soarta. Coborau oare spanioloaicele la cei care le cântau serenade.

La examen a fost o serenadă: „Se sting pământurile aurii ale îndepărtatei Alpujarra (Zoia Djafarova rateu şi): lachemă-tor-ulsu-netal-ghita-rei! (Zoia Djafarova bate darabana) ieşi, draga mea!“ (A.E., comentariu: de fapt, opt cu minus! dar ţi-au pus opt, eu am fost împotrivă).

Oare coborau spanioloaicele?

Ea încă mai stă fără să se mişte, se teme, în spatele perdelei, de schimbarea destinului. Jos e linişte, nu mai e nimeni. Soarta s-a îndepărtat. Nu a făcut cunoştinţă cu nimeni. S-a dus acolo unde e ringul, în spatele unui grilaj, dans şi muzică, acolo se legănau perechi. Dar s-a îndepărtat încet, palidă ca moartea. Toţi au intrat, dar ea nu, a plecat mai departe. Dalilei repetă-i că tu eşti al meu pentru totdeauna.

Ca un iepure speriat, a coborât pe lăbuţele neauzite în curte, a ocolit clădirea, a ieşit pe trotuarul din plăci. Stop! Ei sunt acolo, vânătorii, au înţepenit. Ea stă şi se uită, spune:

— Iată-mă.

Un enunţ curajos, care schimbă soarta, iată-mă. A spus ea şi şi-a dat peste cap viaţa ei şi viaţa, uite, a aceluia, inteligent, cu ochelari, zvelt, frumos, puţin cam chel. A dat totul peste cap.

— Iată-mă.

Pauză, ei şi-au schimbat cumva poziţia. Stăteau tot aşa, dar au tresărit. Parcă au auzit un semnal:

— Iată-mă.

Mai departe:

— Dumneavoastră aţi cântat? (Spune al doilea, faţă rotundă, înalt, bronzat).

— Eu.

— Vedeţi dumneavoastră, spune din nou al doilea, iar primul, principalul, cu ochelari, se relaxează, începe să fumeze, căci cel de-al doilea, oacheşul, în mod clar este printre ei vioara întâi. Vedeţi dumneavoastră, noi ne pregătim să facem un concert cu forţele celor care sunt la odihnă. Nu aţi fi de acord să…

Mai departe merg deja toţi trei pe plăcile de pavaj ale străduţei (undeva), în sandale s-a adunat iar nisip, dar cel de-al doilea, oacheşul, nu are prea mult timp. În mod clar se grăbeşte şi în curând îi lasă singuri pe Dalila şi Samson. Samson a studiat la conservator, Dalila învaţă la liceul de muzică. Samson povesteşte râzând cum la şcoala de muzică cântau: „Ţin minte clipa minunată“ sub formă de jazz, gen umpa-umpa-umpa, bătând în scaune, şi când o fată, la examen, a uitat romanţa lui Glinka, el (Samson) i-a arătat încet, parcă bătând darabana, „umpa-umpa“ şi ea şi-a amintit! Râd în hohote.

Apoi ei se plimbă toată seara amândoi, trec pe la Alik (cel oacheş), în camera lui de la club, el e organizator de jocuri de masă la casa de odihnă, iar Samson e prietenul lui, a venit la mare în vizită, pleacă azi. Dalila se gândeşte cu groază: azi.

În camera lui Alik sunt afişe, mingi şi plase, jocuri de şah, inventar sportiv, o mănuşă de box, nişte fotolii vechi, două canapele, ceva obiecte de strictă necesitate, un ceainic, pahare, o noptieră, o masă cu scaune. Nimeni nu are un ban (o întrebare rapidă, fără adresă, a lui Alik, „cine are bani?“, s-a prăbuşit în linişte). Dar stă jos, cu buzele umflate, o fată, în

mod clar e fata lui Alik. Are mereu mutrişoara aşa botoasă. O calitate permanentă: o gură extrem de voluminoasă, o înfăţişare parcă uşor nemulţumită. Cineva aruncă o privire de afară, Alik dă fuga, intră din nou repede, înhaţă cheile, în fine, Samson o scoate afară pe Dalila, Dalila are la şapte cina.

Merg alături, Samson povesteşte că Mutrişoara Umflată este, după cum reiese, fata unui şef mare, este aici la odihnă cu părinţii, are şaptesprezece ani, ea şi Alik au decis să se căsătorească deja, însă părinţii ei nu ştiu încă, dar când o să afle, o s-o ducă în capitală pe Mutrişoară. Tocmai se încheie perioada de şedere la sanatoriu a acestei Allocika, ea încearcă să-i convingă pe părinţi să-i prelungească şederea şi s-o lase aici singură ca să se trateze, din moment ce ei trebuie să se ducă la serviciu, iar Allocika trebuie să se ducă la şcoală abia la sfârşitul lui august, două săptămâni e liberă. Elevă măritată?

Şi aşa discută Samson şi Dalila şi se despart lângă cantină, şi aici lucrul cel mai important e cum să se ÎNŢELEAGĂ. Dalila tace, îi e chinuitor de frică, tristeţea o sugrumă. Abia l-a găsit şi acum să-l şi piardă. Ei stau la piciorul scării, sus aproape toţi au terminat deja de mâncat, ies sătui, le duc pisicilor şi câinilor chiftele. Dalila aşteaptă ca un câine sau ca o pisică, tace, nu miaună. Se înserează, e răcoare, Dalila nu se mai poate opri, tremură. Samson, zâmbind, îşi dă jos sacoul şi-l pune pe umerii Dalilei.

Dalilei repetă-i că tu eşti al meu pentru vecie,
Că toate chinurile sunt uitate…

Dalila tremură şi sub sacoul gros, încălzit. Stă şi tace, aşteaptă. Samson fumează şi în cele din urmă spune, nu se ştie de ce, zâmbind:

— Mâine să fii sus la tine, o să trec înainte de prânz, dimineaţă am treabă…

— Clădirea a doua, răspunde Dalila imediat, atât de mult i s-a învârtit adresa asta în creier. Clădirea a doua, etajul unu, camera şapte. Casa de odihnă Valul.

Că el poate să plece şi să uite pe drum, şi gata. Doar de-a lungul mării casele de odihnă se întind pe kilometri întregi.

— Ei? întreabă ea. Pa?

Ea îşi dă jos sacoul şi, în acelaşi timp, îi întinde stângaci mâna lungă, albă, de rămas bun (încă nu s-a bronzat).

El îi ia palma, o ţine în mâna sa caldă şi uscată. O strângere de mână ca un cutremur.

— Valul, doi, şapte, spune ea asigurată şi o ia în sus pe trepte, ruşinându-se de sarafanul său, de sandale, de picioarele şi mâinile albe. Oare cum arată din spate? Să nu te uiţi înapoi. S-a uitat deja din uşă. Cu un zâmbet incredibil de tandru, aprobator, el o priveşte de jos.

În zori Dalila s-a trezit de fericire. Totul era deja în viaţă, tot ce trebuia. Pieptul gol se umpluse pe dinăuntru, aşa că acum era plin peste poate (cum se spune, inima nu mai încape în piept, uite despre ce este vorba). Totul s-a umplut într-o clipă, a apărut sensul vieţii. La întrebarea „care este sensul vieţii?“, Dalila acum, în zori, putea să dea un răspuns: „Samson“.

Ea stătea culcată, plină de sens, cu o linişte nemăsurată. Păsărelele începuseră să ciripească, din când în când ţipau ciorile. Totul era deja aranjat în viaţa ei, totul înflorea, era ordine, lua formă, lucrul cel mai important: mereu împreună cu Samson.

Peste multe ore el a venit sub fereastră şi a fluierat „Ah, nu mai am putere să îndur despărţirea“, e inteligent. Ea s-a aplecat imediat şi i-a făcut cu mâna ei lungă, albă. Au plecat la treabă, la Alik, la club, acolo au stat până la prânz, Alik era singur, avea complicaţii, părinţii n-o scapă din mâini pe Allocika, o iau cu ei, au simţit ceva. Alik se mişca de parcă era în somn, şi el, plin până la margini, deja un bărbat matur de douăzeci şi trei

de ani, organizator de jocuri de masă într-o staţiune balneară, o perspectivă nedorită pentru părinţi, e clar. În fine a venit cea pe care au aşteptat-o, Allocika, a reuşit să dispară pentru cinci minute, a fugit de la proceduri, din policlinică, şi imediat, din prag, a propus să se ducă la Alik, la Doneţk, la mama lui. El a sărutat-o pe Allocika (în prezenţa lui Samson şi a Dalilei), a strâns la pieptul său uriaş şi adult trupul micuţ al Allocikăi, a ascuns mutrişoara ei umflată şi ochii negri umezi la nivelul stomacului, se vedea numai coama ei de păr negru, totul dispăruse sub braţele lui Alik, braţele triste ale unui om inutil.

— Trebuie să ne gândim, spuse el mai apoi, încet.

Ea tot încet, ca în apă, ieşi din braţele lui şi plecă, licări mai apoi la fereastră, micuţă, dreaptă, pe tocuri, cu claia de păr negru, şi gata.

L-au consolat pe Alik, au băut la el ceai cu singurul lucru pe care-l avea, cu covrigei. Apoi Alik a fost chemat la director. Samson şi Dalila, de parcă ar fi făcut tot ce trebuia, s-au sculat şi au plecat. Au plecat spre mare, unde să se ducă? S-au aşezat pe nisip, Samson s-a dezbrăcat cuviincios la slip, iar Dalila s-a speriat de moarte că acum o să-i vadă trupul. L-a văzut cu repulsie. Păr pe picioare, picioare vânjoase, nu prea tinere (douăzeci şi unu de ani), până la slip aproape că nici nu ridică privirea, acolo era o grămadă de ceva. Dalila nu s-a dezbrăcat, stătea cu braţele încrucişate (amigdalită cronică). El a intrat în mare, s-a îndepărtat, îşi mişca fesele, total străine, avea pulpe, un spate lat, păros. Apoi a ieşit din mare, a venit cu faţa, se vedeau foarte bine pieptul păros şi burta blănoasă, slipul îndesat bine. Trebuie să se obişnuiască cu asta, îşi spuse ea, uitându-se panicată într-o parte. Când s-a aşezat alături de ea, avea o expresie de parcă îi venea să râdă. De parcă remarcase ceva curios.

Oftând, ea spuse deodată:

— N-o să mai fac cunoştinţă cu nimeni.

Şi el a lăsat capul în jos.

De cântat nici n-a mai fost vorba. De cântatul în dormitor, nici atât. Nu era timp. Zi de zi erau împreună, suferind pentru Alik şi Allocika, Allocika plecase la fără cinci, trăia probabil ultimele momente, şi când Samson şi Dalila s-au dus la Alik, camera lui, mereu deschisă, s-a dovedit a fi încuiată. Au ciocănit, au tras de uşă. Nici o mişcare. Samson s-a uitat pe gaura cheii şi deodată a făcut semn să dispară, a apucat-o pe Dalila de mână şi a tras-o afară. Au plecat repede.

— Ce-i?

— Îşi iau rămas-bun, cheia e în broască.

— Cum îşi iau rămas bun?

— Îşi iau rămas bun, repetă el.

După aceea Dalila află toată povestea îndelungatei lui vieţi, că Samson nu a putut să suporte să înveţe la Academia militară cu perspectiva de a cânta mai apoi toată viaţa într-o orchestră de suflători şi, în cele din urmă, să ajungă dirijorul ei. Atunci Samson, la cazarmă, a fost învăţat de un cursant mai mare, tu să zaci sub scară şi eu mă fac că te găsesc, că ai căzut şi ţi-ai pierdut cunoştinţa. Pe urmă să nici nu mănânci, iar dacă mănânci, să-ţi bagi două degete pe gât şi totul e gata, o să borăşti. O să stai aşa cam o săptămână la infirmerie şi o să te claseze. O săptămână: Samson a stat trei luni în spitalul militar, la secţia de neurochirurgie, şi într-adevăr nu putea nici să mănânce, nici să bea, voma imediat ce înghiţea mâncarea, iar armata tot nu voia să se despartă de el, îi punea perfuzii, îl trata cu stăruinţă, stabilea examinări din ce în ce mai rafinate, puncţii în coloana vertebrală şi o suflare groaznică (a ceva), lucru de care se temeau toţi simulanţii şi din cauza căreia omul se chircea ca la pedeapsa cu moartea. Apoi i-au dat drumul. El a pierdut jumătate din greutate, şase dinţi şi aproape tot părul din cap, dar a supravieţuit, a ieşit în libertate şi a început să bea groaznic. Nu putea nici să lucreze, nimic. Şi mama.

— Şi mama, imaginează-ţi, nici un cuvânt. În fiecare dimineaţă la repetiţie îmi lăsa bani sub o farfuriuţă. Şi salariul mai era şi mic. Şi eu înţelegeam tot, dar dădeam fuga în fiecare dimineaţă şi-mi cumpăram o sticlă.

— Da?!

(Dalilei repetă-i că tu eşti al meu pentru totdeauna, că toate chinurile sunt uitate.)

— Şi eu, înţelegi, într-o bună zi mi-am spus: gata. Ajunge. Şi gata!

— Da?!

— Şi nu mai beau. Ei, ca toată lumea, un păhărel, două. Şi gata.

(S-a deschis sufletul
Ca o floare în zori
pentru sărutul Aurorei…
aşa de tare freamătă pieptul meu!)

Şi uite, odată, seara, a sărutat-o. Brutal, seara, între dune. I-a strivit gura toată, Dalila a început să se sufoce, că ea nu ştia să respire în asemenea condiţii, când e gura închisă! Buzele s-au umflat imediat şi Dalila a văzut clar, imediat (parcă a fost străfulgerată) gura umflată a Allocikăi, deja dusă cu forţa în taxi, şi panicată a înţeles tot (ei şi-au luat rămas bun! „Şi-au luat rămas bun!“). Şi a început să se smulgă, să se zbată, ca să se elibereze şi să respire, dar asta nu era nimic, Samson se apropiase de tot, se lăsa peste ea, acoperea totul cu trupul lui şi începuse să chinuie pieptul sărman al Dalilei. Un animal tăbărâse asupra ei, trebăluia, descheia cu dibăcie, frământa, nu se desprindea de gura ei, pfui! Dalila împinse cu putere animalul acesta şi sări în sus. S-a întors cu spatele şi şi-a încheiat o groază sutienul, sub impermeabil, bluză şi sarafan. S-a uitat în spate. Samson stătea şi fuma, şi el era răvăşit. Treptat au început să vorbească. Nu se ştie de ce, ea se simţea vinovată. L-a

mângâiat pe mâneca sacoului. A reieşit (nu imediat) că în asemenea momente bărbatul are o durere puternică. Ei nu se pot stăpâni. O durere de nepotolit.

— Da?!

Era deja noapte târzie, Samson întârziase la trenul electric şi se pregătea acum să se ducă să-l trezească pe Alik, să doarmă la el pe canapea. Samson a condus-o pe Dalila la pavilionul ei, a sărutat-o moale şi delicat şi după aceea a stat multă vreme sub fereastră, fluierând „Ah, nu am putere să îndur despărţirea“. Nu se ştie de ce stătea, deşi se înţeleseseră pentru a doua zi dimineaţă. Şi, o noutate, dimineaţă s-a lămurit că impermeabilul alb al Dalilei era pătat la spate!

Ea se îmbrăcase deja să iasă, dar vecina ei a oprit-o:

— Te-ai înverzit, spuse pricepută vecina. Te-ai pătat cu verde, ai stat culcată.

Spatele impermeabilului alb era numai dungi şi pete verzi.

— Este de la iarbă, ai stat culcată pe iarbă. Trebuie să-l speli cu apă fierbinte şi sare.

În ochii vecinei mătuşi se citeau clar tot textul nerostit şi propria experienţă tristă. Ei, ce să-i faci, s-a pătat de iarbă ca mii de alte anonime.

Nu a mai purtat impermeabilul. L-a băgat în valiză.

Ziua, Samson este în pieptul Dalilei, îi sfâşie cavitatea toracică, totul e plin ochi de el. El însă merge alături, ţinând-o de mână, şi tot el stă înăuntru, îngreunându-i respiraţia. Mână în mână, prin palma lui trece parcă în Dalila un curent electric, îi gâdilă coastele, coboară în călcâie, dacă li se întâlnesc privirile. Ce bine e! Capul i se învârte, dar discuţia curge liniştită. Flecăresc aşa, pur şi simplu. Alik umblă buimac ca un cerb în pădure şi aleargă la cabina telefonică. Îl cheamă Moscova. Allocika îl sună în fiecare zi şi plânge în receptor, geme, nu poate îndura despărţirea.

Ah, nu mai am putere să îndur despărţirea!
Mângâierile fierbinţi, mângâierile tale le aştept,
De patimă mooor!

Allocika plânge, iar noi împreună cu ea.

Peste o săptămână Dalila i-a permis ASTA, adică să o sărute (din moment ce pe el îl doare, în mod clar îşi încleştează dinţii, stând alături). A învăţat să respire pe nas, dacă e sărutată. A răbdat. A doua zi gura s-a umflat.

Iar Allocika i-a spus la telefon lui Alik că are întârziere (ce-o fi asta, îşi spune Dalila, adică ea n-o să mai sune?!)

— Are nu ştiu ce întârziere cu telefoanele, concluzionează Dalila cu voce tare.

Fără să se poată abţine, râzând însă încet, Samson continuă că Alik înnebuneşte.

— Nu poate să plece, nu are bani, râde în hohote Samson ca un idiot.

— Ce-ai? întreabă Dalila.

Ea bănuieşte că râd de ea. Oricine ar gândi aşa, dacă se râde fără să ştii de ce.

Samson se linişteşte treptat şi-i explică că Alik nu are bani să se ducă la Moscova, ar fi putut în weekend (o noapte în tren într-acolo şi una înapoi), dar nu are cu ce, pentru că Alik îi trimite banii mamei lui la Doneţk, are acolo un frate mai mic, învaţă. Alik o să înnebunească. Allocika se pregăteşte să vină chiar ea la Alik, să lase cum se cuvine un bilet părinţilor. Să locuiască în camera lui. Să mănânce cu el la cantina muncitorească. Alik încearcă s-o convingă să nu facă asta, atunci, de fapt, o să fie închis pentru corupere de minore. O să pună în mişcare toată miliţia. Ei pot orice. Iar el, nimic. Şi nu are bani.

Nici Dalila şi Samson nu au nimic. Ei dansează trişti gratis la seratele lui Alik, deja vine toamna, miroase a frunze galbene, luna nemuritoare

străluceşte în cerurile întunecoase cam reci, nisipul din dune e îngheţat. Mama lui Samson e în turnee, el a slăbit, Dalila îl hrăneşte cu chiftelele ei cu pâine, aşa cum oamenii dau de mâncare la câini şi pisici. Se uită cu lăcomie cum mănâncă el: delicat şi parcă fără poftă. Are o coroană metalică în adâncul gurii, urmă a lunilor groaznice din spitalul militar.

Totuşi Samson are totul înainte, planuri uriaşe, o să intre (nu acum, anul viitor) la conservator, la două facultăţi, pentru dirijor de cor şi compoziţie, o să se pregătească. Trebuie să muncească şi să înveţe.

Stau între dune pe cuvertura lui Alik, sub lună, se sărută până nu mai ştiu de ei, dar tristeţea s-a instalat deja în inima Dalilei, ea plânge des (ca Allocika).

Proasta de Dalila se sărută cu înverşunare, a învăţat, Samson scrâşneşte din dinţi din cauza durerilor sale.

Şi într-o seară, ea pleacă acasă, la Moscova, Samson o conduce cu trenul electric în oraş, stau îmbrăţişaţi pe platforma ultimului vagon şi se uită pe geamul de la spate cum şinele ce aleargă se împletesc şi se despletesc ca nişte şerpi de foc pe pământul negru, dispărând în amurgul trist, galben, şi cum ard de durere luminile verzi şi roşii ale semafoarelor, se poate, nu se poate – se poate – nu se poate.

Şi pe peronul gării oraşului, Samson, la despărţire, îşi dă jos singurul pulover roşu şi i-l dă Dalilei, pentru că ea îngheaţă fără impermeabilul care e băgat în tomberonul de la casa de odihnă. Şi toată noaptea Dalila plânge, cu nasul în pulover, simte mirosul lui Samson, tutunul, pielea lui, apa de toaletă, plânge şi o să plângă încă o jumătate de an, apoi mai rar. Spre primăvară acest şuvoi va seca, şi şuvoiul invers, de la Samson, se va încheia prin două scrisori fără răspuns, şi într-una din ele e o veste îndepărtată, că Alik s-a însurat, el şi Alla aşteaptă un copil, şi Alik dă examen la fără frecvenţă la liceul de teatru, la regie, şi deja a găsit o slujbă ca regizor artistic la o casă de cultură a unei uzine. Alik – cine e ăsta.

S-a deschis sufletul ca o floare în zori.

Peste mulţi ani Samson o să sune şi, cu o voce moale, de om beat, o să spună – a, păi ce să mai vorbim, numai pe tine te-am iubit toată viaţa. Şi o să închidă.

Imn închinat familiei

Prezentarea pe scurt a evenimentelor:

1) O fată, secretară şi studentă la seral, foarte simpatică, înaltă, cu ochii mari, slăbuţă, era dintr-o familie bună, totuşi mama ei avusese o poveste.
2) Mama ei fusese, la rândul ei, o fată născută în afara căsătoriei şi rodul unei întregi familii, şi anume:
3) erau două surori, una era măritată, a doua avea numai cincisprezece ani şi soţul surorii mai mari făcuse o grămadă de lucruri, adică o lăsase gravidă pe cea de cincisprezece ani, şi soţul acesta s-a spânzurat, iar sora de cincisprezece ani a născut o fată, fiica spânzuratului, pe care o ura.
4) Dar fata asta crescuse şi se căsătorise foarte bine şi născuse la timp şi, aşa cum se obişnuieşte, mai dăduse naştere unei fete:
5) tocmai acestei secretare şi studente, Alla. Alla crescuse şi la cincisprezece ani începuse să umble cu bărbaţi, şi mama ei nu i-a iertat asta, o tot ocăra şi plângea, iar mai apoi, încet, încet, a început să-şi piardă minţile. În afară de asta, s-a îmbolnăvit de o boală cu un diagnostic foarte prost.
6) … imobilitate totală. Alla era în relaţii foarte proaste cu ea, pentru că:
7) Alla aceasta fusese crescută de bunica ei de cincisprezece ani (vezi punctul 3) care-şi ura fiica, fiind mai mare ca ea cu cincisprezece ani, şi la treizeci şi cinci devenise deja bunică şi o luase la ea în provincie pe nepoţică, iar ea până atunci trăise singură cu un bătrân care-i era unchi (frate al mamei) şi

8) se poate ca şi aici să fi fost vreo poveste, convieţuirea unui bătrân de cincizeci şi cinci de ani cu nepoata lui de treizeci şi cinci de ani (rămăseseră singuri după toate turbulenţele, războaie, arestări, divorţuri, morţi voluntare şi involuntare, singurele suflete înrudite într-un mic orăşel).

9) Şi li s-a mai alăturat şi micuţa Alla, care a crescut cu spaima că o s-o ia mama ei bună, la şapte ani chiar avusese un coşmar, că mama ei, Elena Ivanovna, e Muma-Pădurii, dar

10) ce să facă, mama îi ducea dorul, tatăl (cercetător ştiinţific) la fel, şi fetiţa, imediat după acel coşmar, a fost luată ca să meargă la şcoală de mama ei, pe care fata de şapte ani o ura (fata îşi ura mama, pe care o ura, la rândul ei, propria mamă, urau din ambele părţi) şi, ca urmare

11) după patruzeci de ani, ea, la mijloc în acest lanţ al generaţiilor, a început să slăbească treptat la trup şi să fie înverşunată, şi atunci şi Alla ei, fata ei, hodoronc-tronc, a născut fără nici un soţ. Mama Allei (chiar acea Elena Ivanovna), după ce fiica ei a născut, mergea absolut strâmbă şi gârbovită, încerca să spele scutecele şi făcea câte ceva de mâncare, dar foarte greu şi cu înverşunare: nu aveau bani, Elena Ivanovna deja trăia din pensia ei amărâtă de invaliditate, soţul murise, iar fiica, Allocika, nu muncea nici ea şi nu câştiga nimic, pentru că născuse (născuse tot o fată, o numiseră Nadia). Spectrul trecutului plutea deasupra capului Elenei Ivanovna, care se tot apleca spre pământ, toată povestea groaznică a tatălui ei nelegitim care murise în ştreang şi spectrul mamei sale de cincisprezece ani veşnic închise în ea se fofilau deasupra ei, deasupra organismului ei tremurător, şi Elena Ivanovna o sâcâia pe Alla cum putea, iar Alla stătea deasupra pătuţului Nadiei şi încerca să nu plângă. Problema era că

12) Nadia avea un tată (ca toată lumea), dar el, de fapt, trăia cu Alla, Alla era, pentru el, un fel de roman vechi de care i se acrise, Alla făcuse deja de două ori avorturi în urma relaţiilor cu el, şi uite, la începutul

lui februarie, el (tatăl viitorului copil, Victor, dar chiar el se considera motorul, iniţiatorul viitorului avort, nimeni altul) a dus-o pe Alla din nou la spital cu taxiul, l-a rugat pe taximetrist să aştepte, a condus-o pe Alla în salon, a sărutat-o pe obraz şi a plecat, dar lucrurile nu le-a luat, ca dăţile trecute, pur şi simplu a plecat cu taxiul

13) şi lucrurile Allei au rămas la ea. Alla, pusă în patul de fier din salon, toată noaptea s-a gândit încordată, rămasă în compania femeilor adormite, s-a tot gândit că are deja douăzeci şi patru de ani, o să facă douăzeci şi cinci, viaţa e pierdută, nu se va mai întâmpla nimic. Victor a plecat. Nu mai e nimeni, rămân numai nişte cunoştinţe întâmplătoare şi vechi prieteni însuraţi,
14) aşa gândea trează şi cu ochii uscaţi Alla, deodată spre dimineaţă şi-a cuprins pântecele slab, cu oasele proeminente, şi şi-a dat seama că acum nu mai e singură pe lume,
15) şi dimineaţă a plecat de la maternitate, s-a îmbrăcat cu hainele şifonate din boccea şi a plecat, salutare.
16) Iar Victor tot nu suna şi Alla şi-a dat examenele, şeful s-a milostivit şi a trecut-o pe funcţia de inginer, fără să mai aştepte diploma, Alla era un lucrător foarte bun, iar atunci, la fix, a venit o tinerică în practică, chiar pentru postul de secretară, şi Alla a fost avansată, iar în privinţa pântecului n-a ghicit nimeni nimic, toţi considerau pur şi simplu că Alla înflorise.
17) E adevărat, şi Alla se străduise, îi spusese cumva încetişor şefului că nu are cu ce să trăiască, pensia mamei, mama e tot timpul bolnavă, are nevoie de medicamente ş.a.m.d.
18) Iar despre burtă nu a spus nimic.
19) Ea nu i-a spus despre asta nici lui Victor, pe care l-a întâlnit la un moment dat pe coridor, şi el dădea examenele de licenţă şi dădea şi el rar pe la alma mater, adică pe la universitate, iar acum Alla stătea liniştită pe coridor, simpatică, cu privirea ei albastră, părul lung şi

corpul minunat, împachetat în pantaloni şi pulovăraş. Victor, un băiat fără nici un Dumnezeu, mereu în căutare de plăceri de o clipă, a văzut-o atunci pe Alla sa, i-a apreciat piepul împlinit şi talia fină (ca a Sofiei Loren) şi, după ce a salutat-o, s-a aşezat şi a semiîmbrăţişat-o, a sărutat-o interogativ pe buze, de parcă ar fi căutat răspuns la întrebarea sa nelipsită.

20) Salut, a spus încet Allocika, şi s-au înţeles pentru după examen. Victor a aşteptat-o devotat lângă uşa amfiteatrului şi şi-a condus prietena la el acasă, unde ea s-a salutat încet cu mama lui Victor pe care o îndrăgise demult (multe fete care nu-şi iubesc mama o caută în alte femei în vârstă). Şi mama lui Victor, Nina Petrovna, avea şi ea o părere bună despre Allocika, căci numai pe Alla fiul o adusese acasă timp de mai mulţi ani, pe faţă, iar pe celelalte le primea pe ascuns, la ore târzii din noapte: ce să facă,

21) mama n-ar fi înţeles. Alla s-a salutat încet şi cu bucurie cu Nina Petrovna şi Victor a dus-o pe fată în penarul său, o cămăruţă îngustă pentru somn şi amor. Victor a intrat în Alla ca în casa lui, totul era obişnuit şi cunoscut, pielea şi mirosul, numai că nu i-a mai recunoscut trupul: sânii Allei erau acum ca ai unui star de cinema (vezi punctul 19), corpul tânăr, luxuriant, literalmente plin de sevă, înflorise. Victor s-a înfruptat lacom, s-a distrat cum a putut şi a recunoscut mai apoi că Alla îl uimeşte:

22) Te faci din ce în ce mai frumoasă, nu îmbătrâneşti deloc, i-a spus el în întuneric, iar mai apoi au ieşit în camera mare, Victor a început să se afereze cu ceaiul şi atunci Alla i-a spus:

23) în tot timpul ăsta s-au schimbat multe.

24) Ce? s-a minunat Victor. El, ştiindu-se pe sine, aştepta acelaşi lucru şi de la alţii, adică credea că Alla (trupul nou, luxuriant) are pe cineva. Ai pe cineva? a întrebat el.

25) Da, a spus Alla, şi ochii ei imenşi, negri, au început să strălucească, pentru că Allei involuntar i-a dat o lacrimă fierbinte. Da, dragule, am.
26) Îl ştiu? a întrebat Victor muşcând dintr-un biscuit (el mânca biscuitul continuând să mestece mecanic, dar în suflet creşteau regretul amar şi lăcomia în privinţa luxuriantei Alla). Prostul de mine, am lăsat să-mi scape, îşi spuse el privind-o pe Alla cu nişte ochi goi.
27) Nu-l ştii, îl iubesc ca pe tine, a spus Alla.
28) Ei, iubeşte-l, a răspuns Victor fără să se gândească, rumegând biscuitul.
29) Da, tot restul vieţii mele o să-l iubesc, a spus Alla şi a adăugat:
30) O să avem un copil.
31) Iar un copil? întrebă aiurea Victor, fără să priceapă nimic. Stătea jos, visând pătimaş să rămână aici singur, în apartamentul său, singur, fără nimeni, numai el.
32) Mai apoi s-a gândit că, probabil, Allocika stăpânea vreo metodă de calcul rapid al sarcinii imediat după act, că doar acum fetele ştiu atâtea lucruri. Când ai apucat să faci asta, a spus el.
33) Ea a răspuns cumva ciudat:
34) În septembrie!
35) În septembrie? a repetat el. A.
36) Şi când ea i-a explicat tot, multă vreme nu a putut s-o creadă, chiar scrâşnea din dinţi, iar mai apoi, după două săptămâni (nişte cunoştinţe i-au spus Allei) s-a îndrăgostit de ideal: o familie frumoasă, podele spălate, parchet cu ceară şi pe picioarele scaunelor e pusă pâslă, ca să nu se zgârie parchetul! Şi fata, ca Margareta din Faust, blondă cu o cosiţă împletită, o miniatură în stilul Evului Mediu.
37) Dar aceiaşi oameni i-au raportat Ninei Petrovna că Victor o să aibă un copil cu Alla, şi Nina Petrovna a făcut grevă şi nu s-a dus la acea nuntă al cărei soroc a venit peste o lună.

38) Se vede că Victor a început să-şi dea seama de un anume pericol care se ascundea în pântecele Allei: fie frâul pe el, fie altceva. Învelişul ăsta al ei, fructele rotunjite, nuanţa delicată a iubirii, strălucirea aceasta a sevei din buze, dinţii strălucitori, picioarele lungi, puternice, toate acestea, se înţelege, erau o capcană: aşa l-a ispitit inconştient sau special (iubirea!) bunica Allei, o fată de cincisprezece ani, pe soţul matur al surorii sale, şi acest soţ al celor două surori şi tată al haremului şi-a pus la scurt timp după aceea gâtul în laţ, într-o bună dimineaţă, în pădure.
39) Victor a început să se agite şi atunci iubirea i-a venit în ajutor, o atracţie inconştientă către mântuire, adică s-a îndrăgostit de ideal, dar burta creştea cum trebuie să crească şi de ziua de naştere a lui Victor Alla i-a adus-o (burta) parcă drept cadou (fiind invitată, apropo, de mama lui Victor).
40) Pentru a scăpa de farmecele astea, Victor s-a decis de fapt să-şi distrugă destinul şi a primit numirea într-un orăşel la trei mii de verste, ca inginer la un obiectiv în construcţie. Victor spera ca în trei ani să uite toţi de el, inclusiv Alla cea înfloritoare, şi ea, ca după un soţ mort, să se căsătorească, aşa cum se aranjează toate în cele din urmă, el însă, într-un fel, se va sinucide (iarăşi! Vezi punctul 3), dar pentru trei ani; visul multora, să plece şi să vadă ce se va întâmpla după aceea.
41) Dimineaţă, în ajunul plecării (toată noaptea el şi-a luat rămas bun de la cunoştinţe, şi din nou Alla, umflată ca o înecată şi cu pletele revărsate la fel, frumoasă şi îngrozitoare în acelaşi timp cu gura ei neagră, stătea într-un colţ, invitată de Nina Petrovna, mama care nu o lăsa pe Allocika la greu), dimineaţă, în ajunul plecării, Victor, rămas singur în compania unui prieten întâmplător din Kiev, care nu avea unde să înnopteze şi nici nu se culcase, de fapt, îmbătându-se cu nişte vin gratis, din tot felul de sortimente acre, aşa că uite, Victor începu să fie cuprins de melancolie, se întunecase, se sperie de moartea de trei

ani (vezi punctul 40), dar viitorul în oraşul natal, în aceşti trei ani, îi apărea la fel de îngrozitor, viaţa cu înecata la care totul era umflat de patru ori mai mult, literalmente tot, cui putea să-i placă asta, viitorilor taţi, sugarilor care sunt iritaţi de orice aminteşte actul propriu-zis al naşterii şi alăptării. Victor însă iubea (iarăşi) o acrobată cu picioare lungi, slăbuţă, ea făcea pe scenă un număr „fata-cauciuc“, adică un cerc, îşi băga capul pe partea cealaltă şi, privind la spectatori printre propriile şolduri, cu ochii uşor dilataţi, şi pe funte i se umfla o ramificaţie albăstruie a unei vene, iar imediat deasupra frunţii apărea pubisul ei modest, căruia abia îi dăduse puful, acoperit de un costumaş de baie. Victor, după acest concert, s-a postat la intrarea actorilor şi a aşteptat-o şi a condus-o pe Jannocika-acrobata la autobuzul ce-i aştepta pe artiştii amatori. Asta s-a întâmplat în centrul raional, unde Victor bea la un prieten, un psihiatru cunoscut care se legase de el pentru că nu avea ce face (acasă se afla o mamă normală şi binevoitoare, dar foarte stăruitoare). Şi aşa, după ce şi-a găsit comoara într-un club din partea locului şi a aflat adresa ei (Jannocika i-a dat naivă adresa, chiar imediat), deja în seara zilei următoare, la Moscova, Victor a găsit-o pe studentă în căminul ei, ea a ieşit cu un impermeabil micuţ, cu picioarele lungi, cu ochii foarte distanţaţi şi feţişoara mică triunghiulară, s-au plimbat puţin pe aleea de septembrie şi singura răsplată pe care a căpătat-o Victor a fost un sărut pe mâna mică, mătăsoasă, cu venele ieşite în afară, aproape bătrâneşti: nici un gram de grăsime nu-i proteja trupşorul Jannei, şi mânuţa ei era ca un mulaj anatomic, uite oasele mici, uite venele, o mânuţă caldă, ca a unei păsăruici.

42) Cu adresa Jannei în buletin, vărsând o lacrimă fierbinte, Victor porni, el singur opunându-şi rezistenţă, la gară, era condus parcă la execuţie de prietenul beat din Kiev şi

43) tot anul următor Victor a locuit la cămin în aceeaşi cameră cu un cuplu căsătorit, dar ei, din fericire, fuseseră cazaţi cu o zi mai târziu ca Victor şi s-au jenat foarte tare, când l-au văzut în camera lor, în pat, chiar au ieşit pe coridor, au lăsat geamantanul şi rucsacul, s-au dus să lămurească greşeala: dar nu era nici o greşeală, în orăşelul şantierului nu aveau unde să locuiască şi Victor a petrecut cu aceşti tineri soţi întregul ciclu al naşterii copiilor, a suportat răbdător, chiar până la sosirea tinerei soţii de la maternitate, iar copilul le fusese dat plin de o erupţie, îi fusese infestat până şi buricul mic, iar capul nefericitului, la pipăit, te înţepa, atâtea bubiţe mărunte erau pe el: asta era realitatea crudă şi tinerii s-au supus tâmp soartei lor şi l-au tratat pe bebeluş cu dragoste, luptându-se eroic cu nefericirea lor. În climatul plin de căldură şi grijă copilul s-a făcut bine, Victor a ajutat şi el cum a putut, nu dormea nopţile şi, în timpul serviciului, alerga de bunăvoie pe la felurite instanţe, tot încercând să obţină pentru mica familie o cămăruţă separată: până ce odată a surprins asupra sa privirea făţiş obraznică, clară, plină de ură, a tinerei mame care-l alăpta la sân pe copil, iar Victor tocmai alergase după nu ştiu ce adeverinţă pentru ei, din coridorul rece, literalmente din stradă, cu scurta pe el intrase într-un moment nepotrivit. Şi atunci V. şi-a spus: dar, de fapt, ce fac eu aici? Bine, mor, m-am sinucis, dar aici nici n-am unde să stau, în moartea asta!

44) Mai ales că, între timp, se adunaseră câteva bileţele de la Janna, primise şi multe scrisori de la Alla cu fotografii ale micuţei Nadia care, oricum ai lua-o, dacă laşi la o parte gropiţele, buclişoarele şi genele, era leită Victor. Mai mult, lui Victor îi scrisese mama lui, Nina Petrovna, şi-i zisese despre faptul că Alla are o viaţă foarte grea cu mama ei bolnavă psihic, iar ultima scrisoare era o înştiinţare că Elena Ivanovna (vezi punctele 1-5) era pornită împotriva faptului ca Nina Petrovna s-o viziteze pe mica nepoţică şi că Elena Ivanovna bombăne

mereu ca să se-audă că Nina Petrovna o să-i pună micuţei Nadenka detergent în caşă!

45) După ce a primit scrisoarea aceasta, Victor a început să se neliniştească serios, chiar a devenit posac şi s-a speriat (deşi nu se temea deja de nimic). Dar, se vede, factorul libertate îi uşurase totuşi existenţa până acum, adică el sigur plecase, dacă voia, se întorcea. Şi atunci s-a gândit că nu are unde să se întoarcă: că mama, Nina Petrovna, plină de durere, cu inima ei sinceră, dreaptă, o va lua la ea pe nepoţica Nadenka (pe micul Vitenka) şi, în plus, şi pe înecată, pe mama Alla, ca pe o anexă necesară.

46) Şi uite, atunci a surprins asupra sa privirea vecinei, groaznic de sinceră, şi şi-a dat seama de ce aceşti oameni nefericiţi sunt aşa de indiferenţi faţă de eforturile lui de a le obţine o cameră separată: pentru ei era suficient ca Victor să dispară, să moară, să plece, să se ducă, să se evapore. Ăsta era visul lor cel mai fierbinte, nu camera separată de care era aşa de preocupat Victor – el făcea eforturi pentru el însuşi, pentru a locui singur şi a le aduce la el pe Tania, Galia sau Liuba.

47) În afară de asta, Janna încetase să-i mai răspundă la scrisori şi nu venea la telefoanele stabilite. Victor s-a chinuit o jumătate de noapte prin oraş, la cabina telefonică, a înţepenit acolo peste noapte, pe scaun, autobuzele începeau să meargă la şantier de la patru dimineaţa. Când a ajuns însă în baraca lui dragă, când a intrat în cameră şi s-a strecurat în semiîntuneric, a lovit cu cizma un lighenaş cu apă şi i-a trezit pe toţi, copilul a început să ţipe, supuşi ca nişte robi au început să se mişte părinţii în spatele perdeluţei, au aprins lampa de veghe, Victor a început să şteargă apa, copilul urla nepotolit…

48) Dimineaţă Victor s-a dus să se predea: să-şi scrie cererea de demisie, pe motiv că unsprezece luni nu a primit locuinţă. În afară de asta, Janna îl chema cu tăcerea ei chinuitoare.

49) „Va trebui să mă însor, ce să fac“, îşi spuse el pătruns.
50) Atunci, parcă într-una din glumele de care e aşa de plină viaţa, chiar acolo, în biroul conducerii, îl aştepta o telegramă de la mamă, că totul e în ordine, căsătoria veche de un an a fost desfăcută în lipsă (soţia aceea trebuia să se mărite din nou).
51) Liber! parcă începu să urle Victor şi sufletul lui zbură spre chipul drag.
52) Deşi îşi spuse că e ciudat că asemenea lucruri mama i le comunică victorios şi deschis, într-o telegramă.
53) Şi, peste două săptămâni, mama trebuia să-l întâmpine la gară, dar l-a întâmpinat o companie întreagă.
54) La Moscova era deja august, pe peroanele de vilegiatură se grămădeau oameni dichisiţi, Victor se uita întruna pe fereastra prăfuită şi fericirea îi umplea sufletul: o s-o vadă pe Janna. Janna, Jannocika, cânta inima, dar până una-alta, când a coborât din tren, a văzut două femei ce veneau pe peron şi un cărucior în faţa lor, cu un copil destul de mare, şi femeile s-au oprit în chipul lui şi se uitau, iar una dintre ele şi-a acoperit deodată chipul cu mâinile şi a început să plângă în hohote. Era Allocika. Mama nu plângea însă, ci scoase din cărucior copilul şi i-l întinse lui Victor, parcă apărându-se cu acel copil.
55) Mai departe a fost viaţă, un imn închinat familiei.

Laila şi Mara

O studentă micuţă, slăbuţă, s-a împrietenit cu una mare şi înaltă, dar cum s-a împrietenit, nu pe baze de egalitate, desigur. Cea mare şi înaltă, sigură de sine, avea de toate – voce (de soprană), ureche muzicală, înfăţişare de negresă, piept mare şi talie subţire, lene şi indolenţă în viaţa de zi cu zi, adică avea o superioritatea absolută în toate, apartamentul ei şi un soţ, copil, un fiu agitat, apoi ea cânta la orice nuntă cu o formaţie, repertoriul e cel mai de jos, nişte cântece fără cuvinte, e adevărat, şi fără muzică, numai ritm, de altfel, cântece deja cunoscute, copiate de la televizor, ei, ce place mulţimii şi publicului cherchelit, de exemplu, cântecelul cu cabrioleta, hodoronc-tronc, nimeni dintre ei nu ştie ce e cu cabrioleta asta. Şi asta mare – ea are sânii până la brâu, pulpele zdravene, părul ca sârma ghimpată, ochii mari, ca nişte ouă tari, gura groasă, de unde o asemenea minune de negresă în fundătura asta rusească – uite, asta mare şi-a găsit deodată o prietenă din an cu ea, una liniştită ca o hindusă, aşa de slabă, de s-o frângi cu palma – chiar aşa. Şi-a lăsat vechea prietenă, fidelă până la ticăloşie, care aduna bârfele şi i le aducea cântăreţei, iar mai apoi deodată s-a dovedit că şi toate detaliile din viaţa acestei cântăreţe erau la fel de cunoscute, şi destul de bine, de tot anul şi de toată facultatea, şi mai că şi de tot oraşul, dacă ar fi interesat pe cineva viaţa interpretei de pop pe la nunţi de mâna a doua.

E adevărat, era imposibil să verifici acest fapt, dar a treia amică a lor (fiul cel mic le numea foarte bine „prietenele[1] tale“, neputând să-l pronunţe pe r), cea de-a treia prietenă, în fine, i-a deschis ochii cântăreţei în toate privinţele şi chiar a propus: hai, spune că ai fost la psihiatru, şi numai ei. I-a spus. Şi ce – era oricum imposibil să verifice, nu auzise

nimic direct de la nimeni, nici o informaţie, numai că din nou nemernica asta a treia, aşa-zisa prietenă, îi raportează că tot anul e la curent, toţi spun că Mara a înnebunit, aşa. Dar nu tu ai împrăştiat zvonul?

Cum s-ar spune, chestiuni obişnuite, amiciţia a două prietene este întotdeauna un complot împotriva celei de-a treia, doar e un aforism. Pe scurt, Mara a încetat relaţia şi cu prima, şi cu a doua, iar pe Lailocika a invitat-o brusc la ziua ei de naştere, e normal? Lailocika a venit, a ajutat-o să pună masa, a pus ce era de pus pe salatiere (mama Marei pregătise ca pentru nunta Marei şi plecase de acolo), apoi Lailocika asta a spălat tăcută şi modestă vasele cu încă o soţie a unui prieten, că pentru ce sunt soţiile prietenilor? Ambele foste prietene se dădeau de ceasul morţii fiecare la casa ei, tot sunau, dar Mara le-a spus alene amândurora că şi-a serbat deja ziua de naştere sâmbătă şi gata. Punct.

Mara nu a cântat la ziua ei de naştere, a spus o dată pentru totdeauna că nu se ocupă de cântatul pe degeaba, dar uite un lucru ciudat, că la această zi de naştere nu fuseseră prezenţi nici soţul, nici copilul, cică soţul este împreună cu Iaroslavcik, acasă la mama lui şi, în general, soţul ăsta nu poate deloc să sufere zilele de naştere, nici pe ale altora, nici pe ale lui, aşa s-a născut. Şi nu-i plac adunările băieţilor Marei. Soţul acesta, medic, un mare zgârcit, e rodul pasiunii Marei din clasa a zecea, s-a căsătorit cu el la şaisprezece ani, la şaptesprezece a născut, e normal? O iubire nebunească, iar el avea deja douăzeci şi trei, acum are douăzeci şi şase, e bătrân, Mara are nouăsprezece, e o femeie masivă, complet dezvoltată, cu o talie subţire, cântă pentru un ban în plus pe la nunţi şi banchete, la restaurante nu e chemată, acolo e mafia lor, se poate cânta şi pe străzile patriei, dar nu are chef. Izvorul banilor când ţâşneşte, când seacă. Salariul medicului şi încărcarea lui permanentă cu două norme nu-i dau posibilitatea să se consacre Marei, aşa cum ar fi vrut ea, mai mult, iubirea nebunească pentru micul Iaroslav şi pentru propria lui mămică, liniştită ca

un şarpe, au umplut inima acestui medic, iar pentru Mara rămâne exact zero.

Şi uite, rudele Marei au pus mână de la mână şi i-au cumpărat Marei o garsonieră, ca ea să nu spargă geamurile în apartamentul soţului său de durere şi singurătate în compania soacrei (acolo uşa lor ce dădea în salon era cu sticlă şi Mara a umblat odată cu mâinile bandajate).

Mara începu să se mute alene, că ba avea examene, ba nunţi, banii îi curg printre degete, iar cum să trăiască mai departe e o mare întrebare, ăsta nu e un dar, ci o capcană, să trăiască toţi trei, cu copilul, într-o garsonieră, nu se poate, n-are cine să aibă grijă de copil, Mara e dimineaţa la facultate, seara la repetiţii cu grupul (grupul ei, Taxi), Mara mai este şi în anul al treilea, unul extrem de important, iar soţul zi şi noapte e la serviciu, Iaroslav doar are mereu urcioare la ochi şi probleme cu amigdalele în compania bunicii-şerpoaice, aşa că acest apartament nou-nouţ s-a dovedit începutul prăbuşirii totale a vieţii de familie, lucru pe care îl şi obţinuse pe ascuns familia Marei, să spargă, să distrugă această nouă formaţie din viaţa lor, şi anume cuibul Marei. Fetiţa e încă mică pentru o asemenea povară, trebuie să-şi termine studiile, credeau părinţii Marei şi bunica cu bunicul.

Acum: Mara are o mulţime de prieteni de sex masculin, directorul grupului lor care face rost pentru ei de toate aceste nunţi şi banchete; apoi băieţii din acest Taxi, Mara e solistă, asupra ei sunt toate privirile. Când această Mara iese într-un maiouaş şi şort, nu mai are nimic pe ea, doar în plus nişte cizme roşii înalte şi corpul bronzat, părul negru ca un nor, gura roşie pe jumătate de faţă şi nişte ochi pe care îi învârte ca pe nişte pietre de moară. Publicul se cam teme, oamenii nu sunt obişnuiţi în provincie să suporte asemenea lucruri, sălbatica asta de Mara nu trebuie să arate aşa cu acest repertoriu, în cel mai rău caz o rochie lungă ca nişte solzi de peşte, uite, aşa se poate, strâmtă, cu un decolteu adânc, ca să facă aluzie la sânii lungi, de negresă, în cel mai rău caz o pălărie cu pene, publicul i-ar fi

iertat această voce puternică curată, înaltă, bine condusă, dar aici, vă rog să mă scuzaţi, ea vine în maiou şi în şort, unde se crede ea?

Directorul grupului, hoţul de Arkaşa, şi el cu aceeaşi constituţie, de negru, un băiat frumos având la activ a treia soţie la treizeci de ani, el chiar îi face Marei principala observaţie, adică de ce şi pentru ce masele populare nu-i invită, că aici trebuie să te învârteşti ca un titirez ca să faci rost de fiecare nouă invitaţie, nu iese aşa de la sine, oamenii nu-şi transmit din mână în mână vestea despre noul grup Taxi, ci fac să dispară, trec sub tăcere până şi amintirea nunţii stricate, când, în loc să se uite la mireasă, musafirii s-au holbat la Mara ca nişte sălbatici. Şi, a adăugat Arkaşa, ei încearcă să ignore faptul apariţiei unei noi stele, înţelegi, şi mai departe vine adăugirea obişnuită sub forma unei înjurături.

Arkaşa nu e prost şi face (şi va mai face) pe spinarea Marei bani frumoşi, fură şi înşală împreună cu conducătorul grupului, cel de la clape, Romocika, că ei o să aibă tot, dar uite, Mara a pierdut acest tot, lucru care iese la iveală tocmai la ziua ei de naştere, unde nu au venit nici rudele (soţul şi fiul), nici, în general, oameni ca lumea, ci casa era plină numai de „taximetrişti“ cu primele (deocamdată) soţii ale lor, în afară de a lui Arkaşa, a treia la socoteală, şi care au deja nişte fane teribile, printre care şi o ziaristă care o să scrie despre Mara şi grupul ei, dar şi un *man* de la televiziune, un operator, precum şi un nene şef care a fost prezent la nu ştiu care nuntă şi a dat de Mara şi la a cărui aniversare grupul va cânta „pe bune“, rock-n-roll music: lui asta, înţelegi, îi place din tinereţe. S-au înţeles pentru repertoriul Ellei. Nenea şef e bătrân şi cărunt, în tinereţe, află ei, a cântat şi el la pian boogie-woogie şi tocmai ceea ce e acum la modă, l-au aşezat la pianină şi el, fără să aştepte să fie invitat, începe „boogie-woogie“, cântă simpluţ, lucru care e stupid şi aiurea printre profesionişti, toţi rabdă însă şi bat din palme binevoitori, dar Mara tace şi nu cântă, şi veselia se stinge de la sine.

Prietena ei cea mică, liniştită şi îndurerată (se pare că i-a murit în munţi toată familia, toate rudele s-au prăpădit ca rezultat al unui schimb de focuri sălbatic al lor sau, în general al cuiva, oameni paşnici, Laila spune că şi cu copii mici au dispărut, nu are nici o veste), Laila asta aleargă tăcută între masă şi bucătărie, ea aproape că nici nu stă jos, e o adevărată fată orientală, şi e simpatică de tot, ochişori imenşi, un nas puţin cam lung. Totuşi nu e mustăcioasă, şi asta e bine (spune apreciativ Arkaşa).

Când tot acest haos, fum şi larmă se termină, Laila continuă, fără zgomot şi metodic, să spele vasele, musafirii pleacă cu maşinile lor, şi atunci Mara dă dispoziţie ca Laila să fie dusă acasă şi, la despărţire, spune: „Mâine o să te sun imediat ce-o să mă trezesc, pe la şase“.

Şi într-adevăr sună (Laila aşteaptă lângă telefon) şi, ca urmare, ele se duc amândouă să se odihnească pe o insulă mică, uitată de lume, unde sunt golfuri, pini, căsuţe în pădure, nu e nici un fel de confort şi nu ai ce mânca, dar e singurătate.

Să fugă de singurătate într-o singurătate totală, iată gândul Marei, dar nu poate să fie singură când face asta, Doamne fereşte, şi Lailocika, pe care a citit-o în întregime, va fi un sprijin minunat în pădurea asta uitată de lume, aşa că o să luăm casetofonul, o să alegem nişte casete, o să luăm o mulţime de alimente, costumele de baie şi o să ne odihnim.

Dar s-a dovedit că şi acolo, în singurătate, totul era deja plin ochi de cei ce se odihneau, peste tot erau căsuţe la fel şi, în fiecare, oameni, copii, câini, pisici, căni, linguri, dar, în principal, contingentul e format din bătrâne pântecoase pe picioare subţiri, şi toate ca una în bikini, hello.

Bătrânele în bikini, preotese ale vetrelor casnice, se vedeau fulgurant printre pini, se conturau în apa mică, în lumina roz a amurgului, ca nişte flamingo cu picioare subţiri, spălându-şi picioarele, după cum seara şedeau la mese din scânduri cu ceainicele şi vesela murdară, discutau ştirile politice şi, mai spre noapte, jucau jocuri de cărţi complicate, şi

numai uneori, printre piuitul lăstunilor şi larma motoarelor pe fluviu, de la o astfel de masă cu bătrâne se auzea o frază viguroasă din aria Julietei, *Rigoletto*, poftim, şi cântată puternic şi curat, cu ajutorul coloraturii, ceea ce apărea absolut respingător.

Aici, în mijlocul apelor şi al pădurilor, al apusurilor şi al stelelor, lângă aleea scăldată de lună, sunau profanator vocile vii, artificiale de operă: se dovedise că Arkaşa o potcovise pe Mara cu un bilet la o bază de odihnă pentru teatrul local de operă, vai. Mara a nimerit în cuibul de viespi al culturii cântului, chiar în epicentrul ei, în mediul unor pensionari neobosiţi. Ceilalţi oameni de la odihnă, fiind profesionişti, se comportau ca muţi, aici locuia o primadonă tânără de la operă, cu trei copii, tăcută ca un peşte, o rusalcă veşnic cu fetiţa cea mică în braţe. Nu ieşea nici un sunet de pe buzele lor şi numai pensionarele fără astâmpăr, care pierduseră scena, uneori nu se puteau abţine şi, cu o voce puternică, cântau o frază muzicală, două şi, stupid, cu o măreţie comică, îşi ridicau sprâncenele şi făceau cu buzele un fund de pasăre.

Aşa că tot locul ăsta era plin de arii necântate şi Mara, simţind asta, a dat drumul la casetofonul său, ba chiar impertinent de tare, pâna la limita butonului, şi a început să difuzeze în toată regiunea cântecele idioate ale unor staruri pop în interpretare proprie, luminându-le în felul acesta pe bunicuţele înapoiate de la operă.

Laila, fiind într-o asemenea situaţie ciudată, tăcea, şi Mara tăcea, amândouă, seri întregi, fumau lângă masa lor nestrânsă, în acordul cântecelor de la casetofonul dat la maximum, dimineaţa dormeau mult, ieşind din căsuţă când soarele ardea, Laila se întristase de tot, nu se ştie de ce, şi făcea totul de mântuială, lucru care fusese receptat de Mara drept un semn de tristeţe după rudele şi copiii dispăruţi. Acum această fată curăţică, orientală, sclavă a viitoarei ei familii, a copiilor şi a soţului, făcea cumva mecanic lucrurile cele mai necesare – punea ceainicul, tăia pâinea,

deschidea conservele. Cu vesela lucrurile stăteau mai prost. Nu se ştie de ce, Laila nu o spăla.

Mara însă nu făcea chiar nimic.

După aceea Mara a început să creadă că Laila a bănuit lucrul cel mai rău, că a fost luată aici ca servitoare. Erau aici pe banii Marei. Dar ce era să facă! Doar nu era să-i explice. Laila nu aştepta nici o explicaţie, ea nu fugise, trăia de parcă ar fi fost în prizonierat, fără să lase să i se vadă gândurile, le zâmbea trist tuturor cu zâmbetul ei obişnuit, dar masa ei şi a Marei, de sub pini, era literalmente un câmp de bătălie şi nopţile petreceau acolo două pisici de pe insulă, iar dimineaţa se hrăneau şi se şi găinăţau imediat ciori şi chiar pescăruşi.

Ca în *Alice în Ţara Minunilor*, Laila, asemeni Iepurelui de Martie sau Pălărierului nebun, curăţa numai un colţişor pentru masa următoare, amândouă mâncau repede ceva dintr-o cutie de conserve, beau ceai din aceleaşi ceşti clătite, şedeau şi fumau în sunetul cântecelor de bravadă, iar în jur făceau ochii mari cântăreţele, persoane fine, împovărate cu copii mici, cântăreţele care hotărâseră demult că e inutil să discuţi ceva cu fetele astea două, chiar la prima tentativă Mara spusese o frază extrem de lungă şi de încurcată unei băbuţe de la operă, că acum şi masa lor, şi obiceiurile lor sunt puse de societate pe seama totalei lor lipse de educaţie, a ignoranţei şi a unei barbarii de peşteră. Ei, se mai întâmplă, ei, fetiţe de peşteră, doar n-o să le spargi casetofonul, doar n-o să le tai curentul – asta ar fi fost o ieşire din situaţie, dar la curent s-ar fi conectat oricum la loc.

Mai mult, după un timp s-a dovedit că mincinosul Arkaşka, când a cumpărat biletele, a minţit că Mara este o nepoată de mătuşă a cântăreţei Maria Callas, iar comunitatea de vocalişti a primit mesajul acesta printr-un fel de canal telepatic şi, se vede, a căzut pe gânduri. Înfăţişarea deloc din partea locului a Marei şi mai ales a Lailei (cântăreţele, probabil, ghiciseră care dintre ele este grecoaică) le făcuse să creadă că ar trebui să-şi ţină gura. O bătrână pântecoasă, cu un costum de baie galben-verzui din

satin, îi spuse cumva măgulitor pe plajă Marei: „Ce bine vorbeşte ruseşte prietena dumneavoastră. I-am spus mulţumesc, iar ea îmi spune: *pentru puţin*. Mara s-a mirat, dar nu a spus nimic.

Poate că toate aceste cântăreţe de operă au considerat la unison că ăsta încă nu este cel mai mare rău, ca două ore pe zi să audă acelaşi lucru, mai ales că şi la televizor, şi la radio îţi toarnă acelaşi lucru, o să se încheie perioada de şedere a acestor două grecoaice, o să se completeze cu alţii veniţi la odihnă, poate chiar şi mai şi, actriţe beţive cu amanţii lor, doar n-o să-şi strice dispoziţia pentru asta, să-şi compromită odihna la care au dreptul o dată pe an! Nu merită să explodezi la fiecare raid al barbarilor, trebuie dată impresia că noi suntem civilizaţia, ele sunt nişte mitocance, în familia Callas e la fel, după cum se vede, are şi ea monstrul ei.

Aşa că le-au suportat, iar fetele au continuat să stea degeaba în tăcere şi ursuze, în bubuiala casetofonului. Laila se încăpăţâna să nu pună mâna pe vasele nespălate, mai ales că trebuia mers la râu, seara târziu, îşi clătea cu apă din ceainic vreo farfuriuţă de ieri şi gata.

De parcă ar fi fost aici un complot, la masa nestrânsă, la cimitirul resturilor de mâncare rămase aşa, neîngropate.

Mara nu observa nimic, cufundată în disperarea sa neagră.

Ea rodea indiferentă nişte pâine uscată de o săptămână, mânca nişte conserve, primele care-i căzuseră sub ochi, bea ceai dintr-o cană de metal nespălată, fuma privind în depărtare cu ochii ei tulburi, imenşi, dincolo de copaci, aproape că nu se ducea să se scalde, se prăvălea pe patul nefăcut, pe cearşafurile neschimbate. Iar uneori se prăvălea şi pe plajă, iar mai apoi pleca chiar fără să-şi strângă prosopul, iar Laila, care înota cu regularitate, nici ea nu strângea prosopul Marei, aşa era jocul; Laila nu îşi luase obligaţia de a o servi pe Mara.

Parcă se justifica o teză foarte cunoscută (şi neadevărată) că toţi oamenii sunt egali.

Puteai chiar, dacă Mara ar fi fost în stare să aprecieze situaţia cu masa murdară, să te gândeşti că nu merita să părăseşti prietene credincioase de ani de zile, care ar fi strâns-o şi ar fi spus un cuvânt cald, iar draga, liniştita de Laila tăcea zile întregi nu se ştie de ce, fie pentru că asta era firea ei, fie pentru că se gândea întruna la nepoţeii ei morţi, la mulţimea pestriţă de copii mici împuşcaţi cu automatul după ce părinţii li se prăbuşiseră, cine ştie.

Şi aşa tăceau ele încăpăţânate, fiecare gândindu-se la ale ei, iar în jur se zăreau pentru câte o clipă costumele de baie decolorate ale bătrânelor burtoase de la operă, decolorate, sărace, modeste şi pestriţe, deşi ceea ce unei priviri din afară i se pare sărăcăcios, acela este, de fapt, lucrul cel mai comod de purtat, şi bătrânele soliste cu vocile cavernoase bine păstrate, alungate în adâncul viscerelor şi cu pântecele mari se simţeau minunat, adică s-ar fi simţit ele minunat, dacă nu ar fi fost bubuiala permanentă, ritmică, din căsuţa murdară a Marei şi Lailei, aceste voci metalice, sărace, în mod clar fără pregătire muzicală, răguşite, urlând ceva amărât, de nimic, cu o impertinenţă triumfătoare. Totuşi cele de la operă s-au obişnuit repede, aşa cum se obişnuiseră la timpul lor cu sunetele scoase de orchestra care îşi acorda instrumentele, şi le observau din ce în ce mai puţin pe cele două sălbatice cu înfăţişare feminină, omul se obişnuieşte cu orice, dar uite, Marei îi era din ce în ce mai rău.

Odată uite ce s-a întâmplat: Laila a spălat toate vasele, a făcut curat în căsuţă, a spălat de jos, a făcut o mulţime de blinii, i-a spălat Marei halatul şi prosopul şi când Mara a început să bănuiască ceva, venind pe la zece seara la masa aranjată, curată şi a întrebat „Sărbătorim ceva?“, Laila a răspuns:

— Mă duc în oraş să dau un telefon.

Mara a văzut pe sfoara din faţa casei lucrurile sale spălate şi chiar a vrut să spună ceva, dar nu a găsit ce, a început să fumeze.

Laila a plecat cu o şalupă, cu o barcă de agrement locală, la şase şi treizeci dimineaţa, a luat trenul şi s-a întors spre seară acasă la ea, dar veşti tot nu erau, bunica stătea în fotoliu îmbrăcată toată în negru, tata şi mama seara, la bucătărie, puneau borcane pentru iarnă, se pregăteau pentru iarna fără vitamine şi, de ce nu, pentru sosirea refugiaţilor rămaşi în viaţă de pe partea cealaltă a lanţurilor muntoase barate de armată.

În oraş nu mai rămăsese aproape nici un cunoscut, Laila mai sună pe la unul, pe la altul, dar mai apoi se cufundă în muncă, începu să-i ajute pe părinţi la bucătărie.

Dar într-o bună zi, brusc, începu să se pregătească, cumpără o mulţime de alimente şi plecă, luă trenul şi dimineaţa se afla deja la debarcaderul din oraş, pândind o ambarcaţiune de agrement în direcţia ei sau o barcă, ca să plece pe insulă.

Totuşi era cam complicat, la insula lor ambarcaţiunea de agrement mergea numai o dată pe săptămână, dus-întors. Putea să încerce să prindă o barcă pentru insula vecină, de acolo să ia o barcă cu vâsle şi să traverseze la ea, unde, în umbra pinilor, forfoteau bătrânele cu burţile goale iţindu-se vesel, sincer, ca în familie, şi unde în cochilia sa stătea Mara cea neagră, făcută zob, incapabilă de ceva.

Laila a ajuns pe insulă la amiază, a avut cumva noroc, şalupa a lăsat-o chiar la debarcaderul lor.

Laila mergea, cocoşată de greutatea genţilor, şi în fine a ajuns până la masa pe care nu apăruse nimic în ultimele patru zile, în afară de vreo zece frunze uscate de stejar.

Căsuţa Marei tăcea, halatul Marei şi prosopul atârnau la fel, pe sfoară, băgând spaimă în împrejurimi. Rufele nedate jos, ca şi corespondenţa neridicată, erau semn de nenorocire.

Laila a deschis cu grijă uşa, a intrat pe terasa mică unde se afla patul ei, a pus lucrurile, a tras cu urechea – nici un sunet de respiraţie, nici un

foşnet. Totuşi era acelaşi miros – unul de tutun, stătut, deloc proaspăt, mirosea puţin a beci, se vede ca plouase.

Laila încetini şi aruncă o privire după perdeluţa din camera Marei.

Acolo era întinsă chiar Mara, acoperită până peste cap, asemeni unui cadavru la spital.

Laila, holbându-şi ochii în semiîntuneric, încercă multă vreme să-i audă respiraţia.

Mara respira, slavă Domnului.

Laila a sărit afară, a dat fuga, a început să se agite, a adus apă, a început să facă de mâncare şi s-a dus din nou la Mara.

Ea fuma.

— Ei, a spus Laila, ce mai faci?

Mara a răspuns:

— Bine, cu o voce răguşită, subţire.

Vocea ei avea chiar un fel de piuit, aşa cum se întâmplă cu oamenii care tac mult.

Peste o jumătate de oră stăteau deja la masa pusă, într-un borcănel se afla un buchet de clopoţei şi Laila povestea despre călătoria sa.

— Ai sunat? întrebă deodată Mara.

— N-am unde să sun, acolo toate firele de telefon sunt tăiate. Toţi copiii noştri sunt omorâţi.

— Unde sunt omorâţi? spuse Mara holbându-şi ochii. Unde sunt omorâţi? Ai înnebunit?

— La noi acolo, ce spui, se sperie Laila. La noi în munţi.

Mara stătea la fel, holbându-se.

— Cum sunt omorâţi toţi copiii? spuse ea deodată. Cum aşa?

— Nu ştim, aşa credem, răspunse trist Laila. Nu există nici o legătură.

Mara se duse în casă pe neaşteptate şi de acolo se auzi plânsul ei subţire.

Spre seară, după multe tentative de convingere, Mara a băut un pahar cu un ceai dulce.

A doua zi Laila a reuşit să-i dea Marei să mănânce nişte caşă cu lapte condensat.

Ele tăceau ca mai înainte, dar Laila începea să se pregătească de plecare.

Casetofonul nu mai fusese deschis.

Peste trei zile stăteau amândouă la şase şi jumătate dimineaţa la debarcader, aşteptând şalupa de agrement.

Când şalupa a acostat şi Laila şi Mara au cărat la ea genţile, pe chei a sărit un bărbat cu bărbuţă, a descărcat un rucsac mare şi a pornit hotărât spre mal.

Pe drum s-a ciocnit de cele două prietene şi deodată le-a tăiat calea.

Mara i-a căzut tăcută la piept.

Se dovedise a fi soţul Marei, pe care Laila încă nu-l văzuse.

După ce s-a uitat la Laila şi Mara slabe, epuizate, el a spus cu iritarea unui cap de familie obosit:

— Asta se numeşte odihnă.

— Plecăm deja, protestă Laila.

— Întoarceţi căruţa. Am zis, îi răspunse acest soţ al Marei. Am venit să mă odihnesc o săptămână. O să mă îngrijiţi, am obosit la serviciu. Laila, am sunat la ai voştri, au veşti, sunt toţi în tabăra de refugiaţi.

— Vii? a întrebat Mara, iar Laila a început să plângă.

— Vii.

— Toţi? întrebă autoritar Mara, privind-o pe Laila.

— Toţi, răspunse după o pauză soţul Marei. Se pare că nu au anunţat despre nimeni aşa ceva.

Seara, când înotau în imensul golf dintre insule, Laila i-a spus încet soţului Marei:

— Dima, numai să nu-i spuneţi Marei că eu v-am sunat.

— Ei, cum, îi răspunse grosolanul Dima şi începu să urle: Marka, întoarce-te!

Capul care abia se vedea îşi încetini mişcarea îndârjită şi se opri. Apoi se văzu că Mara a luat-o spre mal.

— Ei, uite, spuse Dima. Totuşi, ce bine e aici!

1. Joc de cuvinte: „padrughi“ – prietene, „padluchi“ – nemernice, ticăloase (n.red.).

Pe drumul zeului Eros

Femeia mică, grăsuţă, care nu mai era tânără, împovărată de greutăţi, intrată în trupul său ca într-un fel de scoică, chiar aşa, intrată ferm şi benevol, şi de foarte timpuriu, imediat ce fetele ei începuseră să se mărite, aşa că uite, femeia plină, care nu mai era tânără, într-o seară plecă foarte târziu de la serviciu, iar când plecă o porni nu pe traseul obişnuit, ci pe drumul zeului Eros, pentru început pe drumul spre colega sa, o femeie tot aşa, nu prea tânără, dar care se împotrivea cu înverşunare vârstei – ori aşa era natura ei, mereu tânără, cum se exprima ea, „eu am tiroida grecească“, şi gata.

Veşnic tânăra colegă îşi sărbătorea ziua de naştere şi, hodoronc-tronc, o invitase la ea pe Pulheria asta (aşa îi spuneau la serviciu, după numele personajului lui Gogol, o femeie în vârstă credincioasă soţului său, dar puteau să-i fi spus şi Baucis, potrivit datelor ei înnăscute de a fi o soţie fidelă, tăcută, fermă precum piatra şi supusă, dar Domnul Dumnezeu a decis altfel şi Pulheria a rămas foarte de timpuriu la singular, cu două fete). De fidelă era fidelă, dar asta nu e suficient pentru viaţă, cum s-a văzut, şi, după ce fusese la sanatoriu, soţul ei îşi făcuse o cunoştinţă, au fost nişte telefoane, chiar ameninţări că cineva „va fi intoxicat cu gaz“ şi aşa mai departe, iar mai apoi Pulheria, cum se ştie, a rămas singură şi imediat ce fata ei mai mică s-a căsătorit şi a rămas însărcinată, a rămas parcă şi ea însărcinată din cauza aşteptării, s-a retras în sine, s-a ascuns în trupul ei micuţ şi grăsuţ, în obraji, şi-a ascuns ochii cândva mari şi, judecând după fotografii, minunaţi (una dintre aceste fotografii Pulheria o găsise nu se ştie cum în pragul său, cu ochii înţepaţi, e clar cine făcuse asta), dar înainte de toate Pulheria şi-a ascuns sufletul, sufletul nemuritor

de geniu tânăr, aşa cum este descris – cu aripi, imaterial, cu bucle şi cu ochii strălucind de duioşie şi o lacrimă. Toate acestea Pulheria le-a ascuns repede, s-a acoperit repede cu carne pieritoare, buclele i s-au lăsat. Dar acest geniu al binelui n-a dispărut, aşa cum o să vedem mai departe, şi uneori sclipea în ea ca o străfulgerare. La serviciu ea suferea aşa de tare pentru menirea atât de măruntă încredinţată ei de soartă, că literalmente suferea când, de exemplu, era numită de vreo şefă incompetentă, rea şi de nimic care distrugea tot ce se realizase înainte şi, cu o răutate diabolică, dădea peste cap expoziţia gata de plecare, îi punea să scrie texte noi şi uite, atunci Pulheria şi tânăra ei colegă de-un leat cu ea, Olia, s-au aliat şi s-au împrietenit.

Oamenii se unesc repede pe terenul nemulţumirii generale, uitând de toate sentimentele lor reciproce şi, de regulă, din asta nu iese nimic bun. Aşa s-a întâmplat şi în cazul nostru. Olia cea uscată şi orgolioasă o ura crunt pe şefă, toată viaţa Oliei era la serviciu, pentru că acasă la ea erau tot felul de neînţelegeri şi se afla soţul grav bolnav, de aceea se mergea regulat la el la spital şi mai erau şi chinurile cu el acasă, apoi era un fiu care s-a căsătorit repede şi voia să aducă în casă, la mama, o muiere abilă mai mare ca el şi Olia s-a întunecat la faţă sub ochii colegilor, dar mai apoi totuşi a instalat cuplul la noua soţie, într-o cămăruţă înghesuită plus că s-a născut un copil, iar Olia şi soţul aveau un palat.

Uite, în palatul ăsta a venit Pulheria pe marea vieţii, după ce îi încredinţase din vreme fiicei, pentru o seară, toate treburile, dar durând-o sufletul pentru ea, cum o să se descurce singură cu copilul, rămasă cu soţul ei tânăr, dur, dar neghiob.

Pulheria, în felul acesta, s-a îndepărtat de malul vieţii şi a dat din vâsle pentru a nu mai reveni vreodată la viaţa de dinainte. Totul s-a întâmplat aşa de neaşteptat şi totul s-a schimbat aşa de tare, că deja a doua zi Pulheria nu mai ştia nici de sine, nici, mi-e şi frică să spun, nici de familia

ei, parcă se cufundase într-un somn, iar unii considerau că se scrântise puţin, de exemplu, chiar acea Olia.

Aşadar, când a ajuns acolo, Pulheria s-a pierdut imediat, şi-a băgat trupul grăsuţ, pământesc, într-un colţişor şi a înţepenit acolo, studiind cu ochii obosiţi, înecaţi în grăsime, forfoteala şi pregătirile Olei, nu atât de semnificativ îndurerată, precum întotdeauna la serviciu, ci simplă şi casnică, cu un şorţuleţ vechi, de dantelă. Olia era foarte drăguţă, era ajutată de nişte femei, prietene, cu coafuri, iar într-o cameră mare (de fapt, câte camere erau, Pulheria nu văzuse) fumau în faţa televizorului bărbaţii – pentru Pulheria această înaltă societate, această lume elegantă de oameni cu timp liber nu exista şi Pulheriei nici nu-i trecu prin minte să-şi ofere ajutorul, ea pur şi simplu stătea şi se odihnea în treaba ei.

Pulheria înţelegea întotdeauna foarte bine şi cu oarecare inabilitate adevăratele impulsuri ale oamenilor, şi pricepuse şi în cazul de faţă că Olia vrea în mod irefutabil s-o strivească pe ea, pe Pulheria, cu măreţia ei şi apoi, aşa strivită, să facă împreună cu ea front comun, trei oameni din departament, să treacă la atac împotriva şefei, s-o dea jos şi mai apoi să vină ea în locul aceleia.

Pulheria se gândea cu necaz la felul ei moale şi îngăduitor dintotdeauna, că venise în vizită aici unde totul e străin şi prea puţin interesant, dar şi sufletul micii Pulheria clocotea împotriva şefei, căreia prea puţin îi păsa de munca de mulţi ani de obţinere a fondurilor şi voia să mute totul în altă direcţie, în cea a autogestionării, inclusiv în domeniul demascărilor picante de tipul cine cu cine a trăit şi ce scrisori şi denunţuri există.

Şefa a fost numită repede „Califa“ şi şi-au dat seama că vrea să-şi facă lucrarea de doctorat pe umerii altora, pentru asta a şi venit aici, pe umerii soţului, director adjunct al unui institut de cercetare înrudit, iar el îl angajase pe unul dintre copiii directorului lor, tot un mare escroc,

semănând cu un actor în rolul unui arhiereu. Totul se ştia de către toţi şi toţi erau cuprinşi de lehamite, dar ce să facă!

Aşadar, Pulheria stătea în vizită liniştită şi indiferentă, total decuplată, odihnindu-se după eforturile sale fără de sfârşit, retrăgându-se în coconul ei de bunică grăsuţă şi liniştită şi mai că şi de băbuţă, măcar că Pulheria era mai mare ca Olia numai cu două luni. Totuşi să remarcăm – pentru viitor asta e important –, Pulheria îşi considera înfăţişarea neesenţială şi ştia, în sinea ei, că va veni clipa când va ieşi din larvă, din cocon, şi se va transforma din nou în fluture. Parcă se juca cu ea de-a bătrâneţea, la vârsta când alţii încă renasc şi îşi păstrează tonusul, fără să ştie că pentru cei ca ea nu există ieşire. Pentru Olia exista ieşire, pentru ea nu.

Cu toate acestea, Pulheria se uita ironic la tinereţea veşnică a Olei şi-i considera toate exerciţiile de gimnastică, dietele, terenurile de tenis şi schiul ca pe o uşoară deraiere. Pulheria nu îşi acorda atenţie, iar Olia făcuse chiar o mică operaţie cosmetică în spatele urechilor şi devenise şi mai tânără, iar în gură îi strălucea un porţelan albăstrui, dar Pulheria se jena să se uite la Olia în faţa ei, trasă mai sus de nivelul gurii. Ea, aşa cum se spune, „i se uita în gură“ Oliei, lucru pe care Olia îl interpreta ca semn al faptului că se simţea inferioară.

Olia era ca o carte deschisă, iar Pulheria purta în suflet un înger salvator mic, dar puternic şi ironic, care înţelegea totul despre toţi, şi Pulheria, ca răspuns la toate observaţiile ironice ale Camillei, o a treia colegă, o femeie tânără de tip boem din mediul artistic, veşnic în pulovăr, blugi, inele şi brăţări, ca răspuns la ironia ei la adresa Oliei care întinerea, Pulheria doar ofta. Iar Olia se decise să se bazeze cu totul pe Pulheria cea umilă şi s-o invite tocmai pe ea acasă de ziua ei, iar pe Camilla o lăsase instinctiv fără nici un semn de atenţie, pentru că la serviciu Camilla era extrem de chinuită, vorbea urât cu şefa şi pur şi simplu parcă susţinea orice lucru distructiv, adică ce submina orice tentativă împotriva stării actuale a lucrurilor. Camilla putea, apropo, nici să nu vină în vizită la o

babetă, şi Olia putea să se teamă, la rândul ei, de tinereţea ei autentică, fără lifting. Aşa că rămăsese deloc periculoasa Pulheria, iar Camilla avea alte visuri şi alte treburi, şi cu asta o s-o lăsăm în pace. Camilla nu venise nici ea la serviciu aşa, pur şi simplu de pe stradă, avea nişte rude nu tocmai de rând.

Pulheria stătea la locul ei, apoi s-a mişcat din loc ca şi ceilalţi, fiind invitată la masă, s-a aşezat şi s-a topit, s-a evaporat de parcă nici nu ar fi existat, şi-a dus viaţa modestă şi liniştită, ca de obicei, a luat şi ea câte o gură de băutură, a mâncat salate, până şi-a dat deodată seama că cineva de alături o întreabă cum o cheamă. Era un bărbat care stătea în dreapta. Pulheria a răspuns, s-a legat o conversaţie, era vorba de acel om de ştiinţă de a cărui arhivă se ocupa de mulţi ani Pulheria. Omul de ştiinţă fusese demascat, dat jos, uitat şi era menţionat numai într-un plan umoristic şi demascator, iar Pulheria ştia toată viaţa lui şi toate relaţiile lui cu mai marii acestei lumi, îl iubea, aşa cum un entomolog iubeşte o specie deosebită, să zicem, de nu ştiu ce gândac mărunt, recunoscut ca fiind dăunător, dar descoperit chiar de el. De aceea ea protestă, după cum i se păru, împotriva tonului banal din întrebările acestui vecin şi respinse încet şi în vorbe puţine punctul de vedere unanim acceptat. Bătrânul periculos avea o apărare serioasă în persoana acestei modeste Pulheria!

Vecinul începu să respingă argumentele şi să se aprindă, dar ea nu a continuat discuţia, tăcând condescendent. Vecinul dădea ca exemplu nişte fapte extrem de cunoscute şi uzate, demult cunoscute, iar Pulheria ştia multe altele, dar, ca specialist, nu s-a coborât la o dispută cu un incult, ofta numai. O dată îl corectă şi el, cu uimire, se uită la Pulheria, aşa de elegant şi exact fusese contraargumentul ei. Pulheria se uită şi ea pentru prima oară la vecinul ei şi văzu ca în ceaţă o faţă slabă roşcovană, un păr cărunt ciufulit, lipsa unui dinte din faţă şi nişte ochi foarte luminoşi, inflamaţi, clipind des. Pulheria văzu totuşi nu chiar asta, ci un băiat, văzu

o fiinţă ce se retrăsese în lumi înalte, acoperită, pentru ochii lumii, cu o coamă căruntă şi o piele roşie.

Vecinul se uita la Pulheria şi zâmbea uşor. Se vede că, de fapt, aşa zâmbea el mereu, sunt asemenea oameni cu o anumită mimică, ei zâmbesc mereu şi asta le conferă un farmec, dar zâmbetul acesta nu înseamnă de fapt nimic, şi mulţi oameni greşesc, considerând că e adresat lor. Dar vecinul îi zâmbi Pulheriei ca şi cum era entuziasmat de mintea ei, ca un interlocutor supus, şi Pulheria îl îndrăgi pe loc, cu o dragoste plină de milă, apăsătoare, acesta fu rezultatul.

Adică nici ea încă nu ştia asta, dar pur şi simplu parcă se eliberase, înflori şi geniul ei trimise o rază strălucitoare de bunătate în direcţia vecinului din dreapta, şi treaba a fost gata. Pulheria, linişită şi oftând, dar ferm şi temeinic, povestea despre obiectul cercetărilor sale – lucru pe care nu l-ar fi povestit nimănui, dar nu obiectul era important, ci esenţa discuţiei. Esenţa consta în faptul că aceşti doi oameni se găsiseră la un banchet unde vinul curgea râuri şi fumul era gros să-l tai cu cuţitul, iar gazda, cu o rumeneală intensă, mergând până la liliachiu pe pielea sa cea nouă, devenită neobişnuit de frumoasă şi de bună, alerga de la bucătărie în cameră, dar, într-unul din drumurile sale, oprindu-se puţin şi aplecându-se, îi spuse vecinului Pulheriei ceva tare la ureche. De regulă tare la ureche se spun lucruri ofensatoare, veninoase, contându-se pe faptul că sunt auzite de altcineva spre a-l ofensa pe destinatar, dar cum Pulheria nu pricepu nimic şi Olia se depărtă, discuţia continuă. Vecinul o conduse apoi la uşă pe Pulheria, care se pregătea de plecare, şi deodată începu şi el să se grăbească, îşi puse cizmele (el era încălţat, nu se ştie de ce, în papuci de casă), se îmbrăcă şi plecă s-o conducă pe Pulheria. Au pornit prin ger pe jos până la metrou şi Pulheria nu se jena nici de paltonaşul său vechi, subţire, cu aţele ce atârnau ici şi colo, nici de căciula sa, fostă de blană, încă din timpul tinereţii. Buclele Pulheriei îi încadrau faţa drăguţă, grăsuţă, ochii i se deschiseră, obrajii palizi se înroşiră, pe scurt, geniul ei,

îngerul ei protector se ridică prin stratul gros de carne deja pregătită pentru bătrâneţe.

Pulheria a fost condusă până la metrou, apoi până la vagonul de tren, apoi cel care o conducea a urcat cu ea în tren şi încă multă vreme a condus-o pe Pulheria până la casa ei, până la intrare, unde despărţirea a fost ceremonioasă şi galantă, pentru că Pulheriei i se sărută mâna mică, grăsuţă, apropo, foarte frumoasă. Nu a fost vorba de nici un număr de telefon, Pulheria nici nu aflase numele omului pe care îl iubea şi aşa, adusă de spate şi modestă, dispăru în întunericul intrării, fără să se gândească la nimic.

Totuşi viermele disperării începu s-o roadă deja în acea noapte. Pulheria se cunoştea şi ştia că n-o va întreba pe nici o Olia cine fusese acest vecin din dreapta ei. La serviciu Olia se comporta ca de obicei, îşi concentră toate forţele într-un alt conflict cu şefa care, stând în aceeaşi încăpere cu Olia, o rugase pe aceasta să-i scoată din dulap un dosar de care avea nevoie. Olia a izbucnit şi i-a propus şefei să se plimbe şi singură până la dulap şi a început o discuţie şuierătoare cu privire la fişa obligaţiilor de serviciu.

Pulheria, din cămăruţa vecină, de trecere, unde stătea în praful arhivei şi lucra, fără să se grăbească, la un alt dosar cu scrisori, auzea toată discuţia rivalelor, dar, lucru uimitor, ea era aşa de ocupată cu visele şi cu gândurile ei despre Necunoscut, că toate astea zburau pe lângă ea. Şi în pauza de masă, stând la coadă, ea a auzit că Olia, fierbând toată, cu un umor aparent povestea cuiva incidentul, răstălmăcindu-l destul de grosolan în favoarea sa, dar Pulheriei, din nou indiferentă, îi trecu pe lângă urechi. Olia parcă se ferea şi ea de Pulheria, nu a invitat-o ca de obicei să meargă împreună la cantină, ci a trecut în zbor pe lângă ea ca o furie, fără să se uite în jur. Fie pentru că ea nu era de acord cu ce se întâmplase aseară, fie că indiferenţa Pulheriei îşi spunea cuvântul – doar uneori, Pulheria obervase asta de mult, crezi că oamenii au început să se

poarte urât cu tine, dar, de fapt, tu ai început să gândeşti urât despre acel om. Toţi oamenii au rămas pe dinăuntru animale şi simt fără cuvinte tot ce se întâmplă, nici o mişcare sufletească nu rămâne fără răspuns, şi mai ales indiferenţa.

Pulheria indiferentă, totuşi, după ce stătu la coadă până la casă, spre mirarea sa, porni cu tava spre măsuţa la care se afla deja Olia turbată, absolut singură. Pulheria se hotărî ferm să n-o întrebe nimic pe Olia şi întrebă:

— Ei, cum a fost ieri?

— Ce-i cu ieri? răspunse tăios Olia.

— Eu am plecat mai devreme…

— A, ce să spun, spălatul vaselor, răspunse înţepător Olia. Nu, ai văzut-o pe obraznica asta, mi-a cerut să scriu o notă justificativă. Cine e ea? E o soţie şi atât! Doar e soţia idiotului ăstuia, prietenul idiotului nostru! Dar ştii ce disertaţie a avut ea? Particularităţi ale morfologiei sufixelor *-acik*, *-iacik* şi *-uşk*, *-iuşk*, *-uşki*, *-iuşki*! Şi vine după asta fără ruşine să lucreze la noi!

Olia a mai vorbit încă multă vreme că şi ea are relaţii încă de pe timpul facultăţii, nişte relaţii de mamă-mamă. În prezidiu, a spus Olia cu vocea ei şuierătoare, astfel încât de la măsuţele vecine se auzea clar. Şi că e suficient numai să sune. Că soţul ei este şi el apreciat şi respectat ca matematician şi că nu are importanţă unde lucrează soţul cuiva şi nici că unul e bolnav şi altul e sănătos ca un buhai, dar e un mare nimeni ca om de ştiinţă. Important e respectul de care se bucură un om! Şi când soţul meu e bolnav, dacă aţi auzi ce oameni sună şi întreabă cum se simte!

— Dar ce e cu dânsul? întrebă Pulheria pe neaşteptate pentru sine, numai ca să mute discuţia mai aproape de tema sa, de evenimentele din casa Oliei, de Necunoscutul său.

— Nu mă întreba, răspunse Olia. Schizofrenie! Asta e!

Pulheria ar fi trebuit s-o compătimească foarte tare pe sărmana Olia, din tot sufletul, să i se strângă inima, dar, nu se ştie de ce, rămase absolut liniştită.

— Nu am încredere în diagnosticul ăsta, spuse Pulheria.

— Şi e mai mare ca mine cu zece ani buni, nu am ştiut şi m-am căsătorit cu el.

— Dar să nu crezi asta.

— Şi recent am aflat că asta e demult. Tot stomacul, stomacul, a slăbit, s-a tot certat la serviciu. Cică nu-l lasă să se ocupe serios de treabă. I-au făcut praf lucrarea de doctorat.

— Şi ce e anormal aici? spuse liniştită Pulheria. E ceva obişnuit.

— A dat aşa de tare cu pumnul în perete, la spital, toţi se gândeau că de durere, dar mai apoi au început să mă întrebe pe mine, iar eu am povestit tot. Mi-au spus: ce bine că aţi venit, v-a tot chemat, să vină Ania. Ania, îţi imaginezi?

— Ania? întrebă Pulheria ameţită.

Ea încă nu pricepea că toată viaţa ei viitoare era descrisă de Olia în acest dialog. Pulheria nu pricepea nimic, dar era numai urechi, cu inima bătându-i. Olia în mod clar voia să-i spună ceva, să-i insufle ceva.

— Mi-au spus: el v-a tot chemat, chemaţi-o pe Ania, chemaţi-o pe Ania!

— Ania?…

— Dar el nu are nevoie de nimeni, numai de mine. Bine că nu i-am dat telefonul de la departamentul nostru, că ar fi sunat la serviciu de zece ori pe zi. E gelos. E nebun.

— Dar cum poţi să faci asta? spuse Pulheria fără să se gândească deloc.

— Păi uite aşa. Bine măcar că deocamdată, slavă Domnului, e la pat, că altfel m-aş fi spânzurat. Ai văzut ce bărbaţi am avut ca musafiri?

Pulheria nu răspunse, numai se uită la Olia, fără să priceapă nimic.

Olia spuse:

— Ce bărbaţi, şi toţi sunt amanţii mei, i-am adunat pe toţi cu soţiile, şi soţiile lor îmi sunt prietene. Doar trebuie să fac ceva cu şefa!

Pulheria, aiurită, se opri aici, nu mai puse nici o întrebare, Olia fu absorbită de o nouă povestire despre eveniment, iar Pulheria bea compot, simţind pe neaşteptate pentru sine că-i ard obrajii.

Gândurile la discuţia cu Olia puseseră stăpânire pe Pulheria în toată a doua parte a zilei de lucru, Pulheria trebui să recunoască cinstit că este un domeniu al vieţii total de neînţeles, dar tocmai acolo, în prag, pot să fie fotografii cu ochii scoşi. Aceste consideraţii se amestecau în Pulheria cu valuri de melancolie groaznică. Dar pe dinafară părea că Pulheria s-a cufundat în citirea uneia şi aceleiaşi scrisori prăfuite.

În aceeaşi seară, întorcându-se de la serviciu cu sacoşele grele, Pulheria a văzut la intrare, în amurg, o siluetă cu capul cărunt descoperit. Aşa cum se înţelege de la sine, a apărut în faţa ei lucrul după care tânjise în toate zilele din urmă, şi acum sufletul Pulheriei s-a liniştit. Ea îl conduse pe musafir în apartamentul ei, unde, la bucătărie, se uscau scutecele, în camera mare a tinerilor era linişte, fie erau la plimbare cu copilul, fie dormeau toţi trei înaintea unei nopţi de insomnie: copilul plângea des între trei şi cinci dimineaţa. Pulheria l-a condus pe musafir în cămăruţa sa, unde era curat şi simplu, o canapeluţă (Pulheria privea totul cu nişte ochi noi, parcă de la distanţă), o măsuţă rotundă, de-a bunicii, un fotoliu – numai lucruri ca vai de ele şi vechituri, dar vechituri-vechituri, inclusiv două corpuri mici de bibliotecă şi nişte cărţi vechi în ele. Musafirul începu imediat să scormonească în cărţi, Pulheria aduse ceai şi cartofi prăjiţi de la bucătărie, au mâncat în tăcere, pentru că musafirul ei se cufundase cu totul într-o carte, apoi el a spus că e timpul să plece şi a plecat. Pulheria, fără să-l atingă în acest spaţiu îngust, după plecarea lui a luat cartea prin care se uitase el şi a strâns-o la piept, cu ochii închişi. A stat aşa în prostraţie până ce pe scară începu să se audă un zdrăngănit,

erau tinerii, aduceau căruciorul, au dat năvală în apartament cu larmă mare, vorbind tare, au început să alerge, să bată din picioare, apa de la cadă a început să curgă, copilaşul a început să plângă, iar Pulheria stătea fără să aibă putere să iasă din cameră, şi se gândea că e bine că ei nu au fost acasă, şi se gândea, ce-i asta ce se întâmplă cu ea.

Acum ea venea acasă cu paşi mici şi iuţi în fiecare seară, la serviciu stătea ca în somn şi ca în somn ajungea acasă, făcea aceleaşi lucruri, adică spăla, făcea curăţenie, făcea de mâncare, alerga prin magazine, dar absentă de tot, pentru că în fiecare seară venea El – când pentru o oră, când pentru cincisprezece minute, stătea, spunea ceva, aducea tot timpul aceleaşi prăjituri, „cartof“, mâncau, beau ceai, el îi citea uneori cu voce tare, uneori scria într-un caieţel cifre de felul formulelor, apoi dispărea. Pulheria slăbise tare, toate lucruşoarele cădeau de pe ea, aproape că nu mânca nimic, de la serviciu încerca s-o şteargă cât mai repede şi mai neobservată. Un rol şi mai mare l-a avut faptul că Pulheria locuia destul de aproape de serviciu – ea parcă acorda o mare atenţie faptului că, fix la ora stabilită, el trebuie să apară şi nu trebuia să rateze acest moment. Tinerii s-au obişnuit destul de repede cu musafirul, nu se jenau de el, deşi nu aveau loc nici un fel de discuţii, doar se salutau şi-şi luau la revedere, dacă se nimereau în drumul lui hotărât, iar el avea o înfăţişare hotărâtă, ca şi Pulheria când se grăbea acasă.

La serviciu Pulheria muncea foarte mult, aproape fără să-şi ridice capul, şi Olia se răcise repede faţă de ea, mai ales că brusc căpătase parcă nişte puteri noi (rezultatele unor discuţii de culise), se unise deodată cu şefa şi amândouă începuseră s-o dea afară din serviciu pe tânăra Camilla care într-adevăr şi întârzia, şi lua des concediu medical, şi mai era şi grosolană, deşi activitatea ei progresa, scrisese un articol, şi foarte serios. Dar totul se termină prin aceea că, după cum se dovedi, Camilla nu avea dreptul să plece de la serviciu, ea, se dovedi, aştepta un copil, soţul o aducea cu maşina şi o lua de acolo mai devreme decât de obicei.

Rezultatul a fost că şefa şi Olia, încă în prezenţa Camillei, au început în mod activ să-i caute înlocuitor şi Camilla le spunea grosolănii amândurora cu şi mai mult sentiment, dar se umflase şi se mărise văzând cu ochii şi abia îşi mai târa picioarele. Ele aveau mereu nevoie de cineva ca obiect al luptei şi bine că era vorba de Camilla, totuşi Pulheria simţea că în curând o să vină şi vremea ei. Prin institut se zvonise că Pulheria are probleme cu capul: Pulheria în mod clar întârzia cu predarea la termen a paginilor din norma anuală, nu mergea la masa de prânz, ci alerga prin magazine. Nimeni nu ştia că El îi ocupa tot timpul, în fiecare seară venea la ea Oaspetele de piatră şi stătea neauzit, ca o piatră, şi doar nu putea să-şi scrie în prezenţa lui lucrările! O făcea noaptea, iar dimineaţa se târa la serviciu, fără să apuce să facă nimic, şi stătea acolo degeaba şi tot mâzgălea ceva în fişele sale, fără să vadă vreun rost în aceste ocupaţii.

Totul s-a terminat prin aceea că peste două luni de asemenea viaţă musafirul ei a dispărut. După ce a trecut prin trei zile îngrozitoare, Pulheria s-a dus din nou să mănânce de prânz la cantina institutului şi s-a aşezat la măsuţa la care stătuseră şefa şi Olia. Ele au primit-o cu bucurie, au sfătuit-o să se ducă la un medic bun (Olia s-a oferit chiar să-i facă o programare), şefa a lăudat articolul Pulheriei, predat în cele din urmă, Olia a lăudat silueta Pulheriei („ia spune, ţii regim?“) şi după aceea şi-au continuat discuţia, care a făcut-o pe Pulheria să înţepenească.

— Deci mâine înainte de prânz n-o să mai fiu, a spus Olia cu subînţeles.

— Cum spune luminăţia dumneavoastră, a spus şefa în glumă. Poţi să fii sigură.

— L-au băgat la secţia de furioşi, a spus Olia. E secţia de violenţi. Acolo pot să-l omoare pur şi simplu. Ca să nu mai spun de infirmieri. Trebuie să fie mutat la a doua, ca de obicei. Acolo îl ştiu, acolo îl iubesc! Iar aici, la furioşi, o să-l înjunghie de-a binelea, de fapt, bolnavul vine debil sau impotent.

Atunci şefa a făcut gura ca pentru un sărut şi a plescăit compătimitor din buze:

— La furioşi, da, o fac.

— Dar e foarte simplu, a spus Olia. Când am chemat ambulanţa de psihiatrie, a început să facă scandal, nu voia să meargă, şi de asta depinde. În stradă striga tare „ajutor!“ şi se făcea ghem. Infirmierii l-au băgat direct la furioşi.

— Despre cine este vorba? întrebă Pulheria.

— De-al meu, răspunse Olia. Avea obrajii de un roşu-vineţiu. Şi doar ce striga? Că eu sunt duşmanul lui, asta e concluzia la care a ajuns! Delir tipic. S-a năpustit la fereastră, a spart geamul cu capul, s-a tăiat tot, totul era plin de sânge, şi a mai venit şi pisica asta blestemată, eu o ţin, ca Ivan cel Groaznic, iar ea linge de pe jos… Am dat-o afară cu mătura, a lins atâta sânge de om, ca un canibal!

— Şi cum a început asta? întrebă Pulheria compătimitoare.

Inima îi bătea.

— A început să dispară din nou de acasă o zi, două, se întorcea numai zgârieturi… Flămând, murdar…

„Minte“, îşi spunea febril Pulheria.

— Şi încă ceva: ei, cum e la ei, nu dormea, nu vorbea cu nimeni, s-a sălbăticit… La serviciu, slavă Domnului, oricum se duce o dată pe săptămână… Scrie un articol pe an, sunt şi bucuroşi… Un articol, iar după acest articol îşi fac disertaţii… Iar el până acum e doar candidat în ştiinţe… Desigur, e un geniu. Simplu. Eu mă duc la serviciu, vedeţi ciudăţeniile de comportament, ei îmi răspund, directorul, mulţumesc, trebuie să se odihnească, o să-i dăm un bilet… Iar el imediat se aruncă cu capul în geam… Doar eu, doar eu ştiu asta… Au început să-l sugă din nou nişte lipitori.

— Ei, ca să vezi, plasă şefa.

— Nu a lucrat, nici o formulă, am văzut eu, de regulă umple teancuri de foi…

Pulheria şi-a adus aminte că El scria uneori ceva într-un caieţel. „Iar minte“, îşi spuse.

Olia îşi şterse de pe obraz lacrimile abundente, fără să bage pe nimeni în seamă.

Pulheria ştia acum tot. Rămăsese să afle numai în ce spital e internat.

Cumva totul se legase dintr-odată, intrase în matcă. Un foc ardea în Pulheria puţin mai sus de stomac, de parcă ar fi aprins cineva un mic bec şi chiar în locul unde de regulă omul icneşte, când cade din picioare sau vede rana cuiva.

— Nu-i nimic, o să treacă, spuse ea. Fratele meu a fost internat la Kaşcenko, nu e nimic, i-au dat drumul.

— La Kaşcenko nu am fost internaţi, a răspuns Olia gânditoare. Am stat la noi, acolo toţi îl ştiu de prima dată, începând cu Ania asta. Mai că nu a căzut o cărămidă, aşa de tare bătea cu pumnul în perete.

— Nu-i nimic, o să iasă şi totul o să fie din nou normal, a spus şefa.

— Dar cât poate să-i fie dat unui om! exclamă Olia. Cât poate! Fata asta a lui, îl am în vedere pe fiu, iar o să-l trimită să schimbe apartamentul! L-a împins pe fiu să-l dea în judecată! Dar lui i se spune aşa: ea o să primească apartamentul pe care o să ţi-l dăm noi, iar noi o să rămânem cu buza umflată, cu părintele bolnav psihic, şi ea o să te alunge imediat. Dacă dai apartamentul fiului, n-o să mai ai nici fiu, nici apartament!

Şi mai departe curse discursul ei de om singur în apartamentul uriaş, care îi împrăştiase pe toţi, impulsiv, pătimaş şi de neînfrânt.

Pulheria stătea împietrită la masa asta, deasupra farfuriilor goale murdare.

— Lucrul cel mai important, continuă Olia, e că se găsesc mereu muieri care-i cad în plasă. Mereu îl vizitează la spital, îi aduc plăcinte de

casă cu varză, fac să-i parvină supe, mama naibii. Îi spun infirmierei: nici un pachet, numai de la mine, cine ştie ce-i mai pun în supa aia. Ca să nu-l mai tulbure, să nu-l mai neliniştească. Slavă Domnului, acum e carantină în spitale, de fapt, nu lasă pe nimeni să intre din cauza gripei. Aşa că se primesc doar pachete sau scrisori. Numai că el acolo unde îl ţin nu mănâncă nimic.

— Ca fratele meu, spuse Pulheria gânditoare. Dar el a fost luat ca disident, a făcut greva foamei. L-au hrănit prin sondă.

— Ei, nu mai ştiu, spuse iritată Olia, cum îl hrănesc ei acolo. Medicul a spus că la schizofrenici e nu ştiu ce formă de autotratament, toate aceste greve ale foamei. Şi că nu trebuie să ne amestecăm în organismul lui. Dar greva foamei la furioşi, asta este groaznic. Acolo nu fac prea multe fasoane, imediat îl trec pe electroşocuri. E cam ca un scaun electric, numai că scaunul electric este o dată pentru totdeauna, iar aici se repetă.

Pulheria se stăpânea din toate puterile, îşi dădea seama că Olia o provoacă la o reacţie, că Olia o observă ca pe un animal asupra căruia se face un experiment.

Cu asta masa de prânz s-a terminat, Pulheria s-a întors la biroul său în camera de trecere, acum s-au terminat, oricât de ciudat ar fi, suferinţele ei din aceste ultime trei zile, petrecute absolut fără somn, acum au început numai suferinţele lui, viaţa lui acolo, în închisoare, singurătatea lui în mulţimea de animale turbate. Suferinţele femeii părăsite s-au transformat în suferinţele unei femei despărţite cu forţa, iar astea sunt lucruri diferite, aşa cum sunt diferite durerea unei văduve şi durerea unei femei părăsite, îşi spuse Pulheria, analizându-se. Starea febrilă, cunoscută încă din timpul fotografiilor cu ochii scoşi, o părăsise. Pulheria se gândea chiar cu un fel de triumf la Olia cea părăsită, la învingătoarea de care nimeni nu avea nevoie.

— Şi dacă nu ar fi amanţii mei, de fapt, m-aş spânzura, spuse Olia intrând ultima în departament.

— Vai, nu mai spune asta, răspunse din cameră şefa, „Califa“. Uneori, oricine e bun.

— Nu, mi-e silă, eu am oameni fideli, familişti, îi adun mereu la ziua mea de naştere şi am ochi pentru toţi.

Aşa a spus Olia, întârziind lângă biroul Pulheriei.

În felul acesta, ea încerca să reducă victoria Pulheriei şi Pulheria pricepu tot şi rămase liniştită.

Ea se gândea. Durerea încă nu o lovise, nu o înecase, Pulheria se odihnea după groaza teribilă şi valuri de iubire şi de devotament o purtau deasupra acestei podele murdare, deasupra scaunului, deasupra biroului, o lua ameţeala, Pulheria parcă şoptea ceva despre iubirea ei deasupra scrisorilor pline de praf, încerca să-i trimită Lui sprijin prin toate forţele.

Cândva suferinţele Lui vor trebui să se termine, va trebui să-L ajute, va trebui să acţioneze cu mare grijă, să-i transmită o veste: va trebui să trăiască, să îndure tot până la victoria totală, până la eliberare, până va fi liber, deşi experienţa Pulheriei cu fratele ei disident îi spunea că nu e deloc simplu şi că nu e totul să-l eliberezi pe om cu un efort supraomenesc. Şi nu e vorba nici de formalităţi, nici de drepturile omului aşa de grosolan încălcate şi de aceea uşor de restabilit. Să iei din locul lui, chiar dintr-un asemenea loc, un om este un mare risc, îşi spunea Pulheria deocamdată liniştită, ca un şahist la începutul unei partide. Nu poţi să-l atingi pe om, îşi spunea Pulheria, nu se poate, nu se poate, el singur trebuie să facă totul. Toţi cei care l-au eliberat până acum, toate aceste aducătoare de plăcinte şi de supe au intrat în umbră, au dispărut, iar Pulheria ştia că trebuie să rămână în viaţa lui, să rămână o femeie credincioasă, devotată, blândă, jalnică, slăbuţă şi deloc tânără, Baucis.

Pulheria se transformă într-o clipă într-un fel de comandant de oşti ce cunoştea forţa retragerii, a intrării în umbră, forţa tăcerii. Va trebui să aştepte. El se va întoarce, îşi spunea Pulheria. Va rupe chiar el aceste lanţuri. El e puternic. Şi e mult prea mare fărădelegea, el o să fie ajutat. O

să-l ajute fiul. O să vină victoria, dar fără mine. O, groaznic, groaznic, se gândea Pulheria, să nu-l văd, să nu ştiu nimic.

— Nu vrei să vii cu mine la spital? se apropie Olia de ea dintr-o parte. Doar la masă, mai ţii minte, ai stat cu el, aţi discutat aşa de frumos, chiar uitând de toţi ceilalţi!

— Era soţul tău? întrebă Pulheria cu o voce egală.

— Ce spui! Doar s-a dus să te conducă acasă, doar l-am rugat, mai ţii minte? Înainte de ceai.

— El m-a condus, da, până la autobuz, a spus Pulheria, de unde era să ştiu eu că e bolnav. Mă tem de ei după fratele meu, fratelui meu şi în America îi scriu rar.

— Interesant, spuse Olia şi parcă se întunecă de tot, se îndreptă, privirea i se duse înainte, pironindu-se în tapetul murdar de deasupra biroului Pulheriei. E interesant, ce scârbe există, ademenesc un om bolnav.

— Eu nu l-am ademenit, răspunse rece Pulheria, el a venit să mă conducă. E vorba de cinci minute de mers pe jos, autobuzul a venit imediat, nu am avut nici cea mai mică bănuială că e bolnav.

— Ei, vii cu mine? Lidocika o să ne lase. Mi-e frică singură.

— Iartă-mă, doar am un nepot…

— Păi în timpul serviciului!

— Iartă-mă, mi-e cam nu ştiu cum, cine sunt eu?

— Păi el o să urle mai puţin la mine în prezenţa unui om străin, spuse Olia.

— Vai, dar mi-e frică, răspunse Pulheria şi scoase din sertar un alt pachet de scrisori.

— Ascultă, începu să spună Olia cumva tărăgănat. Nu ai văzut în ce direcţie a luat-o după aceea?

— De unde să văd, nu m-am uitat. Şi apoi geamurile autobuzului erau îngheţate. Şi să verific, de ce să fi făcut asta?

— În tot acest timp a trăit cu cineva. Cu mine personal nu a dormit, spuse Olia la fel de gânditoare.

— Ei, a răspuns la asta Pulheria destul de rece, asta nu depinde de mine. Mi-a spus aşa de multe despre bunicul – Pulheria arătă spre portretul obiectului cercetărilor sale, aflat sub cristal fie în formă de Voroşilov, fie de Hitler, cu un smoc de păr sub nas şi cu lornion, ca Beria, aşa era moda conducătorilor din acea epocă. El a spus că, de fapt, muncesc degeaba, îmi cocoşez spatele.

— La asta se pricepe, să jignească, să umilească, să lezeze, spuse Olia. Este principala trăsătură a personalităţii sale. El e geniu, toţi ceilalţi sunt nişte larve. Acesta este apartamentul unde trăieşte un geniu, totul îi aparţine, dar nu! Uite, nu! Este iniţiativa lui de a schimba apartamentul, dar el a fost dat pentru noi toţi! Fiul a trăncănit faţă de mine că el voia să-i dea un apartament cu două camere, să ia unul pentru el, iar mie, ca ultima roată la căruţă, ce mai rămâne. Dar nu i-a ieşit! El e bolnav psihic şi deci iresponsabil. Iar fiul a sărit în sus, a strigat! Ereditatea. Trebuie să-l vadă un psihiatru. Tatăl, vedeţi dumneavoastră, i-a semnat tot, toate hârtiile pentru schimbul apartamentului! Iar eu o să fac formele pentru tutela lui taică-său, nu e normal şi e iresponsabil! Şi gata! Vrea apartament! Păi nu pentru el, pentru asta! (Şi a mai spus nişte cuvinte)

Pe neaşteptate Pulheria se înroşi, dar ea stătea jos, citea şi Olia, la fel de roşie la faţă, stătea în picioare şi nu-i vedea faţa, nici nu se uita, parcă era dusă, blestema, ameninţa, trimitea la toţi dracii, dar degeaba.

— Păi ia-o cu tine pe Lida, pe „Califă“, spuse Pulheria.

— Ei, bine, bine, nu am nevoie de nimeni, ce, e prima oară? spuse Olia înecându-se şi plecă la ea.

Pulheria, care trecuse foarte bine de testul Oliei, continuă să scormonească hârtiile sale prăfuite în cămăruţa sa de trecere fără nici o fereastră, era aproape martie, şi Pulheria lucra tare îndurerată. Ştia că

acum trebuie să se bazeze numai pe destin, să se înarmeze cu curaj şi să aştepte răbdătoare, ascunzându-se…

Căci în primul rând nu trebuia s-o stârnească deloc pe Olia. Dacă ar fi aflat adevărul, ar fi fost în stare să dea foc apartamentului Pulheriei, să-şi omoare soţul printr-o modalitate uşoară – infirmierii de la secţia de nebuni furioşi sunt şi ei oameni, şi, oricât ai spera, acolo pot fi criminali şi corupţi.

Şi în al doilea rând, El, Oaspetele de piatră, putea să uite deja de Baucis a sa, de Pulheria sa, căci iubirea este un joc şi nimic mai mult, ea se teme de reciprocitate, de ataşament, de fidelitate, se teme să plătească datorii şi-i plac enigmele şi căile false.

Oaspetele aprecia vorbele nespuse până la capăt, lucrurile neaşteptate şi libertatea şi ataca numai de după colţ.

Se poate ca, în condiţiile de acum, să nu mai aibă deloc chef de joc. Se poate ca el s-o fi acuzat pe Pulheria, s-o fi blestemat pe bătrânica asta stupidă, grasă.

Şi Pulheria se dădu la fund şi singurul lucru care s-a întâmplat cu ea a fost că s-a luptat puţin şi s-a mutat încet la un alt departament şi pe drumul acesta a slăbit, s-a gârbovit şi în fiecare zi, întorcându-se acasă, era la un pas de a-şi pierde cunoştinţa.

Şi abia la sfârşitul lui iunie Pulheria, venind târziu de la bibliotecă, a văzut la intrare, pe o bancă, silueta cunoscută, stând într-o poziţie degajată, picior peste picior, o siluetă în cenuşiu, cu păr alb.

Musafirul se sculă încet, deschise uşa înaintea ei, Pulheria intră, împiedicându-se ruşinată, el îi susţinu cotul, ca unei doamne, şi o conduse spre lift.

Daţi-mi-o

Fiecare poveste de Crăciun are începutul său trist şi finalul său fericit (vorba vine, final, viaţa nu se opreşte în acest punct). Cu atât mai mult cu cât s-au întâlnit două destine, iar unul a început cu mult înainte de happy-endul pomenit, şi anume la sfârşitul lui martie.

Un oarecare Mişa era un compozitor nu prea norocos, dispreţuit în familie de soţia sa, avea la activ douăzeci de cântece pentru cor de copii cu pian, precum şi nişte creaţii serioase, printre care se aflau şi două simfonii, A cincea şi A zecea, numite aşa în glumă. Cum să reuşească, aceasta era marea întrebare, dar, între timp, Mişa făcea un ban în calitate de concertmaistru, pianist acompaniator şi, printre altele, uneori şi la clape, cu tot felul de grupuri de bandiţi ce făceau câte o şuşă prin cluburile de noapte. E adevărat, grupurile făceau play-back şi, pentru această ocazie, Mişa avea o perucă roşcată şi mustăţi, iar uneori şi sâni falşi şi o bluză de damă. Curat *Unora le place jazzul*. Multă alergătură, puţini bănuţi.

Şi pe Mişka îl mai angajară şi să scrie aproape pe gratis muzica pentru un spectacol de diplomă la facultatea de teatru de la nu ştiu ce universitate de artă. I se plătea din nou ca unui concertmaistru, plată cu ora, de plâns. Mişa se apucă trist de treabă, stând nopţile pe la bucătărie, cât timp familia soţiei dormea.

Şi acum intră în arenă cel de-al doilea personaj ce seamănă cu o broscuţă, slabă şi nearătoasă, o studentă de la facultatea de actorie a aceleiaşi universităţi, Karpenko. Există asemenea creaturi care sunt nevoite să compenseze loviturile destinului prin vioiciune şi lipsă de grijă în toate privinţele. Prima lovitură a destinului pentru Karpenko a fost

înfăţişarea, gura până la urechi şi nişte ochi incredibil de mari. Nasul aproape că nici nu exista, nişte găurele modeste. Karpenko nu se machia şi-şi accentua şi mai mult înfăţişarea prin faptul că-şi trăgea în jurul frunţii şi aşa cam înalte nişte păr cam sărăcuţ de la natură. O broscuţă!

Fusese primită pentru talentul ei actoricesc incontestabil, recitase în aşa fel o fabulă, încât pedagogii hârșiți, plictisiţi la sfârşitul primului tur, au început să mârâie cu plăcere.

Dar, pe lângă talent, mai e nevoie şi de alte calităţi, nu se ştie care. Forţa de a răzbate, de exemplu. Farmec feminin. Karp era groaznic de modestă.

Colegele de an aveau aventuri furtunoase, erau mai mereu văzute în maşini străine, dar de Karpenko nimeni nu era interesat, în afară de unii profesori, în special îi scotea sufletul profesoara de canto, care îi cerea întruna să muncească, din moment ce natura nu-i dăduse vocea Mariei Callas. La dans Karpenko se remarca tot printre cele neînzestrate şi muncitoare şi în fiecare zi patruzeci şi cinci de minute se îndoia la bara de balet. Dar ce, veţi întreba, ce trebuia să joace o asemenea actriţă? Corect, servitoare şi bătrâne. Dar servitoarele şi bătrânele nu cântă şi nu dansează.

Slavă Domnului că la spectacolul de absolvire după romanul finlandez *După chibrituri*, Karpenko primise rolul Calului (fără cuvinte, dar cu dans). Apoi profesoara de canto s-a manifestat plină de orgoliu, scandalizată la catedra de măiestrie actoricească în legătură cu eleva ei, şi Karpenko a primit permisiunea să cânte în spectacol ceva scurt. Profesoara voia să demonstreze şi rezultatul muncii sale de ocnaş.

Calul nu avea ce să cânte şi atunci s-a întâlnit cu compozitorul Mişa. Ei doi au rămas în amfiteatru, Karpik a prins repede melodia propusă şi imediat a potrivit cuvinte. Mişa s-a arătat entuziasmat de textul compus de studentă. Se uita la ea clipind din ochi şi dând din cap. Ca urmare, ea s-a dus la cămin noaptea, parcă purtată de nişte aripi.

Nimeni nu se uitase vreodată aşa de entuziasmat la Karpenko, ea crescuse într-o familie severă din Nord, mama era din neam de deportaţi, adică în nişte vremuri îndepărtate strămoşii au trăit la moşiile lor şi, probabil, au dansat la baluri. Dar în acest secol în casă erau patru copii, mama era felcer şi familia se hrănea cu ce creştea în grădina de legume. Singurul lucru prin care se remarcau femeile din familia Karpenko erau firea lor reţinută, cozile aurii şi frumuseţea plină de măreţie. Totuşi, tatăl, pilot de elicopter ce zbura la pol, când a ieşit la pensie, şi-a părăsit soţia şi a plecat. Tot atunci a întins-o şi Broscuţa şi s-a dus să se facă actriţă, fiind parcă uitată de mama împietrită. Ele nu se mai văzuseră deja de cinci ani. Până la cătunul natal trebuia, dând o groază de bani, să meargă şapte zile şi şapte nopţi cu trenul şi treizeci şi şase de ore cu un autobuz, apoi şapte cu altul, şi ăsta putea să nici nu circule. La scrisorile mamei răspundea după vreo trei-patru luni.

Pe scurt, Karp şi Mişa au lucrat bine la personajul Calului, Mişa chiar, de bucurie, a cărat acolo şi vechea lui maşină de scris Moskva, singura moştenire de la mama din alt oraş şi, chiar la sfârşitul lui martie (să reţinem această dată), la universitatea de artă a avut loc vizionarea materialului pentru catedră.

Spectacolul a fost aprobat, maestrul a lăudat reţinut personajul Calului, mai ales dansul lui, stepul pe tocurile-copite. Profesoara de canto a început atunci să analizeze imaginea Calului din perspectiva măiestriei vocale şi i-a pus pe gânduri pe colegi prin analiza belcantoului şi a modalităţii de predare a lui în cazul unor calităţi mediocre.

Spectatorii însă au primit cu mare căldură personajul Calului, au râs în hohote şi au strigat „bravo“.

Ca nişte muşte adormite, Karpik şi Mişa şi-au adunat notele, iar când s-au trezit totul era terminat, oamenii plecaseră, metroul deja nu mai circula şi cei doi au luat-o în sus, pe scara de serviciu, Mişa mai înnoptase acolo înainte.

Lângă pod, în spatele panourilor unor decoruri, se afla o saltea desfundată. Mişa şi-a trădat pentru prima oară soţia profesoară, Karp a devenit femeie fără nici un sunet de părere de rău.

Mai departe spectacolul a fost dus, cu mari eforturi, la un festival studenţesc, într-un mic orăşel finlandez, Jyväskylä, şi acolo Karpenko a primit premiul pentru cel mai bun rol secundar feminin. Textul diplomei era în finlandeză, ea a fost pusă în ramă, la catedră, iar statueta a fost dată, spre păstrare, maestrului.

Şi din studenţii acestui an maestrul şi-a făcut în fine teatrul său undeva la o periferie a Moscovei. Municipalitatea a oferit o încăpere tip depozit. Director a devenit un vechi prieten al maestrului, un ins uns cu toate alifiile, Osip Ivanovici Tartiuk (pe care-l vom numi în continuare Oska).

Oska a început să caute piesa următoare. Eposul finlandez cu cai ce cântau nu prea stârnea interes în acest cartier de dormitoare din Moscova şi nici la municipalitatea mult prea preocupată de afaceri, unde funcţionarii mergeau în jeepuri blindate, pentru caz de explozie. Un sat finlandez, ce altceva?

De aceea Karpik nici nu a fost angajată la teatru. Actriţa slăbănoagă şi cu ochi mari nu-i plăcuse lui Oska. Lui îi plăceau grasele. Fiecare femeie grasă o petrecea teatral cu exclamaţia „ce mai centaur trecu!“ şi la banchete, după al treilea păhărel, afirma cu mândrie că „în orice situaţie mă interesează numai un fund gras“.

Absolventa şomeră Karpenko a dat fuga şi s-a angajat la un angro de la periferie, ca vânzător de legume, deocamdată numai pentru două zile pe săptămână şi pe bani puţini. Situaţia ei era grea (a patra lună de sarcină).

Într-un cartier apropiat a închiriat un pat în bucătăria unei familii de alcoolici învederaţi, a lui Paşa şi a soţiei lui uriaşe, poreclită Elefantul. Amândoi băieţii lor erau la zdup. Vara soţii umblau amândoi în nişte şorturi primite de la nişte organizaţii de caritate de genul „medicii fără frontiere“, primeau prânzuri gratis şi căutau sticle în locuri cunoscute, ca

nişte culegători de ciuperci pricepuţi, sub bănci şi prin containere. Elefantul chiar făcuse rost de la nişte străini de o glugă liliachie de import cu danteluţă, exact în culoarea feţei, şi o purta. Iarna lucrau ca orbi şi păstrau cu sfinţenie două beţe, nişte ochelari negri şi, nu se ştie de ce, o zgardă de câine cu o cureluşă sub patul lui Karp, băgaseră totul în spatele geamantanului ei. Bine că Elefantul nu fierbea niciodată nimic şi intra în bucătărie numai din greşeală, când începea să intre în sevraj. Dar noaptea în camera lor era mare chef. Se aduna marea curte, societatea de elită a oamenilor din jur, precum şi a prietenelor lor, culcate alături de ei, nişte frumoase începătoare şi în vârstă. Şi dacă era să nu primească pe cineva, atunci pe renegaţi nu-i primeau. Şi renegaţii ăştia dădeau uneori buzna în apartament, noaptea târziu, cereau să fie şi ei primiţi în rai, lovind singuratici cu copita în uşa strâmbă. Spre dimineaţă, după tipic, avea loc o încăierare. Uneori veneau şi nişte poliţai nedormiţi. În fiecare zi trebuia spălată baia şi de nu ştiu câte ori toaleta.

Karpenko schimbase geamul spart de la uşa bucătăriei cu un placaj gros, pusese o yală şi, aducându-şi aminte de clasici, de aventurile lui Ulise, noaptea începuse să-şi bage în urechi ceară caldă. Totuşi era un om foarte cult.

Mişa a găsit-o pe Karpenko imediat ce ea, după ce s-a instalat acolo, a venit la teatru cu daruri – a adus la cămin fructe şi şi-a lăsat adresa unei prietene din an. Pentru orice eventualitate. Ştia totuşi ce face.

Se dovedeşte deci că Mişa nu a venit aşa, pur şi simplu. Avea scrisă aproape în întregime muzica pentru nu se ştie ce. Cu ocazia asta a rămas acolo peste noapte şi a sărutat-o pe Karpenko pe mânuţe şi picioruşe, aşa de tare îi dusese dorul.

Karp nu a scos nici o vorbuliţă despre sarcină.

De mâncare erau numai morcov crud şi cartofi fierţi cu ceapă, vânzătorii aveau voie să ia câte puţină marfă după lucru.

Mişa nu a putut să doarmă, fiindu-i frică de strigătele din camera alăturată şi de bubuiturile din uşă şi a plecat cu primul metrou. Karpik s-a gândit că pentru totdeauna.

Totuşi peste trei zile Mişa a venit cu un sintetizator. Cât timp i-a cântat lui Karpik, lângă uşa bucătăriei s-a adunat şi a început să danseze o mulţime de oameni de la ghenă, zbânţuindu-se în tot felul, ca Muppet-Show şi strigând „hodi chavella!“. Lor le plăcea muzica.

Karpik a început imediat să compună o piesă, scoţând de sub pat maşina mică de scris, comoara sa.

Mişa a îndreptat-o pe Karp pe un făgaş sigur, spunând că acum se cântă numai traduceri din italiană şi că trebuie să scrie imediat traducerea.

Subiectul s-a găsit repede, un concurs de frumusețe pentru televiziune, într-un orăşel, Sal-Monella. Toţi dramaturgii italieni şi spanioli plus Shakespeare pluteau deasupra lui Karp noaptea, când stătea la maşina de scris.

Mişa a propus ca autorul să se numească Alidada Nectolai, traducere de U. Karpui. Karpik a făcut subiectul în care era vorba de un avocat bogat, protector de fete frumoase, soţia lui, slabă, plină de diamante, prietena ei care, în acelaşi timp, era şi amanta soţului ei şi soţie a primarului, apoi venea primarul – prieten al mafiei, mai departe mafioţii Lorca, Petrarca şi Kafka (un trio) şi aşa mai departe în acest spirit. Eroina principală, o cântăreaţă foarte puţin cunoscută, frumoasă, se numea Gallina Bianca, cânta cu grupul ei şi cu conducătorul lui, Toto Toeto[1].

Mişa a spus foarte bine că rolul Gallinei n-o să-l pupe Karpik, aşa că trebuie creată şi o variantă de rezervă – un manager de la televiziune. Karpik şi-a spus Giulietta Mamasina şi şi-a trântit pentru ea un rol copiat aproape în întregime din monologurile matinale ale gazdei sale, Elefantul, atenuându-le până la un lexic standard. „Ce pisici? Eu sunt pisici?“ (începutul discuţiei Juliettei la telefon).

Pentru a nu slăbi chiar de tot, Karpenko aproape că trecuse la hrana crudă, pentru locuinţă nu mai plătea nimic (Elefantul era liniştit în privinţa asta, oricum luase plata chiriei cu două luni înainte), era deja august. Un ou pe zi şi un pacheţel de brânză de vaci, precum şi morcov crud, varză şi sfeclă proaspătă, acesta era regimul ei. Ca să nu pună nici un kilogram pe ea, o învăţase repede o colegă de an, doctorandă din Harkov: trebuia să-şi regleze greutatea. Mişa nu câştiga nimic. Familia lui locuia în casa de vacanţă. Amândoi se jigăriseră.

Elefantul dibuise la un container de gunoi al unui supermarket bogat o cutie de lapte praf. Gazda era plină de vânătăi („m-au smotocit“, cum se exprima ea), era clar că lupta se dăduse lângă acel container, dar Elefantul se ţinuse bine.

Paşa şi Elefantul nu erau interesaţi în nici un fel să-l păstreze, dar sperau să dea drumul acestei rarităţi prin piaţa cu amănuntul şi au trimis prin Karp două cutiuţe, de probă. Karp s-a întors cu mesajul că nu folosesc mărfuri expirate. Atunci Elefantul a pierdut orice interes pentru cutia asta, numai musafirii au încercat uneori să guste laptele praf, l-au turnat direct în gură, dar nu le-a plăcut: la o asemenea gustare aveai mâncărimi pe piept şi multă vreme după aceea tălpile se lipeau de podea, iar coatele de muşama. În schimb Karp şi Maşa aveau acum posibilitatea de a mânca fulgi de ovăz cu lapte.

Imediat ce piesa a fost scrisă la maşină, cântecele înregistrate în interpretarea lui Karp şi a lui Mişa şi totul înregistrat la biroul drepturilor de autor, Mişa s-a dus la Oska.

Oska a luat apatic textul, nu a promis nimic, dar deja peste trei zile, când Mişa l-a sunat, l-a chemat pe compozitor la consiliul artistic. Mişa a cântat la sintetizator şi voce, ca un ţap. Consiliul artistic a acceptat imediat piesa. Domnea o animaţie euforică. Era o singură întrebare – dacă există drepturi pentru punerea în scenă.

— Deci aşa, a spus Mişa după o pauză. Acest Alidada Nectolai cere patru mii de dolari pentru folosirea…

— Ca să vezi! spuse cu o voce de contratenor regizorul principal. Drum bun, cale bătută!

Toţi începură să se agite. Osip Ivanovici exclamă:

— Suntem un teatru tânăr! Sărac!

— Nectolai a spus că toate teatrele spun aşa, chiar trimit prin fax că sunt sărace. Dacă nu o vreţi, nu o vreţi.

Osip Ivanovici a întrebat:

— Şi altfel?

— Altfel se poate plăti numai traducătoarei, şi atunci e de două ori mai puţin.

— O ştim, e aşa (Oska făcu în aer semnul unei îmbrăţişări cuprinzătoare, ca şi cum ar fi prins un nisetru), pur şi simplu un centaur! O să stau eu de vorbă cu ea.

Osip Ivanovici începu să se tulbure.

— Să facă rabat, să facă rabat. Remarcabil fund!

— Nu cred. Are atâtea teatre ca al vostru… De trei parale bucata.

— Păi o să-i promitem o mie, o mie în cap! începu să urle Oska.

— Bun. Dacă ei o mie, atunci şi mie o mie. Ca autor al muzicii.

— Nnnu! rosti ca un birjar, tărăgănat, regizorul principal. O să ne descurcăm noi. Pur şi simplu o să luăm muzica din selecţia noastră! Ce ne trebuie? O să avem acolo Celentano, Cutugno şi gata! Cine eşti dumneata şi ce eşti dumneata? Cu rabla asta a dumitale!

(Se vede că avea în vedere sintetizatorul lui Mişa, deloc impresionant, care se afla pe scaun)

— Traducătoarea Karpui nici nu va sta de vorbă cu dumneavoastră. Karpui este autorul textului cântecelor, pricepeţi? anunţă Mişa tulburat. Scrise pe muzica mea. Este un music-hall! Aşa e genul ăsta! Toată

Moscova face bani din music-halluri! Ce, nu ştiţi? Staţi aici la marginea oraşului…

Oska fremăta tot. Fusese oprit din zbor.

— O să rezolvăm asta din mers! strigă el deodată, sperând ceva.

Regizorul principal arăta ofensat.

Mişa şi Oska s-au retras în cabinet. Deja începuse renovarea clădirii.

Mişa a stat mult de vorbă cu Oska şi a obţinut, în cele din urmă, câte şapte sute cincizeci de dolari pentru autor şi compozitor, un loc în trupă pentru Karpenko în rolul pentru ea şi o cameră la cămin tot pentru ea.

— Dar care-i treaba cu ea, băiete? spuse Oska. Soţia dumitale ştie?

— Divorţăm, răspunse Mişa pe neaşteptate pentru el însuşi.

— Dar pe Karpui o cunoşti?

— Karpui e Karpenko, ea a scris piesa.

— Ha! s-a bucurat Oska. Asta era!

— Noi am înregistrat-o. Şi piesa, şi muzica. Avem drepturi pentru tot. Este a noastră.

— Gura! spuse Oska roşu la faţă. Ce mă tot ameţiţi aici de cap? Preţul ei adevărat e de o sută de dolari! Al ei, al piesei. Iar eu o s-o trec ca femeie de serviciu. Mai trebuie să-l pregătesc şi pe regizorul principal. Mă tem că ea nu va putea să joace nici un rol în chestia asta…

— Ei, atunci, de banii ăştia o s-o ducem la un teatru mai bun! La teatrul Lunii! De fapt, la Satira!

— Două sute!

Atunci a intrat regizorul principal, radiind total nepotrivit.

— Citesc pentru prima oară o piesă care se potriveşte aşa de bine. Se potriveşte aşa de bine cu trupa. Văd piesa asta! Ştiu cum s-o pun! Şi dumneavoastră, cine sunteţi dumneavoastră, compozitorul (în momentul acesta maestrul a înjurat), dumneavoastră n-aveţi ce căuta! Dumneavoastră n-o să fiţi aici! Nu avem nevoie de muzica dumneavoastră!

— Da? Atunci iată ultimul meu cuvânt! O mie pentru autor şi o mie pentru compozitor, se înfurie blândul Mişa. Şi nu în ruble şi nu în ziua punerii în scenă, ci imediat.

— Imediat nu pot, răspunse deodată total treaz Osip Ivanovici.

— O să vin cu traducătoarea luni.

— Luni nu pot.

— Dar când?

— Mmm… miercuri.

— Şi toate condiţiile mele. Miercuri.

— Ia ascultă! începu să urle Osip Ivanovici. Am nevoie de femeia mea de serviciu! La cămin e renovare! Cine se va ocupa de toate astea? Mişa, de unde să iau eu o femeie de serviciu?

Regizorul principal se uită la el cu ochi de nebun:

— Ce femeie de serviciu?

Se lăsă o pauză.

— Ei, uite, Karpenko tocmai s-a întors din Finlanda, au filmat-o la televiziune, spuse deodată Osip Ivanovici regizorului. Aşa că femeia de serviciu o să rămână.

— Din Finlanda? Iar eu mă tot întrebam unde o fi dispărut Karpenko, răspunse regizorul principal. Eleva mea dispare aşa, pe nepusă masă… Gallina Bianca… Este rolul ei. În primul act este o scrumbie… Apoi îi lipim gene… O punem pe tocuri… Cu pieptul se poate rezolva…

— Ea vrea s-o joace pe Giulietta Mamasina, a spus Mişa.

— Vrea! piui Oska. Vrea multe, primeşte puţine! molfăi el din buze. Până una-alta să joace.

Studenţii din an îi primiră cu reţinere pe noii locatari. La bucătărie toţi tăceau când intra Karp. Ea ocupa o cameră în care locuiseră două persoane, fuseseră repartizate prin alte camere, în acelea erau acum câte trei. Nemulţumirile crescură. Toţi erau furioşi. Avea loc distribuirea rolurilor. O, teatru, cuib de şerpi! Karp saluta liniştită, nu i se răspundea.

Deodată a apărut întrebarea de ce locuieşte aici Mişa, doar nu e înregistrat, de ce la Karpenko, trebuie să plătească şi pentru el la lumină, gaz şi apă, în plus (o mică răzbunare). Toţi locuiesc câte trei, numai Karpenko e singură. Trebuie să se mute şi la ea o fată, ca să le fie tuturor la fel de rău. Când colo, unul din afară stă ca acasă. Trebuie să se dea telefon la soţia lui. O fi la curent sau nu?

Apoi, într-adevăr, soţia a venit cu fiul de zece ani, l-au aşteptat pe Mişa, au fost serviţi cu ceai până la plecarea ultimului metrou. Tartiuk care, nu se ştie cum, afla tot, îl prevenise pe Mişa, el şi Karp au stat toată noaptea în aeroportul Domodedovo.

Odată cu noul sezon au început repetiţiile generale cu presa. Karpenko şi-a făcut în mod special un costum – o fustă şi un sacou cu nişte umflături, adică o burtă mare şi un piept proeminent, iar fusta era mini, avea o perucă roşcovană bogată, cizme mult peste genunchi, fără toc. Premiera a decurs de minune. Giulietta i-a amuzat pe toţi teribil, ea urla tare şi fals, arătându-le fetelor cum trebuie să cânte în faţa camerelor, şi dansa ca un elefant, cu mare greutate. La cămin se ştia deja că e gravidă şi toţi erau gata s-o joace pe Giulietta ei.

Toţi ştiau, numai Mişa nu.

Odată Tartiuk a venit în cameră la ea ziua. Mişa cânta la sintetizator, cu căştile la ureche. Karpenko stătea în pat.

— Ce-o să facem? Bună, a spus Osip Ivanovici.

— Când? întrebă Karpenko, nu se ştie de ce.

— Păi uite, când o să naşti. Doar trebuie să facem o modificare în spectacol!

— Pe 31 decembrie.

Mişa stătea cu căştile, scurmând neauzit pe taste precum o găină cu ghearele: cântă puţin şi se opreşte, imaginându-şi ce a ieşit. Chiar semăna cu o găină. Un bărbat greu de cap, deloc suspicios.

— Ei? Au mai rămas numai două săptămâni!

— Păi o să joace Mişa, dădu Karpenko din cap spre el. El ştie tot, am făcut textul cu el. Nu aveţi actriţe pentru rolul ăsta.

Tartiuk făcu ochii mari.

— Mişa! ea îl hâţână uşor cu lăbuţa.

Găina îşi scoase căştile.

— Pune-ţi costumul, porunci Karp. Osip Ivanovici, am făcut special fusta pe elastic… Deja cizmele s-au cumpărat pentru el… Avem tot. Am prevăzut totul în cazul bolii mele.

Mişa, tot ţopăind şi întorcându-se, cu braţele ridicate ca un dansator de flamenco, se schimbă cu greu în spatele uşii şifonierului. Toate astea arătau groaznic de ridicol. Fusta, sânii ca o cocoaşă, buclele roşcate, fundul ca două globuri. Faţa pământie prost rasă, nasul uriaş.

— Centaur! rosti Osia. Ei, bine, aduceţi pe lume, am plecat.

— Aduceţi pe lume, zâmbi Mişa, dându-şi jos cuirasa. Aici mai e o grămadă… Mai e mult de mers.

— Adică? întrebă Karp.

— Ei, mai am mult până termin de scris muzica…

— A, răspunse Karpik.

Ea stătea întinsă pe pat, toată numai pântec. Dar Mişa interpreta corpolenţa ei ca pe un dat. Mare lucru, doar soţia lui, profesoară, chiar era un centaur.

Mişa a fost introdus în spectacol peste o săptămână.

Pe 31 decembrie reprezentaţia s-a încheiat la nouă şi jumătate, Mişa a sunat-o pe Karpik, nu a răspuns nimeni. A început să sune la cămin, telefonul era întruna ocupat. Ocupat, ocupat… S-a schimbat repede, a luat o maşină, a dat fuga primul cu un morman de buchete, înaintea tuturor. Ardea lumina, pe coridor, lângă telefon, receptorul era pe jos. Pe jos era ud. Balta ducea spre ieşire de la uşa lor întredeschisă. Celelalte rămăseseră închise. Probabil, colectivul făcea revelionul la teatru. În camera lor era totul cu curu-n sus. Lucrurile erau pe jos lângă şifonier. Se

întâmplase ceva. Unde a dispărut bolnava? Doar nici nu putea să meargă. Tot spunea că în curând o să se interneze în spital, pentru analize. S-a uitat chiar şi sub pat. Acolo, aruncată departe, plină de praf, se afla geanta ei. A deschis-o. Buletinul. Mobilul. Aşa… Fişa sarcinii… Karpenko Nadejda Aleksandrovna… Sarcină… termen 31 decembrie… Ce???

A început să sune la salvare, unde să sune. Peste o oră nefericitul Mişa a aflat că nici o bolnavă cu numele acesta n-a venit cu salvarea. Nici la maternităţi, informaţiile sunt de ieri. Mişa s-a aşezat pe jos. Iar afară răsunau nişte împuşcături, oamenii începură să urle, explodă ceva. A început războiul? Cerul era luminos, toate ferestrele erau luminate. Ce s-a întâmplat? Exploziile erau una după alta. A, e revelionul… A ieşit, a început să se roage. Doamne, Karpik, numai să fii în viaţă… Karpik.

Iar Karpik, în acest timp, ajunsese pe picioarele ei la o maternitate a cărei adresă o ştia demult, a bătut la uşa închisă şi a ciocănit neputincioasă până i-a deschis o femeie de serviciu. S-a târât aproape în patru labe, legănându-se, şi a spus:

— Mi-e cam rău.

Femeia de serviciu, care se cinstise deja cu ocazia sărbătorii, spuse neclar, dar sever, cu intonaţia cunoscută a Elefantului:

— Asssscultă…

Apoi a dat din mână şi a dispărut.

Karp s-a întins pe jos. Burta i se făcuse ca de piatră. În ea se învârtea, nu-şi putea găsi loc, o ghiulea mare, fierbinte, de piatră.

Când a apărut o fată în alb, medic sau soră medicală, Karp deja nu prea mai înţelegea despre ce este vorba. Dar textul pregătit dinainte, învăţat pe drum, îl turui ca un profesionist:

— Nu am putut să-mi găsesc actele… Am pierdut tot… ce am pregătit… telefonul…, începu să bolborosească Karp. Nu am nici paşaportul, nici fişa medicală… Nimic… cineva mi-a luat geanta… Am avut banii în buzunar, dar nu am găsit nici o maşină… N-au oprit… Noi

suntem deportaţi… Tata e pe elicopter… Şi tot… Nimeni nu are nevoie… Nimeni nu are nevoie.. A zburat…

— Delirează, au spus deasupra ei. Dar tu de unde eşti? Alo!

— Eu sunt actriţă…

— Păi văd că eşti actriţă, dar cum te cheamă? Anul naşterii! Ce adresă ai?

Şi atunci lui Karpik i s-a făcut rău şi şi-a pierdut cunoştinţa. S-a trezit într-o încăpere luminoasă, luminoasă, acoperită cu faianţă, ce semăna cu un bazin de înot, şi în jur feţe cu măşti albe.

— Ei! Deschide ochii! I-a deschis! O! Ce fericire a dat peste noi de revelion! Ai de gând să naşti? Actriţo! Cum te cheamă?

— Karp.

— Frumos nume pentru o fată. Dar numele de familie? Ei, ei, să nu mori! Ei, Karp, acum o să ne strici toată sărbătoarea.

Atunci a cuprins-o o durere mare, maţele au început să i se învârtă, a fost stropită cu apă fierbinte, totul era expulzat afară cu o forţă aşa de mare, dar nu a trecut. S-a înţepenit, s-a întors. Karpik a răbdat. Peste câteva secunde s-a repetat. Şi a urmat o serie de dureri neomeneşti.

— Încordează-te! Stai! Stai!

Au înfipt un cuţit de jos, l-au întors. Acum o să-l taie pe copilaş!

— Nu trebuie! începu să urle cât o ţinea gura cu vocea ei sonoră. De ce tăiaţi?

— Ei! Încet, încet, mămică. El te taie pe tine… ahaaa, uite, a apărut şi căpşorul… Pe cine aştepţi, actriţo? Aşa… Oooo, spuseră ei mulţumiţi.

Cineva începu să turuie cu o voce de bas.

— Mămică! Uite! Deschide ochii! O, ce mai ochi mari… Este o fetiţă! Ce mai frumuseţe! Are bucle, ia priveşte! Vezi? Care e numele tău de familie? Daţi-i nişte amoniac! A? Care e numele tău de familie?

— Karpenko, Karpenko e numele meu de familie. Nadejda Aleksadrovna Karpenko.

— Ei, uite, foarte bine. Vezi? Priveşte cu atenţie! Este o fetiţă! Ca să n-ai pretenţii pe urmă!

Feţe albe acoperite de tifon, numai ochi. Râd. În mâinile cuiva se află o păpuşică ciufulită, dă din mânuţe, e mică, mică, cam murdară, amărâtă. Sprâncenele încruntate. Plânge, scânceşte. Păi îi e frig! Doamne, Dumnezeule, ce milă îi e de ea!

Karp era cât pe ce să urle şi ea. De nimeni nu i-a fost aşa de milă.

— Mămică, trebuie să te bucuri! Ce fată frumoasă, zdravănă! Un an nou fericit!

— Daţi-mi-o, daţi-mi-o… Daţi-mi-o, daţi-mi-o…

1. Joc de cuvinte în limba rusă însemnând *ba una, ba alta*.

Elegie

Nimeni în lume nu s-ar fi apucat de aşa ceva, să spună că totul se va termina rău. Cel mai probabil ar fi spus că ea aşa îl înconjura cu dragostea ei, încât el nu mai avea nici o ieşire: oriunde s-ar fi dus, dădea şi ea fuga acolo, ca să verifice totul la faţa locului, să aranjeze totul la fel ca în locul precedent. Se ajunsese chiar la lucruri ridicole: ea fugea cu fetele la el la serviciu – cu o fată într-o mână, cu cealaltă de mână – s-au dus la Pavel în vizită, să vadă cum e serviciul lui tati. Fetiţele s-au aşezat la maşinile de scris, iar soţia lui Pavel, cu o înfăţişare veselă, discuta cu o colegă ce stătea vizavi de Pavel, şi-i vorbea despre greutăţile vieţii lor de acum în apartamentul pe care îl închiriaseră. Totul arăta deosebit de firesc şi de demn, dacă nu am ţine cont de ciudatul fapt al sosirii întregii familii, ca o şatră de ţigani, într-o instituţie serioasă.

După ce a stat puţin, familia lui Pavel a luat-o din loc şi a plecat la ale ei. Fetiţelor le-a plăcut foarte mult la tata la serviciu şi de fiecare dată când se plimbau prin apropiere, iar asta se întâmpla destul de des, o rugau pe mama să le ducă la tata la serviciu şi apăreau din nou la el ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, şi Pavel le ducea la cantină, şi fetiţele mâncau prânzul acolo, iar mama lor, odihnindu-se de griji, şedea alături de soţul său şi toţi la un loc dădeau iarăşi impresia de şatră de nomazi, aşa de strâns legaţi unul de altul, dispreţuind aşa de tare formalităţile, scuipând de la înălţimea lor pe programul de lucru.

Extrem de remarcabilă era în acest sens soţia: dacă fetiţele nu puteau să înţeleagă şi nu înţelegeau cât de nepotrivită era alergătura lor pe coridoarele instituţiei, mama lor putea să-şi dea seama de acel întreg complex de sentimente pe care trebuie că îl încerca Pavel, aşa de blând şi

cu o fire aşa de modestă, când tot cuibul lui pornea deodată din loc şi, în formaţie completă, îşi făcea apariţia la el la serviciu!

Spre onoarea lui, trebuie să spunem că niciodată nu manifestase iritare sau nelinişte la vederea soţiei sale care se jigărise şi a celor două fetiţe albişoare, palide, care, parcă făcându-i o surpriză, se ascundeau multă vreme după uşă şi râdeau fericite când tată lor le descoperea. Pavel lua totul extrem de uşor, de parcă nu s-ar fi gândit ce urmări ar fi putut să aibă aceste prânzuri în familie la bufetul instituţiei, aceste discuţii conjugale liniştite la măsuţa de plastic, în ochii cozii care avansa.

Mai întâi, oamenii şi-au explicat asta prin faptul că familia lui Pavel nu are practic locuinţă şi nici o gospodărie, pentru că abia veniseră, se întorseseră din acel oraş în care Pavel lucrase prin repartiţie, după terminarea facultăţii. Acolo nu agonisiseră nimic în afară de copii, şi s-au întors în starea de dinainte, cu geamantane şi fără mobilă, iar mama lui Pavel deja se căsătorise între timp la cei cincizeci de ani ai ei, aşa că Pavel şi familia au trebuit să închirieze un apartament şi să mai şi plătească pentru asta din banii şi aşa puţini pe care îi primea la noul loc de muncă. Tocmai în acest fel se explica faptul că soţia lui Pavel aducea toată progenitura la el la serviciu, la cantina lui ieftină cu aceste măsuţe uşoare, unde adulţii puteau să meargă numai la nevoie şi când erau grăbiţi, în nici un caz să-şi ducă acolo solemn copiii, ca şi cum ar fi fost la un restaurant într-o zi de sărbătoare, numai ca să nu te încarci cu cumpărături şi cu mâncare şi ca să sărbătoreşti totul aşa cum trebuie.

Dar soţia lui Pavel putea în toţi aceşti ani trăiţi într-un oraş străin să înveţe să gătească măcar ceva primitiv, să se descurce cumva cu obligaţiile sale de gospodină şi mamă! Ar fi putut să nu se îmbrace aşa, uite, toată în negru, ca şi cum ar fi întruchipat astfel prin toată înfăţişarea sa o sărăcie autentică, vie, deşi sărăcie era într-adevăr, pentru că Pavel, din micul lui salariu, mai trebuia să plătească şi pensia alimentară pentru copilul din prima căsătorie. Şi prima căsătorie a lui Pavel fusese o eroare,

câte nu mai avusese acest Pavel, care acum ajunsese la o impasibilitate aproape ţigănească, ca, ziua în amiaza mare, să le dea copiilor să mănânce porţii mărite la el la cantină, unde toate femeile de la servire ştiau povestea emoţionantă a acestei familii şi îi hrăneau şi ele cît puteau mai substanţial.

Firea imperturbabilă a lui Pavel şi a soţiei lui şi pacea şi calmul din ochii fetiţelor lui cărora nimeni nu le stăvilea poznele avuseseră, în mod clar, un efect magic şi asupra conducerii, care ştia ca pe degete toate greutăţile financiare şi locative ale familiei lui Pavel, aşa că nimănui nu i se ridica mâna să pună capăt acestei tradiţii ciudate de familie, mai ales că Pavel era un lucrător ce promitea mult, chiar talentat, dedicat cu toată fiinţă activităţii.

E adevărat, se auzeau voci care spuneau că, într-o anumită măsură, asta aduce a şantaj cu copii, că şi alţii ar fi putut să-şi aducă copiii să fie văzuţi, numai că le e ruşine să-i care pe copii pentru aşa ceva şi să îi hrănească aşa cum îi hrănea soţia lui Pavel.

Între timp nimic nu împiedica următoarele sosiri ale fetiţelor cu mama lor. Fetiţele nu erau bolnave şi arătau mereu la fel şi nimic nu le făcea rău, nici un fel de prânz, nesănătos pentru mulţi oameni adulţi, dar nu pentru familia lui Pavel, care, evident, se caracteriza printr-o poftă zdravănă, caracteristică tuturor oamenilor săraci şi în general pelerinilor. Cumva ele, fetiţele acestea, arătau spălate şi curate, cumva mama le spăla hainele, deşi, cum ai da-o, la instituţie era o grădiniţă, acolo se jucau mai întâi iarna, apoi şi primăvara cele două fetiţe mici, şi la fel venea, cu aceeaşi geantă în mână, soţia lui Pavel, cu paltonul negru şi pantofi negri, căci era evident, culoarea neagră este cea mai ieftină culoare şi culoarea cea mai puţin de marcă, economică.

Între timp, vremea se scurgea şi se apropia vara şi Pavel cu familia sa primiră de la instituţie o cameră, cum, necum, dar o cameră pe care mai înainte o ocupase fochistul. Acum ne-am fi putut aştepta la sistarea

vizitelor de familie, acum chiar soţul putea să se grăbească acasă de la serviciu, în pauza de masă, în sânul familiei, unde soţia, la o plită electrică amărâtă, putea totuşi să prepare prânzul. Totuşi nu se întâmplă nimic de acest fel, la fel de neabătut copiii veneau şi ocupau o măsuţă cât tatăl şi mama stăteau la coadă şi aşa, ca în campanie, luau masa de prânz. De fapt nu se schimbase nimic în viaţa lor, nu se îmbunătăţise nimic, deşi acum erau scutiţi de plata pentru apartamentul de la privat şi, în comparaţie cu perioada precedentă, totuşi trebuie să se fi adunat nişte bani. Se vede că orice sumă putea părea insignifiantă în faţa acelei sărăcii care domnea în fosta cămăruţă a fochistului.

Pavel, cu permisiunea conducerii, a aranjat camera cu mobilă de serviciu, cu nişte scaune, un birou şi un fişet cu numeroase rafturi. Soţia lui Pavel chiar a organizat o petrecere de casă nouă şi, fără să clipească, i-a invitat şi pe colegii de serviciu, şi pe şefi, şi toţi au venit grămadă, cu bucurie, şi au petrecut timpul ca în cei mai buni ani ai studenţiei, în cămin, când totul e de la stat şi paharele sunt luate de la cantină, iar pe un ziar se află pâine tăiată mare. Toţi au petrecut timpul de minune, Pavel a cântat la chitară, ardea o lumânare şi toţi s-au simţit confortabil şi bine. De casă nouă, tinerii au primit obiecte de primă necesitate pe care colegii le-au cumpărat după listă, certându-se pătimaş ce să cumpere în primul rând pentru Pavel. Conducerea a oferit un picup cu discuri, ca să asculte copiii muzică, dar copiii nu ascultau muzică, tot săpau mereu în curte şi soţia lui Pavel, după cum se vede, dispreţuia toate aceste crătiţi şi farfurii dăruite şi le aducea în continuare pe fetiţe la cantină să mănânce.

Aceste maniere studenţeşti ar fi putut să nedumerească pe cineva, să inducă părerea că totul este încă înainte, că totul este încă deschis, inclusiv toate drumurile, şi că totul o să vină de la sine şi o să fie ca la restul oamenilor, şi copiii o să crească şi o să afle ce înseamnă vatra şi liniştea familială, nu numai patul de campanie pliant şi masa de plastic la cantină. Dar deocamdată las’ să trăiască precum păsările cerului, las’ să mai

trăiască aşa, să se răsfeţe cu lipsa totală a lucrurilor şi grijilor, şi chiar a unor griji precum educarea copiilor, care la ei vine de la sine, cum creşte iarba pe câmp. Mulţi invidiau priceperea soţiei lui Pavel de a face totul astfel ca să nu fie împovărată, totul se mişca de la sine, tot acest spălat şi călcat, şi adesea la soţia lui Pavel dădeau fuga să pălăvrăgească femeile din secţia lui, pentru că priveliştea fericirii altuia şi a mulţumirii totale şi a libertăţii totale acţionează cum nu se poate mai purificator asupra sufletului, mai ales priveliştea fericirii aşa cum o aveau Pavel şi familia sa, când fetiţele lui Pavel, liniştite şi moderat de poznaşe şi pe care nici nu le simţeai, ca toţi copiii educaţi, desenau la biroul de la serviciu, desenau cu talent, şi soţia lui Pavel şi chiar el nu le arătau o atenţie mai mare decât ierbii de pe câmp.

Şi Pavel putea, absolut liniştit, fluierând, să facă un televizor din piese, iar soţia lui Pavel spăla în linişte şi te invita bucuroasă să iei loc pe un scaun vechi de la serviciu – asta lăsa o impresie de neşters de simplitate şi libertate, aşa cum nu avea nici una dintre femeile care o vizitau pe soţia lui Pavel, împovărate fie de lipsa lor de organizare, fie de soarta mult prea organizată şi care intrase de-acum în nişte cadre mult prea rigide.

Uneori asemenea întâlniri aveau loc şi seara, la serviciu, când Pavel, de exemplu, făcea cu colegii săi o treabă urgentă, iar soţia lui Pavel, după ce culcase copiii, venea să stea puţin împreună cu toţi şi lipea sau rescria ceva la maşina de scris. Femeile din secţia lui Pavel ghiciseră că Pavel nu are unde să se ducă seara, decât acasă, că acea conştiinciozitate a lui nu e în totalitate cea a lucrătorului şi că mai curând poate să fie vorba de evitarea cuibului familial, a programului de casă, oricât de liber ar fi fost acest program. Pavel îşi mai făcuse şi obiceiul de a lucra seara la traduceri tehnice sau de a se duce la bibliotecă, şi atunci soţia nu-l mai putea însoţi, încătuşată de gemenele care trebuiau culcate, iar celei mai mici, mai slabe, trebuia să-i facă un masaj la picioruşe.

De aceea femeile erau din tot sufletul de partea soţiei lui Pavel şi-l condamnau pe Pavel că era uşuratic, de fapt, pentru uşurinţa cu care accepta ştirbirea intereselor familiei, plecând cu inima uşoară în delegaţie, de exemplu, lucru pe care soţia lui Pavel pur şi simplu nu-l putea suporta, deşi asta le mai aducea bani; în asemenea zile soţia lui Pavel chiar nu mai apărea cu fetiţele la cantină, ci venea în secţia lui Pavel numai pentru a da telefoane interurbane soţului plecat.

Pe de altă parte, unii au început deodată să remarce că Pavel într-adevăr lucra mult şi pentru serviciu, dar şi pentru propria sa familie, ba chiar mai mult; iar soţia lui Pavel se comporta de parcă situaţia lui Pavel devenise treptat limpede pentru toţi, el nu putea face nici un pas în afară, era parcă blocat din toate părţile, literalmente nu putea face nici un pas în afara curţii, întotdeauna ieşeau împreună cu el şi soţia cu cele două fetiţe, uneori, e adevărat, fetiţele rămâneau în curte şi soţia îl ajungea din fugă pe Pavel şi mergea alături de el, chiar dacă el se ducea la administraţie, iar cel mai adesea chiar aşa era.

Indiferent ce ar fi fost, ea îl urma peste tot şi Pavel trebuia să se simtă mereu înconjurat, lucru care, fără îndoială, îşi spuse cuvântul: când soţia lui Pavel a fost chemată printr-o telegramă cu ocazia bolii mamei ei şi în cele din urmă a plecat cu avionul, cu fetiţele, ele au plecat, iar el nu – Pavel era cât pe ce să se scrântească la cap, mergea ca un automat în toate serile prin cămăruţa sa, bine măcar că aceste seri au fost numai patru, în a cincea zi soţia şi copiii au venit înainte de vreme şi nu se ştie ce a fost, fie mama s-a făcut bine aşa de repede, fie soţia lui Pavel nu a suportat lunga despărţire şi s-a întors la soţ, lăsând-o pe mamă bolnavă, şi încă trei zile a mai primit Pavel scrisori de la soţia lui care se întorsese deja.

Aşa că aici poate fi vorba numai despre faptul că soţia lui Pavel pusese şaua pe el, îl privase de propria lui apărare, de instinctul de autoconservare, pentru că el nu putea să trăiască fără ea, să existe fără ea şi a pierit în prima situaţie care i-a pus viaţa în pericol: odată, seara, a

căzut de pe acoperişul îngheţat, unde se căţărase să fixeze o antenă pentru televizorul pe care-l făcuse singur, care putea deveni primul semn al bunăstării care se apropia, a vieţii care avea să vină, care nu mai era deja nomadă, ci altfel – şi mai bine orânduită, şi mai asemănătoare cu celelalte vieţi. În acest caz televizorul a jucat rol de simbol, deşi, după moartea cuiva, tot ce se întâmplă înaintea ei are rol de simbol. În cazul lui Pavel a fost simbolic şi faptul că el, împiedicându-se pe acoperiş, nu a putut să se ţină şi a alunecat jos. Aşa, cel puţin, s-au explicat mai apoi cele întâmplate, dar această reconstituire a adevărului nu a mai schimbat nimic şi soţia lui Pavel cu cele două fetiţe au dispărut din oraş, fără să răspundă la invitaţiile nimănui de a locui şi de a rămâne, şi povestea acestei familii a rămas aşa, neterminată, a rămas necunoscut ce fusese, de fapt, familia asta şi cum s-ar fi putut de fapt termina lucrurile, pentru că toţi credeau la momentul acela că se va întâmpla ceva cu ei, că el o s-o părăsească, nemaiputând să suporte această mare iubire, şi el chiar a părăsit-o, dar nu aşa.

Labirintul

În acel moment când pământul începuse să respire, luna ieşise ca un solz palid pe cerul încă luminos, iar iarba era deja aproape răsărită, adică într-o seară de aprilie, fata D. a venit în cele din urmă la loturile de grădină ale asociaţiei de grădinari Labirintul, care-şi întinsese căsuţele în mijlocul pomilor fructiferi, şi ei învăluiţi de o ceaţă verde.

Casa foarte bătrânei şi săracei mătuşi abia îngropate arăta înnegrită de ploi, dar se ţinea cât se poate de bine.

Înăuntru totul se dovedise a fi plin de praf, mirosea a mere putrezite (în podul spaţios stăteau în ziare merişoare cu coaja zbârcită, maronii, de anul trecut, mătuşa nu apucase să le ia, fusese luată chiar ea la spital). Cele două camere şi terasa erau totuşi foarte bune pentru locuit, numai că erau groaznic de murdare, pur şi simplu fuseseră jefuite de vizitatorii postumi, se revărsase totul ca dintr-un corn al abundenţei.

E adevărat, un dulap şi câteva piese amărâte de mobilă nu fuseseră scoase afară, avea pe ce să mănânce şi să doarmă. Era bine de asemenea că avea încălzire cu gaz şi un aragaz, mătuşa se pregătise foarte bine pentru o lungă bătrâneţe. Mătuşa a trăit aici fără să iasă din casă, singură, fără să împovăreze pe nimeni cu persoana sa, cazul ideal, deşi se scrântise uşor, se vede, pentru că vecinii ei povesteau că primăvara devreme, când veneau să sădească ridichi pe zăpadă (aşa e metoda), au găsit-o la lot (în ultimul an de viaţă) şi au întrebat-o ce rost avea să locuiască acolo singură, iar ea a răspuns că nu e singură, cu mine e Alexandr Blok, uite-l, mă vizitează, şi a dat din cap spre casă. Arăta foarte rău, dar era cumva fericită.

După aceste povestiri (le aflase de la o vecină, când a întrebat despre încălzirea cu gaz, cum s-o deschidă), după o asemenea introducere, D. se apucase hotărâtă de podele, făcuse scurt timp un foc din rămăşiţele din hârtie, nu avea putere să le sorteze, iar acolo se vedeau scrisori, versuri, facturi, caiete pline, nişte liste, urme importante ale altei vieţi, să piară în foc! Versurile le-a luat în mână să vadă ce sunt – s-a dovedit că erau într-adevăr versuri de Blok. „Visez malul fermecat“, cu o cerneală decolorată, cu litera ъ[1], o epistolă ciudată.

Mai târziu şi-a adus aminte de acele caiete, păcat că le arsese, poate că mătuşa îi spusese ceva de acolo, de dincolo de mormânt, doar textele sunt experienţa greşelilor altora, o portiţă în labirint, învăţătură pentru proşti ş.a.m.d.

Dar ce e făcut e bun făcut, pe atunci D. încă nu-şi iubea mătuşa aşa cum a iubit-o mai târziu.

Pe scurt, până noaptea târziu D. şi-a pregătit locul de mas, trebuia să se grăbească să elibereze măcar o cameră, dar, prinsă de drogul muncii, D. nu se liniştise până nu curăţase, până nu făcuse lună toată căsuţa. Focul minţii străinei ardea cu o flacără clară, fumul dulce se revărsa, cârpele ude după spălatul podelei şi al ferestrelor atârnau pe nişte cioturi de jos, iar D. a găsit o cutie de vopsea albă destul de potrivită şi, deşi moartă de oboseală, a vopsit pe dinăuntru şi ramele ferestrelor (mâine pe dinafară).

Era un asemenea elan de muncă, se vede, un instinct ca al albinelor lucrătoare, care le conduce în viaţă pe foarte multe femei, le îndeamnă, dulce plăcere, să facă ordine primăvara, într-un loc nou!

Căsuţa strălucea.

D. era fericită aşa cum nu mai fusese vreodată.

Casa i-o lăsase prin testament mătuşa Liolia chiar ei şi D. nu voia să cheme nici tată nici mamă în vizită, mai ales să locuiască aici, familia ei trăia zgomotos, pe faţă, chiar cinic şi D. părăsise, uite, tocmai această căldură omenească urât mirositoare, se dusese acolo unde nimeni nu face

să plângă o fată nemăritată acoperindu-se cu perna, mai ales după nişte exclamaţii sincer-grijulii ale tatălui, că nu-i nimic că fata noastră nu mai e fecioară, o s-o lipim cu hârtie şi o s-o măritǎm! Drept răspuns mama a strigat: „Idiotul dracului“. Aşa arăta viaţa obişnuită de familie, caldă, densă ca o supă, cotidiană, obligatorie, dezarmantă, pentru că tata suferea, rănit de faptul că un oarecare Mişa nu s-a căsătorit cu fiica lui, a trăit pur şi simplu aşa în apartament două luni, a luat cina de vreo şase-zece ori, a fiert în ceaunul familiei printre cuvintele cinice, sincere ale tatălui ofensat dinainte („Dar cine, mă rog, este el? Să se ducă de unde a venit!“) şi protestele sonore, la fel de cinice, ale mamei; o anumită perioadă, Mişa şi-a luat sacul de dormit din puf de gâscă cu care venise la logodnică, în fiecare seară şi-l întindea cu răbdare şi-l netezea, ghem după ghem, apoi spăla totul separat, cu fulgi de săpun, el pregătea singur tot: ligheanul mare, ligheanul mic şi căldarea – l-a întins din nou uscat pe jos, i-a întins cusăturile mari, fără să spună nici un cuvânt, apoi l-a făcut sul, şi-a adunat lucrurile şi a plecat, uite, la trenul de noapte, un turist, unul care pleacă în drumeţie, un bărbat, nu prea vorbăreţ, aşa cum se cuvine.

D. nu apucase să facă vreun copil, de fapt, în aceste două luni D. se ruşinase groaznic de tată şi de mamă care se aflau în spatele unui perete subţire, ei nu plecau niciodată de acasă, nici la film, nici în vizită, nici pur şi simplu să se plimbe, parcă stăteau şi păzeau.

Ginerele ratat, care, în tot acest timp, a dormit pe jos, singur, se pare că a plecat la timp, şi-a legat rucsacul, şi-a pus deasupra lui sacul de dormit, mai sus de cap şi, după ce şi-a luat repede rămas bun de la D. care plângea – ea stătea culcată, parcă cuprinsă de fierbinţeală, pe patul său –, a dispărut în eternitate, fără să priceapă şi fără să accepte nimic, această atmosferă de familie plină de adevăr în expresii, a plecat acasă undeva, dincolo de lanţul Uralilor, unde avea şi el, la rândul lui, o mamă, încă nu bătrână, la fel de groaznic de sinceră, care, ca răspuns la telefonul lui D., a

spus direct: „N-ai de ce să mai suni aici, ai înţeles? Aici are o logodnică bună“.

D. s-a hotărât să doarmă noaptea pe jos, pe păturile sale, iar sofaua şi canapeaua cu arcurile ieşite doar să le şteargă deocamdată, cât despre scuturarea prafului, o să se gândească mâine, cum o să le scoată în curte.

Apoi s-a aşezat să bea ceai şi se tot gândea la mătuşă. De ce îi lăsase ei moştenire această casă, şi în secret; chemând-o la ea la gară, i-a dat o hârtie, vorbea scurt, privind-o pe D. cu ochii mari, rotunzi, luminoşi, căprui (de culoarea ceaiului) pe faţa sa slabă, rumenă, maronie, ca un măr copt la cuptor. Părea că ea se grăbea (unde?) şi voia să prindă trenul, deşi trenurile astea circulau dus-întors din oră în oră.

Şi, lucru care poate fi numit o ciudăţenie, pe degetul mijlociu de la mâna dreaptă, când mătuşa şi-a dat jos cu grijă mănuşa maro de lână, împletită de ea, s-a văzut că avea un inel cu o piatră rotundă, bombată, de un maro luminos, exact în ton cu ochii. De ce îl pusese mătuşa la gară? Ce eleganţă mai era şi asta?

Mai târziu a descoperit inelul acesta, D. a dat de el, mai bine zis, s-a minunat când l-a văzut, dar deja mai târziu a fost asta.

Relaţiile dinte mătuşă şi sora ei mai mică, mama lui D., erau demult, din copilărie, proaste, mama lui D. s-a născut când mătuşa avea deja opt ani şi gelozia i se instalase în suflet, gelozia şi invidia, mai ales când mama lui D. se măritase, mătuşii îi plăcea logodnicul mamei, asta era clar. Mama repetase nu o dată această legendă de familie, iar tatăl, râzând, nu nega. Mătuşa rămăsese fată bătrână, la părinţii săi, îi însoţea la cimitir pe invalizi cu tot cu bolile şi cu imobilitatea lor, nefericita, tot îi suna, tot voia să-şi ia rămas bun de la ei cât mai erau în viaţă, ce să-ţi iei rămas bun dinainte, nu mai cârâi, omletă, glumea tata. Îşi numea cumnata „omletă“ şi spunea des: „Omletă, scrie testamentul pe numele meu, doar eşti singură, eu o să te îngrop“.

D. bea ceai în libertate, în împărăţia asta lăsată moştenire de mătuşă, în spatele geamurilor curate strălucea amurgul de mai, încă nestins.

În copilărie D. petrecuse cumva aici o lună de vară, deja după moartea bunicului şi a bunicii, dintr-un motiv foarte serios: mama lui D. era internată în spital, iar tatăl se dusese imediat într-o delegaţie, şi mătuşa a fost nevoită s-o ia pe mica D. la casa de vacanţă. Fetiţa D. s-a îmbolnăvit în scurt timp, plângea în fiecare seară înainte de culcare, ducea dorul mamei şi al tatălui, iar mătuşa venea la ea, o lua în braţe, înfofolită în pătură ca un bebeluş, chiar cususe special pentru ea o păpuşă-băiat, Piramidon, ca D. să ia piramidon. Mătuşa îi citea nişte versuri de neînţeles, făcând asta aproape că se aprindea de pasiune şi rostea versurile cu putere, iar D. făcea nazuri şi nu voia să asculte. Apoi toate rănile sufleteşti ale micuţei D. s-au vindecat, copilul, ca un pisoi, trebuie să se deprindă cu singurătatea, dacă era părăsit, ce să facă, s-a obişnuit cu mătuşa, se ducea mereu cu ea la magazin, la gară, chiar s-au dus odată cu personalul şi cu autobuzul la poşta raională, să dea telefon. Mătuşa făcuse o comandă telefonică, a luat receptorul, a auzit vocea cuiva, dar nu a vorbit, a ieşit imediat din cabină şi, cu scandal, a luat înapoi banii pentru convorbirea nefolosită. La vremea aceea petrecuseră amândouă o lună, şi atunci, deodată, când s-a întors în Labirint, mătuşa a adunat lucruşoarele lui D. şi a dus-o cu personalul la Moscova şi acolo, în tăcere, a predat-o în uşă tatălui, mama era şi ea acasă, s-a dovedit că mama stătuse în spital numai trei zile şi tata se întorsese imediat, delegaţia fusese scurtă, dar ei aşa, prin viclenie, hotărâseră s-o facă pe mătuşă s-o ia pe micuţa D. la casa ei de vacanţă! Doar copilul are nevoie de aer proaspăt! O blestemaseră pe mătuşă cum le venea la gură, intenţionau să se ducă în concediu la un sanatoriu militar, unde nu erau primiţi copiii. Aveau deja biletele în mână. Ce să facă, au fost nevoiţi să dea înapoi un bilet şi mama, înjurând, s-a dus cu D. tot la Sudak, a închiriat acolo o cameră scumpă pentru două persoane şi aşa au petrecut, nemulţumiţi, douăzeci şi patru de

zile, şi tare mai doriseră să se odihnească singuri, în voie, fără copii, în sanatoriul militar. Tata întârzia mereu în salonul său, pleca de la mama la sanatoriu fără chef, se căţăra acolo pe geam, la parter, după ce se dădea stingerea, dimineaţa se întâlnea nemulţumit cu familia şi el şi mama o ocărau pe tanti Liolia.

Aşa că amintirile despre mătuşă erau dintre cele mai rele, şi deodată, nu se ştie de ce, ea s-a hotărât să-i lase lui D. casa sa de vacanţă.

Dar faptul rămâne fapt, s-a auzit soneria, o voce îndepărtată a spus: „Moscova, vorbiţi cu Ruza“, şi vocea abia auzită a mătuşii Liolia i-a stabilit lui D. o întâlnire în gară, pe peronul şase, lângă scări, mâine la trei.

Mătuşa, aşa cum am spus, radia de o rumeneală nesănătoasă după două ore de călătorie, ochii erau limpezi ca mahonul roşu lăcuit, şi mătuşa i-a îndesat lui D. o hârtie îndoită, nouă, spunându-i:

— Numai pe tine te am. Mi-am adus aminte, draga mea, ce des mai plângeai, eu te legănam. Am scris în favoarea ta testamentul meu, ţi-am lăsat casa mea din Labirint, o să fii sunată. Sub butoiul cu apă de ploaie din grădină, la o adâncime de o lopată, o să fie îngropat un borcan de sticlă cu un dar. Trenul meu vine în curând, fugi, o să întârzii, te-ai făcut aşa de mare, de frumoasă…

D., mergând spre casă, fusese uimită, nimeni nu-i spusese niciodată că se făcuse frumoasă, mama, dimpotrivă, se uita critic la D. şi era mereu nemulţumită de statura ei, de grăsime, de roşeaţa din obraji, striga că trebuie să mănânce mai puţine chifle la institut, că acum nu mai e la modă să fii grasă, nu mai băga aşa în tine măcar o noapte, iar ai ras toate bomboanele!

Şi se făcuse chiar mult prea matură, lucra la institut deja de opt ani, la biroul de informaţii, completa formulare în praf, înregistra ziarele şi revistele după tematică, le punea în mape, se ducea cu femeile de la bibliotecă la bazinul de înot, programul era duminica, de la opt dimineaţa.

Se gârbovise. Mama striga chinuindu-se neputincioasă: stai dreaptă, momâie!

D. citi în metrou testamentul făcut de mătuşă şi îşi aduse aminte că, după moartea bunicului, mama insistase multă vreme ca Liolia s-o ia în spaţiu la ea pe D. sau măcar să se mute cu ei, cu celelalte rude rămase în viaţă, dar tanti Liolia nici nu voia să vorbească, închidea telefonul.

D. nu a întrebat-o pe bătrână ce e cu apartamentul.

Acum, stând după câţiva ani în căsuţa mătuşii Liolia, D. şi-a pus din nou întrebarea ce s-a întâmplat cu apartamentul, doar ar fi fost o bogăţie mai mare pentru ea, un şoarece de bibliotecă ce îmbătrânea, devenise insuportabil să trăiască cu părinţii, toţi trei trăiau ca într-o cameră comună, în cercul îngust, vicios, al celor două camere ale lor, iar bătrânii mai aveau obiceiul să se certe, iar D. stătea pe canapeaua sa şi rodea ceva, uitându-se la televizor.

Dar apartamentul, se pare, dispăruse, mama şi tata s-au dus undeva după ce au aflat vestea despre Liolia, s-au întors posomorâţi, lui D. nu i-au spus nici un cuvinţel. Se întâmplase ceva cu apartamentul, dacă tanti Liolia un an întreg trăise aşa, în această moşie aproape de carton, cu pereţi de placaj, şi nu se arătase la Moscova. Se întâmplase ceva. Dacă tata şi mama ar fi reuşit să primească ceva, D. ar fi aflat imediat vestea din bucuria lor, din cântatul tatălui ei la bucătărie. Mama ar fi fost singura moştenitoare a apartamentului Liolei şi D. era aproape sigură că l-ar fi vândut imediat şi banii ar fi fost puşi pe cec, „pentru la bătrâneţe“.

Apropo, D. însăşi, când a venit atunci de la gară, le-a spus imediat bătrânilor că a primit de la tanti Liolia ca moştenire căsuţa de vacanţă, ei au început să se agite, voiau să se implice, au început să fiarbă, să se alarmeze, dar D. a spus fermă că mătuşa încă mai trăieşte.

Când însă Liolia a murit la spitalul raional şi au fost sunaţi, numai D s-a dus la acel spital, a dus bani pe care i-a împrumutat de la o prietenă,

dar acolo, în fundătura aia, totul se dovedise a fi mult mai ieftin decât în oraş, ea a comandat un sicriu, un camion, groapa, tot.

Când s-a întors, după acea primă dată, părinţii se bosumflaseră, protestau, erau îmbufnaţi ca nişte copii mici, dar în cele din urmă n-au mai rezistat şi au rostit sentinţa: nu mergem! Ce mai, nu mergem! Nici vara nu o să mergem acolo! Deşi nu e numai a ta, şi eu sunt moştenitoare, a spus mama, supărându-se anticipat.

Tatăl a început să urle că o să vină la casa de vacanţă când o să aibă chef, este casa de vacanţă în comun a familiei, nu poţi să faci nimic, nu poţi să-ţi alungi tatăl bun, la care D. a răspuns sfioasă: „Oare e bun?“. Mama a ţipat, tata a înjurat grosolan, un lucru obişnuit, o discuţie banală.

Asta a fost tot. D. s-a descurcat singură, s-a întors de la cimitir cu autobuzul până la gară, a mers cu personalul două staţii şi a luat-o prin pădure până la Labirint, trei kilometri cu micul ei rucsac, a descuiat uşa acoperită în grabă cu o scândură bătută în cuie (lacătul îl furaseră hoţii), a tras în piept mirosul de mere putrezite, de umezeală, de praf acru…

În rucsacul lui D., când a parcurs tot acest drum deloc uşor, se aflau înghesuite nişte pături vechi, o pernă, lenjerie, două cutii de conserve şi o jumătate de franzelă, pe urmă nişte haine vechi pentru a lucra în grădină – la înmormântare a venit cu boarfele astea şi a stat lângă mormânt ţinând rucsacul la picioare… Camionul a plecat imediat ce au dat jos sicriul din el, a trebuit să meargă înapoi pe jos, să aştepte autobuzul, iar s-o ia la pas cu cizmele uriaşe de cauciuc, să numere kilometrii…

Şi uite, acum o asemenea răsplată, o casă curată, caldă, caloriferele sunt pline cu apă fierbinte, apă fierbinte e şi în ceainic, iar dacă ieşi afară – pe talpă încă mai e puţină gheaţă, aerul rece, extrem de proaspăt, literalmente îţi ciupeşte gâtul mai ceva ca apa gazoasă, cerul îţi taie răsuflarea, linişte, lună… Franzela şi conservele le-a ras ca o maşină de tocat, pentru mâine au mai rămas nişte conserve, şi?

Dar uite ce se întâmplase: D. a descoperit la mătuşă nişte borcane de sticlă cu crupe, toate erau în beci, fiecare borcan (de trei litri) era acoperit cu o cutie goală de conserve, din metal, din cauza şobolanilor, şi deasupra era pus un pietroi. Hoţii nu au găsit beciul acesta, iar acolo erau multe lucruri, dulceaţă, murături, ei au descoperit altul, uşa lui fusese spartă fără milă cu un drug, dar beciul mai avea o intrare sub un dulap, tanti Liolia, la vremea ei, îi arătase lui D. secretul acesta, ascunzătoarea.

Tot acolo mătuşa îşi păstra porţelanurile, un teanc de farfurii, nişte ceainice pentru lapte, zaharniţe de când lumea, apoi nişte preşuri noi, o maşină de cusut bine unsă cu ulei, nişte instrumente şi lăzi, trebuie să vină cu o unealtă de scos cuie.

Dar preventiv D. a acoperit totul din nou cu dulapul, a măsurat, a umblat ce-a umblat şi deodată şi-a aşternut să doarmă în patul mătuşii.

Însă imediat şi-a amintit de cuvintele mătuşii Liolia despre faptul că sub butoi, în grădină, e îngropat un borcan de sticlă cu un dar, a luat lopata şi a ieşit. Banii pentru acel apartament al mătuşii?

D. a început repede să se gândească cum o să cumpere de aceşti bani un apartament, doar nu era să-şi petreacă viaţa în chiţimia asta. O să cumpere apartament, mobilă… O să-i scrie lui Mişa… Vino urgent referitor schimbări în viaţă.

În butoi era deja apă până la jumătate, amestecată cu gheaţă, a trebuit să scoată toată apa cu căldarea, să răstoarne butoiul, să-l rostogolească şi abia apoi să se apuce de săpat. Lopata a zăngănit imediat şi D. a scos din pământ un borcănaş murdar, părea că e gol, numai pe fund se rostogolea ceva.

Deschizând imediat, chiar afară, capacul de plastic, D. a golit borcănelul în palmă şi a văzut chiar acel ineluş de argint cu piatra de un maron deschis: a şi avut ce să ascundă!

Cu toate acestea, D. şi-a scos mănuşa şi şi-a pus inelul pe inelarul de la mâna dreaptă.

Şi cu acest inel maro de culoarea alunei a ieşit, deja în amurgul care se întuneca, în grădina acoperită de prima verdeaţă şi a deschis portiţa.

S-a oprit sub cerul liber şi a început să se bucure, sufletul i-a înflorit şi mulţi ani de libertate şi linişte au apărut înaintea lui D., în irizări de curcubeu.

Şi imediat D. s-a speriat când a auzit nişte paşi apăsaţi.

Se apropia de ea un trecător ciudat.

Avea nişte cizme înalte de piele, un palton scurt ciudat şi o căciulă de astrahan, iar în mână avea un baston subţire. Ca bastonul unui orb.

Trecătorul s-a oprit şi a întrebat-o pe D. dacă nu a văzut cumva pe aici o altă casă la fel de galbenă. Acolo locuia singură o fată aşa de frumoasă, fără părinţi. O cheamă Olga.

Apoi el a tăcut puţin şi i-a spus lui D. că a ieşit după Olga, când, deodată, ea a dispărut, el a pornit s-o caute şi a pierdut până şi casa. Adică el s-a dus pe urmele ei şi rătăceşte de peste o lună.

„De peste o lună!“, îşi spuse D. „Minte, ce mai!…“

— Nu cunosc pe nimeni aici, răspunse sinceră D. şi plecă, închizând portiţa, şi el se îndepărtă, iar după aceea, după ce şi-a acoperit urmele săpăturii şi, punând butoiul la loc, l-a văzut din nou pe necunoscutul care o luase înapoi, s-a dus chiar ea la el şi au început amândoi să se gândească ce trebuie să facă necunoscutul. Adică vorbea mai mult D., că se poate duce la gară, trei kilometri, două ore şi ajunge la Moscova. Trebuie să vadă mersul trenurilor. Mai trebuie să fie vreun tren.

El a răspuns însă că nu de la Moscova a venit aici, la Mosova nu mai e nimeni, deja nu mai e nimeni.

Atunci ea s-a uitat mai bine la el: o faţă închisă la culoare, ochi luminoşi, cumva nepământeşti, care se tot îndreptau în sus, parcă ar fi căutat în cerul senin acea casă galbenă, dar poate că nu-i făcea plăcere să se uite la grasa de D., rumenă, zdravănă, cu coada ciufulită, cu mâinile

roşii de la apa îngheţată, şi mai era şi îmbrăcată cu o scurtă veche şi cu nişte pantaloni murdari, pentru la ţară.

Faţa lui era prelungă, slăbuţă, cu urmele unui bronz destul de inegal. Era mai în vârstă ca D., adică vreo patruzeci şi ceva de ani, aproape un bătrân.

El a spus că i s-a părut că are nevoie tocmai de acea casă galbenă, dar din nou drumul l-a adus aici. Parcă e un labirint.

— Păi asociaţia chiar aşa se cheamă, Labirint, spuse veselă D. şi porni cu noua cunoştinţă să dea roată caselor şi să caute cealaltă construcţie galbenă.

Aşezările cu case de vacanţă dădeau din una în alta, au mers zeci de kilometri de-a lungul căii ferate, dar noua cunoştinţă nu ştia nimic în afară de „Olga“ şi „M.“

Încă nu se lăsase noaptea, D. se rătăcise şi ea în şirul acesta de străzi liniştite, nisipoase. Luna strălucea deasupra grădinilor, privighetorile cântau. D. găsi cu mare greutate până şi casa sa, la fereastra căreia pâlpâia lumina. „Au venit ai mei!“, se gândi D. îngrozită şi-i spuse cu stângăcie sărmanului pelerin:

— Iar acum permiteţi-mi să mă retrag!

Şi a luat-o la fugă, legănându-şi coada, spre portiţa sa.

El a rămas în spatele gardului, lovind cu cravaşa în carâmbul cizmei, un gest frivol pentru o persoană pierdută într-un labirint, iar D., cu inima bătându-i greu, a intrat în pridvor şi a împins uşa – nu era închisă, dar căsuţa se dovedi a fi goală.

În cameră ardea un bec total inutil în lumina persistentă a amurgului ce intra pe fereastră. D. şi-a adus aminte că într-adevăr lăsase lumina aprinsă pentru orice eventualitate, ca să nu se rătăcească.

Bastonul nu mai lovea nicăieri.

D. s-a dezbrăcat, apoi şi-a pus cămaşa uriaşă, de pânză, a mătuşii, s-a culcat. Fluiera în voie o privighetoare. Undeva, cu cizmele umede,

flămând şi fără casă, hoinărea un om neliniştit. Inima lui D. deja nu mai bătea aşa de furioasă, se potolise, pericolul atacului casei de către părinţi dispăruse, cel puţin azi, şi D. literalmente începu să încerce sentimentul unei pierderi, al unei lipse, al unei păreri puternice de rău. Da, murise tanti Liolia. Dar lucrul cel mai important era că alături, în capcanele străzilor, merge un om. Era deja inutil să-l mai caute, doar e un labirint aici! Aici poţi să mergi în paralel luni întregi.

Şi deodată, stând aşa culcată în patul mătuşii şi privind lumina difuză a nopţii pe sferele metalice, D. a auzit un tropăit, de parcă cineva alerga greoi spre casă, pe potecă. Apăsat, dar ritmic, ca şi cum era un alergător de cursă lungă, poc, poc, poc, poc. După ce trecu în fugă pe lângă, se opri şi rămase aşa. Apoi pocni portiţa, nişte paşi nesiguri se apropiară.

— Vă rog să mă iertaţi, exclamă o voce surdă, nu locuieşte aici M.?

— Nu se poate, iar? strigă D. Imediat! Nu stă aici!

Ea îşi puse repede pantalonii, puloverul şi scurta, toate astea pe deasupra cămăşii de noapte, şi ieşi repede afară.

Nu era nimeni.

D. se uită la portiţă.

În stânga, în depărtare, se ghicea la răspântie acea siluetă neagră cu căciulă de astrahan.

D. stătea nemişcată. Ce să facă? E deja ora unsprezece, nefericitul acesta tot aleargă întruna.

— Veniţi! strigă D.

Şi văzu că el o ia cumva după colţ, dispare, ca o figurină decupată la tir.

— O clipă! Monsieur! bâigui D. nu se ştie de ce şi se tulbură. Ce monsieur?

El deja se afla alături de ea, privind spre cerul unde luna lumina din plin.

— Monsieur, puteţi intra la mine măcar pentru o ceaşcă de ceai, spuse D. privindu-i faţa slabă, întunecată.

Ea porni, el veni după ea, intră în casă, se şterse pe cizme de o cârpă udă, îşi dădu jos scurta, căciula, se spălă pe mâini, se şterse cu un prosop de in al mătuşii şi se aşeză la masă.

Avea un surtuc negru, închis până sus, părul era creţ ca de oaie.

Pe degetul inelar de la mâna dreaptă strălucea o piatră străvezie, închisă la culoare, exact ca cea a mătuşii Liolia, iar acum a lui D.

D. îi turnă ceai necunoscutului, ar fi trebuit să intre în ascunzătoare după dulceaţă, să împingă dulapul şi de aceea D. spuse:

— Abia am venit, vă rog să nu mă judecaţi greşit, nu am nimic, nici un fel de provizii.

— Sunt deja obişnuit, răspunse „monsieur“ cumva cu greutate şi începu să bea cu sete ceaiul abia cald.

D. îşi dădu brusc seama şi deschise o cutie de conserve, era nişte peşte ieftin în sos tomat. „Monsieur“ a aşteptat până ce D. a vărsat grămăjoara de peştişori ruginii pe o farfuriuţă şi, fără să se grăbească, a început să mănânce.

D. pusese ceainicul pe aragaz.

— Dar unde e Olga? întrebă necunoscutul.

— Nu ştiţi? Azi am îngropat-o, a răspuns D.

— Doamne! spuse el şi se închină.

— Aţi cunoscut-o?

— Am fost aici. Doar v-am spus: casa galbenă, fata, Olga M.

M! Numele de familiei al mătușii Liolia chiar era cu M! Olga!

El mânca încet, mişcându-şi greu maxilarele, foarte nobil. Mâna slabă ţinea furculiţa de aluminiu cu o graţie de nedescris. Se sprijinea cu încheieturile mâinilor de marginea mesei. De sub mâneci se vedeau manşetele impecabil de albe ale cămăşii.

Deodată D. începu să se simtă stânjenită, se duse în cameră, vru să se schimbe, dar nu avea cu ce, în schimb îşi scoase pantalonii şi pulovărul şi rămase în cămaşa de noapte a mătuşii, mare, de pânză, cu dantele la guleraş.

Şi, în felul acesta, aducându-şi coada pe piept, intră în şosete şi se aşeză la masă.

Iar trecătorul stătea deja pe canapeaua veche, respira egal, cu mâinile împreunate pe piept, pleoapele lui mari erau închise, dar nu de tot.

D. s-a întors în camera mătuşii şi a adus pătura sa, să-i acopere picioarele.

Ceainicul clocotea în voie pe aragaz.

D. s-a aşezat din nou la masă şi a început să se uite la călător, recunoscându-l din ce în ce mai mult.

— Alexandr Alexandrovici, spuse ea, o să vă aştern în cameră, deocamdată odihniţi-vă, iar după aceea o să vă mutaţi acolo.

Ea s-a dus, a aşternut pe sofa lenjerie curată, bine că luase la ea două schimburi, a pus deasupra perna ei şi ultima cuvertură, altceva nu mai avea.

„Eu o să mă acopăr cu scurta, nu e nimic“, îşi spuse D.

În ascunzătoarea mătuşii erau multe lucruri prin lăzi, mâine va trebui să le aerisească, să le usuce, să le spele. Poate că o să mai găsească încă altă lenjerie şi cuverturi.

Apoi D. a scos ceainicul din priză, a stins lumina, a încuiat uşa, s-a dus în cameră la ea şi, ca să citească înainte de culcare, a luat de pe măsuţa mătuşii o cărţulie veche, jilavă: Alexandr Blok, *Versuri*.

Şi în fiecare seară, la ora stabilită
(Sau numai eu visez aşa ceva?),
Bustul fetei, îmbrăcat în mătase,
Se mişcă pe fereastra ceţoasă.

Şi încet, trecând printre beţivi,
Fără să fie însoţită, singură,
Mirosind a parfum şi ceţuri,
Se aşază la fereastră.

Ochii lui D. erau plini de lacrimi. Destinul ei neîmplinit se revelase, strălucea prin luminile serii, venea un miros fin de parfum, pe cap îi stătea fest o pălărie uşoară, mare, o rochie de mătase liliachie foşnea la genunchi, strânsă în talie. Mănuşile îi cuprinseră mâinile lui D., oglinda îi reflecta faţa delicată, rumenă, cu ochi mari, de culoarea alunei, părul des, ondulat sub pălărie, sprâncenele strălucitoare, şatene, buzele subţiri.

Şi mătăsurile ei unduitoare
Inspiră legende vechi,
Şi are o pălărie cu pene de doliu,
Iar mâna îngustă e plină de inele…

Nu trebuia să ard toate hârtiile, îşi spuse D., poate că acolo erau nişte explicaţii. Deşi ce explicaţii trebuia să fi fost? După ce Liolia a fost dusă la spital, Alexandr Alexandrovici s-a speriat, a dispărut, s-a rătăcit, dar inelul bunicii şi-a făcut treaba, el a ieşit totuşi peste o lună la casa cea galbenă, la acea casă unde, pe măsuţa de noapte, se afla, citită şi răscitită, cărţulia cu versurile lui, la casa lui de pe Pământ…

1. Literă a alfabetului chirilic (n.red.).

Podul Waterloo

Acum deja toţi îi spuneau când „mamaie“, când „maică“, în mijloacele de transport şi pe stradă.

De fapt, ea chiar era bunica Olia pentru nepoţii săi, iar fiica sa, profesor matur de geografie la şcoală, grasă, mare, încă mai locuia cu mama, în timp ce soţul fetei, un fotograf mărunt de la un atelier (o mezalianţă cu originile într-un roman de la staţiune), soţul ăsta când venea, când dispărea cu totul.

Bunica Olia îşi trăia şi ea de multă vreme viaţa fără soţ, el tot pleca prin delegaţii, iar apoi s-a întors, dar nu acasă, a renunţat la tot, nu i-a mai păsat de nimic, de bunuri, costume, încălţăminte şi cărţile despre cinema; totul îi rămăsese bunicii Olia nu se ştie de ce.

Aşa de tare fuseseră afectate, ea şi fiica, încât nu au făcut nimic să-i înapoieze lucrurile celui plecat, era dureros să sune undeva, să caute pe cineva şi mai ales să se întâlnească cu cineva.

Tăticu, se vede, nu voia nici el, probabil era jenant – tânăr însurăţel fericit, cu un copil mic, să apară după bunuri în apartamentul unde îşi făcuseră cuibul nepoţii şi soţia-bunică.

Poate că, îşi spunea bunica Olia, ACEA soţie a lui îi spusese: lasă totul baltă, ce-ţi trebuie, o să cumpărăm.

Poate că ea era bogată, spre deosebire de bunica Olia, care se obişnuise cu vinegretă şi ulei de post, cumpăra ghete de la un atelier ortopedic pentru invalizi sărmani, erau parcă de copii, cu şireturi şi mai late decât de obicei: din cauza monturilor.

Tare prăpădită mai era bunica Olia – o privire blândă, holbată, de sub ochelari, nişte smocuri de păr pe capul mic, grasă, picior mare.

Bunica Olia era, totuşi, o fiinţă uimitor de bună, se agita mereu pentru câte cineva, se căra cu sacoşele pe la tot felul de rude mucegăite, umbla prin spitale, chiar se ducea şi la cimitir, să cureţe mormintele, şi tot singură.

Fiica ei, profesoara de geografie, nu o susţinea pe mamă în acest sens, deşi era gata să se ducă până-n pânzele albe pentru aşa-numitele prietene ale ei, le dădea de mâncare, le asculta, dar în nici un caz pe bunica Olia, nu.

Pe scurt, bunica Olia dispărea uşurel de acasă, după ce pregătea vinegrete şi după ce prăjea peştişori ieftini, iar fiica-profesoară de geografie, sedentară ca mulţi oameni familişti, îşi chema prietenele la ea, unde avea loc o dezbatere amplă asupra vieţii cu exemple din experienţa personală.

Soţul geografei lipsea de regulă, soţul acesta din atelierul foto ducea o existenţă secundară la lumina roşie a laboratorului, şi cine ştie ce se mai petrecea acolo, chiar fiica-geograf trecuse cândva prin această lumină roşie, când s-a întors de la staţiune cu o înfăţişare cam năucită, o namilă tânără, ochelaristă, cu nişte ochi umflaţi şi cu o gură parcă îngheţată, iar mai apoi l-a adus acasă pe acest fotograf (care mai şi plătea o pensie alimentară şi nici nu avea casă) la mama ei cuviincioasă şi la tatăl care mai exista pe atunci, în apartamentul mic, cu trei camere, de profesor, proasta.

Asta e de domeniul trecutului, a curs multă apă de atunci, iar bunica Olia, rămasă şi ea fără nimic după plecarea profesorului, nu avea nici vechime în muncă, nici perspective de pensie şi nici o copeică pusă deoparte, mai stând şi într-o cameră de trecere (fotograful şi cu geografa au ocupat repede camera separată după plecarea tatălui, aşa-zisul birou, înainte ea cu copiii stăteau în camera de dinaintea camerei de trecere, acum s-au extins, lucru care contribuie la viaţa de familie, iar bunica Olia, care dormea pe canapea în sufragerie, acolo a şi rămas), acum ea, în noua

sa profesie, tropăia şi lipăia încolo şi încoace prin bălţi, fiind agent de asigurări, se ducea pe la uşile oamenilor, îi ruga să o lase înăuntru, întocmea în bucătării poliţe de asigurare, avea mereu o servietă umflată, dar era bună; nasul era plin de transpiraţie, avea o guşă ca o mamă-gâscă.

Urâtă, guralivă, devotată, stârnindu-le străinilor încredere deplină şi simpatie (dar nu şi fiicei sale, care nu dădea nici două parale pe mamă şi îi dădea deplină dreptate tatălui care plecase de acasă), aşa era bunica Olia şi nu trăia deloc pentru ea, umplându-şi capul cu treburile altora şi, în treacăt, când făcea o nouă cunoştinţă, povestindu-şi istoria de cântăreaţă strălucită de conservator, care s-a căsătorit şi a plecat cu soţul în urma repartiţiei, în rezervaţia naturală Tmutarakan, acolo şi-a scris el disertaţia, iar ea a născut ş.a.m.d., ca dovadă bunica Olia chiar interpreta o frază din romanţa „Glasul meu e pentru tine şi duios şi languros“, hohotind împreună cu spectatorii uimiţi care nu se aşteptau la un asemenea efect, pentru că în bufet începeau să zdrăngănească paharele, iar de pe pervaz zburau porumbeii.

Fata, se înţelege, ca şi nepoţii, nu suporta cântatul bunicii Olia, pentru că, la conservator, făcuseră din bunica Olia o cântăreaţă de operă, nu una de cameră, mai ales că avea şi un timbru rar, de soprană dramatică.

Dar uneori o mai ia şi calul pe-alături şi, în cazul de faţă, bunica Olia n-a mai suportat povara şi alergătura cu sunatul inutil pe la uşile unor oameni străini şi deodată a început să se ducă la film pentru ea personal: acolo e cald, e bufet, un film străin şi, lucrul cel mai interesant, numeroase femei de-o vârstă cu ea sunt la intrare, nişte tanti ca ea, cu sacoşe.

Spunându-şi parcă „destul“ la uşa micului cinematograf, bunica Olia, călcându-şi pe inimă şi convingându-se că trebuie să se odihnească puţin, a pornit impetuoasă, îmboldită de sentimente ciudate, spre casă, şi-a cumpărat bilet şi a intrat în foaierul cald, străin.

La bufet se îmbulzeau oameni, erau şi nişte cupluri de tineri, şi bunica Olia şi-a luat şi ea o apă dulce cam îndoielnică, un sandviş şi un fel de

prăjitură, dând o sumă uriaşă, dacă e să-şi facă de cap, păi să-şi facă, iar mai apoi, ştergându-se cu batista în carouri a soţului, cuprinsă de o emoţie de neînţeles, a intrat în sală împreună cu mulţimea, s-a aşezat, şi-a dat jos căciula plată de blană cu elastic, fularul, şi-a descheiat paltonul jerpelit, cândva elegant, de gabardină albastră cu vulpe argintie, mai bine să nu te priveşti în oglindă – şi imediat s-a stins lumina şi a apărut raiul.

Bunica Olia a văzut pe ecran toate visele sale, pe ea când era tânără, subţirică precum un fir de trestie, în rezervaţia naturală, cu o feţişoară curată, şi l-a văzut şi pe soţul ei, aşa cum trebuie să fie, şi viaţa pe care, nu se ştie de ce, nu a trăit-o.

Viaţa era plină de iubire, eroina murea, aşa cum o să murim noi toţi, săracă şi bolnavă, dar pe drum a avut parte de un vals la lumina lumânărilor.

La sfârşit bunica Olia a plâns, toţi din jur îşi trăgeau nasul, şi după aceea, abia târându-şi picioarele, bunica Olia a plecat din nou să adune tributul, ca o albină lucrătoare, a sărutat din nou două uşi încuiate şi, după ce s-a spetit pe tărâm profesional, s-a târât spre casă.

Autobuzul cu ferestrele lăcrimânde, metroul aburit, o staţie pe jos, etajul doi, mirosul îmbâcsit de acasă, glăscioarele copiilor la bucătărie, lucrurile dragi, scumpe, cunoscute – stop.

Şi deodată bunica Olia, parcă aievea, a văzut în faţa ochilor faţa plină de tandreţe şi de grijă a lui Robert Taylor.

A doua zi a dat din nou fuga în acel cartier mai devreme, de dimineaţă, i-a găsit pe clienţi acasă, a adunat de la ei banii, a mai legat câteva cunoştinţe în bucătării, în aceleaşi apartamente la comun, invitându-i pe oameni să-şi asigure avantajos viaţa şi, cu această ocazie, drept primă, să primească o compensaţie pentru toate loviturile, fracturile şi operaţiile posibile, lucrul care este cel mai ademenitor, şi oamenii o ascultau cu plăcere, se gândeau la soartă, treaba avansa şi după aceea bunica Olia dădea glonţ fuga la cinematograful ştiut, la matineu.

Acolo, totuşi, rula deja alt film, unul pentru copii.

Cu toate acestea, la casă bunica Olia a găsit o figură aproape cunoscută, o băbuţă de ieri, cu o căciulă din astrahan, încă destul de tânără, bunicuţa venise şi ea iute la acest cinematograf încă dis-de-dimineaţă şi acum, amărâtă, întreba unde este afişul, în mod clar pentru a intra la cinematograful unde rula filmul preferat.

Bunica Olia a ciulit urechile, a repetat întrebarea, a priceput esenţa întrebării şi a doua zi – numai a doua zi – singură, s-a dus cu paşi mici la întâlnirea cu iubitul şi s-a întors din nou în acea lume fermecată a celeilalte vieţi a ei.

Şi acum se jena mai puţin de celelalte bunicuţe şi chiar de sine şi la ieşire vedea feţe fericite, plânse, chiar ea îşi ştergea faţa cu o batistă mare, bărbătească, rămasă ca amintire, aşa cum îi mai rămăsese ca amintire lenjeria bărbătească de lână, aşa numiţii egări, şi ea purta lenjeria asta când era ger, precum şi indispensabilii, noaptea, iar ziua purta la şcoală cămăşile în carouri ale tatălui, sub sarafan: trebuie să trăieşti!

— O, Doamne! îşi spunea bunica Olia cinstită şi curată ca un cristal de munte, ce se întâmplă cu mine e un fel de halucinaţie. Şi, lucrul cel mai important, bătrânele astea aleargă de la o reprezentație la alta, coşmar, ce mai…

Ea nu se simţea bătrână, avea încă mult înainte, cum să nu: bunica Olia era apreciată la serviciu, clienţii o respectau, ea întreţinea acum familia şi chiar le cumpărase copiilor un acvariu şi se ducea cu ei la piaţa de păsări după peştişori, sperând să uite ACEL LUCRU, lucrul cel mai important însă (bunica Olia ştia să-şi ţină în frâu pasiunile, ştia să se sacrifice, de exemplu, în Tmutarakan).

Totuşi n-a ieşit nimic, îşi spunea bunica Olia după o altă vizitare a clienţilor acasă: despre orice ar fi vorbit, ea aducea mereu în discuţie, iar şi iar, numele iubit, Robert, denumirea filmului (*Podul Waterloo*) şi detalii din viaţa actorilor.

Oamenii încercau să-i povestească despre ale lor, iar bunica Olia menţiona din nou, să zicem, reprezentaţia de alaltăieri şi la care cinematograf va rula după aceea filmul.

Ea deja simţea şi singură că alunecă undeva, în jos, mai ales în ochii clienţilor, că nu mai ascultă aşa de silitoare toate aceste poveşti, nu mai e aşa de interesată ca înainte să discute cu ei intrigile din apartament, procesele, trădările, planurile şi că ascultă deja toate astea cumva mecanic, dând din cap şi trăgându-şi nasul în căutarea batistei, dar că prin toate aceste fleacuri, prin această spumă a vieţii transpare ceea ce e mai important, chinurile LUI. Şi, în treacăt, chinurile EI.

Şi, în cele din urmă, bunica Olia şi-a definit în mod clar locul în viaţă.

A lăsat baltă orice convenţii.

Şi acum sarcina cea mai importantă era pentru bunica Olia nu asigurarea şi adunarea ratelor, ci să insufle clienţilor cufundaţi în lucruri mult prea pământeşti, să le inducă ideea că există o altă viaţă, cu totul alta, nepământească, superioară, reprezentaţiile, să zicem, de la orele 19 şi 21, cinematograful Ecranul vieţii, pe Sadovo-Karetnaia.

Când spunea asta ochii îi străluceau prin lentilele groase ale ochelarilor.

Bunica Olia nu ştia de ce şi pentru ce face asta, dar acum pentru ea era necesar să le aducă oamenilor fericirea, o fericire nouă, trebuia să câştige cât mai mulţi adepţi ai lui „Robik“ şi manifesta pentru rarii voluntari (voluntare) tandreţea unei mame, dar, pe de altă parte, şi severitatea unei mame, era călăuza lor în acea lume şi pavăză în faţa regulilor şi tradiţiilor. Avea deja un caiet gros cu articole despre Robert Taylor şi Vivien Leigh, copiate din ziare.

Acolo erau lipite portrete şi scene din film, aici lucrase şi ginerele care nu era bun de nimic, la lumina roşie, în îndoielnicul său laborator foto: barem cu atât să se aleagă!

Partea proastă era că hoardele de tanti şi bunici dăduseră în religiozitate, era de-acum un fel de Sodoma şi Gomora, plânsete în hohote, isterie, circulau din mână în mână poeme.

A fost stabilită ziua de naştere a lui „Robik“ şi ele au marcat această zi de naştere în foaierul cinematografelor, au băut vin de Cahors şi vodculiţă, au făcut larmă înaintea reprezentaţiei, iar bunica Olia, ca un preot sever, a sărbătorit singură acasă, la bucătărie.

Când se întâlneau, îşi povesteau una alteia cum *a fost*, bunica Olia însă nu accepta în prezenţa sa aceste prostii, îşi păstra secretul, dar, în liniştea nopţii, scria şi ea versuri şi apoi, neputându-se stăpâni, le încredinţa clienţilor săi, pândind momentul potrivit.

Doar nu era să le declame în faţa bunicuţelor, să le citească, ele imediat îţi citesc la schimb prostii aiuritoare de genul „Şi multe fete a ciupit el aşa de dulce“, pfui!

Bunica Olia le murmura versurile sale elevate numai unor clienţi deosebiţi. Ea se grăbea, tot trăgându-şi nasul, ochelarii se abureau de la vreo lacrimă.

Ascultătorii sufereau, se uitau într-o parte, ca atunci când, plină de sentiment, le cânta la intensitate maximă, şi bunica Olia îşi dădea seama de penibilul comportamentului său, dar nu se putea stăpâni.

Unde, când şi cum pune pasiunea stăpânire pe om, el nu observă acest lucru şi de aceea nu e în stare să se controleze, să judece, să-şi dea seama de urmări, ci i se supune cu bucurie, găsindu-şi în fine drumul, oriunde s-ar afla acesta.

„Asta nu e deloc periculos“, îşi repeta bunica Olia, adormind fericită, „sunt o femeie inteligentă, iar asta nu priveşte pe nimeni, în fine, e numai treaba mea“.

Şi ea cădea în visări, în care odată chiar se plimbase cu Robert Taylor într-o maşină decapotabilă, stăteau amândoi pe bancheta din spate, în

maşină nu mai era nimeni, nici măcar şoferul, şi EL îmbrăţişase uşor umerii bunicii Olia şi stătea fidel alături de ea.

Uite, cui să-i povesteşti aşa ceva!

O dată numai a fost un moment penibil, pentru că nu mai umbla aşa noaptea (cum a spus fiica-geograf)!

Bunica Olia mergea cu un mers nesigur după o vizionare la dracu-n praznic, mai că era la Zastava Ilicea – dorinţa e mai tare decât necesitatea – şi a fost ajunsă din urmă de un tânăr înalt, gras, cu o căciulă cu urechile lăsate (şi bunica Olia mergea ca o tinerică, cu căciula pe-o sprânceană, mai că nu începea să cânte în gerul ăla, fredona „Am deschis eu fereastra“) şi tânărul acesta, din mers, ajungând-o din urmă pe bunica Olia, a spus:

— Ce picior mic aveţi!

— Ceee? întrebă bunica Olia.

El se opri şi puse întrebarea:

— Ce mărime purtaţi la pantofi?

— Treizeci şi nouă, răspunse mirată bunica Olia.

— Sunt mici, replică trist tânărul şi atunci bunica Olia a luat-o la fugă spre casă pe lângă el, spre tramvai, lovindu-se cu servieta.

Dar după aceea, noaptea, când deja medita liniştită, înfăţişarea amărâtă şi bolnavă a tânărului, tălpile lui târşite, chipul neras, lăsat şi mai ales mustăcioara de culoare închisă o tulburară pe sărmana bunică Olia: cine era el?

Încercă să compună despre el ştiutele poveşti de tipul i-a murit mama, şoc nervos, a demisionat, sora nu are grijă de familie şi-l goneşte şi aşa mai departe, dar era ceva care nu se potrivea.

Bunica Olia, în pofida strigătelor de împotrivire ale fiicei, s-a dus din nou în seara următoare la film tot acolo, la aceeaşi oră.

Şi ea începu să înţeleagă, după ce se mai uită încă o dată la Taylor, pe cine întâlnise pe strada întunecoasă după film, cine mergea aşa bolnav şi

neîngrijit, melancolic, neras, dar cu mustaţă.

Şi într-adevăr, dacă stai să te gândeşti, cine putea să se ducă să-şi caute iubita când uitase de ea toată lumea, cine putea să hoinărească aşa prin asemenea locuri, cum era Zastava Ilicea în anul 1954, ce arătare sărmană şi bolnavă, într-un palton cam mic, părăsit de toţi, hoinărea pentru a-i apărea pe podul Waterloo ultimului suflet de pe pământ, uitat de toţi, folosit ca o cârpă sau un preş, şi literalmente aflat la ultimul pas al vieţii, cu un picior în aer…

Ca Penelope

A fost odată o fată, obişnuită, care nu ieşea cu nimic în evidenţă, care nu era neapărat de folos cuiva, în afară de mamă. Nimeni nu o băga în seamă pe fata asta, nu-i dăruia flori (mama, de ziua ei de naştere, nu se pune).

Fata se obişnuise cu asta. Ea era cam stângace, prea înaltă, dar nu aşa ca un manechin: îi lipsea ceva.

Poate că îşi spunea cuvântul firea ei reţinută, chiar o anumită severitate. Ea studia la o universitate foarte puţin cunoscută, la facultatea, cum spunea ea, „de brazi şi lemne“. Acolo era mult mai uşor să prinzi un loc la buget şi după aceea fata noastră nebăgată în seamă trebuia să se piardă prin păduri, să lucreze în contul acestor brazi şi lemne şi să stea în nu ştiu ce birou, făcând hârtii.

Deocamdată trăia cu mama în apartamentul ei mic, într-un bloc la etajul trei. Totul era ca la toată lumea, o existenţă normală, numai că apartamentul de sub ea era ca o peşteră groaznică – acolo locuia o familie de adevăraţi tâlhari, băgaseră groaza în toţi vecinii. Acolo se dădeau mereu lupte, până şi pereţii şi podelele tremurau din cauza loviturilor şi a bubuiturilor. Fata trecea pe lângă uşa de fier puternic boţită a apartamentului de jos cu inima bătându-i tare. Mama de acolo, cu familia ei agitată, sărbătorea mereu sărbătorile cotidiene ale vieţii şi uneori acest carnaval nebunesc se revărsa, ca din maşina de tocat, în jos, pe scară, cu cântece, încăierări şi strigăte de „ne omoară“.

Fata se temea de ei şi se temea şi de cei de afară, se îmbrăca în haine mai închise la culoare, îşi trăgea căciula până la sprâncene, mergea adusă de spate. Doar era nevoită să vină acasă noaptea târziu, de la cursurile de

limbi străine, la universitatea lor de brazi introduseseră nişte cursuri destul de ieftine din considerentul autorităţii mondiale a pădurilor natale şi al vinderii lor mai departe ignorând ocolul silvic. Fata receptase acest dar al vieţii cu toată seriozitatea şi tocea limba engleză în fiecare clipă liberă. Mama o ajuta, povestindu-i despre metoda de studiu a bunicului Lenin – mai întâi acest Lenin prea puţin cunoscut traducea o jumătate de pagină în rusă şi imediat traducea bucata obţinută din nou în limba străină. Metoda aceasta îi fusese de folos fetei noastre pe care o chema Oksana. Avea un nume solemn şi frumos, dar fata considera că nu i se potriveşte, i s-ar fi potrivit mai bine un simplu Lena sau Tania. Sau, în cel mai rău caz, bisericescul Ksenia.

Oksana trăgea din greu traducând texte de silvicultură dintr-o limbă în alta, învăţa denumirile englezeşti ale speciilor de pomi, toţi aceşti „stejari“ (oaks), „mesteceni“ (birches) şi „salcii“ (willows), de asemenea căuta termeni rari pentru englezi, precum „plutărit“, „transport forestier“ şi „pichet“. De parcă, nici mai mult, nici mai puţin, elevii erau pregătiţi pentru o muncă de ocnaş în pădurile Angliei, pentru ca mai apoi să mâne buştenii pe Tamisa, iar acolo şi fără noi e şomaj, cârteau alţi studenţi ce frecventau cursurile, care voiau să-şi însuşească în primul rând limba vorbită.

Deocamdată mama ei nu avea serviciu, deşi deja nu mai pretindea să fie redactor, ci încerca să se angajeze măcar în calitate de corector. Ea încercase să sune la anunţuri şi i s-au propus manuscrise pentru redactare pe o perioadă de probă, trebuia să facă totul foarte repede, în două săptămâni – în primul caz, traducerea unui roman în două volume, apoi o carte de aventuri, fantastică, a unei autoare de-a noastră, cinci sute de pagini, cu un corp mic, şi, în fine, traducerea unui manual de farmacologie, partea întâi şi a doua. Mama Oksanei mai întâi râsese mult de aceste texte şi-i citea Oksanei locurile cele mai reuşite (se remarcase mai ales cartea aceasta de aventuri, fantastică, cu cuvintele „pe stradă

trecea o trecătoare“ şi „el s-a aşezat pe scaun la masă“). Apoi mama a început să tragă din greu, nu dormea nopţile, corecta tot, până la ultima virgulă, cum să nu. Şi apoi de fiecare dată trebuia să sune la cei care o angajaseră şi să asculte aceeaşi secretară a lor: „Mulţumesc, nu aţi trecut perioada de probă“. Oksana avea o părere proastă despre aceste edituri, bănuind pe drept cuvânt că în felul acesta vor de fapt să se aleagă cu redactări gratuite şi de un înalt profesionalism. Iar mama ei, dimpotrivă, era tristă că-şi pierduse nivelul profesional.

Pentru a se întreţine cumva, mama Oksanei, Nina Sergheevna, s-a angajat ca agent de pază şi femeie de serviciu la un centru de formare pentru copii şi-şi petrecea acolo timpul lângă uşă, într-o cutiuţă din placaj, împreună cu un câine vagabond mare, bine hrănit, care în cea mai mare parte a timpului stătea culcat pe o plapumă vătuită şi hămăia nervos ca răspuns la intonaţia ridicată a pedagogilor în procesul învăţării. „Iar acum, copii, vă uitaţi toţi la mine, zic la-mi-ne!“ „Mrrrr!“

Iar mai apoi până şi această viaţă, plină de sărăcie, nu prea veselă, s-a schimbat radical în sensul rău al cuvântului: într-o bună seară au primit un apel interurban şi cuvintele: „Vorbiţi cu Poltava“. Se dovedise a fi mama primului soţ al Ninei Sergheevna, care murise în tinereţe. Adică fosta soacră din Ucraina. Cu care multe lacrimi vărsase şi care uneori venea s-o viziteze pe fosta ei noră, chiar şi atunci când aceasta se măritase şi o născuse pe Oksanocika. Cu această ocazie Klavdia Ivanovna asta apăruse la Moscova şi adusese în calitate de cadou un rucsac cu lucruşoare pentru copii, nu pe măsură, şi, lucrul cel mai de preţ – plăpumioara nepoţelului ei de zece ani, Mişa. Klavdia Ivanovna l-a pierdut apoi şi pe cel de-al doilea fiu, şofer, al cărui copilaş, Mişa, a rămas să locuiască la ea, pentru că, la rândul ei, aşa-zisa mamă s-a măritat în curând şi a plecat nu oriunde, ci cu soţul, în patria lui istorică, Israel. Mişa avea deja paisprezece ani şi el a refuzat categoric să se mute acolo cu mama, aici sunt prietenii, şcoala, şi el a rămas cu bunica Klavocika. Mica Oksana fusese nevoită mai apoi să

poarte mulţi ani cămăşile băiatului întoarse pe dos şi chiar un sacouaş turcoaz, de sărbătoare, de-al lui Mişa, cu umeri vătuiţi, drept care a plâns. Asta era istoria complicată de familie ce se ascundea în spatele acestui telefon. Oksana nu-l putea suporta deloc pe acest Mişa absent care era mereu îmbrăcat în haine maro şi în nişte pantaloni, nu se ştie de ce, verzi, de lână, care te înţepau.

Fosta soacră îi comunică Ninei Sergheevna că Mişa era în pericol să fie omorât pentru nişte datorii, îi luaseră tot, trecuseră pe numele lor firma lui şi Klava fusese nevoită, de dragul lui, să-şi vândă apartamentul şi să se mute la casa de vacanţă, dar acolo casa e din placaj, apoi la asociaţie s-au tăiat apa şi curentul electric, în fântâna de pe stradă cineva turnase gunoi, lemnele se terminaseră, a adunat crengi de pe stradă, dar sunt umede, nu ard. E un frig crunt în decembrie, a dat zăpada, turuia bătrâna cu o voce lemnoasă, a venit în oraş, a primit pensia, se temea să mai apară în fosta ei casă, că, a spus Mişa, o să te ia ostatecă, stai liniştită. Ea a mâncat la un bistro ciorbă de varză şi macaroane ca garnitură, i-au cerut pentru asta o mulţime de bani. Apoi bunica, cu o voce lemnoasă, le-a dorit tuturor, Ninocikăi şi Oksanocikăi, fericire în noul an şi a tăcut. Atunci mama Nina a tuşit şi a chemat-o pe Klavocika la ea, i-a dictat adresa (în cabina telefonică se produsese agitaţie, bunica a cerut un pix şi hârtie) şi Nina Sergheevna a rugat-o mai apoi hotărâtă să sune din nou şi spună numărul trenului şi ora sosirii. După care a pus jos receptorul şi şi-a holbat ochii şi aşa mari. Fiica ei lungă, deloc bine făcută, stătea nemişcată.

— Începe, spuse ea după o pauză lungă.

Oksana, obişnuită cu actele infinite şi iraţionale ale mamei de a ajuta pe cine se nimereşte, nici nu se miră. Ultimul eveniment de acest fel se întâmplase literalmente aseară, lângă gara Beloruski, când ningea. Mama se întorcea acasă, părăsindu-şi ghereta de pază şi câinele, obosită şi plină de gânduri triste despre drumul său în viaţă ca redactor ce o dusese în cele din urmă la cariera de femeie care spală pe jos. Apoi, după cum spunea ea,

a văzut în faţa sa pe pod o femeie de vârstă mijlocie care mergea foarte drept, ţinându-şi foarte sus capul descoperit, şi pe capul acesta, pe claia de păr strâns într-un coc, se afla zăpadă de-o palmă. Ca pe o statuie, îşi spuse Nina Sergheevna. Şi, ajungând din urmă această făptură omenească neobişnuită, nu s-a abţinut şi s-a uitat atent la profilul de piatră, imobil (aşa se exprimase Nina S.). A văzut o tanti obişnuită şi s-a grăbit spre metroul cald, pentru că îngheţase. Dar în curând femeia aceea a ajuns-o din urmă şi a întrebat-o: „Mergeţi la Minsk?“ şi, după ce a primit răspunsul negativ, a început să spună că ea trebuie să se ducă la Minsk, dar nu are bani. Fusese înşelată, a spus acea statuie de piatră cu zăpadă pe creştet, trebuia să vină la gară şi să-i aducă banii, dar nu au venit, nimeni nu răspunde la telefon. Ea este din Belorusia şi a adus, pentru a le vinde, creme şi şampoane beloruse. Dar nu i s-au adus banii. Statuia chiar îşi arătă buletinul belorus. Nu are bani pentru a se întoarce, a spus acea statuie imobilă, pentru că trebuia să-i aducă banii la gară şi nu i-au adus. În buletin era numele Hanna, nu se ştie de ce, Nina Sergheevna a reţinut asta. Mama Oksanei a rugat-o pe Hanna asta să meargă mai întâi la metrou, pentru că e frig. Pe drumul spre metrou statuia a început să se oprească şi a întrebat tristă: „Vreţi să mă daţi pe mâna miliţiei?“. Nina Sergheevna a spus „nu“ şi deodată a văzut că lângă metrou chiar se aflau, în grupuri, miliţieni, câte doi, trei. Şi şi-a dat seama că Hanna asta nu are viză de Moscova şi chiar o puteau aresta. Şi, cumva vinovată, o feri pe Hanna de privirea miliţienilor. Hanna s-a speriat deodată şi a început să bâiguie „trei sute de mii“, apoi a spus „cinci sute de mii“, s-a încurcat de tot, tot socotea ceva în minte şi a spus, în fine, „trei sute de ruble“. Nina Sergheevna a scos banii din portofel, a dat suma necesară nefericitei Hanna, aceea a dorit deodată să afle adresa, pentru a-i trimite datoria, dar mai apoi a întrebat unde e aici o toaletă şi cât costă. Nu era, aşa cum se spune, deloc la largul ei. „Mă cheamă Anna“, a spus ea deodată. Nina

Sergheevna a mai adăugat atunci la cele date încă zece ruble pentru toaletă şi, din sacoşă, o franzelă pe care o cumpărase pentru cină.

Trei sute de ruble era o treime din ceea ce rămăsese din pensia Ninei Sergheevna pentru o lună întreagă, după plata întreţinerii. Bine măcar că statuia nu ceruse cinci sute de ruble, mama Oksanei i-ar fi dat şi pe ăştia.

Aşa că mama Oksanei era o mare figură, ce să mai spunem, cu ochii ei larg deschişi şi cu deplina încredere în toţi cei care i se plângeau – ea se grăbea să sară în ajutor chiar dacă nu era rugată în acest sens.

Pe scurt, după o zi au întâmpinat-o la gara Kievski pe Klavdia Ivanovna, o bătrână severă cu ochi îndureraţi, uscaţi, aprinşi, negri. Era îmbrăcată mai rău ca o cerşetoare, într-un palton murdar, de la gunoi. De la nepot, cum a reieşit, nu era nici o veste. Klavdia, când stătea pe scaun, semăna cu imaginea unei sfinte de lemn (Oksana avusese, în copilărie, o carte minunată despre sculptura bisericească din Perm). Nina Sergheevna i-a pus să doarmă alături de ea, pe canapeaua extensibilă (în camera de dinaintea camerei de trecere nu mai era loc). Printre lucrurile Klavdiei se afla şi mult-cunoscutul rucsac, jerpelit, cu hăinuţele de la casa de vacanţă (pantaloni de trening pentru arat şi plivit, nişte cămăşi de-ale copilului şi un veston bărbătesc, nimerit din întâmplare), două iconiţe de carton şi un sac de mere. Nepotul Mişa o sfătuise să nu se mai întoarcă în apartament după lucruri şi Klavdia, se vede, nu avea absolut nimic de iarnă. Ea se ruga neobservată, i se părea ei, punându-şi iconiţele în spatele geamului de la bibliotecă. Din când în când Klavocika se tot uita la ele, le trimitea de peste tot privirile ei înflăcărate, chiar din bucătărie, prin perete. Merele, mici şi acre, nu fuseseră mâncate de nimeni şi Klavocika le pusese să putrezească sub masa din bucătărie, fără să le scoată din sac. Klavocika era convinsă că merele acestea sunt de iarnă şi că o să se coacă în continuare, chiar spre Anul Nou. Era singura ei dotă cu care venise din casa de vacanţă.

Între timp Nina Sergheevna a început să se agite, a restabilit legătura telefonică cu o prietenă aproape uitată de la staţiune, care, după ce a ieşit la pensie, a început să se ocupe cu activităţi caritabile. Nina S. îi explică cum stă treaba cu emigranta fără casă, aceea a fost impresionată şi a spus să se ducă atunci undeva pe Taganka, acolo era un second-hand, apoi N.S. a fost trimisă la un depozit caritabil pentru persoane sărace şi a adus de acolo nu numai o scurtă decentă şi două halate groase pentru Klavocika, dar şi o perdea mare de culoare portocalie cu reflexe aurii, aducând a mătase uşoară.

— Ce mai aduci boarfele astea, ce, noi avem prea puţine? întrebă severa Oksanocika.

— Ei, mi le-au oferit şi le-am luat.

— Sunt sintetice, spuse Oksana sever, bănuind la mama ei nişte intenţii necurate.

În cămăruţa vecină, sub masă, era gata de lucru maşina de cusut Singer de dinainte de revoluţie, într-o cutie din lemn roşu cu ornamente de sidef, aşa numitele intarsii (formularea lui N.S.).

— Mătase-mătase, a replicat calmă Nina S.

Mai departe Klavocika a povestit fără chef că nepotul avea o afacere în domeniul editorial, tipărea calendare, apoi a mizat la monografia unui pictor moscovit, s-a decis să facă un ban în capitală, pictorul acela l-a convins că e la modă, dar tirajul nu s-a vândut şi aşa mai departe. S-a împrumutat pentru hârtie, şi pentru tipar, a fost pus la index, au fost trimişi recuperatorii. „Cine?“ întrebă Nina S.

— Ei recuperează datoria, recuperatori, am spus, explică Klavocika.

Oksana între timp plecase de la secţia de zi a universităţii sale de silvicultură, se aranjase la o firmă de design peisagistic (o direcţie înrudită cu brazii şi lemnele). Se plătea puţin, dar Oksana muncea conştiincios, stătea asupra hârtiilor şi îndeplinea fără să cârtească toate indicaţiile atât ale patroanei, cât şi ale contabilei, deşi acasă începuseră să o

bombănească. Nina Sergheevna, după ce uitase o grămadă la hainele femeilor de afaceri din teleseriale, i-a cusut imediat, după nişte tipare din *Burda*, un costum ca acelea, după ce căutase ruşinată, în scopuri personale, la aceleaşi surse caritabile, o bucată dintr-o ţesătură de lână, iar la costum a mai încropit două bluziţe albe severe din material de cearşaf, cumpărat la raionul de cupoane. Numai o încălţăminte potrivită nu avea Oksana, pantofi cu toc cui chinezii nu produceau pentru mărimea ei bărbătească, patruzeci şi unu.

Până la diplomă mai rămăseseră acum doi ani.

Klavocika dormea prost şi se jena de acest lucru, stătea culcată, nemişcată, la perete, deşi trebuia să iasă de acolo pentru nevoi, dar mama şi fiica, obosite, dormeau tun, preţuind fiecare clipă de somn. Nina Sergheevna, în zilele în care nu lucra, alerga mereu, se agita să facă rost de cetăţenie pentru bătrână, măcar pentru o viză temporară, pentru a putea chema un medic. Îi era greu. Apărarea Moscovei se făcea cu trupe noi, prin forţele personalului din instituţii! Rânduri după rânduri, înarmaţi până în dinţi, ascunzând ştampilele şi nedând adeverinţe, ei ocupau poziţiile de luptă, numai că nu aveau lozinci de genul „No pasaran“. Nina Sergheevna, în calitate de agent al forţelor duşmanului, era refuzată peste tot.

Dacă Oksana ducea dorul după ceva, acest lucru era cursul ei de engleză. Pe drum ea scotea din geantă aceeaşi cărticică, *Câinele din Baskerville*, în original, dar imediat o lua picotitul.

După ce află câteva informaţii minimale de la tovarăşii ei de nefericire şi cozi, Nina Sergheevna s-a dus la Poltava. Avea nevoie de date din arhivă, pentru că Klavocika se născuse în ţinutul Stavropol, adică se născuse cetăţean rus. Că, după cum s-a dovedit, noii apărători ai Moscovei nu o credeau!

Klavocika fusese cu sufletul la gură în aceste trei zile. Ea se temea că recuperatorii o să-i afle noul domiciliu. Se temea că Mişa, dacă va afla că

ea a fost luată ostatic, o să apară imediat şi o să fie omorât. Dacă nu-l omorâseră deja.

Când Nina Sergheevna, chinuită, s-a întors cu hârtiile şi cu victoria, Klavocika, zâmbind palid, a întrebat:

— Ce, ai fost la mine?

— Doamne fereşte, răspunse imediat N.S. Numai la arhivă. Acum trebuie să-ţi dea cetăţenia! Şi pensia!

Când Klavocika s-a dus la televizor, mama Nina i-a explicat fiicei:

— Am stat numai în curte la ea, pe o băncuţă. Chipurile, că vreau să închiriez un apartament. Că sunt moscovită, renunţ la apartamentul meu de la Moscova şi închiriez la Poltava. Că aici clima e bună pentru mine. Am spus şi eu aşa. Chipurile, am astm. Şi dacă nu închiriază cineva. Ei, nu mi-au spus nimic. Dar cât costă aici să cumpăr? Şi dacă nu sunt cumva apartamente goale. Nu, mi-au spus, nu vinde nimeni. Dar, zic eu, mi s-a spus că apartamentul zece s-a vândut nu demult. Au tăcut. Am plecat, mi-am luat la revedere, m-a ajuns din urmă o femeie. Am vorbit cu ea. O anume Valentina. I-am lăsat telefonul meu, dacă e ceva, să mă sune, adăugă ea cu naivitate.

— Ei, şi de ce ai făcut asta?

— Mi s-a părut că ea ascunde ceva. Mi-a dat şi telefonul ei. Doar ştii, mă pricep la oameni.

— Ooo, am trecut prin asta. Ca la statuia de la Beloruski.

— Toate femeile astea trebuie că o ţin minte pe Klavocika şi pe nora aia a ei. Ei, pe mama lui Mişa. Mai ales Valentina asta.

— Şi ce i-ai spus?

— Se înţelege, nimic.

— Mamă! Ei, când o să te gândeşti şi tu la urmările faptelor tale?

— Valentina, apropo, şi-a amintit parcă într-o doară de Klavocika din apartamentul zece. Chipurile unde e, cum e. Că o ştiuse, pentru că lucrase la policlinica pentru copii, soră medicală. Că-i pusese ventuze lui Mişa.

Ea l-a aranjat la un sanatoriu, când tatăl lui, Anatoli, fiul Klavocikăi, a murit. Aşa că nu degeaba am vorbit eu cu Valentina asta.

— I-auzi. Acum să te aştepţi la musafiri.

Oksana nici nu bănuia câtă dreptate avea.

Pe 28 decembrie, seara târziu, în apartament a sunat telefonul, interurbanul.

— Da, da! spuse Nina Sergheevna luând receptorul. Moscova, da, vorbim! Sună de la Ierusalim! (Îi explică ea fiicei care-şi scosese capul din baie.) Klavocika! Klavocika! începu ea deodată să urle. La telefon! Oksana, scoal-o!

Oksana dădu buzna din baie în dormitor, unde, în întuneric, ca o moviliţă mică sub plapuma groasă, se contura trupul mic al Klavocikăi.

— Haideţi, haideţi, bâiguia Oksana, sunteţi căutată la telefon!

— Cine e, cine e? şopti Klavocika. Nu merg, du-te cu Dumnezeu. Recuperatorii?

— Nu ştiu, nu ştiu, repeta Oksana.

Mama ei între timp urla ceva la telefon, parcă chiar dicta ceva, asculta, roşie în obraji, pe cineva.

Când Klavocika a ridicat la ureche receptorul şi a spus, cu vocea ei metalică, „Vă ascult“, legătura s-a întrerupt brusc.

— Cine e, cine e la telefon? întreba disperată Klavocika în eterul mut şi repetă: La telefon!

— Nu ştiu, nu ştiu, ridică din umeri Nina Sergheevna. Ierusalimul!

— Lena? spuse convinsă Klavocika, după ce tăcu puţin.

— Păi nu s-a prezentat.

— E în viaţă, nu s-a prezentat, dădu din cap bătrâna şi se duse la toaletă.

Când s-a întors, a spus:

— Uite cât a trecut, a început să-şi facă griji pentru fiu. A început să-i vorbească conştiinţa. Dar cu mine nu a vrut.

În seara următoare, pentru a le bucura cumva pe cele din familia sa, Oksana luă de la depozit o tuia mică, în glastră, ca să joace rol de brad, urmând s-o ducă înapoi.

Klavocika s-a uitat la tuia şi a spus:

— O, odihnă veşnică.

Asta era dispoziţia ei. Ea se uita cu asiduitate la toate emisiunile poliţiei despre bandiţi şi arestări, găsind în asta o alinare temporară, adică de fiecare dată, în seara respectivă, chiar sub ochii ei, dreptatea triumfa. Dar asta n-o făcea să fie mai optimistă.

— Păi ăsta e ca un brad, explică Oksana, obosită. De import.

— La noi aşa ceva se pune la picioare, în Poltava. Unde sunt tata şi mama şi Vitiuşa al meu cu Tolecika.

Tare o mai înveselea Klavocika pe sărmana Oksana.

Între timp mama Nina, îngrijorată, pe masa din camera mare, făcea din nou vrăji cu tiparele din *Burda*, apoi s-a aşezat să le coasă la maşină.

— N-o să port aşa ceva, urlă Oksana din camera mică, avertizând-o.

— Bine! Ne-am înţeles! strigă fără nici o grijă mama Nina. O să te duci să faci revelionul, atunci o să vezi.

— Nu mă duc nicăieri! urlă Oksana. Unde să mă duc? Cine are nevoie de mine?

Mama Nina cosea în mod clar ceva din chestia aia portocalie ca un fel de mătase, pe care o descoperise în second-hand-ul de binefacere.

Aşa se şi întâmplă. În ziua de revelion, zâmbind jalnic, Nina Sergheeva ieşi din dormitor cu mormanul de material roş-galben în mână.

Klavocika trudea la bucătărie, pusese la cuptor o plăcintă cu varză. Plăcinta cu merele de la casa de vacanţă, deocamdată ca semipreparat, îşi aştepta rândul.

— Darul nostru, a anunţat mama Nina sfioasă. O rochie pentru dumneavoastră.

— N-o s-o îmbrac, nici să nu-ţi treacă prin minte, spuse dur Oksana.

— Ei, ia gândeşte-te ce-o să se mai bucure Klava. Doar de ieri dimineaţă a lucrat la ea. Cât am fost noi la serviciu. Şi a tighelit cusăturile aşa de îngrijit! Că ieşeau aţele. Doar a fost maistru de croitorie industrială, Klavdia. Croitoreasă. Partea de sus o făcea pe canafas, cu piept. Mai ţii minte sacouaşul turcoaz al lui Mişenka? Umerii erau vătuiţi! Aşa nu mai ştie nimeni să facă.

— Ascuuultă! Sacouaşul! începu Oksana să şuiere. De asta îmi arde acum mie? Peste două săptămâni am sesiune! Nu reuşesc să fac nimic! Iar Olga nu-mi dă drumul! Se pare că are planuri pentru februarie! Atunci o să pleci de la noi, spune, dacă te duci pentru sesiune. La mine, a strigat ea, nu e fond de binefacere. Şi eu muncesc pentru mine, şi pentru soţ, şi pentru fiică! A urlat. Spune acum, mamă! Am eu chef acum de ţinutele tale second-hand? A?

Atunci a intrat Klavocika, a văzut mătasea în mâinile mamei Nina şi a spus sever:

— Ei, dar n-o să-i placă, uită-te. Mi s-au făcut mâinile ca nişte cârlige. Ochii nu mai sunt la fel. Am cusut strâmb. Oi fi eu croitoreasă, dar nu cos prea bine. Oksanocika, te rog să mă ierţi, pentru Dumnezeu.

Cu ochii uscaţi, dreaptă ca un lemn, ea s-a dus în dormitor şi acolo a început să-şi răsfoiască cartea de rugăciuni.

Moscovitul „oi fi eu“, prins de Oksana, devenise de mult pentru Klavocika expresia unor sentimente puternice.

Nina Sergheevna puse ghemul de mătase pe canapea, iar mai apoi, scuturând din cap, se duse la bucătărie. Peste o clipă acolo începură să zăngănească tăvile, să zornăie vesela, apoi intră în funcţiune şi cuţitul. Începu să miroasă a castravete proaspăt. Se făcea tradiţionala salată olivier.

Oksana a dat din mână şi s-a dus la baie. Până la revelion mai rămăsese cam o oră şi jumătate. Trebuia să se spele pe cap şi să-şi usuce părul. Nu aveau de mult foehn în casă, se arsese.

Când s-a aşezat în faţa vechiului ei computer cu părul ud, mama s-a aplecat peste ea:

— Klavocika suferă foarte tare că nu vrei nici măcar s-o probezi. Nu iese din cameră. Ei, fă-i o bucurie bătrânei, are optzeci de ani.

— Mamă! începu să urle Oksana.

Dar se supuse. Uşa la dormitor era închisă, de acolo se auzeau în mod clar şoapte.

Oksana s-a dus în baie, unde era o oglindă deasupra chiuvetei, şi a intrat în corsajul strâmt. Se dovedise a fi o rochie din mătase aurie decolorată, foarte decoltată, cu două breteluţe. A trebuit să-şi dea jos sutienul şi să-şi tragă cu greu această toaletă de bal chiar fără tricou. Avea în dotare însă o fustă şi, în plus, o eşarfă lată, imponderabilă, ca un puf, cu dantelă portocalie pe margini. Aha, mama şi-a folosit tehnica preferată, „richelieu“. Şi pentru ce toate aceste eforturi? Pentru ce a stat mama şi a decupat, cu o forfecuţă fină, ornamentele acestea? Cine o să le vadă?

Toată viaţa ei viitoare searbădă, neinteresantă, îi apăru brusc în faţa ochilor. Computerul, faxul, imprimanta, o cămăruţă mică plină de hârtii, contabila Dina, frumoasa blondă, trecută de tinereţe, din Krivoi Rog, a cărei fiică studentă nu vrea să stea de vorbă cu ea nici la telefon. Şi patroana Olga, o femeie epuizată cu cercuri negre în jurul ochilor, muncitoare, care aleargă de dimineaţa până seara după comenzi. Mercedesul ei vechi e mereu la reparaţii.

Cei care-i trimiteau comenzile, soţii de ruşi noi, cu planurile lor referitoare la pitici pe gazonul tuns, în faţa casei din afara oraşului. Lipsa de iubire a acestor soţii pentru copacii simpli. Pentru minunatele sălcii plângătoare, pentru zadă. Dorinţa de a cumpăra tuia mai înalte (decât ale vecinelor).

Deodată Oksana a căutat într-o cutiuţă şi a scos rimelul. S-a machiat cu mare plăcere. Şi-a netezit şi şi-a ciufulit părul încă umed care făcea parcă nişte bucle. După baie, pe obrajii palizi, căzuţi, rămăsese o rumeneală uşoară. O sublinie, întinzând uşor pe pomeţi din fardul mamei.

Habar nu avea de ce face asta. O făcea cu un motiv. Anul nou. E o rochie nouă. Părul negru curge în valuri aproape până la brâu. Ochi uriaşi ce strălucesc. Gură mare, a rujat-o fără milă, din belşug, ca în copilărie.

Ei, las' să fie aşa.

A ieşit în hol.

Jos urla familia cea beată. Femeile zbierau obişnuitul lor „Ne omoară!". Bărbaţii se îmbrânceau. Tropăituri, lovituri, bubuiala uşii de fier.

A intrat în cameră.

Mama a ridicat ochii. Se făcuseră pătraţi.

— Klavocika! se vârî ea în dormitor. Prinţesa a îmbrăcat rochia ta! Vino să vezi!

Klavocika a ieşit, s-a uitat la Oksana cu ochii ei negri, inflamaţi şi şi-a rotunjit uşor buzele. Asta la bătrână era un zâmbet de bucurie, nu altceva. După toate cele îndurate, mimica ei era acum extrem de săracă.

— Ca Penelope aia, Cruz, spuse deodată Klavocika. Leită.

Bucuroasă, mama Nina a exclamat:

— Da! Uite, la noi, la casa de vacanţă, Oksanocika era încă mică, ne-am dus după ciuperci. Am trecut pe la o vecină, Vera Ignatievna o chema. Ea imediat s-a dus la oglindă şi a început să se dea cu ruj. Şi avea, cred, şaptezeci şi opt de ani. Şi pleacă ea cu coşul în mână, la cules. Mama mea îi spune: „Tanti Vera, doar mergem în pădure, ce te-ai boit aşa?". Iar ea a răspuns, uite, n-o să uit niciodată „Dar poate că tocmai acolo o să se întâmple!".

Mama Nina încerca mereu să-şi înveselească cumva publicul, dar o parte a lui, în acest moment, n-o înţelese şi reacţionă aşa:

— Mamă, hodoronc, tronc.

Klava, e adevărat, făcu din nou gura ca o inimioară.

În acest timp cineva suna la uşă.

— O, Doamne! începu să urle mama Nina şi, fără chef, se duse în hol.

Ea deschise uşa cu lanţul tras, se temea de cei de jos. Prin crăpătură se vedea un bărbat tânăr în palton.

— Acolo e omorât cineva, bună seara! spuse bărbatul. Trebuie să chemăm repede miliţia. La mulţi ani!

— În ce priveşte miliţia, să nu vă neliniştiţi, răspunse mama Nina cu o voce intenţionat ironică, la noi miliţia se pare că nu mai vine. Când o să se omoare, atunci să ne chemaţi, aşa au spus.

— Dar, staţi puţin, nu pricepu bărbatul.

Dar ea trântise deja uşa şi dădu fuga la bucătărie, pentru că de acolo mirosea a ars, se arsese găina, ce era?

Din nou se auzi soneria de la uşă.

— Oh, nu daţi atenţie, strigă mama Nina. Vecinii s-au luat iarăşi la bătaie. Au nevoie de telefon!

Soneria zbârnâia.

Oksana, care stătea la computer, se scula în silă, înhăţă telefonul şi porni cu picioarele târşite să deschidă.

Ea trase mecanic lanţul şi deschise larg uşa. Las' să sune. Doar sunt oameni.

— Vă rog să mă iertaţi, spuse bărbatul care nu mai era tânăr, la vreo treizei şi doi de ani, cu o voce de bas.

Ţinea în mână o geantă, la picioare se afla un geamantan bun. Pot să vă deranjez puţin?

— Da? răspunse Oksana, dând din cap nerăbdătoare.

Deodată din cameră începu să urle isterică Klavocika.

— Aaaai! Aaaii! Ooooi! Ooooi! Mişa! Mişa!

Ceva căzu cu zgomot, se vede, un scaun.

Mama Nina dădu şi ea buzna acolo din bucătărie.

Oksana stătea în picioare, fără să ştie ce să facă. Klava în mod clar înnebunise. Era cam neplăcut, jenant să închidă imediat uşa în faţa necunoscutului. El se uită, cu privirea pironită, la Oksana. Arăta a străin. Nu semăna cu un trimis al apartamentului sălbatic.

De unde, apropo, începură să urle:

— Omule! Eiii!… Omule, mă omoară!

Şi o femeie începu să ţipe bucuroasă pe scară:

— Salvarea, salvarea! Chemaţi salvarea, ne-au deconectat telefonul!

Bărbatul din spatele uşii începu să clipească, dar nu-şi luă privirea de la obiectul studiat. Iar jos cineva urca, deja cam nesigur, cu scopul clar de a se explica: „Prietene, prietene, nu de asta e vorba, acuma, acuma“, bolborosea cel ce venea.

— Pot să intru la dumneavoastră? spuse repede bărbatul.

— Intraţi atunci, spuse oftând Oksana şi se dădu înapoi.

Bărbatul îşi aduse bagajul în apartament şi apucă să închidă abil uşa, înainte ca mâna murdară a cuiva şi piciorul în papuc, întinse în acelaşi timp în spaţiul uşii, să apuce să ajungă înăuntru.

Klavocika, invizibilă, nu tăcea totuşi, din gură. Ea strigă din cameră:

— Mişa, tu eşti?

Bărbatul, fără să-şi iar privirea uimită de la Oksana, dădu din cap tăcut.

— Mi-şa? începu Klavocika să urle din nou, cu aceeaşi opintire şi forţă supraomenească.

— Bunică, nu mai striga, răspunse Mişa, adresându-se camerei. Mă dezbrac acum.

Şi s-a întors spre Oksana:

— Bună seara încă o dată. Cum vă numiţi?

Oksana, inflexibila Oksana, întredeschise deodată gura sa fermecătoare, îşi miji ochii minunaţi şi răspunse:

— Ksenia.

Şi legănă uşor în aer telefonul. Cumva aşa, cochetă.

— Ce nume frumos, spuse Mişa. Uite. Nu mai am nevoie de nimic în viaţă. Ksenia.

În momentul acesta a fost adusă în sfârşit pe scenă Klavocika şi au început lacrimile, exclamaţiile, sărutările, mulţumirile şi cuvintele de îmbărbătare, că Klavocika o să aibă apartament, şi aici am daruri mărunte pentru toţi, pentru început…

Iar mama Nina se uita la fiica sa şi încerca să afle de unde e atâta lene în mişcările ei, atâta calm, atâtea scântei în ochii ei negri. Buclele căzute pe umeri. De unde rochia asta aurie până-n pământ.

A, da. Chiar ea o cususe.

O iubire nemuritoare

Care e însă destinul viitor al eroilor romanului nostru? Trebuie să spunem că, după plecarea lui Ivanov, totul a rămas la locul lui, aşa cum a fost, doar nu se poate ca din cauza plecării unui om să muţi viaţa din loc în loc, aşa cum nu poate să cadă, din cauza plecării unui om, acoperişul pe capul tuturor, al unei întregi instituţii. Aşa că dacă Lenei, la modul figurat, i-a căzut acoperişul în cap şi viaţa s-a mutat dintr-un loc în altul, nu înseamnă că şi pentru toţi ceilalţi, pentru toată lumea care, aşa cum a fost când era şi Ivanov, aşa a şi rămas, fără să ia în seamă că Ivanov a dispărut, că în locul lui se cască un loc pustiu.

În felul acesta, Lena a fost nevoită să se ducă la serviciu în acel loc în care se căsca un loc pustiu în locul lui Ivanov şi în care, numai cu o săptămână în urmă, Lena însăşi stătea în genunchi în faţa biroului lui Ivanov, parcă în glumă. Ea se aşezase în genunchi şi stătea ca la rugăciune, cu mâinile împreunate şi cu ochii închişi, cam la doi metri de Ivanov, care stătea la birou şi care, la rândul lui, îşi punea liniştit în ordine hârtiile, zâmbind bonom, ca şi cum nu vedea în ce stare căzuse Lena. Se vede că ea, chiar până în ultimul moment, până în clipa în care Ivanov a început să îşi pună în ordine biroul, încă mai spera că se va întâmpla ceva, vreo îndurare, că doar nu poate să treacă totul aşa, degeaba, să se termine tot, şi când Ivanov a început, înainte de plecare, să-şi facă ordine pe birou, ea, parcă cuprinsă de nebunie, s-a lăsat în genunchi.

A stat în genunchi zece minute, pe ceas, şi în aceste zece minute toţi se comportaseră, deşi puţin stânjeniţi, dar parcă la fel ca de obicei, fără să se piardă deloc, fără să-şi schimbe expresia feţei şi luând totul ca pe ceva normal, de parcă în viaţa lor întâlniseră adesea o asemenea situaţie; toţi

interpretau toate acestea ca pe un fel de isterie care nu trebuie băgată în seamă, pe care nu trebuie s-o înăbuşi, ca să nu arăţi că îngădui existenţa reală a acelei dureri şi disperări care sunt manifestate de regulă când eşti cuprins de isterie.

Şi Lena însăşi stătea liniştită, fără să facă inutil gălăgie din pricina sentimentelor sale; şi apoi oamenii care erau prezenţi în această cameră, doi sau trei oameni, trebuia să recunoască faptul că singurul lucru care-i rămâne unui om într-o asemenea situaţie este dreptul lui de a sta în genunchi, şi că lucrul ăsta îţi face mare plăcere – să stai în genunchi.

În fine, Ivanov a plecat, iar Lena a rămas, şi nu a fost nici o îndoială că Lena, într-un fel sau altul, îl va urma pe Ivanov, în pofida faptului că în oraşul natal avea obligaţii faţă de mamă, fiu şi soţ.

Lena nu spusese nimănui despre planurile sale de viitor şi lucra ca de obicei, dar se împrietenise cu bibliotecara, lucru care a fost considerat un semn al viitoarei ei fugi. Problema era că bibliotecara asta, Tonia, o blondă foarte drăguţă şi tristă, era de fapt o călătoare veşnică, o aventurieră şi o evadată. Şi ea, ca şi Lena, avusese o casă în care locuise cu copilul, o fetiţă, dar Tonia, din când în când, se sustrăgea de la obligaţiile sale materne şi, aranjându-se cumva la serviciu şi lăsându-l pe copil la părinţi, se ducea în acel oraş unde trăia omul ales de ea, obiectul ei, şi se ducea acolo nedorită, neaşteptată, dormea în gară, se ascundea prin nişte scări, aşteptând până ce omul iubit de ea ieşea şi aşa mai departe.

Lena se împrietenise cu Tonia şi, împreună cu ea, petrecea pauza de prânz în tot felul de cafenele şi cofetării, şi după serviciu se duceau împreună până în staţie, ca, mai apoi, să plece amândouă cu tramvaie diferite – Tonia la grădiniţă, după fetiţă, iar Lena, la apartamentul său, unde o aşteptau obligaţiile faţă de mamă, fiu şi soţ.

Totuşi, cum s-a văzut mai apoi, toate acestea nu erau nişte obligaţii care trebuia neapărat să fie îndeplinite, pentru că, la urma urmelor, Lena a

plecat în acel oraş unde lucra acum Ivanov, şi s-a întors numai după mulţi ani, şi anume după şapte, cu conştiinţa zdruncinată, cu mania persecuţiei, s-a întors pentru că a adus-o înapoi soţul ei, Albert.

Aici trebuie să explicăm totuşi care erau obligaţiile Lenei faţă de mamă, fiu şi soţ.

Totul a început de la naşterea fiului pe care Lena l-a născut în chinuri incredibile, dar fără să scoată un strigăt. Copilul, la rândul lui, evident, a trecut prin mari suferinţe, pentru că s-a născut cu o hemoragie în creier şi, peste trei luni, medicul i-a spus Lenei că băieţelul ei nu va putea nici să vorbească, nici să meargă, după cum se pare, niciodată.

Lena a petrecut un an cu copilul, iar mai apoi a venit vremea să se ducă la serviciu, şi s-a dus la serviciu, găsind o dădacă pentru copil. Mama ei nu îi era deloc de folos în acest sens, pentru că înnebunise la trei luni de la naşterea copilului, în mod evident, de disperare la vederea copilaşului nemişcat, dar, de fapt, cum a spus medicul psihiatru de la spital, motivele nebuniei trebuie căutate nu în afară, ci în interior, şi un asemenea declanşator al bolii ar fi putut să fie şi alte circumstanţe, dintre cele mai nesemnificative; totuşi, fără îndoială, acest declic a existat.

În primăvara aceea, când a plecat Ivanov, Lena era ocupată cu nişte chestiuni pur materiale: închiriase o casă de vacanţă în care trebuia să locuiască băieţelul ei deja mare, de şapte ani, cu dădaca lui, dar şi ea cu Albert. Apoi a urmat mutarea la casa de vacanţă şi două luni de viaţă acolo, după care, în iulie, Lena a luat-o din loc şi a părăsit şi casa de vacanţă, şi apartamentul din oraş, şi pe prietena sa, evadata Tonia: Lena plecase, sub pretextul admiterii la facultate, plecase chipurile pentru scurtă vreme, dar, de fapt, pentru şapte ani.

Într-adevăr, ea chiar fusese admisă la o nouă facultate, la cea de-a doua facultate din viaţa sa, din al cărei cămin peste trei ani fusese dusă, în maşina salvării, la spitalul de psihiatrie în cea mai proastă stare de spirit, dar ce declic avusese aici rolul său, nimeni n-o să ne mai spună asta acum.

Acum să urmărim drumul lui Ivanov. Oricât de ciudat ar fi, în pofida unui început strălucit, şi el, deşi nu foarte curând, ca şi Lena, s-a trezit în negură şi pustiire.

Totuşi, în cazul lui lucrurile nu erau aşa de complicate, totul era mai simplu şi mai grosolan decât în cazul Lenei, şi se explicau numai prin patima pentru băuturile alcoolice; Ivanov, timp de mulţi ani, şi-a săpat singur groapa şi, în cele din urmă, în urma unui mare scandal, s-a trezit într-o funcţie neînsemnată, neînsemnată prin comparaţie cu importantele funcţii precedente, funcţia de şef al unei secţii formate din doi oameni – funcţie cu care, de regulă, unii abia îşi încep cariera.

Uite, aşa s-a terminat de fapt aventura asta care, aşa cum crezuseră toţi, se încheiase cu plecarea lui Ivanov, dar nici acum nu se ştie dacă, de fapt, ea se încheiase.

Acum apare, în toată dimensiunea sa gigantică, silueta soţului Lenei, Albert, care, în toţi aceşti ani, a suportat tot ceea ce nu a putut suporta Lena, şi chiar mai mult; şi doar chiar el, la şapte ani de la dispariţia Lenei, s-a dus după ea, ştiind tot, şi a adus-o acasă, fie pentru că avea nevoie de ea din nu se ştie ce motiv, fie din compătimire pentru ea, aflată în patul ei de spital dintr-un raion îndepărtat al unui oraş străin, lipsită de absolut tot, în afară de acest pat, îngropată în groapa sa, aşa cum şi Ivanov era îngropat în a lui.

La drept vorbind, Lena şi Ivanov aveau parte de aceeaşi iubire nemuritoare care, de nestins fiind, apare, de fapt, pur şi simplu ca o dorinţă nestinsă, ce nu se poate împlini, de continuare a speciei, ce nu se poate împlini în diverse cazuri din diverse motive, iar în cazul nostru, din acel motiv simplu că Lena născuse odată un copil imobil şi de aceea se ridica întrebarea dacă, de fapt, ea poate da naştere unor copii sănătoşi. Dar, oricum ar fi stat lucrurile, oricare ar fi fost motivul adevărat pentru care Ivanov a părăsit-o pe Lena, faptul rămâne fapt: instinctul de

perpetuare a speciei nu fusese împlinit şi, probabil, asta a fost toată problema.

Dar Albert, iată cine trebuie să stârnească uimirea generală în această poveste acum lămurită până la capăt, Albert, cel care venise după şapte ani după soţia cu care pierduse de mult orice legătură. Ce sentimente l-au condus pe el, uite, asta e interesant. Aici totul poate fi explicat prin aceeaşi iubire nemuritoare, totuşi asta nu se poate explica aşa de simplu, şi silueta lui Albert rămâne să stea, în toată statura sa uriaşă, în mijlocul acestei poveşti simple, de viaţă.

Povestea Clarissei

Povestea Clarissei, în stadiul său iniţial, seamănă ca două picături de apă cu povestea răţuştei celei urâte şi a Cenuşăresei. De fapt, până la şaptesprezece ani, Clarissa, o şcolăriţă cu ochelari, nu stârnise nimănui nu numai entuziasmul, dar nici cel mai mic interes – şi asta îi privea atât pe băieţii din clasă, cât şi pe fete, mai ales pe cele sensibile la frumuseţe, cele care o căutau peste tot unde se afla şi care, în asemenea situaţii, se luau la întrecere. Clarissa nu se remarca printr-o mare sensibilitate pentru frumuseţe, era o făptură destul de primitivă, care, aşa cum părea, nu atrăgea atenţia nimănui, şi cu atât mai puţin propriei sale persoane. Nu se ştie cu ce erau ocupate gândurile ei toată ziua. Dar la ore nu era atentă şi privirea ei era mereu atrasă de fleacuri. Urmărea cu gura deschisă cum era ştearsă creta de pe tablă, asta o făcea să cadă pe gânduri şi Dumnezeu ştie de ce-şi amintea ea, privind în acel moment la tablă.

Odată avu parte, când se maturizase deja, în ultima clasă, de o încăierare cu un băiat, dar încăierarea asta era lipsită de orice alte motive în afară de acela că, în virtutea codului onoarei, Clarissa i-a dat o palmă unui coleg de clasă pentru un cuvânt care i se păruse ofensator, dar, de fapt, fusese aruncat pur şi simplu aşa, hodoronc-tronc, în aer, din întâmplare. Colegul de clasă a răspuns imediat, în loc să-i explice pe îndelete Clarissei că nu a fost vorba despre ea, că ea nu are nici o legătură nici cu jignirea, şi că, de fapt, se agită aşa, degeaba.

Întâmplarea asta ne spune că, exact în această perioadă, în sufletul Clarissei se petrecea un fel de cotitură în direcţia unei mai mari sensibilităţi faţă de poziţia ei în lume, faţă de poziţia de fată care va trebui,

în continuare, să se apere şi să meargă singură prin lumea aceasta ostilă, încasând toate manifestările ei.

Totuşi, aşa cum o să vedem, această orientare s-a epuizat mai apoi, deşi ar fi putut să se fi şi dezvoltat, în alte condiţii. Dar circumstanţele s-au întors astfel că, literalmente la o jumătate de an de la terminarea şcolii, Clarissa trăia deja o altă viaţă şi, în vacanţa studenţească de iarnă, când s-a dus în excursie într-un alt oraş, într-o clipită s-a căsătorit şi s-a întors deja într-o altă calitate, în calitate de soţie a unui soţ din alt oraş, lucru care îi aducea anumite obligaţii.

Ce se întâmplase în sufletul Clarissei în această jumătate de an, nu se ştie, erau clare numai manifestările exterioare ale schimbărilor interioare: Clarissa îşi schimbase fosta orientare, abia înmugurită, împotriva ostilităţii lumii exterioare cu o orientare nouă, o orientare de fată proastă, moale, care parcă nu pricepe unde o duc circumstanţele exterioare, şi fără umbră de a gândi ceva în acest sens. În schimb, Clarissa, rămânând aceeaşi fată cu ochelari, s-a transformat într-o adevărată frumuseţe cu bucle aurii şi degete fin conturate ale mâinilor.

Aşa cum era de aşteptat, Clarissa, cu moliciunea şi incapacitatea ei de a socoti ceva fie şi cu două degete mai departe, nu a rezistat în rolul de soţie a soţului aflat în alt oraş, ea a răspuns că n-are nici cea mai mică idee despre nimic şi că s-a săturat de asta.

Căsătoria următoare nu s-a lăsat mult aşteptată şi Clarissa s-a măritat cu un medic de pe salvare, un bărbat masiv ce mirosea a tutun, cu un piept ca turnat şi braţe grase. Căsătoria asta a devenit o adevărată tragedie în viaţa Clarissei, pentru că soţul ei, imediat după naşterea copilului lor, a început să chefuiască, bea mult şi uneori sărea la bătaie.

În noua perioadă de viaţă care a urmat după noile relaţii reciproce ale Clarissei cu soţul, s-au produs şi schimbări semnificative în înfăţişarea ei. Ea, am putea spune, continua neîntrerupt cearta cu soţul, continua să-şi demonstreze dreptatea şi punctul de vedere chiar când se afla departe de

el, de exemplu, la serviciu, în vizită la prietene, în situaţiile cele mai nepotrivite. Ea-şi spunea monologul pe aceeaşi notă de protest, cu obrajii aprinşi, venindu-i să plângă. Se dovedise a nu fi în stare să îndure dispreţul şi indiferenţa soţului ce se prăvăliseră asupra sa, şi chiar şi orientarea ei anterioară, de elevă, de a se apăra cu o palmă în caz de jignire, nu-i mai revenise. Se poate spune că în aceşti ani a trăit fără cârmă şi fără pânze, dintr-un bobârnac în altul, sensibilă ca o amoebă care se mută dintr-un loc în altul cu scopul primitiv de a se feri de atingeri. Clarissa, în acea perioadă a vieţii sale, nu putea deloc să-şi definească rolul, să se obişnuiască cu acest rol şi să ia cea mai demnă decizie. Reuşea cu greu să încaseze loviturile destinului, reprezentat de soţul ei nestăpânit, care nu se jena de nimic şi care îşi ducea viaţa sa grosolană, grea, în aceeaşi cameră cu Clarissa şi cu copilul.

În fine, asta s-a încheiat cu cea mai mare lovitură – soţul a părăsit-o pe Clarissa şi l-a luat cu el totodată pe copil, ducându-l la părinţii lui. Clarissa a făcut singurul lucru spre care a împins-o conştiinţa sa tulbure – a început să bată în uşa apartamentului părinţilor soţului, dar bătea degeaba, pentru că bătrânii plecaseră, închiriaseră o casă de vacanţă într-o localitate necunoscută, lucru pe care i l-a spus Clarissei vecinul lor, care aruncase o privire pe palier.

Clarissei nu-i mai rămânea decât să revină cu buzele umflate în cuibul său distrus. Toate acţiunile următoare pe care le-a întreprins au fost lipsite de logică şi de perspectivă. De exemplu, s-a dus de vreo trei ori cu trenuri electrice în afara oraşului şi a hoinărit pe acolo de-a lungul terenurilor cu case de vacanţă, sperând să vadă şepcuţa galbenă de pai a fiului. Clarissa a sunat şi pe la prietenii soţului, bărbaţi ocupaţi cu munca lor, oameni serioşi, cu rugămintea de a o ajuta să-şi fure înapoi copilul. Toate astea nu au avut nici un rezultat, singura urmare a fost faptul că seara a venit la ea, împreună cu o asistentă, un medic pe care nu-l chemase deloc, şi medicul a întrebat-o compătimitor cum doarme, dacă nu are duşmani sau persoane

care s-o urmărească şi dacă nu vrea să se interneze într-un sanatoriu de pe lângă spital, unde i se va da posibilitatea să doarmă şi o săptămână la rând. Clarissa a spus dar cine îi va da ei trimitere, iar medicul şi sora au asigurat-o într-un glas că ea, în orice caz, nu trebuie să-şi facă griji în acest sens. „Numai el v-a trimis, a răspuns Clarissa, mi-am dat seama de mult.“ Medicul şi sora au început să se pregătească de plecare şi, plecând i-au reamintit din uşă Clarissei de posibilitatea de a se odihni, dar Clarissa nu-i mai asculta. Ea stătea, cu obrajii aprinşi, dusă pe gânduri, lângă masă.

Cu asta s-a lăsat cortina, căci Clarissa a început încetişor o nouă viaţă şi din nou nimeni nu va spune în ce fel ea, peste o jumătate de an, a apărut din nou la suprafaţa vieţii, deja în calitate de soţie divorţată, rămasă cu un copil în braţe, pensie alimentară o dată pe lună şi cu problema veşnică unde să lase copilul. În această nouă calitate, Clarissa era absolut banală şi, în felul ei, inteligentă, prin scurta sa memorie. Ea nu privea prea departe, pentru că mai era o complicaţie, şi anume faptul că băiatul se ataşase teribil de tată şi de părinţii lui care-i ofereau îngrijire, tandreţe şi educaţie, lucruri pe care Clarissa nu le putea da, rămasă la singular. De aceea Clarissa nu privea prea departe, nu-şi planifica pe termen lung viaţa comună cu fiul, dându-şi seama de caracterul efemer al drepturilor sale, iar toată atenţia şi-o concentra asupra problemelor cotidiene ce-i apăreau una după alta.

Clarissa calcula cu grijă cât lua drumul de la grădiniţă până la serviciu, fugea în pauza de masă prin magazine şi considera obligaţiile de serviciu ca un lucru secundar în viaţă, lucru care, fără îndoială, era total de înţeles în situaţia ei.

De aceea un eveniment uriaş pentru Clarissa a devenit după un an concediul, pe care pentru prima oară l-a petrecut absolut singură în sud, lăsând copilul la o grădiniţă din afara oraşului. Când a ajuns în sud, Clarissa mai păstra la început ceva din grija recentă de femeie-mamă,

având o atitudine plină de vinovăţie faţă de mare, bronzare şi fructe, amintindu-şi de copilul ei lăsat în nord, unde ploua cu găleata.

Se poate spune că în această perioadă de concediu nu i-a tihnit nimic şi stătea până la amiază la nişte cozi lungi, la telefoane interurbane, pentru a suna la grădiniţă şi a afla ce mai face copilul ei. Visa cu patimă să-l aducă cu ea la mare, cum făceau toate mămicile din jurul ei, dar treaba fusese deja făcută şi aşa a trecut jumătate de concediu.

Atunci marea, bronzul şi fructele sudului, pe care Clarissa le cumpăra datorită preţului mic, şi-au spus cuvântul şi a avut loc o a doua metamorfoză în înfăţişarea Clarissei. Acum era o femeie matură de douăzeci şi cinci de ani, care privea prin ochelari cu o înstrăinare sfioasă şi în această calitate se îndrăgosti de ea tare un pilot din aviaţia civilă care-şi petrecea ziua dintre curse pe plaja oraşului. Pilotul se jena să vină mai aproape de Clarissa, pentru că nu se afla la plajă într-un slip cum se cuvine, ci în nişte chiloţi obişnuiţi, de satin. Doar o privea pe Clarissa de la distanţă, cum scormonea în geantă ca o găină, pentru a scoate în cele din urmă de acolo o batistă emoţionant de micuţă şi a începe să şteargă cu ea lentilele ochelarilor.

A doua zi pilotul era din nou pe plajă, mai spre seară. Deja se pregătea să stea pe malul mării, era îmbrăcat corespunzător şi putea să se aşeze mai aproape de Clarissa sa. Clarissa s-a speriat în mod neplăcut, a început să se chinuie, să caute un pretext să plece şi, în fine, cu inima bătând, cu o repulsie înainte de vreme, a dat bir cu fugiţii, însoţită de privirea uimită a pilotului.

Până la urmă totul a fost bine, a doua zi, în discuţia cu pilotul, Clarissa a putut deja să scoată câteva fraze, deşi dimineaţa următoare a petrecut-o la interurban şi a primit vestea că băiatul e sănătos şi aleargă şi că vremea e frumoasă.

Totul s-a terminat prin aceea că, la trei luni de la concediu, Clarissa s-a mutat la noul ei soţ, Valeri Petrovici, în apartamentul lui de trei camere, şi

a început o nouă parte a vieţii eroinei noastre. Băiatul, la vremea lui, s-a dus la şcoală, s-a mai născut şi o fetiţă şi se poate spune că totul s-a stabilizat şi a început să se îndrepte spre o maturitate firească, sănătoasă, spre o serie de ierni şi concedii, spre cumpărături, spre senzaţia de plinătate a vieţii, dacă nu luăm în seamă faptul că, în zilele când el era în cursă, Clarissa, rămasă singură, putea să sune ore întregi la aeroport ca să afle informaţii despre zbor, iar Valeri Petrovici, la întoarcere, asculta observaţii despre telefoanele soţiei sale. Numai asta va întuneca orizonturile luminoase ale vieţii lui Valeri Petrovici şi ale Clarissei, numai asta.

Serioja

Un singur lucru nu pot pricepe: de ce a părăsit-o el pe Nadia, doar ştia că asta o s-o dea gata, şi ea într-adevăr a murit la un an de la moartea lui. Totuşi el a părăsit-o pe Nadia într-un chip monstruos, într-un chip cumva vulgar, care, în mod evident, i-a produs sentimentul extrem de puternic de distrugere a vieţii. De altfel, ştiu câţiva asemenea băieţi care chiar aşa preferă să plece de lângă nişte femei deja dependente de ei: aceşti băieţi obţin pătrunderea totală în sufletul femeilor lor, literalmente le întreabă despre toate, despre trecutul lor, despre gândurile lor, ei pătrund în conştiinţa acestor femei, dând mai apoi afară din ele tot ce, într-un fel sau altul, nu este legat de prietenia de acum. Băieţii ăştia chiar suferă cu adevărat pentru că femeile totuşi nu au încredere în ei: doar femeile acestea au aflat şi ele câte ceva în viaţa lor şi nu cred în totala potrivire a sufletelor. Dar mai apoi se întâmplă mereu aşa, că femeile, sub influenţa permanentei prezenţe liniştitoare a acestor băieţi în sufletul lor, încep să creadă în înrudirea sufletelor şi în faptul că viaţa lor a ajuns la un liman paşnic, un mal liniştit al tihnei şi al iubirii învăluitoare. Şi femeile acesta îşi deschid cămările, comorile şi, sub supravegherea strictă a băieţilor, toarnă absolut totul, până la vise şi impresii din copilărie, până la temerile şi speranţele lor primitive. Şi toate acestea se decolorează şi se depreciază de la sine, fiind explicate, lămurite şi puse în ordine, şi totul se duce, fără să mai aibă vreun folos, în urma amintirilor ulterioare cu voce tare, dar femeia, în mod ciudat, radiază, se pătrunde acum de altceva, de amintirile lui din copilărie, de tragedia lui groaznică, mistică, de copil abandonat la Londra, în timp ce tatăl vitreg, diplomat, şi mama, gospodină, plecau în numeroase călătorii. Şi acum femeia va păstra, va fi obligată să păstreze în

sine şi primele lui impresii lăsate de o prostituată şi de un whisky cu gheaţă, şi ura pentru tatăl vitreg, când venea şi cerea să îi justifice banii până la ultimul penny, îl chinuia ca să afle toate cheltuielile, şi el era forţat să mintă, şi după aceea tatăl îl prindea cu minciuna asta chinuitoare.

Iar mai apoi vine finalul acestei înrudiri sufleteşti, un final foarte simplu, grosolan, cu o nuanţă de neînţeles de ranchiună şi autodistrugere: de exemplu, Nadia, într-o bună zi, pur şi simplu a auzit de la el că o să se însoare.

După moartea lui i-am întrebat pe toţi, inclusiv pe Nadia, care se tot chinuia cu rinichii ei şi în curând trebuia să moară din cauza lor, şi Nadia nu mi-a povestit nimic deosebit, în afară de faptul că fusese pur şi simplu cutremurată de fraza asta şi de comportamentul lui şi că, lucrul cel mai important, ea nu pricepea absolut nimic. Şi el trivial, cumva foarte copilăreşte, a trântit uşa, parcă ar fi renunţat la corectitudinea sa de odinioară, şi asta, aşa cum mi-a povestit Nadia, n-a putut ea să suporte. Mai mult, el avea în mână o cutie uriaşă, minunată, de bomboane de ciocolată pe care n-o lăsase deloc din mână şi a plecat cu ea, a trântit uşa, parcă dorind să sublinieze că tocmai această cutie de bomboane îl împiedica să închidă uşa cum se cuvine.

Cu Irina s-a căsătorit peste o lună. Ira era prietena mea şi eu am fost martoră la nunta lor. Ţin minte că ea nu a crezut până în ultima clipă că eu o ţineam de braţ, când ea s-a apropiat de birou să semneze, şi am strâns-o tare de cot, pentru că tremura tare. Ea s-a temut de el aproape în tot primul an de viaţă în comun. Ea nu a ascuns asta de mine. Ea spunea că nici o încercare de a stabili cu el un contact nu va duce la nimic, că el stă aproape tot timpul cu privirea fixată într-un punct, fără să răspundă la nici o chemare, nici la cele de a veni să bea un ceai. De fapt, tot primul an ea încă a mai fost uimită că el se însurase cu ea, dar afirmaţia „Ea nu putea să creadă în fericirea ei“ aici nu se potriveşte totuşi. Ea nu-l iubea, ea pur şi simplu nu apucase să se îndrăgostească de el în aceste câteva întâlniri

scurte pe care le avuseseră în perioada cunoştinţei lor. De vreo trei, patru ori s-au văzut, ea reţinuse că odată adusese o cutie uriaşă de bomboane, iar după aceea a cerut-o în căsătorie. Ea a acceptat imediat, pentru că ei, în primul rând, îi plăcuse foarte mult de el, el era deosebit, iar mai apoi rareori vreo femeie nu răspunde acceptând o cerere în căsătorie venind de la un om cu un spirit atât de puternic. Dar poate că pur şi simplu era deja timpul să se mărite şi ea.

Şi aşa au petrecut împreună un an, şi spre sfârşitul acestui an Irina a ajuns la echilibru şi totul s-a îndreptat spre bine în familia lor. El nu a făcut nici o încercare de a pătrunde în lumea ei interioară, şi ea la fel, doar e o femeie foarte inteligentă. Nici un fel de apropiere sufletească, de înţelegere din jumătate de cuvânt nu erau între ei. În schimb, ei petreceau minunat seara împreună, înconjuraţi de prieteni. Irina avea o calitate minunată, de care dispusese mereu, dar acum înflorise total: calitatea aceasta era încrederea în sine. Niciodată nu-şi pusese sub semnul întrebării valoarea, era parcă la mâna ei, păstrând eleganţa şi măsura în toate – în mâncare, în discuţie. În sinea ei simţea că totul e semnificativ, dar asta nu-i obosea deloc auzul sau privirea, pentru că ei nu i-a trecut niciodată prin minte să demonstreze cuiva însemnătatea sa sau să caute la cineva o confirmare în acest sens. Ea nu se cobora niciodată până la a se machia, dar, trebuie să spunem că, din fire, era extrem de urâtă. Dar urâtă frumos, nu aşa, neplăcut: era rasată. Pe scurt, prin voia întâmplării, Serioja îşi găsise tovarăşa de viaţă ideală, dar poate că nu fusese chiar prin voia întâmplării.

Ne învârteam toţi în jurul aceste perechi, în casa lor deschisă, discutam lângă ei doi despre tot ce era în lume. Serioja ştia câteva limbi străine încă din copilărie, era foarte citit şi erudit şi neapărat câteva seri pe săptămână le petrecea la bibliotecă. Îi studia pe narodnici pur şi simplu aşa, nu pentru serviciul său – el lucra doar ca traducător. Îi studia pe narodnici şi uneori ne povestea despre ei, dar eu reţineam puţin din

povestirile lui, pentru că nu erau nişte anecdote istorice şi curiozităţi, ci pur şi simplu nişte evenimente serioase, foarte fade pe dinafară şi având un caracter strict cronologic.

Dar se simţea că-i studiază pe narodnici pur şi simplu aşa, nu pentru ca mai apoi, în continuare, să folosească asta în vreun scop. În orice caz, nu pentru a-şi îmbogăţi lumea interioară, şi în mod clar nu pentru a scrie o lucrare despre narodnici. Pur şi simplu era aşa, un obicei, un fel de colecţionare de brelocuri sau de săpunuri.

Eram entuziasmaţi de Serioja tocmai fiindcă pentru el, în mod clar, nu existau nici un fel de bunuri pe care să fi vrut să le obţină. Nu era ambiţios şi vanitos, era anormal de lipsit de vanitate. Era aşa de lipsit de vanitate, încât noi simţeam în el un suflet mare de comandant de oşti aflat în disgraţie şi dispreţuind manifestările neînsemnate ale onorurilor şi amintirile şi visele mărunte.

Nu avea nevoie de nimic, poate cu excepţia faptului că uneori se ducea la casa de vacanţă şi îşi petrecea acolo timpul cu bătrânii ce locuiau acolo – părinţii Irinei, dar separat, desigur, de ei. Dar Irina nu putea să suporte deloc casa asta de vacanţă şi nu se ducea niciodată acolo împreună cu Serioja.

Acum mai pot să spun că el avea asupra noastră, desigur, o influenţă incredibilă. Nu pot să spun mai mult despre mine, pentru că eu pe atunci nu eram capabilă să mă analizez, pe atunci, în anii aceia, eram pur şi simplu o pernă amorfă. Desigur, şi eu aveam visele şi amintirile mele din copilărie, la care nimeni nu atentase vreodată. Nu le dădeam însemnătate. Deja atunci, fără să aştept pe nimeni care mai apoi ar fi putut să dispreţuiască aceste valori ale mele, le respinsesem şi nu mă mai întorsesem la ele niciodată. În schimb eram plină de Serioja.

Noi toţi nu eram, cum se spune, oameni de creaţie. Printre noi nu era nici un pictor sau poet, sau actor. Mai mult, printre noi nu erau nici oameni care să strălucească prin nişte talente domestice. Niciodată nu

aduseserăm acasă la Serioja pe cineva care, într-un fel sau altul, să ne poată înfrumuseţa societatea măcar prin simpla prezenţă. Cumva instinctiv, noi simţeam că omul aşa-numit „creator“ este întotdeauna un om dependent, care nu poate trăi fără să i se dea atenţie. Niciodată noi nu ne-a întrebat dacă poate exista artă fără spectatori, fără o a doua latură, fără a fi privit, ascultat şi judecat de mulţime. Şi nimeni dintre noi nu a regretat vreodată că forţele uriaşe ale sufletului lui Serioja au rămas ascunse, nefolosite în nici o sferă de creaţie. Chiar îmi permit să spun că sufletul uriaş al lui Serioja ar fi strălucit puţin şi s-ar fi topit dacă i-ar fi trecut prin minte să se ocupe, să spunem, de scrierea unui roman. Serioja nu putea să apară în faţa cuiva dezgolit, fără apărare, supus judecăţii. Însăşi faptul de a se arăta pe sine altora ar fi fost insuportabil pentru el.

Chiar pot să spun că Serioja nu trăia cu Irina în sensul general acceptat al cuvântului. Şi, într-o oarecare măsură, nu pot să spun sigur în ce măsură asta se referea şi la opinia lui faţă de creaţie, oricât de ridicol ar suna asta. În căsnicie există şi ceva neruşinat, unanim acceptat, sanctificat de viitoarea apariţie a copiilor.

Odată m-a sunat la serviciu vecinul lui Serioja, un tânăr ce locuia în acelaşi apartament, cu soţia şi fetiţa lui. El a spus, sufocându-se de plâns:

— S-a întâmplat o mare nenorocire, mă auziţi?

Imediat am început să plâng, pentru că mi-am dat seama că le murise fetiţa, mereu mă gândeam cu groază la asta, o iubeam nebuneşte, cumva animalic; era singurul copil din cercul nostru şi Serioja o iubea mai mult decât propria viaţă şi uneori se ducea să vadă cum doarme şi stătea lângă pătuţul ei, când era bolnavă, zile întregi, şi era gata să stea şi noaptea.

— Mă auziţi? a spus vecinul. Serioja al nostru s-a spânzurat. Acum ne-am întors de la morgă, l-au adus din pădure nişte ciobani, acolo, la casa de vacanţă.

Şi atunci, în prezenţa tuturor, ziua în amiaza mare, la serviciu, am început să mă rostogolesc pe jos, printe birouri, perfect conştientă că asta

n-am apucat, n-am apucat, n-am apucat…

Abia după aceea am început să mă duc pe la fostele noastre cunoştinţe, am găsit-o pe Nadia şi am stat de vorbă cu ea mult, iar mai apoi am fost la ea la spital şi am îngropat-o după un an. Am aflat despre Serioja tot ce se putea afla şi ce niciodată nu a ştiut şi nu a aflat Irina. Şi oricum pentru mine asta este foarte puţin, mult prea puţin. Îmi rămâne numai sentimentul pe care l-am încercat pe podea, la mine la serviciu, n-am apucat, n-am apucat, n-am apucat…

Vis şi trezire

Primul lucru care-ţi vine în minte când auzi ce spune despre el o fată frumoasă: „Aş fi fost interesată de el, dacă nu ar fi fost însurat şi cu patru copii“, aşa că uite, primul lucru care-ţi vine în minte este faptul că el, cel despre care este vorba, e şi el frumos. Aşa şi sunt văzuţi: el frumos, ea frumoasă, dar între ei sunt familia lui, copiii lui, responsabilitatea lui. Un exemplu aşa de bun pe tema „iubire şi responsabilitate“, şi în capul unui om care nu ştie nimic, numai faptele, apare parcă un film: bărbatul frumos ţine prelegeri prin toată ţara, iar ea, frumoasa, l-a ascultat şi l-a văzut pe el, bărbatul-star, cu mulţi copii, dar curat şi cinstit, inclusiv cu soţia, şi apare imaginea soţiei, de regulă nu aşa de simpatică, adică o matroană mereu obosită, mereu la capătul puterilor, dar despre ea o să vorbim mai târziu. Cealaltă parte, care spune că nu va îndrăzni să se îndrăgostească de el – şi ea e tot frumoasă, lucrează tocmai la biroul pentru răspândirea diverselor ştiinţe. El vine acolo, trece pe la ele, ei, fetelor, ce mai faceţi, uite, am adus şi eu raportul, am lucrat cinci zile în Siberia, la o temperatură de minus patruzeci şi nouă Celsius, se lipeau cizmele de pământ, la raion s-a tăiat căldura, cum zic ei, „s-a dezgheţat“, adică dimpotrivă, dar la conferinţe oamenii veneau buluc. „Ca de obicei“, mă rog, spun fetele, o animaţie plăcută, ceai, ciocolată (ele îl servesc, iar el a adus un tort scump şi e foarte mulţumit), e drăguţ, amabil, un candidat în ştiinţe religios, un bărbat frumos cu barbă, n-ai ce zice.

Aşa, acum ea, cea de-a doua parte a acestui portret dublu: chipul de sculptură de tipul celor zeiţe romane care se nasc uneori în Ucraina – sprâncenele arcuite, nasul scurt şi turtit, gura plină şi modelată în stil clasic, bărbia abruptă şi rotundă, pur şi simplu o Minervă. Totul e frumos

şi armonios, totul respiră o tristeţe clasică, numai ce rost au toate astea, când nu ai o locuinţă, închiriezi o cameră şi intri uşor pe mâinile oricui, pur şi simplu din melancolie. Mama, în Ucraina, e pe undeva, printr-un orăşel, medic, iar aici, la Moscova, Minerva are un mariaj fictiv şi o cameră în care locuieşte, pentru a fi mai ieftin, cu o prietenă ascetică, severă, care arată ca un bărbat. În fiecare seară se fac pregătiri febrile, în fiecare seară sunt speranţe pentru lucruri imposibil de împlinit, de felul găsirii unui prinţ, renunţării la fumat ş.a.m.d., şi în fiecare dimineaţă răsare dorinţa ca mâine să înceapă o viaţă nouă, iar cea de azi e un vis, un coşmar, o eroare. Sticle goale sub pat. Mucuri de ţigară peste tot. Dar fiecare seară e o altă eroare. Şi sunt aceleaşi feţe în această horă, nişte bărbaţi imperfecţi şi pe jumătate femei, care şi ei au nevoie să bea. Unde eşti tu, frumuseţe clasică ucraineană, nepământeană, având tot ce trebuie să însoţească elegia ochilor trişti căprui de sub sprâncenele larg arcuite, pana corbului, elegia acestei frunţi bombate liniştite, unde este ceea ce va înălţa această frumuseţe, unde sunt cei care apreciază, unde sunt străjile, unde sunt pajii, unde? Bea ce i se aduce, fumează ţigările altora, stând turceşte pe sofa, şi mai poartă şi minijup, părul greu este umflat pe tâmple şi, ca o aură, străluceşte în jurul capului. Aici e toată gospodăria ei. Aici sunt ceaşca lingura farfuria esenţa de ceai în pahar. Ceainicul tigaia geamantanul cuierul într-un cui, acoperit cu o cuvertură subţire trimisă de acasă. Un bec sub un abajur din coperţile unei reviste dă o lumină roşie, pe fereastră sunt chefir şi un borcan cu resturi de smântână, parcă ar fi o vopsea veche. Afară atârnă, într-o plasă, ceva învelit în hârtie. Asta e tot.

Iarnă, geruri, Minerva cea frumoasă se scoală cu mare greutate după ziua de ieri, se reanimează cu gândul la noua viaţă, prietena-doctorandă bea demult ceai, strânsă într-un pulovăr monstruos, are degetele galbene de la fumat, ţigara fumegă, un tablou drăguţ, degajând confort.

Pregătirea pentru serviciu şi la serviciu apariţia comorii venite pe nepusă masă, El cel cu barbă a venit să primească hârtiile pentru delegaţie

şi banii chiar înainte de a se duce la aeroport, un fel de erou naţional ca un fel de statuie a lui Minin şi Pojarski. Dau fuga, pun ceainicul, Minin e deja pregătit, cu geanta, cu cutia, e gata, dar mai e o jumătate de oră, le dăruieşte lor timpul său! Povesteşte cu mare umor despre băieţi, despre religiozitatea lor, copiii sunt absorbiţi, unul, numai de acvariu şi de pisici, celălalt scrie muzică, şi a murit profesorul lui de vioară, groaznic. Şi despre faptul că o fată îi spune celeilalte, mai mici, înainte de culcare, rugăciunile obligatorii. Şi despre cum locuiesc ei vara în căsuţa lor dintr-un cătun şi îi trimit pe băieţi cu bicicletele în sat, la şase kilometri, după lapte şi ouă, iar grădina de legume e a lor…

Linişte, linişte, un rai! Rai!

Minerva simte că e menită tocmai pentru un asemenea fel de viaţă, ea ştie asta, stă obosită şi liniştită, faţa îi e senină, capul e numai bucle mari, cu ochii mijind visător priveşte în depărtare, fără să vadă nimic. „Eu sunt, e vorba despre mine!“, parcă roagă ea şi ştie că şi El ştie asta, dar asta e soarta. Ea ar fi vrut ca ea să fi avut copiii aceştia, ca ea (cu copiii la un loc) să se ducă cu ei în pădure, şi la biserică, şi pe stradă. Iar El ar fi venit cu bani pentru trai, aşa cum vine El acum…

Fetele din birou toarnă ceai. El vede în faţa sa o frumuseţe feminină emoţionantă, curată în stil clasic şi senină, cum, din ce înalturi a coborât zeiţa asta? Îi sărută mâna cu o pasiune evidentă, îngăimând ceva adulator, ca într-o rugăciune ş.a.m.d. şi mai că-i tremură mâinile. Mai că e gata să renunţe la tot, dar nu renunţă la nimic, ci pleacă, şi are totul la el, geanta aia şi cutia. Şi el e frumos, sunt meniţi unul altuia, îşi spune ea.

El pleacă, iar la aeroport nu se duce singur, ci cu o elevă mai mare de la cercul lui de conferinţe pentru tineret, sunt asemenea bucăţele, ea s-a ţinut de capul lui să-l conducă, e o minune pe nişte picioruşe subţiri, gura plină şi ochi adormiţi, mers de copil, trăgându-şi picioarele în apreschiuri, tata şi mama o obligă să le poarte din cauza gerului. Copilul e copil, deşi are deja cincisprezece ani, ar fi putut să fie şi ea mai matură, dar ea se

pricepe la erotică şi nu vrea să fie o fată, rămâne un copil pentru bărbatul său. Somn e în toate, lene, îşi târşâie apreschiurile, lipăie ţinându-se de buzunarul paltonului profesorului ei, gura e botoasă, nu vrea ca el să plece. Bărbaţii de pe drum se opresc pe lângă ei, crezând că e fata tatii, nu ca s-o urmărească din priviri, mai curând îşi feresc privirile lor lipsite de modestie şi fac un fel de gardă de onoare şi două secunde după aceea. Fata e dintr-o familie bună, părinţii uite, acum, acum o să emigreze, aşteaptă aprobarea, iar ea fie a fugit deja de-acasă, fie vrea să aştepte să facă şaisprezece ani, să primească buletinul, viza de şedere şi cetăţenia, şi să rămână aici, ca să nu-l rateze pe el, pe el, cea mai mare realizare din viaţa sa.

Cumva vara trecută ea a apărut lângă el, strecurându-se de la casa de vacanţă unde o păzea bunica, a sunat la uşă, a intrat agale, el s-a arătat surprins: ridicând amuzat din sprâncene, s-a uitat (dar nu cu mult înainte de asta petrecuse pe cineva, condusese o străină care îi aranjase un turneu în străinătate, pe la universităţi, şi pe care în consecință o tratase cu o anecdotă, că amantul e sponsorul soţului, iar străina asta, având cunoştinţe de traducătoare din rusă şi nişte genţi mari pe umăr, unde se aflau darurile ei pentru ruşi, străina asta se întristase, căzuse pe gânduri şi era deja gata să-l ia pe *boyfriend* în portbagajul automobilului său în viaţa ei goală, fără nori, unde locuia încă singură, dar el, nu se ştie de ce, tot şovăise, arătase din cap spre familie, pentru că el deja se culcase cu femeia insistentă şi începuse să fie abătut din cauza acestei presiuni), dar uite, acum el s-a uitat serios la eleva sa, apoi a spus „ei, intră“, ea a intrat, s-a dus unde a invitat-o el, şi anume la bucătărie, şi s-a lipit de el ameţită, prima iubire, uite despre ce este vorba. Avea paisprezece ani, iar după aceea ea a plâns şi nu mai voia să plece, era aproape în criză, o promotoare a Lolitei, o cocotă micuţă cu o inimioară bună, de fapt, un copil.

Şi uite-l pe frumosul nostru, şi uite-o pe frumoasă, şi finalul e astfel că frumosul a fost alungat de acasă de soţie, cu pocnit peste bot, şi el fusese

cel care o lovise şi-i rupsese un dinte soţiei, şi asta s-a întâmplat pentru că soţia a aflat de avortul tinerei eleve, chiar eleva o sunase cu scopul de a para şi se întâlnise fără frică cu matroana. Iar matroanei îi convenea asta, ea avea un prieten din şcoală care mai apoi a intrat imediat în familie, a construit deasupra casei din sat un etaj, pictor şi mâini de aur, la rându-i soţia acestuia, cu trei copii, trăise multă vreme, toţi ştiau asta, cu un alt pictor, unul de două parale şi bogat, şi, în cele din urmă, pictorul sărac a fost ademenit de fosta iubire din şcoală (soţia frumosului nostru) şi a început să-şi construiască un atelier la ţară, deja pe fundaţia casei familiei ei, aşa au stat lucrurile. Totul s-a aranjat în felul acesta.

Iar frumoasa noastră Minerva, după o noapte de veghe, s-a aflat şi ea aproape de un avort, dar a rezistat dârz ispitei, a dat naştere unei fetiţe, fără soţ, şi când a ieşit de la maternitate a aşteptat-o prietena ei şi în prima lună a mai locuit împreună cu ea, a ajutat-o după cezariană, îi aducea de la piaţă merişoare, dar apoi s-a dus să-şi termine disertaţia, nu era să trăiască mereu viaţa altuia. Minerva însă a luat-o în spaţiu pe mama ei, tot o frumuseţe din grădinile sudului, o pensionară, bătrâna s-a instalat cu fetiţa, iar Minerva s-a dus la serviciu uşor slăbită, o statuie clasică din marmură, dar acum era deja clar din marmură, căci era lipsită de sânge, ca de var, aprindea o ţigară după alta – şi-l întâlneşte din când în când pe Minin şi Pojarski cel clasic cu barbă, cu podoaba capilară răvăşită, care se tot agită şi se judecă pentru copilaşii luaţi de la el de soţia cea rea (păi, da, o matroană obosită), mai ales în privinţa celei mici, se tot învârte în jurul vetrei care e familia, şi în discuţiile particulare o tot dă spre educaţia copiilor, fidelitatea conjugală, spre imaginea femeii-mamă şi păzitoare a vetrei, aşa cum vorbesc adesea mulţi bărbaţi care-şi fac de cap din plin şi nişte femei asemenea lor, la vârsta la care au înţeles în sfârşit cum şi ce, dar mai înainte nu au înţeles şi s-au distrat care cum au putut, au trăit ca într-un vis, dar acum uite, s-au trezit din el.

Te iubesc

Odată cu trecerea timpului toate visurile lui păreau a se împlini şi ar fi putut să se unească cu femeia iubită, dar drumul lui era lung şi nu a dus nicăieri. Singurul lucru care l-a însoţit pe parcursul acestui drum lung şi steril a fost o fotografie dintr-o revistă a femeii iubite, şi numai la serviciul lui unii erau la curent cu cine se afla acolo în fotografie: numai picioare, asta e tot, destul de plinuţe, goale, în nişte sandale cu toc înalt: ea se recunoscuse imediat, era şi gentuţa sa, şi poalele rochiei sale. De unde putea ea să ghicească că o să fie fotografiată numai jumătatea ei de jos, fotograful a ieşit repede în stradă şi ţac o dată, de două ori, şi a publicat numai fusta şi picioarele. El, omul acela despre care este vorba, ţinea fotografia asta la el acasă deasupra biroului, prinsă cu nişte piuneze, şi soţia nu-i spunea nimic, deşi era o femeie severă şi era stăpână în toată casa, şi peste mamă, iar mai apoi şi peste copii, ca să nu mai vorbim deja de rudele îndepărtate şi de elevii săi. Totuşi, pe de altă parte, era o stăpână bună, ospitalieră, generoasă, numai pe copii îi cam ţinea în frâu, şi mama trăia potolită lângă ea, stătea întinsă în pat, le citea nepoţeilor cât mai putea, se bucura de căldură, linişte, televizor, şi mai apoi a murit cu smerenie şi îndelung, aproape nici nu mai dădea din cap, dar după aceea s-a dus în linişte.

El însă, după ce şi-a îngropat soacra, aştepta acum răbdător să-i moară şi soţia. Nu se ştie de ce, el ştia că o să moară şi o să-l elibereze, şi se pregătea de asta foarte activ: ducea un mod de viaţă sănătos şi sportiv, dimineaţa alerga, chiar se răsfăţa cu nişte gantere, mânca numai sistematic şi, în acelaşi timp, reuşea să muncească mult şi să ajungă chiar şef de sector, mergea prin străinătate – şi tot aştepta. Aleasa lui, o blondă

frumuşică, grăsuţă, visul oricărui bărbat, aproape o Marilyn Monroe, lucra chiar în apropierea lui şi uneori mergea cu el în delegaţii, şi acolo începea viaţa adevărată: restaurante, hoteluri, plimbări şi cumpărături, simpozioane şi excursii. Ce mai ducea dorul nopţilor, când se întorcea din rai în iad, în cuibul cald, cam sărac, unde dădea pe-afară viaţa butucănoasă, greoaie de familie, unde copiii erau bolnavi, îşi ieşeau din minţi şi îi apuca turbarea, împiedicându-l să se concentreze, şi trebuia să-i potolească, şi lucrurile ajungeau până la curea, după care tatăl se simţea şi mai umilit şi ofensat; soţia striga şi ea la copii, soţia nu apuca să mai facă nimic, abia se mai mişca, în casă, aşa cum se cuvine în orice familie ca lumea, mai erau şi o pisică şi un câine, şi pisica urla răguşit noaptea, când îi venea vremea, iar căţeluşul lătra la orice venire a liftului, şi mai ales nopţile îi venea tare greu tatălui acestei familii: el stătea întins în patul său şi, cufundat în visări melancolice, ducea dorul căldurii, liniştii, frumuseţii ce radiau dinspre prietena lui nelegitimă în perioada delegaţiilor, în restul timpului blonda era şi ea chinuită de viaţă, soţul şi soacra literalmente îi stăteau pe cap, soacra o punea sâmbăta să ia la mână tot apartamentul, să frece până şi faianţa din baie cu soluţie apoasă de amoniac! Soţul se îmbăta şi nu o lăsa pe sărmana femeie la petrecerile de la serviciu, la zile de naştere ş.a.m.d., făcea întotdeauna scandal înainte de plecarea în delegaţii, bănuia, împreună cu soacra o strângeau precum Scila şi Caribda şi, în plus, se mai certau şi între ei, soţul şi maică-sa. Soacra îi scosese peri albi sărmanei blonde, de ce soţul ei nu ia nici măcar o gustare şi, de fapt, mănâncă aşa de puţin, chiar şi asta i se imputa tot ei! Blonda, la serviciu, se plângea în treacăt, era ascunsă şi niciodată nu-i arunca totul în faţă, aşa cum făcea soţia. Doar sunt asemenea femei, se gândea soţul singur întinzându-se în pat, iar dincolo de perete scânceau şi ţipau în somn copiii lui, un băiat şi o fetiţă, şi sforăia soţia lui bolnavă de inimă, tot mai bătrână şi tot mai iubitoare. Uite, asta este chiar imposibil de imaginat, cum ea, o bătrână de patruzeci şi ceva de ani, îl iubea şi-i făcea pe plac!

Se pare că ea nu crezuse de fapt niciodată că el o iubeşte, că bărbatul acesta elegant, cu tâmplele cărunte, este soţul ei, şi se jena mereu şi refuza să meargă cu el undeva în doi. Îşi cosea singură rochii după un tipar unic, deloc pretenţios, lungi şi cam ca un sac, pentru a-şi ascunde grăsimea şi ciorapii cârpiţi, pentru care niciodată nu avea bani. În limbajul numeroşilor musafiri şi rude asta se numea „să te îmbraci modest şi cu gust“, musafirii veneau în număr mare la toate sărbătorile, adorau plăcintele, gogoşile şi salatele ei – toţi erau musafirii ei, colegii ei, de-o vârstă cu ea, rude –, o ţineau minte tânără, simpatică, cu gropiţe în obraji, cu o coadă groasă şi nu băgau în seamă că nu mai e aşa, că se stinsese deja.

Într-adevăr, demult ea renunţase la coada sa şi la gropiţe, avea grijă de soţ şi de mamă, avea grijă de copii, alerga cu abnegaţie la piaţă pentru stăpânul vieţii ei, nu ajungea niciodată la timp nicăieri, dar venea de pretutindeni, prin nu se ştie ce minune, la timp, aşa de mult se străduia să trăiască cum se cuvine şi, normal, noaptea stătea la bucătărie aplecată asupra cărţilor, după ce culcase toată familia, sau în aceleaşi nopţi lucra în aceeaşi bucătărie sau se pregătea pentru cursuri. Când venea de la lucru, le povestea istorii despre studenţii săi şi uneori făcea o căldare de pârjoale şi o căldare de caşă, şi veneau la ea învăţăceii ei, îi aduceau flori, se uitau sfioşi, mâncau absolut tot şi o mângâiau pe profesoara lor cu interpretarea unor cântece colective aiuristice. Dar asta se întâmpla dacă stăpânul pleca în delegaţie, numai atunci.

Când s-au născut copiii, băieţelul şi fetiţa, şi atunci primul gând fusese îndreptat tot spre soţ; să-i pregătească micul dejun înainte să se ducă la serviciu, să-l întâmpine cu un prânz cald când vine de la serviciu, să asculte tot ce vrea el să povestească. A fost o singură pauză, când a început să moară mama ei şi a murit timp de trei ani, atunci totul fusese lăsat baltă şi lucrurile au mers cumva, nu se ştie cum, şi tatăl de familie lua micul dejun singur, mânca ce i se pusese, şi la prânz mânca tot singur,

îşi punea chiar el în farfurie şi se ducea în camera sa mai negru ca un nor de furtună, dar el a fost primul care a dus sicriul, la picioarele răposatei, şi, prin durerea sa neprefăcută, nu s-a deosebit de ceilalţi. După înmormântare, camera mamei rămăsese goală, închisă, nu aveau putere, dar şi stăpâna se împotrivea fără cuvinte, dormea în camera cea mare cu copiii, mai bine zis, stătea tot la bucătărie, nu o lua somnul.

Soţul şi, el, în acelaşi timp, trecea printr-o perioadă grea, iubirea lui începuse să fie capricioasă şi să ceară o viaţă de familie completă, independentă, refuzase să mai meargă cu el în apartamentele pustii ale unor cunoştinţe, aşa cum se deprinsese el s-o ducă în pauza de masă, şi chiar mersese şi mai departe: cocheta cu cei din camerele vecine şi la bufet, şi bărbaţii, simţind că „slăbise la înaintare“, cum se exprimau colegii, făceau cale bătută în camera ei, şi telefonul suna mereu, şi câte cineva venea după femeie cu maşina ş.a.m.d. Soţul nostru trecea prin chinurile iadului, iubirea şi datoria îl roseseră de tot, adoptă o poziţie fermă şi implacabilă în privinţa prietenei sale, deşi uneori plângea uşurat pe umărul ei, dacă avea norocul. Ce era să facă! Soţia, cu toată disperarea sa, remarcase totuşi că soţul se cam uscase, că ochii i se opresc în gol şi parcă pluteşte undeva. Soţia şi-a revenit, a zugrăvit repede în camera mamei şi s-a instalat acolo cu copiii, iar camera cea mare a devenit din nou loc de întâlnire, discuţii şi mici petreceri, şi soţul venea la musafiri în calitate de tată al unor copii minunaţi şi de cap al familiei (nu ca un câine părăsit, fără stăpân) şi de soţ iubit, venerat ca o divinitate (iar nu ca al treilea pretendent din coadă la o nuntă de câini). Acum micul dejun i se servea lui primul, deodată fuseseră cusute câteva rochii noi din vâscoză, duminica soţia a început să-i ducă pe copii în excursii lungi, când în parc, când la circ, când la planetariu. Iar în camera soţului tot mai era agăţată, deasupra biroului, fotografia cu picioarele grăsuţe sub fustă şi pe tocuri; el nu se preda.

În cele din urmă a căzut trăsnetul şi acel soţ al blondei, soţul nostru, cum îl numea în sânul său cuplul nelegitim, şi-a ieşit total din minţi, s-a dezlănţuit, a alergat cu toporul după blondă, ea s-a închis în baie până seara, iar seara s-a strecurat cumva de acasă, l-a sunat pe eroul nostru de la un telefon de pe stradă, el a fugit imediat la ea, s-a întors aproape în zori, dimineaţă din nou l-a dat jos din pat un telefon groaznic, aşa cum sunt toate veştile din zori: soţul acela a fost descoperit de mama lui în laţ, agăţat de uşă. Se înţelege, luna următoare sărmana nouă văduvă a petrecut-o într-o familie miloasă a unor prieteni, totuşi prietenul nostru nu se hotărâse s-o cheme la el, şi acolo, în acea familie prietenoasă, gazda îşi tot aduna puterile şi o tot scotea din casă pe la alţi oameni pe blonda tristă, mult prea frumuşică în paloarea doliului său, lucru care era insuportabil de privit de la distanţă, mai ales că stăpânul casei începuse să manifeste faţă de blondă nişte sentimente platonice de prietenie şi compătimire, lucru care e mult mai periculos decât simpla mizerie omenească, s-au culcat şi ei o dată şi s-au despărţit.

Nu prea repede, dar totul s-a liniştit când blonda a primit un apartament separat, cineva pusese ochii pe locuinţa degradată a bătrânei soacre, a fost convinsă să facă un schimb, să plece din locul acela groaznic undeva chiar alături de o nepoată, blonda a primit un loc mai departe şi mai urât, dar al său, şi atunci soţul nostru, eroul nostru, trebuise să se decidă definitiv, da sau nu, şi să se apuce de renovare, mobilă, instalaţia electrică, izolarea ferestrelor ş.a.m.d. în apartamentul nou-nouţ al alesei sale. În schimb el, cu o energie îndoită, a început să se aranjeze în propria casă, a lipit împreună cu copiii săi tapet în camera mare, s-a apucat din nou de gimnastică de înviorare, de duşuri reci şi de alergare, a început să se ocupe serios de copii şi să-i muştruluiască, pentru că urmaşii crescuseră pe neobservate şi începuseră să-l deranjeze, uite despre ce era vorba. Cu blonda a rămas în rolul de sfătuitor şi de vizitator, ea a făcut totul singură, asta îi ocupase timpul, ea se sfătuia cu el, îi arăta nişte schiţe

şi era deja cineva în preajmă, cineva îi aducea cu maşina gresie pentru baie şi mobila de bucătărie. Blonda se prinsese cumva şi nu scăpa pe nimeni din vedere, având în faţa sa perspectiva singurătăţii.

Fotografia atârna ca mai înainte deasupra biroului, deja se stabilise ziua când soţul o vizita pe blondă – el, apropo, acum se mutase la un alt institut, unde i se dădea un salariu mai mare, dar şi relaţiile la fostul loc de muncă se complicaseră foarte tare, pentru că blonda trebuia să fie promovată, şi ea era cât pe ce să primească o avansare, dar nu o primise din cauza nemulţumirii maselor. El însă, în semn de protest, a plecat şi a promis, cu timpul, s-o aducă la el, dar soţia nu s-a prins deloc şi radia uşurată, şi în casă era sărbătoare, şi se făceau plăcinte, că soţul plecase în sfârşit de la Aia, dar fotografia încă mai atârna.

El plecase şi se aranjase foarte bine la noul loc de muncă, copilaşii au crescut, sportivi, lungani, muştruluiţi, aşa cum se întâmplă când în familie e înrădăcinat puternic cultul tatălui, accentuat de divinizarea şi supunerea mamei ce capitulase de bună voie. Cuvântul tată era lege şi ei mergeau aşa, în formaţie strânsă: tata înainte, copiii umăr la umăr, iar în spate, o momâie neobservată, mama, care conducea familia de la distanţă. Îţi făcea bucurie să te uiţi aşa la ei, dar fotografia picioruşelor era încă prezentă.

Mama familiei a aşteptat până ce băiatul cel mic a intrat la facultate şi atunci a cedat total, precum mama ei odinioară. Într-o seară, stând la bucătărie, s-a prăbuşit sub privirile tuturor, s-a prăbuşit, a început să horcăie şi a horcăit aşa trei zile şi trei nopţi, dusă la spital. Familia, disciplinată şi muncitoare, s-a regrupat, s-au organizat schimburi plus că s-au alăturat vechi prieteni şi rude, foşti elevi, încă fideli, şi pur şi simplu din mormânt, din moarte şi nefiinţă, soţul şi-a scos soţia. Când a fost adusă acasă, era deja o bătrânică mică, îşi mişca puţin numai mâna dreaptă, vorbea ceva de neînţeles şi adesea ochii ei lăcrimau. Parcă se scuza prin toată înfăţişarea sa pentru această situaţie, se scuza pentru toată viaţa trecută, că nu a putut să facă nimic pentru zeul ei şi în cele din urmă

a intrat în povestea asta cu paralizia şi l-a tras şi pe el în ea. O dată cu trecerea timpului, cei ai casei s-au deprins cu povara asta grea, deşi uneori se enervau şi strigau unii la alţii: totuşi, toate ploştile astea, frecţiile zilnice, urmele lăsate de poziţia culcat şi gândurile involuntare la faptul că asta poate dura o grămadă de ani, existenţa asta animalică sau vegetală, gândurile acestea îi chinuiau. Dar tatăl parcă se liniştise deodată, parcă i se limpezise sufletul, toate mişcările lui din jurul soţiei erau line, răbdătoare, vocea era moale. Copiii însă mai strigau unul la altul şi la mamă, ei nu erau aşa de decişi, ei îşi pierduseră mama, adică fundamentul şi sprijinul, şi deveniseră nişte părinţi cu caş la gură, încă slabi pentru mama lor, ei simţeau că aici lipseşte ceva, nu există nici o perspectivă, mai bine zis, există, dar e îngrozitoare. Copiii se învinuiau unul pe altul, îşi scoteau ochii, o, Doamne, chiar în prezenţa mamei! Dar râvna lor nu se stinsese, bolnava o ţineau curată, primenită, îi puneau la ureche un aparat de radio şi uneori îi citeau cu voce tare, totuşi ea plângea des, total nepotrivit, şi încerca să spună ceva numai cu vocale, fără limbă.

În noaptea când a murit şi a fost dusă de acasă, soţul s-a prăbuşit pe pat şi a adormit şi deodată a auzit că ea e aici, şi-a culcat capul pe pernă alături de el şi a spus „Te iubesc“, şi el a dormit mai departe cu un vis frumos şi a fost liniştit şi mândru la înmormântare, deşi slăbise foarte tare, şi a fost cum trebuie şi la pomană, deja acasă, când erau adunaţi acolo mulţi oameni, le-a spus tuturor că ea i-a spus „te iubesc“. Şi toţi au împietrit, pentru că ştiau că e adevărul adevărat, dar fotografia deja nu mai era acolo. Fotografia dispăruse din viaţa lui, totul se evaporase, devenise cumva neinteresant în clipa aceea şi el, pe neaşteptate, atunci, la masă, a început să le arate tuturor nişte fotografii de familie, mici, palide, ale soţiei şi ale copiilor – toate acele excursii la care el nu luase parte, toate distracţiile lor, sărace, dar fericite, prin parcuri şi pe la planetarii, pe care ea le organiza pentru copii, toate încercările ei de a construi viaţă pe acel loc mic care-i rămăsese, pe acea insuliţă unde ea se acoperise cu copiii şi

unde se ridica deasupra tuturor în spaţiu, obturându-i pe toţi, blestemata fotografie din revistă, dar asta s-a dus, totul s-a terminat cu bine, şi cuvintele „te iubesc“ a apucat totuşi să i le spună – tăcută, moartă deja, dar a apucat s-o facă.